

i utbyte mot samma antal ordinarie eller extra ordinarie furirsbeställningar. Fördelningen av de nya beställningarna på förband m. m. bör enligt arméchefen ske i samband med fastställandet av personalförteckningarna, då aktuella uppgifter om underbefälsläget föreligger.

Vad angår överfurirskadern erinrar arméchefen om att dylika beställningar, avsedda för vaktchef, under åren 1953—1957 tillkommit vid omkring två tredjedelar av arméns förband. För nästa budgetår föreslår arméchefen att 71 för vaktchef avsedda överfurirsbeställningar i Ao 9 inrättas, fördelade med fyra vid ett vart av följande förband m. m., nämligen III. militärbefälsstaben, I 2, I 4, I 7, I 11, I 13, I 18, I 19, I 21, K 4, P 1, P 4, A 1, Lv 3 och Lv 5, tre vid Stockholms försvarsområdesstab samt åtta vid Ing 1.

Vidare föreslår arméchefen att 96 beställningar för överfurir i Ao 9, avsedda för instruktörer, inrättas i utbyte mot beställningar för 32 furirer i Ao 8 eller Ao 7 och 64 furirer i Ae 8 eller Ae 7. Fördelningen av ifrågasvarande överfurirsbeställningar på förband m. m. bör enligt arméchefen ske i samband med fastställandet av personalförteckningarna för budgetåret 1958/59.

Slutligen föreslår arméchefen i fråga om överfurirskadern, att vid vardera I. och IV. militärbefälsstaben inrättas en beställning för överfurir i Ao 9, avsedd för garageförman, samt att VI. militärbefälsstaben tillföres en för tryckeriföreståndare avsedd överfurirsbeställning i Ao 9. I detta sammanhang torde få erinras om att under olika punkter i det föregående redovisats förslag av arméchefen om inrättande för särskilda ändamål av nio överfurirsbeställningar i Ao 9, varav en vid arméstaben (punkt 2), tre vid infanteriets kadettskola (punkt 3), en vid arméns underhållsskola (punkt 4) samt två vid vardera Vaxholms och Bodens försvarsområdesstaber (punkt 5). Därjämte har under punkten 7 redovisats ett förslag av arméchefen om utbyte av en överfurirsbeställning i Ao 9 mot en beställning för fanjunkare eller sergeant i Ao 13 eller Ao 11 vid Göteborgs och Bohus försvarsområdesstab.

Jag avser att i det följande under ett särskilt avsnitt redogöra för ett av arméchefen framlagt förslag till ändrad organisation av underbefäl i sjukvårdstjänst och hovslagartjänst.

Antalet beställningar för instruktörsaspirant (beställningsmannaaspirant) beräknar arméchefen för nästa budgetår till oförändrat 700.

Civiltjänstningen framhåller, att definitiv ställning till underbefälsorganisationens uppbyggnad ej bör tagas i avvaktan på resultatet av befälsutredningens arbete. Innan detta resultat föreligger, torde det emellertid — anför ämbetsverket — kunna anses försvarligt att vissa åtgärder vidtages i syfte att befrämja rekryteringen av underbefäl.

En utökning av rustmästarkadern med föreslagna 150 beställningar torde enligt civiltjänstningen icke innebära något föregripande av resul-

tatet av befälsutredningens arbete och ämbetsverket räknar därför med tillkomsten av 150 nya rustmästarbeställningar i utbyte mot lika många furirsbeställningar.

Vad beträffar löneställningen för rustmästarna anser civilförvaltningen att denna fråga bör upptagas i annat sammanhang och räknar icke för närvarande med någon ändring härutinnan.

Med hänsyn till statsmakternas ställningstagande för innevarande budgetår (jfr prop. 1957: 110, s. 140) till frågan om inrättande av beställningar för överfurir i vaktchefsbefattning anser sig civilförvaltningen för nästa budgetår endast böra tillstyrka ett begränsat antal dylika beställningar och räknar i anslutning härtill med en ökning med 15 överfurirer för ändamålet.

Däremot biträder civilförvaltningen arméchefens förslag såvitt avser överfurirer i instruktörsbefattningar. Jämväl förslagen om inrättande av en överfurirsbeställning, avsedd för garageförman, vid vardera I. och IV. militärbefälsstaben biträdes av ämbetsverket. Förslaget om inrättande av en överfurirsbeställning, avsedd för tryckeriföreståndare, vid VI. militärbefälsstaben kan civilförvaltningen däremot icke tillstyrka.

Antalet beställningar för instruktörsaspirant (beställningsmannaaspirant) beräknar civilförvaltningen i likhet med arméchefen till 700.

9. *Förändringar beträffande läkar- och sjukvårdspersonal.* Arméchefen upprepar tidigare framförda förslag om att inrätta beställningar för en bataljonsläkare i Ao 21 vid vardera infanteriets kadettskola och krigsskolan, sistnämnda beställning i utbyte mot en läkartjänst i Ag 19 vid skolan, samt för en bataljonsläkare i Ao 19 vid ettvarvt av P 2, Lv 1, Lv 2 och Lv 3 (prop. 1957: 110, s. 129). I avvaktan på resultatet av riksdagens revisorers skrivelse den 3 juni 1957 om försvarssjukvårdens centrala ledning kan civilförvaltningen icke tillstyrka några personalökningar med avseende å läkarpersonalen.

Enligt en inom försvarets sjukvårdsstyrelse företagen utredning kan på grund av förbandssjukvårdens centralisering antalet tjänster i vad avser arméns sjukvårdsväsende minskas med tjänster för en översköterska i Ae 10 vid T 1, en undersköterska i Ae 4 vid A 7 och tre sjukvårdsbiträden i Ae 2 vid respektive I 18, A 7 och T 1. Civilförvaltningen räknar med de föreslagna minskningarna av antalet tjänster.

Under arméns förevarande anslag finnes inrättade åtta tjänster för instruktionssköterska i Ae 14 eller Ae 12. Beträffande tjänsterna har föreskrivits att 14 lönegraden må tillämpas endast i fråga om den som genomgått föreskriven utbildningskurs för instruktionssköterska. Sjukvårdsstyrelsen framhåller i en till civilförvaltningen överlämnad promemoria, att tjänstgöringen såsom instruktionssköterska vid trängregemente ställer stora krav, varför det i och för sig vore önskvärt att alla dylika sjuksköterskor ägde den högre kompetens som medför rätt till placering i 14 löne-

graden. För att underlätta rekryteringen till tjänsterna samt medverka till att dessa efter hand besättes med befattningshavare med här avsedd kompetens bör enligt sjukvårdsstyrelsen tjänsterna överföras till ordinarie stat. Sjuksköterska som ej genomgått föreskriven kurs skulle dock även i fortsättningen anställas såsom extra ordinarie. Civilförvaltningen är, i avvaktan på slutligt ställningstagande i frågan om försvarssjukvårdens framtida organisation, icke beredd föreslå någon jämkning beträffande instruktionssköterskornas anställningsförhållanden.

Civilförvaltningen anmäler (skr. ^{31/1} 1958), att regementschefen vid Ing 1 med tillstyrkan av sjukvårdsstyrelsen föreslagit att tjänsten för översköterska i Ae 9 vid Ing 1 med hänsyn till omfattningen av den polikliniska verksamheten vid förbandet uppflyttas till 10 lönegraden.

10. *Förändringar i övrigt beträffande förråds-, vakt- och maskinpersonal.* Arméchefen upprepar tidigare framfört förslag om att vid VI. militärbefälsstaben inrättas en tjänst för vaktmästare i Ae 7, tillika förrådsman (prop. 1957: 110, s. 129). Civilförvaltningen anser alltjämt, att för ändamålet bör inrättas en extra tjänst.

Vid fortifikationsbefälhavarstaben i Boden tjänstgör för närvarande 14 elmontörer, av vilka en är löneplansanställd och 13 kollektivavtalsanställda. Arméchefen föreslår, att för tre av sistnämnda anställningshavare inrättas tre tjänster för montör i Ae 9. Arméchefen framhåller i sammanhanget bland annat, att den befintliga elmontörspersonalen erfordras för driften vid anläggningarna tillhörande Bodens fästning. Fortifikationsförvaltningen och civilförvaltningen biträder förslaget.

Däremot kan civilförvaltningen icke tillstyrka ett av arméchefen framfört förslag om ordinariesättning av en tjänst för förrådsförman i Ae 9 vid I 14.

Sedan maskinanläggningarna vid A 1 omklassificerats till grupp 6, har fortifikationsförvaltningen hos civilförvaltningen föreslagit, att tjänsten för maskinmästare i Ao 12 vid förbandet utbytes mot en motsvarande tjänst i Ao 14 samt att en tjänst för maskinist i Ae 10 inrättas vid förbandet. Civilförvaltningen (skr. ^{31/1} 1958) har intet att erinra mot fortifikationsförvaltningens förslag.

Arméchefen föreslår inrättande av den av civilförvaltningen för innevarande budgetår äskade tjänsten för reparatör i Ae 8 vid A 4 (prop. 1957: 110, s. 130). Civilförvaltningen tillstyrker förslaget och anmäler, att under innevarande budgetår har en extra tjänsteman anställts i befattningen efter medgivande av ämbetsverket.

Arméchefen anmäler, att vid organisationsundersökningar vid A 8 konstaterats att antalet förrådsförmän vid regementet kan minskas med en. I anslutning härtill föreslår arméchefen, att en vakant tjänst för förrådsförman i Ao 9 indrages. Civilförvaltningen räknar med ifrågakvarande indragning.

Arméchefen föreslår, att en tjänst för reparatör i Ae 9 inrättas vid Ing 1, och anför härom bland annat följande. På Ing 1:s övningsplats Laxön pågår numera utbildning under tiden januari—mars och maj—november. Under denna tid samt under ytterligare en månad måste maskinpersonal finnas på övningsplatsen. Då helårsanställning ej kunnat erbjudas, har detta personalbehov ej kunnat täckas genom anställande av personal från orten. I stället har från Ing 1 måst beordras en eldare, vilken efter medgivande av civilförvaltningen i varje särskilt fall förordnats att mot vikariatsersättning bestrida göromål, som ankommer på maskinist i Ag 9. Då arrangemanget medfört vissa otillfredsställande konsekvenser för tjänsten vid Ing 1, bör för ändamålet inrättas en särskild tjänst. Fortifikationsförvaltningen föreslår, att en tjänst för reparatör i Ag 9 inrättas och att befattningshavaren under återstående del av året beordras till tjänstgöring vid kasernvårdsavdelningen vid Ing 1. Civilförvaltningen anser sig böra biträda arméchefens förslag.

Arméchefen föreslog för innevarande budgetår att en extra ordinarie eldartjänst skulle inrättas vid Ing 3 (prop. 1957:110, s. 130). Förslaget tillstyrkes av fortifikationsförvaltningen. Arméchefen föreslår nu med tillstyrkan av civilförvaltningen, att för ändamålet inrättas en tjänst för eldare i Ag 7.

Efter förslag i propositionen 1957:110 har inrättats, bland andra, följande extra tjänster för maskinpersonal, nämligen för en maskinist i Ag 9 vid vardera Malmö försvarsområdesstab och fortifikationsbefälhavarstab i Boden samt för en reparatör i Ag 9 vid vardera Örebro försvarsområdesstab och nämnda fortifikationsbefälhavarstab. I en till civilförvaltningen i särskild ordning överlämnad skrivelse har fortifikationsförvaltningen framhållit, bland annat, att därest icke ifrågakvarande tjänster göres pensionsberättigande möjligheterna att erhålla kvalificerad och pålitlig personal torde vara små, varigenom skötseln och underhållet av de i anläggningarna befintliga dyrbara maskinerna kan äventyras. Fortifikationsförvaltningen hemställer därför, att berörda tjänster omvandlas till extra ordinarie. Civilförvaltningen biträder förslaget.

I skrivelse till civilförvaltningen har fortifikationsförvaltningen hemställt om inrättande av en tjänst för driftingenjör i Ae 19 vid V. militärbefälsstab i utbyte mot en tjänst för verkmästare i Ae 14. Fortifikationsförvaltningen har därvid framhållit, att vid varje militärbefälsstab utom V. och VII. militärbefälsstaberna finnes inrättad en tjänst för driftingenjör i Ae 19, placerad på befästningsavdelningen. Med hänsyn till omfattningen av befästningsobjekten inom V. militärområdet tillstyrker civilförvaltningen, att den föreslagna tjänsten för driftingenjör inrättas vid V. militärbefälsstab i utbyte mot verkmästartjänsten.

Vidare har fortifikationsförvaltningen hos civilförvaltningen föreslagit, att sju tjänster för eldare i Ae 7 vid respektive Kiruna—Jokkmokks för-

svarsområdesstab, Lv 4, Lv 5, Lv 6, Lv 7, arméns intendenturförråd i Boden samt krigsskolan omvandlas till tjänster för reparatör i Ae 8. Till stöd härför har fortifikationsförvaltningen bland annat åberopat följande, därvid de angivna lönegraderna avser de före den 1 juli 1957 gällande.

Vid vissa av försvarets fasta maskinanläggningar tillhörande klassificeringsgrupp 4 finnes enligt fastställda personalförteckningar en ansvarsmän i lönegrad 15 eller 16, en reparatör i lönegrad 12 (ansvarsmannens ställföreträdare) samt fyra eldare i lönegrad 11 (10). Av eldarna har en regelmässigt enbart sysselsatts med reparationsarbeten. Denne var på grund av kvalitetsskillnaden i arbetsuppgifter tidigare placerad i 11 lönegraden medan övriga eldare var placerade i 10 lönegraden. Sedan genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 december 1955 föreskrivits, att samtliga eldare i statlig tjänst efter viss tids anställning i yrket skall placeras i 11 lönegraden, har svårigheter att behålla de reparationskunniga eldarna uppkommit. Detta beror dels på att ifrågavarande eldare vid tjänstgöring såsom reparatörer ej kommer i åtnjutande av det obehämlighetstillägg som på grund av arbetstidens förläggning utgår till personal i eldningstjänst, dels att befordringsmöjlighet till reparatörstjänst är liten. Enär av reparationskortens för de aktuella anläggningarna framgår, att reparationerna är av sådan omfattning att två reparatörer erfordras, bör en eldartjänst utbytas mot en reparatörstjänst i lägst lönegrad 12.

Med hänsyn till vad fortifikationsförvaltningen sålunda anfört finner civilförvaltningen sig böra tillstyrka förslaget beträffande ifrågavarande eldartjänster.

Slutligen har fortifikationsförvaltningen hos civilförvaltningen föreslagit, att en vid infanteriskjutskolan inrättad tjänst för skogvaktare i Ao 12 överflyttas till I 10. För biträde med skötseln av infanteriskjutskolans skog kan annan befattningshavare anlitas, medan här ifrågavarande skogvaktare anses böra utnyttjas för skötseln av skogen på det nya stridskjutningsområdet vid Strängnäs. Civilförvaltningen har intet att erinra mot att tjänsten överflyttas till I 10.

11. *Förändringar beträffande kontorspersonal i kassatjänst.* Arméchefen föreslår ånyo, att två tjänster för kansliskrivare i Ao 10 vid tygförvaltningsskolan och arméns underofficersskola uppflyttas till tjänster för förste kansliskrivare i Ao 12 (prop. 1957: 110, s. 130). Vidare föreslår arméchefen, att en tjänst för kansliskrivare i Ae 10 vid krigshögskolan utbytes mot tjänst för förste kansliskrivare i Ao 12 (jfr prop. 1957: 110, s. 131). Civilförvaltningen tillstyrker förslagen.

Enligt vad av civilförvaltningen gjorda undersökningar givit vid handen, bör den normala personaluppsättningen vid försvarets kassaavdelningar efter genomförd centralisering av avlöningsuträkning och avlöningsutbetalning utgöras av — förutom kassachef — en kansliskrivare (kassör) och ett kanslibiträde samt, i mån av behov, biträden för skriv- och kontorsgöromål (prop. 1957: 110, s. 131). I anslutning härtill omvandlades för innevarande budgetår två kontoristtjänster vid P 4 respektive A 9 till

kanslibiträdestjänster. Fortsatt utbyte av kontoristtjänster mot kanslibiträdestjänster bör enligt civilförvaltningen ske under budgetåret 1958/59. Ämbetsverket föreslår därför (skr. ^{31/1} 1958), att tjänster för åtta kontorister i Ao 9 vid respektive I 19, I 20, I 21, A 3, Lv 4, Ing 2, Ing 3 och T 3 samt för en kontorist i Ae 9 vid A 1 ersättes med kanslibiträdestjänster i Ae 7. Det torde få upplysas, att för kassaavdelningen vid A 1 för närvarande finns inrättad — förutom nämnda extra ordinarie kontoristtjänst — även en ordinarie sådan tjänst.

Kungl. Maj:t har den 31 maj 1957 meddelat föreskrifter rörande vakant-hållande av biträdestjänster vid vissa kassaavdelningar m. m. Åtgärder, som sammanhänger med förenämnda centralisering av kassaverksamheten, har icke föranlett ändring av vederbörliga personalförteckningar. Civilförvaltningen framhåller nu, att ifrågavarande personalminskningar bör avspeglas i personalförteckningarna för nästa budgetår. I enlighet härmed föreslår civilförvaltningen, att tre tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål vid respektive P 2, A 2 (halvtidstjänstgörande) och Lv 7 indrages samt att i vederbörlig personalförteckning föreskrives att tre dylika tjänster vid respektive I 4, I 21 och Lv 1 avses allenast för halvtidstjänstgörande befattningshavare. Vidare föreslår civilförvaltningen — likaledes i anslutning till Kungl. Maj:ts nämnda föreskrifter — att en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål (halvtidstjänstgörande) inrättas vid A 3 i utbyte mot en tjänst för kontorsbiträde i Ao 5.

Civilförvaltningen anmäler (skr. ^{31/1} 1958), att centraliseringen av kassaverksamheten vid armén torde medföra ytterligare besparingar, beräknade till cirka 125 000 kronor, i fråga om lönekostnaderna för skrivbiträdespersonal. Undersökningar härom pågår inom ämbetsverket, som avser att inkomma med detaljerat förslag i ämnet under våren 1958.

12. *Förändringar i övrigt beträffande kontorspersonal.* Arméchefen föreslår ånyo, att två tjänster för kanslibiträde i Ae 7 vid arméöverläkarens expedition ordinariesättes (prop. 1957: 110, s. 131). Civilförvaltningen räknar icke med bifall till förslaget.

Vidare upprepar arméchefen för budgetåret 1956/57 framförda förslag om dels ordinariesättning av en tjänst för kanslibiträde i Ae 7 vid I 5, dels ock inrättande av en tjänst för halvtidstjänstgörande biträde för skriv- och kontorsgöromål vid väg- och vattenbyggnadskårens chefsexpedition (prop. 1956: 110, s. 115). Civilförvaltningen är icke beredd att tillstyrka förslagen.

Chefen för T 1 hemställer (skr. ^{28/10} 1957) om inrättande av tre tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål, avsedda för regementets personaldetalj. Ifrågavarande behov föranledes av en ökning av den vid T 1 truppregistrerade styrkan. Statens organisationsnämnd beräknar behovet till två tjänster, och i anslutning härtill föreslår civilförvaltningen, att vid T 1 inrättas två tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål.

Enligt till civilförvaltningen lämnade uppgifter erfordras vid tillämpning av principerna för reglerad befordringsgång för biträdespersonal 36 nya kontorsbiträdestjänster i Ao 5 vid armén. Av uppgifterna kan emellertid enligt civilförvaltningen utläsas, att 99 befintliga ordinarie kontorsbiträdestjänster beräknas icke vara besatta under nästkommande budgetår. Civilförvaltningen anser sig därför icke böra förorda att ytterligare dylika tjänster nu inrättas. De anmälda behoven torde i stället få tillgodoses genom en omdisponering av befintliga tjänster. I enlighet med de inkomna uppgifterna torde sålunda 36 kontorsbiträdestjänster i Ao 5 böra tillkomma i utbyte mot samma antal biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål, nämligen

vid militärbefälsstaberna m. m. sex tjänster, av vilka en vid envar av I, III. och V. militärbefälsstaben samt tre vid fortifikationsbefälhavarstaben i Boden;

vid försvarsområdesstaberna 13 tjänster, av vilka två vid vardera Kristianstads, Gävle och Härnösands försvarsområdesstab samt en vid vardera Malmö, Kalmar—Växjö, Östersunds, Göteborgs och Bohus, Linköpings, Örebro och Karlstads försvarsområdesstab;

vid infanteriet nio tjänster, av vilka två vid vardera I 6, I 18 och I 20 samt en vid ettvar av I 2, I 5 och I 7;

vid luftvärnet två tjänster, av vilka en vid ettvar av Lv 4 och Lv 5;

vid ingenjörtrupperna en tjänst vid Ing 1;

vid trängtrupperna två tjänster vid T 1;

vid arméintendenturförvaltningens anstalter en tjänst vid arméns intendenturförråd i Stockholm; samt

vid utbildningsanstalterna två tjänster, av vilka en vid envar av infanteriets kadettskola och arméns fallskärmsjägarskola.

I anslutning till vad i det föregående anförts föreslår civilförvaltningen vidare att vid följande förband m. m. nu inrättade kontorsbiträdestjänster i Ao 5, vilka beräknas icke kunna besättas med formellt kompetenta innehavare vid ingången av budgetåret 1958/59, utbytes mot tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål, nämligen

vid militärbefälsstaberna fem tjänster, av vilka två vid VI. och tre vid VII. militärbefälsstaben;

vid försvarsområdesstaberna 12 tjänster, av vilka tre vid vardera Skövde, Uppsala—Västerås och Kiruna—Jokkmokks försvarsområdesstab samt två vid Älvsborgs och en vid Bodens försvarsområdesstab;

vid infanteriet 11 tjänster, av vilka tre vid vardera I 13, I 14 och I 17 samt två vid I 21;

vid luftvärnet två tjänster vid Lv 3;

vid ingenjörtrupperna en tjänst vid Ing 3;

vid signaltrupperna två tjänster vid S 1;

vid trängtrupperna två tjänster vid T 4; samt

vid utbildningsanstalterna en tjänst vid infanteriskjutskolan.

13. *Övriga personalförändringar m. m.* Civildförvaltningen anmäler, att innehavaren av en beställning för musikdirektör av 2. graden på övergångsstat i Ao 17 eller Ao 13 vid Lv 5 avgått med sjukpension, varför beställningen bör utgå ur organisationen.

Genom beslut av 1956 års riksdag angående omorganisation av ammunitionsförrådshållningen (prop. 1956:110, s. 125) inrättades, bland andra, tre tjänster för ingenjör i dåvarande Ce 23 (Ae 17), avsedda för samtliga ammunitionsförråd. Arméchefens i sammanhanget framförda förslag avsåg fem dylika ingenjörtjänster. I en till civilförvaltningen överlämnad promemoria har armétygförvaltningen framhållit, att besiktnings- och serviceverksamheten på förevarande område, vilken omhänderhas av gruppcheferna med biträde av ifrågavarande ingenjörer, icke kan fullgöras med nuvarande resurser. I stort sett uteblir, anför armétygförvaltningen, besiktnings- och serviceverksamheten vid två militärområden och två centralförråd, vilket betecknas såsom synnerligen allvarligt. På grund härav föreslår armétygförvaltningen (skr. ^{30/12} 1957) med tillstyrkan av civilförvaltningen, att ytterligare två tjänster för ingenjör i Ae 17 inrättas för ifrågavarande ändamål. I yttrande över förslaget biträder 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga detsamma.

Arméchefen föreslår, att en beställning för styckjunkare i Ao 13 eller sergeant i Ao 11 vid A 9 omändras till beställning för styckjunkare i Ao 13. Beställningen, som under år 1957 överflyttats till A 9 från artilleriskjutskolan, har ursprungligen tillhört A 9 och var då uppförd på personalförteckningen som styckjunkerbeställning. Civildförvaltningen tillstyrker förslaget.

Med hänsyn till att portionstagarantalet vid I 10 ökat föreslår arméchefen med tillstyrkan av civilförvaltningen, att tjänsterna för en köksföreståndare i Ao 12 och en biträdande köksföreståndare i Ao 10, båda vid I 10, uppflyttas till Ao 14 respektive Ao 11.

Civildförvaltningen biträder likaledes ett av arméchefen framfört förslag om ordinariesättning av en tjänst för biträdande köksföreståndare i Ae 10 vid A 1.

För innevarande budgetår disponeras av förevarande anslag 140 000 kronor för arvoden åt assistenter för frivilligfrågor vid arméledningen, VII. militärbefälsstaben och försvarsområdesstaberna. Arvodesbeloppet höjdes från och med den 1 juli 1957 med 50 kronor för månad till i ett för allt 700 kronor för månad. Förenämnda belopp å 140 000 kronor har således beräknats för 200 tjänstgöringsmånader. Arméchefen föreslår en ökning av antalet tjänstgöringsmånader med 24, varav 3 månader för arméledningen, 12 månader för Göteborgs och Bohus försvarsområdesstab, 6 månader för Vaxholms försvarsområdesstab och 3 månader för Örebro försvarsområdesstab. Vidare föreslår arméchefen, att arvodet höjes till belopp, motsvarande lönegrad A 9, samt att ifrågavarande personal tiller-

kännes semester och sjukvårdsförmåner i likhet med krigsmaktens övriga personal.

Civilförvaltningen räknar med den föreslagna ökningen av antalet tjänstgöringsmånader för assistenter för frivilligfrågor men kan i övrigt — beträffande denna personalkategori — endast tillstyrka att assistenterna tillerkännes rätt till semester enligt gällande lag.

Arméchefen föreslog för innevarande budgetår en höjning av de till fänrikarna vid I 19 och A 8 utgående rekryteringsstipendierna från 2 000 kronor till 4 200 kronor (prop. 1957: 110, s. 134). Förslaget vann icke bifall. Arméchefen föreslår nu, att stipendierna höjes till 4 300 kronor. Civilförvaltningen erinrar om att ämbetsverket tidigare ställt sig tveksamt till behovet av ifrågavarande stipendier. Med hänsyn härtill och till statsmakternas ställningstagande till arméchefens tidigare förslag i ämnet räknar ämbetsverket icke med att någon förändring genomföres för nästkommande budgetår.

Kostnaderna för arvoden till tillsynsmän för byggnader, övningsfält, förråd m. m. vid militärområdena samt för civil vakthållning vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens ämbetsbyggnader, arméns signalskola och tygförvaltningsskolan har för innevarande budgetår beräknats till 545 600 kronor. Arméchefen framhåller, att efter signalskolans flyttning till Uppsala inga kostnader uppstår för bevakning av skolan. Med anledning härav räknar arméchefen med en kostnadsminskning med 50 000 kronor. Å andra sidan räknar arméchefen med en ökning av medelsbehovet med cirka 23 000 kronor på grund av förrådsomflyttning av viss materiel m. m., med 46 700 kronor för bevakning av tygförvaltningsskolans anläggningar i Sollvalla och med 25 000 kronor för höjning med fem procent av arvodena. Arméchefen beräknar således ifrågavarande medelsbehov under nästa budgetår till sammanlagt (545 600 — 50 000 + 23 000 + 46 700 + 25 000 =) avrundat 590 000 kronor, innebärande en ökning med 44 400 kronor. Civilförvaltningen räknar med samma ökning av medelsbehovet som arméchefen.

Civilförvaltningen beräknar kostnaderna för avlöning åt indelt manskap under nästa budgetår till 90 000 kronor, innebärande en ökning med 5 000 kronor i förhållande till vad som beräknats för innevarande budgetår. Antalet kvarstående indelta har av arméchefen uppgivits till två korpraler samt 27 vicekorpraler och meniga, varav 15 i ständig tjänstgöring.

Från förevarande anslag får för innevarande budgetår bestridas ersättningar åt åtta bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren. Arméchefen anmäler, att för budgetåret 1958/59 bör beräknas medel för sex dylika arvoden. I enlighet härmed räknar civilförvaltningen med en minskning av medelsbehovet med 14 400 kronor.

För innevarande budgetår har för veterinärväsendet anvisats, bland annat, 22 000 kronor för veterinärvård vid de förband m. m., där dylik vård

icke bestrides av militär veterinär, samt 3 350 kronor för besiktningar. Därav disponeras 500 kronor respektive 300 kronor för A 2. Överfältveterinären har till civilförvaltningen anmält att, då antalet ackordhästar vid A 2 väsentligt nedgått, något behov av medelsanvisning i förevarande avseende icke längre föreligger, såvitt avser A 2. Civilförvaltningen räknar till följd härav med en minskning med 800 kronor.

För innevarande budgetår har under den i avlöningsstaten för förevarande anslag upptagna anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknats ett belopp av 370 000 kronor för timarvoden till civila lärare för underbefälsutbildning. Arméchefen beräknar medelsbehovet för nästa budgetår till 333 000 kronor medan civilförvaltningen — med beaktande av sedermera företagen höjning av arvodesbeloppen — föreslår, att ett belopp av 400 000 kronor avses för ändamålet.

Från anslagsposten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, får under innevarande budgetår inom ramen för ett belopp av 683 000 kronor bestridas kostnader för timarvoden till deltidstjänstgörande lärare och föreläsare vid arméns fasta utbildningsanstalter och skolor. Civilförvaltningen beräknar medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår till 750 000 kronor, innebärande en höjning med 67 000 kronor. Höjningen föranledes dels av den genomförda höjningen av timlönerna, dels ock av undervisningsverksamhetens omfattning.

Arméchefen framlägger i sitt militärorganisatoriska underlag för nästa budgetår förslag till ändrad organisation beträffande befäl i sjukvårdstjänst och i hovslagartjänst.

Nuvarande organisation beträffande sjukvårdsbefälet utgöres av ett beställningsmannasystem. Samtliga beställningar vid armén för underofficerare och underbefäl i sjukvårdstjänst är uppförda på trängtruppernas personalstater. Antalet beställningar för sjukvårdsbefäl vid armén utgör 205, fördelade med 37 beställningar för underofficerare, 5 för rustmästare, 98 för överfurir och 65 för furir. Rekryteringen av sjukvårdsunderbefäl ombesörjes av förbanden, i den mån dessa har egen underbefälsrekrytering. Utbildning, befordran och kommendering sker genom trängtruppernas försorg.

Arméchefen framhåller att vissa bestämda nackdelar vidlåder det nuvarande systemet i fråga om sjukvårdsbefäl och anför härom följande.

Önskvärd rekrytering har icke kunnat tillgodoses. Den 1 april 1957 uppgick antalet vakanser bland furirer till 61. Antalet beställningsmannaspiranter i sjukvårdstjänst var vid samma tidpunkt 11.

Rekryteringsmyndigheten — förbandschefen — kan för anställningssökande icke klarlägga sannolik befordringstur, emedan sjukvårdsunderbefälskadern lyder under annan personalkårchef — tränginspektören.

Personalkårchefen kan icke förskaffa sig erforderlig personlig kännedom om dem, som bör befordras, då de är placerade vid ett stort antal förband och utbildningsanstalter.

Olikheter i tidpunkten för befordran mellan sjukvårdsunderbefäl och underbefäl vid det förband (motsvarande), där de förra tjänstgör, kan uppstå.

Möjligheterna till underofficersbefordran av sjukvårdsunderbefäl är mindre än för trängtruppernas övriga underbefäl.

Svårigheter för rättvisande uttagning av underofficersaspiranter är för handen.

Befordran till underofficer medför regelmässigt byte av stationeringsort.

Möjligheterna för sjukvårdsunderofficerare, placerade vid förband (motsvarande), att nå förvaltarbefordran vid förband, fälttyg-, intendentur- och fortifikationskårerna är mindre än för övriga underofficerare.

Även utbildningen av hovslagarunderbefäl sker på en särskild beställningsmannalinje. Beställningarna för denna personalkategori är uppförda på kavalleriets personalstater och fördelas på förband och utbildningsanstalter enligt arméchefens bestämmande. Antalet beställningar utgör sammanlagt 52, varav 2 för rustmästare, 42 för överfurir och 8 för furir. Rekrytering av beställningsmannaaspiranter i hovslagartjänst har icke ägt rum de senaste åren och behovet av hovslagarpersonal kommer att nedgå på grund av pågående minskning av stamhästbeståndet vid armén. Det nuvarande systemet beträffande hovslagarbefälet har enligt arméchefen bestämda nackdelar, i stort sett överensstämmande med dem som redovisats beträffande sjukvårdsbefälet. Därjämte må framhållas att befordran till underofficer av hovslagarunderbefäl regelmässigt icke sker.

Arméchefen anser, att ett nytt system bör införas för tillgodoseende av förbandens m. fl. behov av personal för sjukvårdsutbildning och hovslagartjänst. Därvid bör enligt arméchefen skapas en organisation som överensstämmer med den för övrigt underbefäl gällande. Den närmare innebörden av arméchefens förslag är följande. Beställningsmannabegreppet för sjukvårds- och hovslagarunderbefäl slopas. Rekryteringen sker förbandsvis, varvid vissa förband rekryterar personal till närliggande utbildningsanstalter. Aspiranterna genomgår instruktörsutbildning i princip i likhet med övriga instruktörsaspiranter. Sjukvårdsutbildning och hovslagarutbildning bibringas vid centralt anordnade kurser vid trängtrupperna respektive kavalleriet. Elever beordras till dessa kurser, då behov av ifrågavarande personal föreligger vid respektive förband. Chefsinstruktör i sjukvårdstjänst bör vara underofficer med sjukvårdsutbildning. Nuvarande beställningar för underbefäl i beställningsmannatjänst och för sjukvårdsunderofficerare överföres till förbandens stater.

Den föreslagna organisationen medför större utbildningsenheter samtidigt som rekryteringsförhållandena m. m. kan förbättras. Vidare innebär det föreslagna systemet, anför arméchefen, bland annat följande fördelar:

Underbefäl blir väl förtrogna med tjänsten inom eget truppslag före kommendering till sjukvårds- eller hovslagarutbildning. Underbefälens användbarhet i olika befattningar i krigs- och fredsorganisationen ökas. Be-

fördningsmöjligheterna inom underbefälsgraderna samt till och inom underofficersgraderna blir desamma som för övriga underbefäl respektive underofficerare. Befordran kan ske utan att omstationering erfordras i större omfattning än för övriga underbefäl och underofficerare. Äldre befäl i sjukvårds- och hovslagartjänst får samma möjligheter som övrigt befäl till placering i stabs- och förvaltningstjänst. Urval till sjukvårds- och hovslagartjänst kan ske, sedan underbefälens lämplighet i tjänsten prövats.

Arméchefen anger närmare hur beställningarna för underofficerare respektive underbefäl bör fördelas på olika förband (motsvarande). Därvid framhålles, bland annat, att — för undvikande av en försämrad befordringsgång för trängtruppernas underofficerare — högst 13 beställningar för fanjunkare och 23 för sergeant bör överföras från trängtruppernas stat till övriga av omorganisationen berörda truppslag. Av dessa truppslag har infanteriet de minst fördelaktiga proportionerna mellan fanjunkare och sergeant och det är enligt arméchefen önskvärt, att 19 fanjunkarbeställningar tillföres infanteriets förband. Vid bifall till ett av arméchefen i annat sammanhang framlagt förslag om införande av reglerad befordringsgång vid fanjunkarbefordran, vilket förslag för närvarande prövas av 1954 års befälsutredning, erfordras enligt arméchefen inga särskilda åtgärder i förevarande hänseende. I annat fall bör däremot, anför arméchefen, sex sergeantbeställningar utbytas mot samma antal fanjunkarbeställningar. Andra berörda förband än infanteriets kommer enligt förslaget att tillföras sergeantbeställningar genom överföring från trängtrupperna. Detta kan, anför arméchefen, framdeles komma att medföra ogynnsamma konsekvenser för befordringsgången inom berörda personalkårer och det kan därvid bli erforderligt att åtgärder vidtages för att avhjälpa olägenheterna.

Arméchefen föreslår vidare följande övergångsanordningar i fråga om sjukvårdsunderofficerarna:

För att omplacering i samband med omorganisationen skall undvikas bör sjukvårdsunderofficerare, som innehar fullmakt eller förordnande som fanjunkare och som överföres till förband, vilket samtidigt tillföres en sergeantbeställning, erhålla vikariatslöneförordnande i fanjunkarbeställning vid detta förband. Den som är fanjunkare vid trängtrupperna bibehåller sin fullmakt vid truppslaget, intill dess beställning för fanjunkare frigöres vid den personalkår, beställningshavaren skall tillhöra. Den som är förordnad som fanjunkare vid trängtrupperna bör erhålla fullmakt som sergeant vid den personalkår, han skall tillhöra.

Behovet av beställningar i hovslagartjänst anges till 39, alltså en minskning med 13 beställningar i förhållande till det nu befintliga antalet. Av dessa 13 beställningar skall emellertid jämlikt beslut av 1957 års riksdag sju beställningar indragas vid uppkommande vakanser. Återstående sex beställningar bör enligt arméchefen — i mån av den 1 juli 1958 befintliga

vakanser — omvandlas till överfurirsbeställningar för instruktörer inom armén.

Civilförvaltningen anser, att de av arméchefen anförda skälen talar för att åtgärder vidtages i syfte att förbättra rekryterings- och befordringsmöjligheterna för här avsedda personalkategorier. Ämbetsverket finner det av arméchefen framlagda förslaget vara ägnat att upphäva eller minska olägenheterna i det nuvarande systemet, varför ämbetsverket anser sig i princip böra tillstyrka förslaget. Vad beträffar övergångsordningarna anser emellertid ämbetsverket att — i fall då sjukvårdsunderofficer med fullmakt eller förordnande som fanjunkare överföres till förband som enligt förslaget skall erhålla sergeantbeställning — en fanjunkarbeställning bör inrättas vid förbandet i fråga, varvid bör föreskrivas att beställningen vid uppkommande ledighet bör omvandlas till beställning för sergeant.

I militärorganisatoriska underlaget för nästa budgetår föreslår arméchefen en omreglering av löneställningen för majorer. Ifrågavarande beställningar var före den 1 juli 1957 placerade i lönegraden Ma 30. Vid löneplansrevisionen hänfördes beställningarna till den nya lönegraden A 23, som motsvarar förutvarande 29 och 30 lönegraderna. Genom att kaptensbeställningarna, tidigare lönegraden Ma 27, samtidigt hänförts till den nya lönegraden A 21, sammanfaller således enligt det nya systemet de två lägsta löneklasserna för majorer med de två högsta löneklasserna för kaptener. Tidigare var endast en löneklass gemensam för dessa båda kategorier. Reducering av löneskillnaden mellan majorer och kaptener kan enligt arméchefen medföra, att kompaniofficerarnas naturliga och för svaret gagnande strävan att genom studier och kvalificerande tjänst nå regementsofficersbefordran blir mindre framträdande. Vidare framhåller arméchefen, att då utnämning till major regelmässigt innebär förflyttning till annan stationeringsort det kan föreligga risk att lämpliga officerare avböjer befordran, om den ekonomiska compensationen blir för ringa i förhållande till de olägenheter som en förflyttning kan innebära. På grund av det nu anförda samt med hänsyn, bland annat, till de speciella kvalifikationskrav som gäller för majorer och den stränga gallring som sker vid majorsbefordran föreslår arméchefen, att majorsbeställningarna hänföres till lönegraden A 24. — Civilförvaltningen anser, att den nu behandlade frågan är av natur att böra prövas i annan ordning och räknar i förevarande sammanhang med oförändrad löneställning för majorer.

Åtgärder för att minska tillfälliga olägenheter i fråga om tidpunkten för befordran till kapten och fanjunkare (mot-svarande)

Under våren 1956 uppdrog dåvarande chefen för försvarsdepartementet åt försvarets civilförvaltning att i samråd med cheferna för armén, mari-

nen och flygvapnet efter utredning framlägga förslag till åtgärder för att minska tillfälliga olägenheter i fråga om tidpunkten för kaptensbefordran. Uppdraget utvidgades sedermera till att omfatta även motsvarande frågor beträffande befordran till fanjunkare (motsvarande). Efter samråd med försvarsgrenscheferna framlade civilförvaltningen den 1 februari 1957 förslag till åtgärder i frågan. Såsom tidigare anmälts (prop. 1957: 110, s. 143) var det med hänsyn till ärendets remissbehandling icke möjligt att förelägga 1957 års riksdag förslag i ämnet. Jag vill nu upptaga civilförvaltningens förslag och däröver avgivna yttranden till behandling.

Försvarets civilförvaltnings förslag

Civilförvaltningen framhåller att löjtnanterna vid armén fram till omkring 1950 vunnit *kaptensbefordran* efter 9 tjänstår som officer. Därefter har tiden ökat till cirka 13 år. Motsvarande siffror är vid såväl flottan som kustartilleriet 8 år respektive 12,5 år. Vid flygvapnet har samtliga löjtnanter i årskurserna till och med 1945 års kurs befordrats till kapten efter 7 års tjänstgöring som officer, varefter befordringsåldern stigit till maximalt 10 år. Tillgänglig statistik utvisar att tjänståldern som officer vid kaptensbefordran under de närmaste 10 åren torde stiga till maximalt 15 år vid armén, 14 år vid flottan, 16 år vid kustartilleriet och 12 år vid flygvapnet. Vid armén är emellertid i detta sammanhang endast tre truppslag aktuella, nämligen infanteriet, pansartrupperna och artilleriet.

Enligt uppgifter rörande befordringstakten i vissa civila karriärer inom postverket, statens järnvägar och tullverket, som civilförvaltningen införskaffat, sker befordran till tjänst i 21 lönegraden där vid avsevärt högre tjänstålder än som kan förekomma vid kaptensbefordran. Ämbetsverket anser emellertid av olika skäl, icke minst med hänsyn till gällande pensionsåldersregler, att jämförelser i förevarande fall icke rimligen kan göras med civila befordringskarriärer. Härvid har även den ojämna befordringsgången inom olika personalkårer vid försvaret ansetts böra beaktas. Mot bakgrunden av nu rådande rekryteringsförhållanden anser civilförvaltningen att åtgärder snarast bör vidtagas för att åstadkomma förbättrade lönevillkor för äldre löjtnanter.

Med hänsyn till dels de administrativa olägenheter, som är förenade med särskilda lönetillägg, dels den allmänna tendensen att slopa dylika tillägg anser ämbetsverket att en sådan utväg icke bör väljas för att åstadkomma här åsyftad förbättring av lönevillkoren. Ur principiell synpunkt kan ämbetsverket icke heller förorda att, såsom chefen för armén tidigare föreslagit, de genom 1942 års försvarsbeslut tillkomna kaptenslönerna för ständigt tjänstgörande reservbefäl tages i anspråk för här avsett ändamål. Civilförvaltningen har i stället funnit lämpligt föreslå ett system med vikariatslöneförordnanden till 21 lönegraden för de löjtnanter, vilkas befordran till kapten kommer att bli onormalt fördröjd.

Vad gäller frågan om den tidpunkt, vid vilken rätt till dylikt vikariatslöneförordnande skulle inträda, synes det enligt civilförvaltningen uppenbart att endast avsevärda avvikelser från den beföringstakt, som kan betecknas som normal, bör föranleda ingripanden av här avsett slag. Såväl civilförvaltningen som cheferna för armén och marinen anser härvid att åtgärder för förbättring av lönevillkoren bör vidtagas för löjtnanter med mer än 13 års tjänstålder som officer. Den föreslagna gränsdragningen medför att inga löjtnanter ur flygvapnet blir berättigade till ifrågasvarande förmån. Chefen för flygvapnet har — med åberopande av sin skrivelse den 12 oktober 1956 med förslag till vissa åtgärder för att förbättra tillgången på flygande personal (jfr prop. 1957: 110, s. 202 ff.) — föreslagit, att i vart fall flygande officerare erhåller kaptenslön efter en tjänstålder som officer av 8 år. Civilförvaltningen anser sig emellertid icke kunna tillstyrka att bestämmelserna om vikariatslön till vissa äldre löjtnanter differentieras så, att för en försvarsgren skapas bättre villkor än för övriga försvarsgrenar. De alldeles speciella skäl flygvapenchefen åberopat för att ge flygvapnets löjtnanter en särställning i förevarande fall sammanfaller enligt ämbetsverket med motiveringarna till de förslag om förbättringar av beföringsförhållandena och av förmånerna överhuvudtaget för flygvapnets personal, som framlagts i flygvapenchefens förenämnda skrivelse den 12 oktober 1956. Dessa förslag utgör enligt civilförvaltningens mening ett enhetligt komplex, som bör bedömas i ett sammanhang med utgångspunkt i föreliggande och förutsebara rekryteringssvårigheter.

Till följd av den omfattande underofficersrekryteringen i början av 1940-talet finnes på underofficerssidan beföringsvårigheter av enahanda slag som beträffande kaptensbefordran. Inom samtliga försvarsgrenar kommer under de närmaste åren *fanjunkarbefordran* (motsvarande) att ske först vid en uppnådd tjänstålder av omkring 20 år, räknat från furirsutnämningen. På grund av rådande beföringsläge anser civilförvaltningen att möjligheter bör öppnas till vikariatslöneförordnanden till 13 lönegraden åt underofficerare, som icke efter visst antal år kunnat befordras till tjänst i denna lönegrad.

Civilförvaltningen anser i likhet med cheferna för armén och marinen att dylikt vikariatslöneförordnande bör tillerkännas sergeant (motsvarande) vid armén och marinen efter 17 år, räknat från furirsbefordran. Den genomsnittliga levnadsåldern vid denna tidpunkt beräknas till 38 år, vilket överensstämmer med den ålder, då löjtnant föreslagits skola erhålla vikariatslöneförordnande till kapten. Då i här aktuella årskurser av underofficerare vid armén och marinen samtliga befordrats till furirer tre år efter första anställning vid krigsmakten, erhålles en enhetlig beräkningsgrund därest tjänstetiden beräknas med utgångspunkt i furirsutnämningen. Att inom dessa försvarsgrenar utgå från sergeantsbefordran (mot-

svarande) har icke ansetts rättvist, då tidpunkten för dylik befordran skiftat avsevärt beroende på försvarsgren och årskurs. Chefen för flygvapnet har med utgångspunkt i den ordning, i vilken befordran från furir till sergeant sker, framhållit att vid flygvapnet vikariatslöneförordnande som fanjunkare bör ifrågakomma efter samma grunder som fanjunkarbefordran, d. v. s. att tjänsteställningen som sergeant blir avgörande. Dylikt förordnande bör enligt flygvapenchefen ske 10 år efter sergeantsbefordran. Civildförvaltningen har icke velat motsätta sig att vid flygvapnet vikariatslöneförordnande som fanjunkare meddelas efter visst antal tjänstår som sergeant. Däremot har ämbetsverket icke kunnat biträda den uppfattningen, att sergeanter vid flygvapnet skulle erhålla dylikt förordnande efter förmånligare grunder än som föreslagits för armén och marinen. Civildförvaltningen föreslår därför att tjänstaldern för flygvapnets vidkommande sättes till 12 år efter sergeantsbefordran.

För musiksergeanter (motsvarande) vid samtliga försvarsgrenar bör enligt civildförvaltningen gälla att vikariatslöneförordnande till 13 lönegraden må ske efter en faktisk anställningstid av 20 år, musikelevtid däri inräknad.

Sammanfattningsvis innebär civildförvaltningens förslag att vikariatslöneförordnande såsom kapten meddelas löjtnant efter en anställningstid som officer av 13 år samt att vikariatslöneförordnande såsom fanjunkare (motsvarande) meddelas sergeant (motsvarande) vid armén och marinen efter 17 år räknat från furirsbefordran och vid flygvapnet efter 12 år räknat från sergeantsbefordran, dock att beträffande musiksergeant vid samtliga försvarsgrenar förordnande sker efter en sammanlagd anställningstid vid krigsmakten av 20 år. För budgetåret 1958/59 beräknas 82 löjtnanter (74 vid armén och 8 vid marinen) samt 406 sergeanter (224 vid armén, 180 vid marinen och 2 vid flygvapnet) komma i åtnjutande av vikariatslöneförordnande i enlighet med civildförvaltningens förslag. Kostnaderna härför torde uppgå till i runt tal 935 000 kronor, varav 600 000 kronor för armén och 335 000 kronor för marinen. För de fem därefter följande budgetåren beräknas kostnaderna för här ifrågavarande vikariatslöneförordnanden vid oförändrad lönenivå utgöra i genomsnitt en miljon kronor per budgetår. Därefter torde kostnaderna komma att väsentligt sjunka.

Yttranden

Statskontoret avstyrker förslaget. Ett genomförande av detsamma skulle enligt ämbetsverket få svåröverskådliga konsekvenser därest krav i samma syfte restes inom andra områden än försvaret. Om befodringsförhållandena för en kategori befattningshavare är särskilt ogynnsamma, bör enligt ämbetsverket i första hand en ökning av antalet högre tjänster övervägas. Statskontoret kan vidare icke finna att en förskjutning av befodr-

ran med ett par, tre år skulle motivera införandet av ett system med vikariatslöneförordnanden till respektive högre beställningar. Vid jämförelse med befordringsutsikterna för många civila statstjänstemän med akademisk utbildning har ämbetsverket icke funnit befordringsförhållandena för löjtnanter, vilkas utbildning helt bekostas av statsverket, särskilt ogynnsamma. Därest försämringen i befordringsgången för ifrågavarande militära beställningshavare anses motivera provisoriska åtgärder på sätt föreslagits, vill statskontoret slutligen ifrågasätta, om icke gränsen för löjtnants erhållande av vikariatslöneförordnande såsom kapten bör dragas vid en tjänstålder av 14 år från officersanställningens början. För underofficerarnas del förutsattes därvid att en motsvarande förskjutning överväges.

Statens lönenämnd tillstyrker förslaget. Nämndens ordförande samt två ledamöter har emellertid varit skiljaktiga från beslutet och bland annat anfört att förslaget innebär åtgärder av så principiell betydelse, att omfattande konsekvenser kan befaras inom andra förvaltningsområden. Vidare har framhållits att löneställningen för samtliga ifrågavarande personalgrupper avvägts vid allmänna löneförhandlingar och att ett avsteg beträffande en grupp beställningshavare från gällande löneöverenskommelse av så principiell art, som det här gäller, icke bör ske annat än i samband med dylika förhandlingar.

Organisationsnämnden för militärmusiken tillstyrker förslaget att musiksergeanter (motsvarande) skall erhålla vikariatslöneförordnande som musikfanjunkare (motsvarande) efter en faktisk anställningstid av 20 år, musikelevstid däri inräknad.

Statstjänstemännens riksförbund tillstyrker de föreslagna anordningarna till förbättring av subalternofficerarnas löneläge och *tjänstemännens centralorganisation* godtar för sin del civilförvaltningens förslag såvitt det avser åtgärder för att minska tillfälliga olägenheter i fråga om tidpunkten för fanjunkarbefordran.

Civilförvaltningen (skr. 31/1 1958) har framlagt förslag rörande vissa arvoden åt förbandsläkare i Boden. I samband med att Norrbottens läns landsting övertagit driften vid garnisonssjukhuset i Boden (se prop. 1956: 109) har Kungl. Maj:t den 21 december 1956 föreskrivit, att beställning för förbandsläkare i Boden skall vara förenad med tjänstgöring — förutom vid förbandet — såsom militärläkare vid sjukhuset. Jämlikt avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Norrbottens läns landsting angående verksamheten vid sjukhuset skall å landstingets stat beräknas arvoden till ifrågavarande förbandsläkare, motsvarande 50 % av deras militärläkarlön. Sedan fråga uppkommit huruvida landstinget vore skyldigt att utgiva ifrågavarande lönetillägg under tid varunder vederbörande förbandsläkare vore kommenderad såsom elev vid militärläkarkurs, har

landstinget till civilförvaltningen anmält att det icke i berörda avtal funnit stöd för en sådan skyldighet. Civilförvaltningen anser sig icke kunna bestrida, att visst fog finnes för den av landstinget hävdade tolkningen av avtalet. Ämbetsverket föreslår att nämnda lönetillägg må för tid varunder vederbörande förbandsläkare är kommenderad till militärläkarkurs bestridas från förevarande anslag. Kostnaderna härför bedömes såsom tämligen ringa och någon uppräknig av anslaget för ifrågavarande ändamål erfordras enligt ämbetsverket icke för nästa budgetår.

Jag kommer att i det följande under anslaget Armén: Övningar m. m. redogöra för ett av arméchefen framlagt förslag till helikopterorganisation för armén. Därvid kommer att behandlas vissa föreslagna personalförändringar under förevarande anslag.

Departementschefen

1. I samband med sammanslagningen av A 5 och A 8 blev en översteställning övertalig. Innehavaren av beställningen uppehåller befattning som bibliotekarie vid arméstaben men avgår med pension den 1 oktober 1958. Jag föreslår i anslutning till arméchefens yrkande, att ifrågavarande beställning för överste i Bo 1 vid A 8 efter nuvarande innehavares avgång avses för stabschef vid VI. militärbefälsstaben. Därvid kan på sätt arméchefen anfört vissa beställningar vid generalstabskåren omdisponeras.

Vidare föreslår jag i anslutning till yrkande av arméchefen att en majorsbeställning vid generalstabskåren utbytes mot beställning för överstelöjtnant eller major i Ao 26 eller Ao 23 vid kåren.

Övriga under förevarande punkt redovisade förslag är jag icke beredd tillstyrka.

2. Den 7 februari 1958 har Kungl. Maj:t meddelat beslut om organisation av K 4, bland annat innebärande att regementet den 1 juli 1958 ombildas till bataljon, som administrativt anslutes till I 20. Därvid frigöres en beställning för regementschef i Bo 1 vid kavalleriet. Arméchefen har föreslagit att beställningen ombildas till beställning för överste i Bo 1 och avses för biträdande infanteriinspektör. Jag kan emellertid icke tillstyrka arméchefens förslag utan föreslår, att beställningen indrages vid nuvarande innehavares avgång. Beställningen torde övergångsvis få avses för biträdande infanteriinspektör.

Med anledning av arméchefens yrkanden om inrättande av tjänster för vakt- och biträdespersonal vid arméstaben föreslår jag att en tjänst för expeditionsvakt i Ae 7 samt två tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål inrättas vid staben.

Arméchefen har föreslagit inrättande av vissa tjänster för underrättelse-detaljen i arméstabens taktikavdelning. För egen del föreslår jag att för ändamålet inrättas en tjänst för assistent i Ae 17.

I övrigt räknar jag icke med några personalförändringar med anledning av arméchefens under förevarande punkt anmälda förslag.

3. Under punkten 1 har jag tillstyrkt arméchefens förslag om att avse en överstebeställning för stabschefen vid VI. militärbefälsstab. Därvid kan som nämnts vissa andra beställningar omdisponeras. I anslutning till arméchefens i sammanhanget framförda yrkande föreslår jag att en nu för sektionschef vid militärbefälsstab avsedd kaptensbeställning i Ao 21 vid generalstabskåren utbytes mot en beställning vid krigshögskolan för major eller kapten i Ao 23 eller Ar 21, avsedd för lärare i taktik och stabs-tjänst.

Vidare föreslår jag att vid infanteriets kadettskola inrättas en beställning för överfurir i Ao 9, avsedd för chef för handräckningsavdelningen.

Av övriga förslag under denna punkt kan jag endast tillstyrka extraordinariesättning av följande tjänster vid arméhundskolan, nämligen för ett extra biträde för skriv- och kontorsgöromål, två hantverkare i Ag 8, en bilförare i Ag 7, en förrådsman i Ag 7 och tre ekonomibiträden i Ag 2.

4. I fråga om ingenjörtrupperna är jag icke beredd föreslå andra förändringar än att en beställning för kapten i Ao 21 utbytes mot beställning för major i Ao 23, avsedd för bataljonschef vid Ing 1.

Av arméchefen framförda förslag beträffande signaltrupperna är jag icke beredd att tillstyrka.

Arméchefens under förevarande punkt redovisade förslag i fråga om trängtrupperna är jag icke nu beredd tillstyrka i vidare mån än att jag föreslår inrättande av en beställning för överfurir i Ao 9, avsedd för arméns underhållsskola.

I enlighet med vad som anförts i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 29) bör vid bifall till där framförda förslag beställningar vid trängtrupperna för en överstelöjtnant eller major i Ao 26 eller Ao 23 samt en kapten i Ao 21 indragas.

I fråga om fälttygkåren föreslår jag, att en beställning för kapten i Ao 21, avsedd för gruppechef vid ammunitionsförråd, tillkommer i utbyte mot tre arvodesbefattningar för platschef i A: 24.

I anslutning till vad jag anfört i det föregående vid behandlingen av armétygförvaltningens avlöningsanslag räknar jag därjämte med nya beställningar vid fälttygkåren för en överstelöjtnant i Ao 26 och tre kaptener i Ao 21.

Vidare erinras om de förslag rörande fälttygkåren, som jag framlagt i det föregående under avsnittet »De militära och civilmilitära personalkårerna för tygförvaltningstjänsten inom armén».

I övrigt räknar jag icke med några förändringar beträffande fälttygkåren.

Även tygstaten har varit föremål för behandling i sistnämnda sammanhang. Jag har därvid föreslagit inrättande av en tygteknisk kår, bland

annat omfattande huvuddelen av tygstatens personal. Jag har också uttalat, att frågorna om denna personals omfattning och sammansättning bör utredas snarast möjligt. Jag är icke nu beredd tillstyrka arméchefens under förevarande punkt redovisade förslag rörande tygstaten i vidare mån än att jag föreslår att 22 beställningar för armétekniker i Ao 9 inrättas i utbyte mot samma antal ordinarie beställningar för furir vid tygstaten.

I fråga om intendenturkåren erinras om att jag i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 51) uttalat att — vid bifall till där framfört förslag om inrättande av en beställning för byråchef vid arméintendenturförvaltningen — behovet av beställningar för överstelöjtnant vid intendenturkåren nedgår med en.

Arméchefens förslag under förevarande punkt om inrättande av beställningar för överstelöjtnant samt för major, avsedda för arméintendenturförvaltningen, tillstyrker jag. Med beaktande av förenämnda uttalande i statsverkspropositionen föreslår jag således att antalet beställningar för överstelöjtnant i Ao 26 vid intendenturkåren utökas med tre samt att två nya beställningar för major i Ao 23 inrättas vid kåren. Däremot kan jag icke tillstyrka förslaget om inrättande av en ny beställning för förvaltare i Ao 17, avsedd för arméintendenturförvaltningen. Då ämbetsverkets behov av förvaltare vid intendenturkåren torde kunna tillgodoses inom ramen för nuvarande antal beställningar, föreslår jag att det i den föregående redogörelsen omnämnda vikariatslöneförordnandet i A 15 upphör från och med nästa budgetår. Vidare kan två vakanta beställningar för överste i Bo 1 vid intendenturkåren utgå ur organisationen.

I samband med omorganisationen av I 20 och K 4 frigöres från och med budgetåret 1959/60, bland andra, beställningar för en kapten i Ao 21 och en förvaltare (i kassatjänst) i Ao 17, båda vid intendenturkåren. Till förstnämnda beställning återkommer jag i det följande. En beställning för förvaltare (i kassatjänst) i Ao 17 bör indragas vid första uppkommande ledighet i dylik beställning efter utgången av budgetåret 1958/59.

I övrigt är jag icke nu beredd tillstyrka arméchefens förslag rörande intendenturkåren.

5. Jag föreslår i anslutning till arméchefens förslag att vid Örebro försvarsområdesstab inrättas tjänster för en förrådsförman i Ae 9, en förrådsman i Ae 7, ett biträde för skriv- och kontorsgöromål samt en reparatör i Ae 9, sistnämnda tjänst i utbyte mot en extra reparatörstjänst. Vidare föreslår jag att en tjänst för vaktmästare i Ag 7 vid Skövde försvarsområdesstab extraordinariesättes. En beställning för överfurir i Ao 9 (tillsynsman) vid Bodens försvarsområdesstab bör i fortsättningen redovisas vid VI. militärbefälsstaben. Jag har icke heller något att erinra mot att en nu för ambulansbilförare avsedd överfurirsbeställning vid Bodens försvarsområdesstab i fortsättningen avses för brandförman vid staben. Ar-

méchefens övriga förslag under förevarande punkt kan jag icke tillstyrka.

6. Arméchefens förslag om att överföra en vid A 4 övertalig arvodesbefattning för expeditiionsunderofficer i A:16 till II. militärbefälsstaben kan jag icke tillstyrka. Jag föreslår att befattningen indrages. Vidare kan arvodesbefattningarna för två verkstadsunderofficerare i A:16 vid I 11 och I 17 samt en kasernunderofficer i A:16 vid arméns underofficersskola indragas. Arméchefens förslag under förevarande punkt om inrättande av nya arvodesbefattningar för pensionerad militär personal kan jag icke tillstyrka.

7. För mitt ställningstagande i frågan om organisationen av Göteborgs och Bohus försvarsområdesstab samt Göteborgs kustartilleriförsvarsstab kommer jag att närmare redogöra i fortsättningen under marinens motsvarande anslag. I fråga om de i sammanhanget aktuella personalförändringarna vid armén föreslår jag följande. Förslaget om utbyte av en majorsbeställning i Ao 23 mot en beställning för överstelöjtnant i Ao 26 kan jag icke tillstyrka. Icke heller biträder jag förslaget om att inrätta en ny beställning för överstelöjtnant i Ao 26. Jag anser emellertid att den befattning (chef för utbildningsavdelningen), för vilken beställningen avsetts, bör bestridas av en regementsofficer. För att detta skall bli möjligt föreslår jag, att ett vikariatslöneförordnande såsom regementsofficer får meddelas. Förslagen om utbyte av två arvodesbefattningar för pensionerad officer i A:24 mot en beställning för kapten i Ao 21 vid vardera fälttygkåren och intendenturkåren kan jag icke tillstyrka. Jag räknar emellertid med att den i det föregående omnämnda beställning för kapten i Ao 21 vid intendenturkåren, som frigöres i samband med omorganisationen av I 20 och K 4, från och med budgetåret 1959/60 avses för ifrågavarande intendentbefattning, varvid en av arvodesbefattningarna kan utgå. Vidare räknar jag med att en beställning för förvaltare i Ao 17 tillkommer vid fortifikationskåren i utbyte mot en dylik beställning i Ao 15. Förslaget om inrättande av en beställning för fanjunkare eller sergeant i Ao 13 eller Ao 11 i utbyte mot en överfurirsbeställning kan jag icke tillstyrka. Såsom föreslagits bör en arvodesbefattning för försvarsområdesbefälhavare i B:3 indragas.

Övriga under denna punkt redovisade förslag avser dels indragning av arvodesbefattningar och biträdestjänster vid Göteborgs-Halmstads försvarsområdesstab, dels ock vissa personalförändringar med anledning av organiserandet av Älvsborgs försvarsområdesstab. Jag är icke nu beredd att taga definitiv ställning till dessa förslag, som torde få närmare övervägas i samband med fastställandet av den nya organisationen. Det torde därvid få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i frågan. I kostnadshänseende räknar jag emellertid med att förslagen genomföres.

8. Till förslagen om ändrad löneställning för rustmästarbeställningarna samt om inrättande av nya sådana beställningar i utbyte mot furirsbeställningar tager jag icke ställning i förevarande sammanhang.

Jag har i det föregående föreslagit, att vid vardera infanteriets kadett-skola och arméns underhållsskola inrättas en överfurirsbeställning. Någon utökning av överfurirskadern därutöver är jag icke nu beredd att tillstyrka.

Antalet beställningar för instruktörsaspiranter (beställningsmannaspiranter) beräknar jag i likhet med arméchefen till oförändrat 700.

9. De under denna punkt redovisade tjänsterna för en översköterska i Ae 10 vid T 1, en undersköterska i Ae 4 vid A 7 och tre sjukvårdsbiträden i Ae 2 vid respektive I 18, A 7 och T 1 bör indragas från och med nästa budgetår. Övriga förslag under förevarande punkt kan jag icke tillstyrka.

10. Förslagen om inrättande av nya tjänster för en vaktmästare vid VI. militärbefälsstaben och tre montörer vid fortifikationsbefälhavarstaben i Boden samt om ordinariesättning av en extra ordinarie tjänst för förrådsförmän vid I 14 är jag icke beredd att tillstyrka.

Övriga förslag under denna punkt tillstyrker jag däremot i huvudsak. Jag räknar sålunda med att en tjänst för maskinmästare i Ao 12 vid A 1 uppflyttas till Ao 14. Vidare föreslår jag att tjänster inrättas för en maskinist i Ae 10 vid A 1, en reparatör i Ae 8 vid A 4, en reparatör i Ae 9 vid Ing 1 och en eldare i Ae 7 vid Ing 3. En tjänst för förrådsförmän i Ao 9 vid A 8 kan indragas. Sju tjänster för reparatör i Ae 8 bör tillkomma vid respektive Kiruna—Jokkmokks försvarsområdesstab, Lv 4—Lv 7, arméns intendenturförråd i Boden och krigsskolan i utbyte mot samma antal eldar-tjänster i Ae 7. Vid V. militärbefälsstaben bör inrättas en tjänst för driftingenjör i Ae 19 i utbyte mot en tjänst för verkmästare i Ae 14. Därjämte föreslår jag, att tjänster för två maskinister i Ag 9 vid Malmö försvarsområdesstab och fortifikationsbefälhavarstaben i Boden samt för två reparatörer i Ag 9 vid Örebro försvarsområdesstab och fortifikationsbefälhavarstaben i Boden extraordinariesättes. Slutligen föreslår jag, att en tjänst för skogvaktare i Ao 12 vid infanteriskjutskolan överföres till I 10.

11. Föreslagna förändringar i fråga om kontorspersonal i kassatjänst anser jag mig i allt väsentligt böra tillstyrka. Jag föreslår således, att tjänsterna för två kansliskrivare i Ao 10 vid tygförvaltningsskolan och arméns underofficersskola samt för en kansliskrivare i Ae 10 vid krigshögskolan utbytes mot tjänster för förste kansliskrivare i Ao 12 respektive Ae 12. Vidare bör åtta kontoristtjänster i Ao 9 vid I 19, I 20, I 21, A 3, Lv 4, Ing 2, Ing 3 och T 3 utbytas mot tjänster för kanslibitråde i Ae 7. En tjänst för kontorist i Ae 9 vid A 1 bör omändras till tjänst för kanslibitråde i Ag 7.

I anslutning till Kungl. Maj:ts föreskrifter den 31 maj 1957 bör följande ändringar i fråga om biträdespersonal i kassatjänst vidtagas i vederbörliga personalförteckningar. Tre tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål vid P 2, A 2 (halvtidstjänstgörande) och Lv 7 utgår. En tjänst för kontorsbiträde i Ao 5 vid A 3 utbytes mot en tjänst för biträde för

skriv- och kontorsgöromål med halvtidstjänstgöring. Föreskrift meddelas om att tre tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål vid respektive I 4, I 21 och Lv 1 är avsedda allenast för halvtidstjänstgörande befattningshavare.

12. Av förslagen under förevarande punkt kan jag endast tillstyrka att två tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål inrättas vid T 1 samt att behovet av nya kontorsbiträdestjänster i Ao 5 tillgodoses genom omdisponering av nu befintliga tjänster.

13. En beställning på övergångsstat för musikdirektör av 2. graden i Ao 17 eller Ao 13 vid Lv 5 kan utgå ur organisationen.

Förslaget om inrättande av två tjänster för ingenjör i Ae 17, avsedda för ammunitionsförråd, tillstyrker jag.

Vidare anser jag mig böra biträda förslaget om utbyte av en beställning för styckjunkare eller sergeant i Ao 13 eller Ao 11 vid A 9 mot en beställning för styckjunkare i Ao 13.

Till arméchefens förslag om uppflyttning av tjänsterna för köksföreståndare och biträdande köksföreståndare vid I 10 tager jag icke ställning i förevarande sammanhang. Förslaget om ordinariesättning av en tjänst för biträdande köksföreståndare vid A 1 kan jag icke biträda.

Arméchefen har föreslagit att löneförmånerna m. m. för assistenterna för frivilligfrågor förbättras. Förslaget innebär, bland annat, att arvodet höjes till belopp motsvarande lönegraden A 9. Jag anser det också skäligt, att ifrågavarande personal tillerkännes gynnsammare anställnings- och lönevillkor än de nuvarande. För egen del föreslår jag att för assistenterna inrättas extra tjänster i lönegraden Ag 7. Jag räknar därvid med att 26 tjänster för assistent i Ag 7 inrättas från och med nästa budgetår. Tjänsterna bör dock endast få utnyttjas under en sammanlagd tjänstgöringstid av 200 månader för år, semestrar icke inräknade. Antalet tjänstgöringsmånader motsvarar det för innevarande budgetår medgivna antalet.

Förslaget om höjning av rekryteringsstipendierna till fänrikar vid I 19 och A 8 kan jag icke tillstyrka.

För tillsyn och bevakning av byggnader m. m. räknar jag med en ökning av medelsbehovet med 39 400 kronor. Mot civilförvaltningens beräkningar av medelsbehovet för avlöning åt indelt manskap samt för arvoden till bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren och till sakkunniga vid veterinärväsendet har jag intet att erinra.

På grund av den senaste höjningen av timarvodena för lärare räknar jag med en ökning av medelsbehovet för arvoden till civila lärare för underbefälsutbildning med cirka 10 000 kronor samt för timarvoden till deltidstjänstgörande lärare och föreläsare vid arméns fasta utbildningsanstalter och skolor med cirka 20 000 kronor. Däremot räknar jag icke i övrigt med någon ökning av ifrågavarande poster.

Arméchefen har framlagt förslag om ändrad organisation beträffande befäl i sjukvårdstjänst och hovslagartjänst. Förslaget innebär, bland annat, att beställningsmannabegreppet slopas för ifrågavarande personalkategorier och att beställningarna överföres till förbandens stater. Jag anser förslaget vara väl ägnat att avhjälpa nuvarande svårigheter i fråga om rekrytering m. m. och tillstyrker i allt väsentligt detsamma.

Vad beträffar sjukvårdsbefälet torde i enlighet med förslaget beställningar för 13 fanjunkare och 23 sergeanter få överföras från trängtruppernas stat till av omorganisationen berörda truppslag. Därvid bör som arméchefen föreslagit sex sergeantbeställningar utbytas mot beställningar för fanjunkare i Ao 13. För att undvika omplacering i samband med omorganisationen bör i fråga om underofficerarna få vidtagas övergångsordningar i huvudsak överensstämmande med arméchefens förslag.

Arméchefen har angivit behovet av beställningar för underbefäl i hovslagartjänst under nästa budgetår till 39 mot nu befintliga 52 beställningar. Därefter kommer behovet att nedgå ytterligare. För egen del kan jag emellertid icke tillstyrka att för hovslagartjänsten avses fler beställningar under nästa budgetår än 37. Dessa bör överföras från kavalleriets stat till berörda förband. Antalet övertaliga beställningar för underbefäl kommer således att uppgå till 15. Dessa bör, i mån av vakanser per den 1 juli 1958, få omvandlas till beställningar för underbefäl i instruktörstjänst eller vakttjänst.

Jag kan icke i förevarande sammanhang taga ställning till de i det föregående redovisade förslagen om reglering av löneställningen för majorer samt om åtgärder för att minska tillfälliga olägenheter i fråga om tidpunkten för befordran till kapten och fanjunkare (motsvarande).

Försvarets civilförvaltning har föreslagit att det lönetillägg, som jämlikt avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Norrbottens läns landsting utbetalas av landstinget till förbandsläkare i Boden för tjänstgöring vid garnisonssjukhuset därstädes, må för tid varunder vederbörande förbandsläkare är kommenderad till militärläkarkurs bestridas från förevarande anslag. För egen del finner jag det också skäligt att ifrågavarande förbandsläkare i fall som nu angivits tillerkännes ersättning av statsmedel, motsvarande vad som eljest enligt avtalet utbetalas av landstinget. Sådan ersättning bör även i fall, då förbandsläkare till följd av tjänstgöring vid inskrivningsförrättning eller deltagande i militär övning är förhindrad att tjänstgöra vid garnisonssjukhuset, bestridas av statsmedel. Jag föreslår, att ersättningen i här berörda fall får bestridas från förevarande anslag. Kostnaderna torde komma att uppgå till ganska obetydliga belopp.

På arméns personalförteckningar för innevarande budgetår finnes uppförda vissa tjänster för förutvarande Gudhems remontdepå. Angående bak-

grunden härtill hänvisas till vad som i propositionen 1957: 98 anförts rörande anläggande av en vårdanstalt för alkoholmissbrukare vid Gudhem. Enligt vad som upplysts under hand har arbetet med vårdanstalten försenats och ifrågavarande tjänster torde därför få uppföras på arméns personalförteckningar även för budgetåret 1958/59. Några kostnader för här avsedd personal beräknas icke uppkomma under fjärde huvudtiteln.

Vid upprättande av personalförteckningarna för försvarsgrenarna kan det stundom befinnas önskvärt, att möjlighet finnes att — för att bringa förteckningarna i bättre överensstämmelse med de faktiska förhållandena — redovisa beställning eller tjänst vid annat förband, skola etc. än som tidigare skett. Eventuellt kan det därvid också vara lämpligt att ändra benämningen av beställningen eller tjänsten. Behov av här avsedda ändringar torde visserligen uppkomma endast i undantagsfall, men jag anser mig likväl böra föreslå, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att vidtaga dylika ändringar i personalförteckningarna för de tre försvarsgrenarna. Åtgärderna får givetvis icke innebära någon organisatorisk förändring.

Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 10 januari 1958 har åt den s. k. personalkårutredningen uppdragits att ompröva behovet av en civilmilitär veterinärkår och att framlägga de förslag angående det militära veterinärväsendets organisation och ledning, som betingas av dess ställningstagande i kårfrågan. På grund härav kan det befinnas lämpligt att — i avvaktan på resultatet av utredningen — beställning för veterinär vid ledigblivande icke återbesättes. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att förordna om vakanthållande av här avsedda beställningar.

I detta sammanhang vill jag erinra om de förändringar i fråga om fältveterinärkåren, som föreslagits i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 50).

I anslutning till vad jag anført under fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag räknar jag med att vid fortifikationskåren tillkommer beställningar för en överstelöjtnant, två kaptener i Ao 21, en förvaltare i Ao 17 och en fanjunkare i Ao 13. Vidare räknar jag i anslutning till mitt uttalande under armétygförvaltningens avlöningsanslag med att fem kaptensbeställningar i Ao 21 vakanthålles. Jag vill här även anmäla, att jag avser att i det följande under anslaget Armén: Övningar m. m. föreslå inrättande av tre beställningar för fanjunkare eller sergeant i Ao 13 eller Ao 11, avsedda för helikopterorganisation för armén. Kostnaderna härför kommer att belasta förevarande anslag. Slutligen erinrar jag om de åtgärder rörande vissa av arméns personalkategorier, som föreslagits i det föregående under avsnittet De militära och civilmilitära personalkårerna för tygförvaltningstjänsten inom armén,

Såsom framgår av vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan till årets statsverksproposition av För flera huvudtitlar gemensamma frågor har förutskickats vissa förslag angående tjänsteförteckningsfrågor av s. k. B-karaktär. Enligt vad jag inhämtat har förhandlingar i ämnet ej avslutats. De lönejusteringar, som kan bli ett resultat av dessa förhandlingar, beaktar jag vid beräkningen av detta anslag.

Vidare påverkas medelsbehovet under anslaget av de under avsnittet Rationaliseringsverksamhet och andra organisationsförändringar inom försvaret redovisade personalförändringar, som beslutats av Kungl. Maj:t.

Med beaktande av vad jag nu anfört i fråga om personalförändringar m. m. vid armén samt med ledning av belastningen på arméns avlöningsanslag under förfluten del av innevarande budgetår och med hänsyn till 1958 års lönehöjning beräknar jag nämnda anslag för budgetåret 1958/59 sålunda:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 132 700 000 (+ 29 435 000) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 7 830 000 (—750 000) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 1 690 000 (+215 000) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 61 340 000 (+12 630 000) kronor;

Rörligt tillägg 31 230 000 (—16 514 000) kronor;

Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift 2 540 000 (+290 000) kronor;

Bidrag till täckande av vissa kostnader för arméns rid- och körskola 150 000 (± 0) kronor.

Posten Pensionsmedel, 3 124 000 kronor, torde i anslutning till vad jag anfört i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 13 ff.) utgå.

Anslaget bör alltså upptagas till 232 100 000 (+ 27 850 000) kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för armén samt de övriga åtgärder, som föranledes av vad jag i det föregående föreslagit;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser som genom Kungl. Maj:ts brev den 6 juni 1957 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av arméns personalförteckningar för budgetåret 1957/58;

c) godkänna följande avlöningsstat för arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1958/59:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	132 700 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	7 830 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	1 690 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	61 340 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	31 230 000
<u>Summa kronor</u>	<u>234 790 000</u>

Särskilda uppbördsmedel

1. Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift	2 540 000
2. Bidrag till täckande av vissa kostnader för arméns rid- och körskola	150 000
<u>Nettoutgift kronor</u>	<u>232 100 000</u>

d) till *Armén*: *Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 232 100 000 kronor.

[21] *Armén*: Avlöningar m. m. till värnpliktiga

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	37 700 000	39 091 081
1957/58 (statsliggaren s. 205)	48 600 000	
1958/59 (förslag)	49 700 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 25) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén*: Avlöningar m. m. till värnpliktiga för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 48 600 000 kronor.

Innan jag upptager försvarets civilförvaltnings äskanden till behandling vill jag lämna en kortfattad redogörelse för ett av 1954 års värnpliktsavlöningsutredning avgivet betänkande med förslag till värnpliktsavlöningskungörelse samt däröver avgivna utlåtanden,

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades i december 1954 t. f. expeditionschefen i civildepartementet G. Söderberg, byrådirektören vid försvarsstaben U. S. Rosenblad samt ledamöterna av riksdagens första kammare G. V. Sundelin och E. B. Holmqvist för att verkställa utredning rörande ekonomiska och sociala förmåner för de värnpliktiga och deras anhöriga och därmed sammanhängande frågor, därvid Söderberg anmodades att såsom ordförande leda utredningsmännens arbete. Utredningen har antagit benämningen *1954 års värnpliktsavlöningsutredning*. Sedan utredningsarbetet nu slutförts, såvitt avser de värnpliktigas personliga förmåner i samband med inskrivningsförrättningar och anbefalld tjänstgöring, har utredningen den 10 september 1957 avgivit förenämnda betänkande med förslag till värnpliktsavlöningskungörelse.

Vid uppgörande av förslaget har utredningen intagit den principiella ståndpunkten, att innehållet i värnpliktsavlöningskungörelsen bör begränsas till att avse den värnpliktiges personliga förmåner vid förrättning och tjänstgöring, som ålägges honom jämlikt värnpliktslagens bestämmelser. Författningsförslaget omfattar således icke sådana i gällande värnpliktsavlöningskungörelse intagna föreskrifter, som avser förmåner till värnpliktiga i samband med annan tjänstgöring än den nyss sagda. Utredningens förslag innebär, bland annat, *dels* att penningbidragen höjes, *dels* att ett särskilt utryckningsbidrag införes, *dels* att nuvarande rätt till resekostnadsersättning vid in- och utryckningsresor m. m. i huvudsak borttages, *dels* att antalet fria resor under övningsuppehåll och tjänstledighet utökas, *dels ock* att rätten till premier utvidgas.

Penningbidrag och utryckningsbidrag

Enligt gällande bestämmelser utgår penningbidrag för dag räknat med två kronor 50 öre till menig, som icke fullgjort värnpliktstjänstgöring under sammanlagt 304 dagar, samt med tre kronor 40 öre till annan menig och vicekorpral (motsvarande). Till värnpliktiga med högre tjänstegrad utgår högre penningbidrag enligt en stigande skala. För kapten och högre utgör penningbidraget 11 kronor för dag. Nuvarande belopp fastställdes år 1952 (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 61).

Med beaktande av konsumentprisindex för juli 1957 jämfört med motsvarande tal vid tiden för fastställandet av nuvarande penningbidrag finner värnpliktsavlöningsutredningen att en höjning av lägsta penningbidraget med 42 öre för dag i och för sig vore motiverad. Tages hänsyn jämväl till den allmänna standardhöjningen inom landet, vilken enligt utredningen bör komma även värnpliktiga till del, skulle en ytterligare höjning vara erforderlig. Det må emellertid uppmärksammas, anför utredningen, *dels* att priserna på de varuslag och tjänster, som är av natur att böra bestridas med penningbidraget, icke genomsnittligt stigit lika mycket som konsumentprisindex, *dels ock* att de värnpliktiga i viss mån redan blivit

delaktiga av den allmänna standardförbättringen i form av bättre förplägnad och beklädnad m. m. Med hänsyn härtill samt till de statsfinansiella konsekvenserna föreslår utredningen en inkomstförbättring med 50 öre för menig med mindre än 304 fullgjorda tjänstgöringsdagar.

Värnpliktsavlöningsutredningen föreslår emellertid, att hälften av nämnda inkomstförbättring eller 25 öre för dag skall tagas i anspråk för utryckningsbidrag, avsett att täcka ofrånkomliga utgifter under tiden från utryckningsdagen till första avlöningstillfället i civil verksamhet. Enligt förslaget skall bidraget utgå till värnpliktig, som utrycker från första tjänstgöring eller i omedelbar anslutning därtill fullgjord tjänstgöring, med 25 öre för envar av de 304 första dagarna av värnpliktstjänstgöringen. I normalfallet kommer alltså utryckningsbidraget att utgöra 76 kronor.

Övrig inkomstförbättring för värnpliktiga bör enligt utredningen beredas dem genom höjning av penningbidraget. Som framgår av vad förut anförts skulle därvid det lägsta penningbidraget komma att höjas med 25 öre för dag. I fråga om övriga penningbidrag föreslår utredningen en höjning, som procentuellt ungefär motsvarar den nu angivna. Penningbidraget skulle således utgå med två kronor 75 öre för dag till menig, som fullgjort mindre än 304 dagar, med tre kronor 75 öre till annan menig och vicekorpral (motsvarande) samt till övrigt befäl enligt en gradvis stigande skala.

Utredningen föreslår vidare, att benämningen penningbidrag ändras till terminslön. Därigenom erhålles överensstämmelse med terminologien i krigsavlöningsreglementet.

Resor

I gällande värnpliktsavlöningskungörelse skiljes mellan fyra olika slag av resor för värnpliktiga, nämligen resor i samband med inskrivning, resor för inryckning till och utryckning från tjänstgöring, resor i tjänsten samt resor vid övningsuppehåll och tjänstledighet. I fråga om resor i tjänsten föreslår värnpliktsavlöningsutredningen ingen ändring av nu gällande bestämmelser och i fortsättningen bortses från denna typ av resor.

Enligt nuvarande bestämmelser äger värnpliktig vid sådan resa, varom här är fråga, rätt till fri resa medelst anlitande av erhållen färdhandling eller — om han så önskar — rätt till resekostnadsersättning. Rätten för den värnpliktige att välja alternativet resekostnadsersättning har ansetts innebära betydande nackdelar. Sådana synpunkter framfördes redan av riksdagens år 1953 församlade revisorer och understrykes ytterligare av värnpliktsavlöningsutredningen. Därvid har bland annat följande omständigheter åberopats. Utnyttjandet av rätten till resekostnadsersättning i stället för möjligheten till fri resa medför merkostnader för försvaret. Detta sammanhänger med att dylik ersättning utgår enligt den för allmänheten fastställda tariffen, varigenom den överstiger den kostnad, som för-

svaret haft att gottgöra statens järnvägar om den värnpliktige begagnat sig av rätten till fri resa. Vidare uppstår ett inkomstbortfall för statens järnvägar, då den värnpliktige med åtnjutande av resekostnadsersättning färdas på annat sätt än med statens järnvägars trafikmedel. Den kanske största nackdelen anses emellertid vara av administrativ art. Beräkningen av resekostnadsersättningarna innebär nämligen en betydande arbetsbelastning för de militära expeditionerna, i synnerhet som ifrågavarande förmån utnyttjas i stor utsträckning. I många fall har för dessa arbetsuppgifter måst anlitas extra personal och vid flera förband har det över huvud taget icke ansetts möjligt att underkasta varje ärende den erforderliga granskningen. Därjämte har från militärt håll framhållits värdet ur mobiliserings synpunkt av att in- och uttryckning till repetitionsövningar sker under de krigsmässiga förhållanden som resor med anlitan av erhållna färdhandlingar innebär. — Utredningen anser de såväl ekonomiska som militära olägenheterna vara avsevärda och föreslår att rätten till resekostnadsersättning i princip avskaffas. Endast för de undantagsfall, då militär färdhandling icke kan användas, anses förmånen av resekostnadsersättning böra bibehållas.

Jämlikt 21 § värnpliktsavlöningskungörelsen äger värnpliktig vid övningsuppehåll och tjänstledighet under värnpliktstjänstgöring åtnjuta fria resor eller ersättning därför i en omfattning, som i princip motsvarar en resa för varje tjänstgöringsperiod om tre månader. Värnpliktsavlöningsutredningen har funnit det befogat att utvidga ifrågavarande förmån till att avse en resa för varje påbörjad tjänstgöringsperiod om två månader, som tjänstgöringen avses omfatta. Av vad som anförts i det föregående framgår emellertid att förmånen enligt utredningens förslag i princip begränsas till fri resa och att således valmöjligheten mellan att begagna erhållen färdhandling och att utfå resekostnadsersättning slopas.

Beträffande samtliga nu berörda resor, d. v. s. resor i samband med inskrivning, in- och uttryckningsresor samt resor under övningsuppehåll och tjänstledighet, gäller att resorna skall företagas till eller från viss ort till vilken den värnpliktige har en bestämd anknytning. Värnpliktsavlöningsutredningen föreslår, att bestämmelserna ändras så att den värnpliktige i princip får rätt till fri resa till respektive från valfri plats inom riket. Därvid förutsätter emellertid utredningen, att militärtaxan för järnvägsresor slopas och, beträffande de resor som här behandlas, ersättes med ett medelprisberäkningssystem.

Premier

Enligt gällande värnpliktsavlöningskungörelse utgår till olika kategorier värnpliktiga, som genomgått befälsutbildning, premier med varierande belopp. Såsom villkor för premier erhållande gäller i princip att vederbörande med godkännande vitsord genomgått den avsedda utbildningen.

Premie utgår emellertid som regel icke till den, som efter genomgången kadettskola undergår fortsatt utbildning till officer (motsvarande) på aktiv stat, och icke heller till den, som antagits som instruktörsaspirant.

Värnpliktsavlöningsutredningen anför, att avsikten med premierna är att de skall utgöra kompensation för den längre tjänstgöringstiden för befälsutbildade, underlätta återgången till civil verksamhet samt väcka intresse för den förlängda utbildningen. Såsom utredningen framhåller är det emellertid icke blott de till befälsutbildning uttagna värnpliktiga utan även de s. k. specialisterna som fullgör längre tids tjänstgöring än värnpliktiga i allmänhet. De kategorier som här åsyftas utgöres av värnpliktiga, som fullbordat, idkar eller kommer att idka studier för utbildning till ingenjör, läkare, tandläkare, apotekare, veterinär m. m. Sådan värnpliktig äger Kungl. Maj:t ålägga en med sammanlagt högst 146 dagar förlängd tjänstgöring. Specialisterna är emellertid icke berättigade till premier. Med hänsyn till angelägenheten av att åstadkomma en så långt möjligt rättvis utjämning av värnpliktstjänstgöringens olägenheter förordar värnpliktsavlöningsutredningen, att premier införes även för specialisterna.

Vidare föreslår värnpliktsavlöningsutredningen upphävande av de bestämmelser, som utestänger den som undergår fortsatt utbildning till officer på aktiv stat eller som antagits till instruktörsaspirant från rätten till premier.

Värnpliktsavlöningsutredningen anser, att de olika syften som, enligt vad nyss anförts, avses med premierna skall tillgodoses på skilda sätt. Sålunda skulle syftet att underlätta återgången till civil verksamhet tillgodoses genom det i det föregående behandlade uttryckningsbidraget. Övriga syften bör enligt utredningen tillgodoses genom skilda slag av premier — tjänstgöringspremie och utbildningspremie. Förslaget innebär i denna del bland annat följande. Tjänstgöringspremie skall utgå till alla värnpliktiga med längre tjänstgöringstid än värnpliktiga i allmänhet. Premiebeloppet skall motsvara 100 kronor för varje hel tjänstgöringsperiod om 20 dagar, varmed den värnpliktiges tjänstgöring överstiger den, som fullgöres av värnpliktiga i allmänhet. Något villkor om godkännande vitsord för genomgången utbildning uppställes icke för erhållande av denna premie. Utbildningspremie skall utgå till samma värnpliktskategorier, som för närvarande tillerkännes premie för genomgången särskild utbildning. Specialisterna kommer således icke att erhålla utbildningspremie. Såsom villkor för erhållande av denna premie uppställes ett undantagslöst krav på godkännande vitsord för genomgången utbildning.

I fråga om premienivån har utredningen föreslagit endast smärre förändringar i förhållande till vad som gäller för närvarande. Summan av tjänstgörings- och utbildningspremierna kommer därför enligt förslaget

att för huvudkategorierna befälsutbildade väsentligen motsvara den nuvarande premien.

Den nu lämnade redogörelsen för värnpliktsavlöningsutredningens förslag är inte uttömmande. Här har endast behandlats huvudprinciperna i de förslag, som bland annat ur kostnadssynpunkt är av mera väsentlig betydelse. För närmare kännedom om de sakkunnigas förslag i här icke behandlade delar torde få hänvisas till betänkandet. I detta sammanhang må endast anmärkas att utredningen föreslagit, att begravningshjälpen till avliden värnpliktigs dödsbo skall höjas till 600 kronor.

Ett genomförande av värnpliktsavlöningsutredningens förslag skulle enligt utredningens beräkningar medföra en ökning av de årliga försvarskostnaderna med sammanlagt 10 000 000 å 12 000 000 kronor enligt följande. Höjningen av penningbidraget (terminslönen) kostnadsberäknas till cirka 5 500 000 kronor för år. Merkostnaden för utökning av antalet fria resor torde enligt utredningen icke komma att överstiga 1 000 000 kronor för år. Utredningen anser det emellertid icke osannolikt att kostnadsökningen för de värnpliktigas resor över huvud taget blir ingen eller blott ringa, beroende på att möjligheten att utbekomma resekostnadsersättning enligt förslaget avsevärt inskränkes men de värnpliktiga likväl i betydande omfattning kan antagas komma att färdas med egna fordon. Utvidningen av premierätten till nya kategorier värnpliktiga beräknas medföra en årlig merkostnad av drygt 1 500 000 kronor. Kostnaderna för utryckningsbidrag uppskattas till ungefär 3 500 000 kronor för år.

Över värnpliktsavlöningsutredningens förslag har utlåtanden avgivits av *överbefälhavaren, centrala värnpliktsbyrån, försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse, försvarets socialbyrå, försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, riksförsäkringsanstalten, järnvägsstyrelsen, statskontoret, kammarrätten, statens lönenämnd, centralförbundet för befälsutbildning, Sveriges akademikers centralorganisation, försvarsväsendets underbefälsförbund, landsorganisationen i Sverige, svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges förenade studentkårer, riksförbundet landsbygdens folk, högerns ungdomsförbund, folkpartiets ungdomsförbund, svenska landsbygdens ungdomsförbund* samt *Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund*. Sjukvårdsstyrelsens och riksförsäkringsanstaltens utlåtanden avser icke de delar av utredningens betänkande som här behandlats. Flerparten av övriga remissmyndigheter har — i den mån de funnit anledning till yttrande — i allt väsentligt tillstyrkt utredningens i det föregående redovisade förslag eller också lämnat desamma utan erinran. Vissa remissmyndigheter anser emellertid, att de av utredningen föreslagna förbättringarna av de värnpliktigas förmåner är otillräckliga. Sålunda anser socialdemokratiska ungdomsförbundet, att penningbidraget bör höjas med

en krona för dag, medan svenska landsbygdens ungdomsförbund förordar en höjning med 50 öre för dag, såvitt avser de första 304 tjänstgöringsdagarna. Vidare anser såväl socialdemokratiska ungdomsförbundet som landsorganisationen och folkpartiets ungdomsförbund, att utryckningsbidraget bör utgå med högre belopp än det av utredningen föreslagna. Sveriges akademikers centralorganisation och Sveriges förenade studentkårer kan icke godtaga utredningens förslag om premier åt specialisterna utan anser att denna kategori i förevarande hänseende bör jämföras med underofficersutbildade. Statskontoret hyser å andra sidan närmast den åsikten, att premier över huvud taget icke bör utgå till specialister. En höjning av den nuvarande premienivån förordas av vissa remissmyndigheter. Förslaget om att de värnpliktiga själva skall äga rätt att välja mål respektive utgångspunkt för de i det föregående behandlade resorna kritiserar av överbefälhavaren, centrala värnpliktsbyrån, statskontoret, kammarrätten, svenska landsbygdens ungdomsförbund och, beträffande återresa från inskrivningsförrättning, civilförvaltningen. Riksförbundet landsbygdens folk och svenska landsbygdens ungdomsförbund avstyrker förslaget om slopande av valmöjligheten mellan att begagna tillhandahållen färdhandling och att utfå resekostnadsersättning.

Anslagsäskanden m. m.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 1 700 000 kronor. Ämbetsverket utgår därvid från nu gällande bestämmelser i fråga om förmåner åt värnpliktiga.

Enligt ämbetsverkets beräkningar uppgår medelsbehovet för penningbidrag m. m. under nästa budgetår till 43 300 000 kronor eller 1 800 000 kronor mera än som anvisats för ändamålet under innevarande budgetår. Beräkningarna grundas på ett antal tjänstgöringsdagar av sammanlagt 14 208 000, fördelade med 11 313 000 dagar på första tjänstgöring, däri inberäknat 249 000 dagar för blivande instruktörsaspiranter, med 2 720 000 dagar på repetitionsövningar och med 175 000 dagar på befälsövningar. Det sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar överstiger med 240 000 dagar det antal, som ligger till grund för medelsanvisningen för innevarande budgetår. På grundval av uppgifter under hand från arméchefen angående antalet till premier berättigade värnpliktiga beräknar civilförvaltningen medelsbehovet för premier till oförändrat 6 700 000 kronor.

Med hänsyn till belastningen på anslagsposten till inkvarteringsersättningar räknar civilförvaltningen med en minskning av för detta ändamål anvisade medel med 100 000 kronor.

I detta sammanhang torde få anmälas att Kungl. Maj:t i kommandoväg meddelat beslut om ändring av inryckningstiderna för vissa värnpliktskategorier vid armétruppförbanden inom VII. militärområdet (Gotland).

I enlighet med grunder, som angivits i proposition 1952:177 (s. 51), äger inryckning till första tjänstgöring rum under maj månad för huvuddelen av arméns värnpliktiga. För tillgodoseende av, bland annat, beredskapskraven för Gotlands del har chefen för armén föreslagit en omläggning av inryckningstiderna för värnpliktiga, uttagna för underbefälsutbildning, och för värnpliktiga i allmänhet i fråga om första tjänstgöring vid arméförband på Gotland så, att inryckning från och med utbildningsåret 1960—61 sker omkring den 6 februari respektive den 1 mars samt övergångsvis under utbildningsåret 1959—60 den 23 mars respektive den 6 april 1959.

I yttrande över arméchefens förslag har överbefälhavaren erinrat om att i den till ÖB-utredningen fogade studien särskilt påpekats, att för Gotlands försvar i högre grad än tidigare gäller att omedelbart stridsberedda styrkor är värdefullare än sådana som kan tillföras efter mobilisering och med tidsödande transporter. Särskilda åtgärder måste därför vidtas i fråga om utbildningsorganisationen m. m., så att beredskapskraven kan tillgodoses. Arméchefens förslag utgör enligt överbefälhavaren en viktig åtgärd i denna riktning.

Genom generalorder den 31 januari 1958, nr 283, har — med bifall till arméchefens förslag — angivna inryckningstider fastställts för utbildningsåren 1959—61 för här berörda värnpliktskategorier.

Departementschefen

Värnpliktsavlöningsutredningen har i sitt betänkande framlagt förslag, som i principiella delar behandlats i det föregående under tre skilda avsnitt, nämligen penningbidrag och utryckningsbidrag, resor samt premier.

Vad först beträffar penningbidrag och utryckningsbidrag har utredningen föreslagit, att det lägsta nuvarande penningbidraget höjes med 25 öre för dag och att den inkomstförbättring, som enligt utredningen i övrigt bör tillkomma de värnpliktiga, beredes dem genom utryckningsbidrag med samma belopp för envar av de 304 första dagarna av värnplikts-tjänstgöringen. För egen del anser jag det i och för sig skäligt med en förbättring av de värnpliktigas ekonomiska förmåner, men jag anser mig likväl icke kunna tillstyrka utredningens förslag i nyss berörda delar. Förslaget om ändrad benämning av penningbidragen finner jag icke skäl att tillstyrka.

I fråga om de värnpliktigas resor i samband med inskrivningsförrättningar, in- och utryckning samt övningsuppehåll och tjänstledighet innebär utredningens förslag i huvudsak, att nuvarande rätt till resekostnads-

ersättning i princip slopas, att antalet fria resor utökas samt att resorna skall få företagas till respektive från valfri plats inom riket. Enligt vad som tidigare framhållits och som ytterligare understrykes av värnpliktsavlöningsutredningen medför systemet med resekostnadsersättning en arbetsbörda för de militära expeditionerna, som icke kan anses stå i rimlig proportion till förmånens värde. Utredningens förslag i denna del innebär så påtagliga fördelar ur administrativ synpunkt, att jag redan av denna anledning anser mig böra tillstyrka förslaget. Även andra skäl kan emellertid — såsom framgår av det föregående — åberopas till stöd för förslaget. Givetvis bör möjligheten att utfå resekostnadsersättning alltjämt stå öppen för sådana fall då militär färdhandling icke kan användas. Utredningens förslag om utökning av antalet fria resor och om rätt att färdas till respektive från valfri plats inom riket kan jag av kostnadsskäl icke tillstyrka. Utredningen har visserligen icke ansett, att sistnämnda förmån skall behöva medföra några större kostnadsökningar. För egen del finner jag det emellertid icke osannolikt att ändrade regler i förevarande hänseende skulle kunna medföra vissa kostnadsökningar. På någon punkt anser jag dock att rätten till fri resa bör vidgas. Sålunda bör värnpliktig, som har sin bostad eller annan bestämd anknytning utom riket, erhålla rätt till fri resa under övningsuppehåll och tjänstledighet, dock endast såvitt avser den del av färdsträckan som faller inom riket.

Utredningens förslag i fråga om premier för jämlikt värnpliktslagen fullgjord tjänstgöring innebär bland annat att rätten till premier utsträcker till att omfatta jämväl de s. k. specialisterna samt dem, som undergår fortsatt utbildning till officer på aktiv stat (motsvarande) och dem som antages som instruktörsaspiranter. Premierna indelas enligt förslaget i två skilda typer — tjänstgöringspremier och utbildningspremier. Angående den närmare innebörden härav hänvisas till vad jag anfört i det föregående. I fråga om premienivån föreslås i princip ingen ändring. Jag anser utredningens förslag beträffande premierna innebära stora fördelar ur såväl rättvise- som rekryteringssynpunkt och tillstyrker att förslaget genomföres, även om därigenom uppkommer vissa — dock mera begränsade — kostnadsökningar. Jag vill påpeka att jag därmed ansluter mig till utredningens förslag, att till specialisterna endast skall utgå tjänstgöringspremier. Icke heller har jag något att erinra mot utredningens förslag i fråga om premienivån; vissa smärre jämkningar synes dock böra övervägas vid den fortsatta beredningen av ärendet i syfte att undanröja omotiverade skiljaktigheter mellan olika kategorier befälsutbildade.

Jag tillstyrker utredningens förslag om höjning av begravningshjälpen till 600 kronor.

Härmed har jag tagit ställning till de mera principiella delarna av värnpliktsavlöningsutredningens förslag. Såsom jag anfört i det föregående är emellertid den här lämnade redogörelsen för utredning-

ens förslag icke uttömmande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare överväganden fatta beslut i fråga om övriga av utredningen framförda förslag ävensom beträffande de övergångsanordningar som kan finnas erforderliga. Här har endast behandlats förmåner under tjänstgöring m. m. jämlikt värnpliktslagen. Jag förutsätter emellertid, att vad som kommer att gälla härom skall kunna i tillämpliga delar föreskrivas jämväl beträffande förmåner under tjänstgöring av motsvarande art, som värnpliktiga fullgör jämlikt andra grunder.

Genomförandet av utredningens förslag i de delar jag tillstyrkt desamma torde enligt utredningens beräkningar komma att medföra kostnadsökningar för de tre försvarsgrenarna om sammanlagt cirka 500 000 kronor. Sålunda beräknas utvidgningen av premierätten medföra merkostnader under anslagen till avlöningar m. m. till värnpliktiga med cirka 1 500 000 kronor, men i gengäld räknas med en kostnadsminskning under reseanslagen med ungefär 1 000 000 kronor till följd av inskränkningarna i rätten att utfå resekostnadsersättning.

Medelsbehovet under förevarande anslag har av civilförvaltningen beräknats till 50 300 000 kronor för nästa budgetår. Ämbetsverket har därvid räknat med ett antal tjänstgöringsdagar av 14 208 000. För egen del beräknar jag antalet tjänstgöringsdagar vid oförändrad organisation till cirka 14 100 000. Såsom i det föregående anförts under avsnittet »Försvarets utformning på längre sikt» innebär den föreslagna försvarsorganisationen, såvitt nu är i fråga, en minskning av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid armén. Till följd härav räknar jag i förevarande sammanhang med ett antal tjänstgöringsdagar för nästa budgetår av i runt tal 13 640 000. Med beaktande härav föreslår jag, att anslaget uppföres med 49 700 000 kronor, innebärande en höjning med 1 100 000 kronor. Jag räknar därvid med att nämnda anslagsbelopp skall kunna täcka även de under nästa budgetår uppkommande merkostnaderna under anslaget med anledning av utvidgning av premierätten.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) fatta beslut i fråga om de värnpliktigas förmåner i enlighet med vad jag i det föregående föreslagit;
- b) till *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 49 700 000 kronor.

[22] **Armén: Familjebidrag**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	12 250 000	12 273 666
1957/58 (statsliggaren s. 206)	25 000 000	
1958/59 (förslag)	25 500 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 25) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Armén: Familjebidrag för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 25 000 000 kronor.

Försvarets socialbyrå (skr. ^{25/10} 1957) upprepar sitt tidigare framlagda förslag om höjning av maximibeloppen för familjepeningen (jfr prop. 1957: 1, bil. 6, s. 64). Socialbyrån framhåller därvid, bland annat, att den icke anser det sannolikt, att 1954 års värnpliktsavlöningsutredning skall hinna framlägga något förslag, som hinner underställas 1958 års riksdag, men att en höjning av maximibeloppen bör genomföras nu med hänsyn till den eftersläpning i förhållande till livsmedelskostnaderna, som enligt byrån kännetecknar familjepenningsbeloppen. Med hänsyn till familjepenningsandel i de totala familjebidragskostnaderna beräknar socialbyrån kostnadsökningen vid genomförande av förslaget till sex procent.

Försvarets civilförvaltning (skr. ^{28/9} 1957 samt utlåt. ^{8/11} 1957) hemställer, att anslaget höjes med 3 600 000 kronor. Ämbetsverket utgår vid sina beräkningar från av socialbyrån lämnade uppgifter, enligt vilka familjebidragskostnaderna per man och dag inom samtliga försvarsgrenar, med nu gällande familjebidragsbestämmelser, bör uppskattas till, under första tjänstgöring och befälsutbildning en krona 15 öre samt under repetitionsövning fem kronor. Med beaktande av uppgifter från chefen för armén om antalet tjänstgöringsdagar och dessas fördelning på olika slag av tjänstgöring har medelsbehovet vid oförändrade bestämmelser beräknats till avrundat 27 000 000 kronor. Sedan civilförvaltningen funnit sig böra tillstyrka socialbyråns förenämnda förslag om höjning av maximibeloppen för familjepeningen, innebärande en kostnadsökning av sex procent, har medelsbehovet slutligt beräknats till 28 600 000 kronor.

Departementschefen

Med hänsyn till stegringen av livsmedelskostnaderna anser jag det skäligt att familjepennings maximibelopp höjes. Jag finner det angeläget, att åtgärden genomföres utan att förslag av värnpliktsavlöningsutredningen avvaktas, och jag avser att framdeles framlägga förslag i ämnet för genomförande från och med nästa budgetår.

Familjebidragskostnaderna för samtliga tre försvarsgrenar plägar i första hand redovisas på arméns anslag till familjebidrag, varefter en schematisk, procentuell fördelning av kostnaderna företages mellan de tre anslagen. Med hänsyn härtill synes det lämpligt att bedöma försvarsgrenarnas medelsbehov för familjebidrag i ett sammanhang. Detta medelsbehov beräknar jag för nästa budgetår till 34 000 000 kronor. Därvid beaktar jag, bland annat, *dels* den i det föregående föreslagna minskningen av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid armén och marinen ävensom den beräknade ökningen av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid flygvapnet, *dels ock* den höjning av familjepennningens maximibelopp som föreslagits av försvarets socialbyrå. Med beaktande av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid varje försvarsgren föreslår jag, att angivna belopp fördelas i den ungefärliga proportionen 75, 10 och 15 procent. I enlighet härmed bör arméns anslag bestämmas till 25 500 000 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Familjebidrag* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 25 500 000 kronor.

[23] **Armén: Sjukvård**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	1 600 000	2 415 244
1957/58 (statsliggaren s. 206)	2 350 000	
1958/59 (förslag)	2 350 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 26) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Sjukvård* för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 2 350 000 kronor.

Försvarets sjukvårdsstyrelse (skr. ¹³/_s 1957) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Anslaget har därvid beräknats utan hänsynstagande till kostnaderna för remisstandvården (jfr prop. 1957: 1, bil. 6, s. 68). Dessa kostnader har under sistförflutet budgetår uppgått till cirka 86 400 kronor under förevarande anslag. Jag har intet att erinra mot sjukvårdsstyrelsens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Sjukvård* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 2 350 000 kronor.

[24] **Armén: Reseersättningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	10 100 000	13 493 208
1957/58 (statsliggaren s. 210)	16 000 000	
1958/59 (förslag)	16 400 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 27) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Armén: Reseersättningar m. m. för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 16 000 000 kronor.

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 800 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Nya utbildningskurser m. m., traktamentskostnader	300 000	
2. Höjda järnvägstaxor	600 000	
3. Minskade flyttningkostnader		100 000
	<u>900 000</u>	<u>100 000</u>
	+ 800 000	

Motiv

1. Från arméns övningsanslag bestrides för närvarande kostnader för traktamenten åt lärare och elever i vissa kurser för utbildning av kvartermästare samt av tolkar. Arméchefen har räknat med att båda dessa utbildningsgrenar från och med budgetåret 1958/59 skall ingå i den ordinarie utbildningsverksamheten. Kvartermästarutbildningen anordnas vid arméns underhållsskola och kommer enligt arméchefen att under nämnda budgetår omfatta 200 fast anställda underbefäl (jfr prop. 1957: 1, bil. 6, s. 89). Traktamentskostnaderna för denna utbildning har arméchefen beräknat till 250 000 kronor. För traktamentskostnader vid utbildning av tolkar, vilken utbildning äger rum vid arméns underofficersskola, samt för motsvarande kostnader med anledning av viss ökning av stabsbiträdesutbildningen vid samma skola har arméchefen räknat med 35 000 kronor.

Till följd av en av Svea hovrätt den 21 januari 1956 meddelad dom angående inkvartering i samband med tjänstgöring vid artilleriskjutskolan har ökade kostnader för nattractamenten till skolans personal uppkommit, då den av kronan erbjudna förläggningen enligt domslutet icke var av sådan beskaffenhet att den skäligen borde godtagas. Merkostnaderna härför har av arméchefen beräknats till 20 000 kronor för nästa budgetår.

Försvarets civilförvaltning framhåller, att därest utbildningen av kvartermästare och tolkar avses skola ingå i respektive skolors ordinarie verksamhet, ifrågavarande kostnader bör belasta arméns reseanslag. Med beaktande av vad arméchefen anfört föreslår ämbetsverket under förevarande punkt en anslagsuppräknig med (250 000 + 35 000 + 20 000 =) avrundat 300 000 kronor.

2. Den numera genomförda höjningen av järnvägstaxorna beräknas medföra en kostnadsökning under förevarande anslag av 600 000 kronor.

3. För innevarande budgetår räknade civilförvaltningen med anledning av vissa beslutade organisationsförändringar (Upplands regemente m. fl. förband) med att kostnaderna för flyttningsersättningar skulle öka med 150 000 kronor (jfr prop. 1957: 1, bil. 6, s. 69). Ämbetsverket utgår från att större delen av flyttningskostnaderna i samband med nämnda organisationsförändringar kommer att regleras under innevarande budgetår och föreslår därför en minskning med 100 000 kronor.

Departementschefen

För egen del beräknar jag medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 16 400 000 kronor. Jag räknar därvid med att förenämnda traktementskostnader för utbildning av kvartermästare och tolkar i fortsättningen bestrides från förevarande anslag. Vidare beaktar jag övriga av civilförvaltningen angivna kostnadsförändringar. Därjämte påverkas medelsbehovet av de i det föregående behandlade förslagen om dels minskning av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, dels ock borttagande av rätten för värnpliktiga att välja mellan fri resa och resekostnadsersättning (jfr anslaget Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga). Vid bifall till dessa förslag uppkommer en icke obetydlig minskning av det eljest föreliggande medelsbehovet. Slutligen tager jag viss hänsyn till den betydande belastningen, cirka 8 730 000 kronor, på anslaget under första hälften av innevarande budgetår.

Under erinran om att anslagshöjningen utgör 400 000 kronor får jag således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 16 400 000 kronor.

[25] **Armén: Mathållning**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	27 000 000	33 934 319
1957/58 (statsliggaren s. 215)	41 800 000	
1958/59 (förslag)	42 000 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 31) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Armén: Mathållning för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 41 800 000 kronor.

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen (skr. 19/9 1957) hemställer, att anslaget höjes med 4 200 000 kronor.

	Ökning
1. Ökat antal tjänstgöringsdagar	816 000
2. Skillnad mellan äskat och beviljat anslag för budgetåret 1957/58	3 200 000
3. Omräkning i övrigt	200 000
	<hr/>
	4 216 000
	Avrundat 4 200 000

Motiv

1. Kostnadsökningen beräknas sålunda.

Tjänstgöringsdagar			För 1957/58 beräknad dagskostnad	Summa kronor
1957/58	1958/59	ökning		
13 300 000	13 540 000	240 000	3,40	816 000

Dagskostnadsbeloppet för budgetåret 1958/59 har av arméintendenturförvaltningen beräknats till oförändrat tre kronor 40 öre, varav tre kronor för normalportion och 40 öre för övriga mathållningskostnader. Beräkningen grundas på en av statens jordbruksnämnd utarbetad prognos rörande prisutvecklingen under åren 1957 och 1958. Under budgetåret 1956/57 har normalportionspriset uppgått till genomsnittligt två kronor 94 öre.

Departementschefen

Arméintendenturförvaltningen har beräknat medelsbehovet under förevarande anslag till 46 000 000 kronor för nästa budgetår. För egen del räknar jag emellertid med ett anslag av 42 000 000 kronor, innebärande en ökning med 200 000 kronor. Därvid beaktar jag, bland annat, den i tidigare

avsnitt föreslagna minskningen av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Mathållning* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 42 000 000 kronor.

26] *Armén: Beklädnad m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	¹ 24 300 000	28 019 521	10 523 788
1957/58 (statsliggaren s. 216)	35 000 000		
1958/59 (förslag)	42 000 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 125 000 kronor samt överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 64 100 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1956/57 i hudsak bunden genom utlagda beställningar.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 33) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 35 000 000 kronor.

Arméintendenturförvaltningens medelsäskanden

Arméintendenturförvaltningen (skr. ¹⁹/₉ 1957) hemställer, att anslaget höjes med 21 000 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar		
a) värnpliktiga m. fl.	547 400	
b) icke-ordinarie furirer m. fl.		155 400
2. Höjd dagskostnad	2 262 450	
3. Prishöjningar m. m. beträffande skidmateriel ...	50 000	
4. Bristtäckning m. m.	18 300 000	
5. Avrundning		4 450
	21 159 850	159 850
	+ 21 000 000	

Motiv

1. a) Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga och musikelever beräknar arméintendenturförvaltningen för nästa budgetår till 14 218 000. Motsvarande antal tjänstgöringsdagar utgör för innevarande budgetår 13 980 000. Vid oförändrad dagskostnad, 2 kronor 30 öre, uppstår alltså en kostnadsökning av $[(14\,218\,000 - 13\,980\,000) \times 2,30 =]$ 547 400 kronor.

b) För icke-ordinarie furirer, instruktörsaspiranter och musikaspiranter beräknas antalet tjänstgöringsdagar under nästa budgetår till 865 000. Motsvarande antal utgör för innevarande budgetår 976 000. Vid oförändrad dagskostnad, en krona 40 öre, uppstår således en kostnadsminskning av $[(976\,000 - 865\,000) \times 1,40 =]$ 155 400 kronor.

2. Kostnadsökningen beräknas sålunda:

	Tjänst- göringsdagar 1958/59	Beräknad dagskostnad			Summa
		1957/58	1958/59	ökning	kronor
Värnpliktiga m. fl.	14 218 000	2,30	2,45	0,15	2 132 700
Icke-ordinarie furirer					
m. fl.	865 000	1,40	1,55	0,15	129 750
					<hr/> +2 262 450

Rörande orsakerna till dagskostnadsbeloppets höjning anför arméintendenturförvaltningen i huvudsak följande. Vid beräkandet av dagskostnaden för innevarande budgetår bedömdes återanskaffning av försliten materiel kunna ske till i huvudsak oförändrade priser. Enligt kommerskollegii partiprisindex utgjorde prishöjningen för spånadsämnen och textilvaror 5,5 % under år 1956. Denna prishöjning påverkade dock icke i motsvarande grad ämbetsverkets upphandlingspriser under ifrågavarande tid. Pristendensen under första halvåret 1957 har emellertid varit stigande. Detta anses främst bero på allmänna kostnadsökningar och stigande importpriser på ull men även sammanhånga med förändrade konjunkturer inom textilindustrin. Den redan konstaterade prishöjningen samt den höjning av priserna som kan förväntas till följd av lönehöjningar och arbetstidsförkortning bedömes tillsammans svara mot en höjning av 8 % på 1956 års priser. Arméintendenturförvaltningen räknar dock med att kunna begränsa kostnadsökningen till 6 % genom att i största möjliga utsträckning förlägga upphandlingarna till industriens mellansäsonger. Den ökning av dagskostnadsbeloppen med 15 öre, som föreslagits av ämbetsverket, innebär en höjning med ungefär 6 %.

3. För innevarande budgetår har för skidmateriel beräknats ett belopp av 500 000 kronor. Med hänsyn framför allt till prisstegringar men även till ökad förslitning genom utbildning i tolkning efter motorfordon beräknar arméintendenturförvaltningen medelsbehovet för ifrågavarande ändamål till 550 000 kronor under nästa budgetår.

4. I sitt förslag till intendenturmaterielplan av år 1956 (jfr prop. 1957:1, bil. 6, s. 9) har arméintendenturförvaltningen för budgetåren 1957/58 och 1958/59 beräknat belopp om 13 590 000 respektive 13 621 000 kronor för bristtäckning och modernisering i fråga om beklädnadsmateriel. Äskandet för innevarande budgetår har icke bifallits i annan mån än att medel inräknats i anslaget för vissa i materielplanen upptagna kostnader för skyddskläder, försök m. m., vilka är av löpande natur. Det belopp som arméintendenturförvaltningen för nästa budgetår upptar för bristtäckning och modernisering, 18 300 000 kronor, svarar i huvudsak mot den i intendenturmaterielplanen för nästa budgetår upptagna kvoten ökad med en tredjedel av innevarande budgetårs kvot, till den del denna icke kunnat inrymmas i det beviljade anslaget. I båda fallen har dessutom uppräknning skett med sex procent för prishöjningar.

Huvuddelen av det äskade beloppet avser arméintendenturförvaltningen utnyttja för modernisering av soldaternas fältutrustning. Ämbetsverket framhåller ånyo att det är av synnerlig vikt att snarast möjligt påbörja anskaffning av, bland annat, ny fältuniform jämte stridssele med tillbehör.

I skrivelse den 26 februari 1958 har arméintendenturförvaltningen, i anslutning till chefens för armén förslag med anledning av chefens för försvarsdepartementet uppdrag den 21 februari 1958, redovisat vissa härav föranledda ändringar i ämbetsverkets förslag till medelsäskanden. Beträffande anslaget Armén: Beklädnad m. m. har ämbetsverket härvid räknat med ett medelsbehov av 42 miljoner kronor. Till minskningen bidrager, att ämbetsverket beräknat antalet tjänstgöringsdagar för personal med rätt till fri beklädnad till 13 752 000, eller 466 000 färre än vad som ursprungligen upptagits. I övrigt föranledes minskningen av att ämbetsverket — i anslutning till 1958 års förslag till intendenturmaterielplan — beräknar medelsbehovet för bristtäckning m. m. till 5,8 miljoner kronor mot tidigare upptagna 18,3 miljoner kronor.

Förslag till intendenturmaterielplan

Såsom anmälts under Avd. I har arméintendenturförvaltningen i skrivelse den 27 februari 1958 framlagt förslag till intendenturmaterielplan för armén under budgetåren 1958/66. Arméintendenturförvaltningens förslag ansluter sig till det av arméchefen framlagda förslag till riktlinjer för materielanskaffningen vid armén, för vilket redogjorts under Avd. I.

I förslaget till intendenturmaterielplan upptages kostnader för täckning av brister i krigsförråd, för modernisering av krigsutrustningen samt för engångsanskaffning av inventarier m. m. Arméintendenturförvaltningen anmäler sin avsikt att, därest planen antages, för varje budgetår äska — utöver anslag för fredsunderhåll — även den i planen upptagna kvoten för budgetåret.

Med stöd av den föreslagna intendenturmaterielplanen avses skola regleras verksamheten under arméns anslag till beklädnad m. m., inventarier m. m., anskaffning av drivmedelsutrustning, veterinärvård och hemvärnets intendenturmateriel m. m.

Kostnaderna för intendenturmaterielplanen har beräknats till 170 miljoner kronor (enligt prisläget den 1 juli 1957). Beloppets fördelning på olika budgetår och olika anslag framgår av följande sammanställning (miljoner kronor).

Anslag	58/59	59/60	60/61	61/62	62/63	63/64	64/65	65/66	Summa
Beklädnad m. m.	5,8	16,3	16,5	16,6	17,6	18,6	18,6	19,2	129,2
Inventarier m. m.	—	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	1,9	15,7
Anskaffning av drivmedelsutrustning	3,0	3,0	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	¹ 22,3
Veterinärvård	—	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,12	0,115	0,835
Hemvärnets intendenturmateriel m. m.	—	0,28	0,28	0,28	0,28	0,28	0,28	0,285	1,965
Summa	8,8	22,0	22,0	22,0	23,0	24,0	24,0	24,2	170,0

¹ Häri ingår värdet av materiel för vilken beställningsbemyndigande lämnats med 7,5 miljoner kronor.

Departementschefen

Såsom jag anfört vid behandlingen av Avd. I anser jag det lämpligt att — i anslutning till framlagda förslag rörande riktlinjer och plan för anskaffningen av intendenturmateriel vid armén — riktlinjer fastställs för den verksamhet under anslagen Armén: Beklädnad m. m. och Armén: Anskaffning av drivmedelsutrustning, som avser täckande av vissa brister i krigsorganisationen. I fråga om anslaget Beklädnad m. m. bör verksamheten i anslutning till föreliggande förslag inriktas på att täcka brister i samt komplettera krigsutrustningen inom ramen för ett belopp av 129 miljoner kronor under budgetåren 1958/66. Under anslaget till Anskaffning av drivmedelsutrustning bör planläggningen under samma tidrymd avse anskaffande av krigsutrustning till ett värde av 22 miljoner kronor. En närmare prövning av medelsbehovet för varje särskilt budgetår under ifrågasvarande anslag torde få ske i samband med medelsäskandena. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, därest så anses erforderligt, meddela anvisningar beträffande ifrågasvarande anskaffningsplanering.

Anslaget Armén: Beklädnad m. m. kan inom den ram, som bestämts för försvarsutgifterna under nästa budgetår, uppföras med ett belopp av 42 000 000 kronor. Jag beräknar dagskostnaderna för olika personalkategorier i enlighet med arméintendenturförvaltningens förslag. I fråga om värnpliktiga m. fl. räknar jag med i runt tal 13 650 000 tjänstgöringsdagar samt i fråga om icke-ordinarie furirer m. fl. med 865 000 tjänstgöringsda-

gar. Med beaktande av medelsbehoven för skidmateriel samt för försök m. m. anser jag, att i runt tal 36 000 000 kronor erfordras för den löpande verksamheten. Härvid kan ett belopp av 6 000 000 kronor avses för bristtäckning och komplettering.

I det föregående har jag tillstyrkt, att ett program antages för täckande av brister i och komplettering av arméns krigsutrustning av beklädnadsmateriel under budgetåren 1958/66. Anskaffningen enligt programmet omfattar 129 miljoner kronor. För att ge planläggningen för de närmaste budgetåren största möjliga stadga och samtidigt tillvarata de möjligheter till besparingar, som kan erhållas genom utläggande av större beställningar i ett sammanhang, bör arméintendenturförvaltningen få möjlighet att under nästa budgetår utlägga vissa beställningar utöver anslagets ram. Jag föreslår, att ämbetsverket erhåller bemyndigande att utlägga beställningar inom ramen för ett belopp av 30 miljoner kronor. Jag förutsätter därvid, att beställningsverksamheten inriktas på sådant sätt, att betalningsutfallet fördelas jämnt på budgetåren 1959/60 och 1960/61. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter om beställningsverksamhetens inriktning.

Åberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslaget höjes med 7 000 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna i det föregående angivna riktlinjer för täckande av brister m. m. i krigsutrustningen av beklädnadsmateriel och drivmedelsutrustning vid armén;

b) till *Armén: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 42 000 000 kronor;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar av beklädnadsmateriel må utläggas inom en kostnadsram av 30 000 000 kronor.

[27] *Armén: Tvätt*

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	2 400 000	2 999 523
1957/58 (statsliggaren s. 220)	2 850 000	
1958/59 (förslag)	4 000 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 35) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Tvätt* för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 2 850 000 kronor.

Yrkande

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 560 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Ökat antal tjänstgöringsdagar	15 480	
2. Prishöjningar	294 107	
3. Överflyttning av tvätt till försvarets fabriksstyrelses anstalter m. m.	258 200	
4. Avrundning		7 787
	567 787	7 787
	+ 560 000	

Motiv

1. Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga beräknas öka med 70 000. Tvättmängden per tjänstgöringsdag utgör genomsnittligt 0,5 kg vattentvätt och 0,1 kg kemisk tvätt. Under innevarande budgetår är vattentvätten lika fördelad mellan försvarets fabriksverks anstalter och arméintendenturförvaltningens tvättinrättningar. Den kemiska tvätten utföres helt vid fabriksverkets anstalter. Tvättkostnaden per kg har för innevarande budgetår beräknats till 23,3 öre för vattentvätt vid arméintendenturförvaltningens tvättinrättningar, 47,4 öre för vattentvätt vid fabriksverkets anstalter samt 44,4 öre för kemisk tvätt. Vid angivna förhållanden och under förutsättning av oförändrade priser medför ökningen av antalet tjänstgöringsdagar en merkostnad med angivet belopp.

2. Tvättmängden för nästa budgetår beräknas — under förutsättning av oförändrad fördelning av vattentvätten mellan fabriksverkets och arméintendenturförvaltningens anstalter — till 3 527 000 kg vattentvätt vid vardera verkets anstalter samt 1 410 000 kg kemisk tvätt. Tvättkostnaden för kg beräknas för nästa budgetår öka med 0,5 öre för vattentvätt vid arméintendenturförvaltningens inrättningar samt med 5,6 öre för vattentvätt och kemisk tvätt vid fabriksverkets anstalter. Kostnadsökningen till följd av höjda priser beräknas under angivna förutsättningar till 294 107 kronor.

3. Under innevarande budgetår utföres såsom förut nämnts vattentvätten till hälften vid arméintendenturförvaltningens tvättinrättningar och till hälften vid fabriksverkets anstalter. Till följd av att nya centrala tvättanstalter i fabriksverkets regi tillkommer i Karlskrona och Karlstad beräknas under nästa budgetår 58,5 % av vattentvätten skola utföras vid fabriksverkets anstalter medan motsvarande minskning sker i den andel som ombesörjes vid arméintendenturförvaltningens inrättningar. I samband härmed nedlägges fyra av dessa. Till följd av den ändrade fördelningen av vattentvätten uppkommer vid de tvättmängder och priser, som angivits i det föregående, en kostnadsökning med 175 200 kronor. Härtill kommer att nedläggandet av vissa av arméintendenturförvaltningens tvättinrättningar medför en minskning av den tvätt, som där kan utföras för civila kunders räkning, och därmed minskning i de inkomster som tillföres förevarande anslag. Angivna minskning kan beräknas till 83 000 kronor.

Sammanlagt medför alltså överflyttningen av tvätt till ifrågakvarande

nya centrala tvättanstalter merkostnader under förevarande anslag med (175 200 + 83 000 =) 258 200 kronor.

Departementschefen

Såsom framgått av den lämnade redogörelsen uppkommer merkostnader under förevarande anslag främst till följd av höjda priser och överflyttning av tvätt till nya centrala tvättanstalter. Arméintendenturförvaltningen räknar också med merkostnader till följd av en mindre ökning av antalet tjänstgöringsdagar. Oaktat jag räknar med omkring 460 000 färre tjänstgöringsdagar än ämbetsverket förutsatt vid sin anslagsberäkning, anser jag mig dock med hänsyn till belastningen å anslaget under föregående budgetår och förfluten del av innevarande budgetår böra räkna med högre anslag än ämbetsverket gjort. Med beaktande jämväl av att ytterligare löne- och prishöjningar kan inträffa, föreslår jag, att anslaget för budgetåret 1958/59 bestämmas till 4 000 000 kronor, innebärande en ökning med 1 150 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Tvätt* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

[28] *Armén: Övningar m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	1 ² 23 000 000	24 151 277	3 639 574
1957/58 (statsliggaren s. 221)	31 500 000		
1958/59 (förslag)	36 500 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 450 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1956/57 i hudsak bunden.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 36) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Övningar m. m.* för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 31 500 000 kronor.

Förslag rörande helikopterorganisation för armén

I skrivelse den 9 november 1957 har *chefen för armén*, efter samråd med försvarets civilförvaltning, chefen för försvarsstaben, chefen för marinen, chefen för flygvapnet samt luftfartsstyrelsen, framlagt förslag rörande helikopterorganisation för armén. Över förslaget har yttrande avgivits av överbefälhavaren. Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas

till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Följande må emellertid här redovisas.

Förslaget innehåller riktlinjer för uppbyggandet av en helikopterorganisation för armén under en första etapp avseende budgetåren 1958/59—1961/62. För budgetåret 1958/59 föreslås dels påbörjande av utbildning, dels därmed sammanhängande utökning av arméns personalstater. Av arméchefens framställning inhämtas bland annat följande.

De ändamål för vilka helikoptrar kan behövas vid armén är främst transport av förband, underrättelsetjänst, underhållstjänst och stabstjänst. Helikoptrar är förhållandevis kostnadskrävande i såväl underhåll som drift. Användningen måste därför inskränkas till lägen, där helikoptrarna bedömes vara oundgängligen nödvändiga eller deras användning kan innebära avsevärt förbättrade möjligheter till stridens genomförande. För underrättelsetjänst, stabstjänst och transport av sårade behövs främst lättare helikoptrar med en transportkapacitet av 2—5 man eller 0,2—0,6 ton. För transport av förband och för andra underhållsändamål än transport av enstaka sårade behövs i första hand större helikoptrar med en kapacitet av 20—30 man, 12—15 bårar eller 2—3 ton.

Behov av helikoptertransporter föreligger inom alla tre försvarsgrenarna och inom civilförsvaret. För att nedbringa kostnaderna bör helikopterverksamheten inom försvaret om möjligt samordnas. För arméns vidkommande synes en sådan samordning vara möjlig främst beträffande förvaltning, verkstadstjänst, grundläggande flygutbildning, mekanikerutbildning och fredsbastjänst. För övrigt gäller, att kraven på helikoptertransporter för arméförband kommer att vara så stora, att helikopterförband ständigt måste stå till arméns förfogande och vara organisatoriskt knutna till och krigsbaserade i anslutning till arméförbanden. Den flygande personalen i dessa förband måste ha mycket god kännedom om arméförbandens sätt att uppträda. Armén måste därför själv svara för krigsorganisation, fortsatt flygutbildning och förbandsutbildning av de helikopterförband som skall betjäna arméförbanden. Arméns helikopterverksamhet avses i största möjliga utsträckning skola samordnas med dess artilleriflygverksamhet.

Under budgetåret 1957/58 avses frågan om samordning av försvarsgrenarnas helikopterverksamhet skola utredas inom försvarsstaben. Utredningsresultat beräknas föreligga vid sådan tidpunkt, att det kan beaktas vid anslagsäskandena för budgetåret 1959/60. Förevarande förslag är enligt arméchefen utformade på sådant sätt att resultatet av utredningen icke föregripes. Arméchefen framhåller, att en helikopterorganisation för armén torde vara erforderlig, även om armétridskrafternas omfattning skulle förändras.

Med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen samt nämnda utredning avser de framlagda riktlinjerna för organisationens uppbyggnad endast en första etapp om fyra år. Under denna tid bör uppsättas ett helikopterförband med bas- och verkstadsorganisation. Förbandet avses för VI. militärområdet. I förbandet bör ingå 12 lätta och 7 tunga helikoptrar. Helikoptrar som icke behövs tagas i anspråk för fredsorganisationen förutsättes i den mån så är möjligt skola uthyras till civila företag. Av de lätta helikoptrarna bör 5 anskaffas budgetåret 1959/60 och 7 budgetåret 1960/61 under det att samtliga tunga helikoptrar bör tillkomma bud-

getåret 1961/62. Härtill kommer fordon och viss annan materiel för basorganisationen. Personalfrågorna förutsättes bli behandlade vid den förenämnda utredningen inom försvarsstaben. För budgetåret 1958/59 bör inrättas följande beställningar, nämligen på särskild helikopterstat 1 kapten i Ar 21 och 3 fanjunkare alternativt sergearter eller flyglärare i Ao (Ae) 13 eller Ao (Ae) 11 samt vid tygstaten 2 tyghantverkare (helikoptermästare) i Ao 12 och 8 förste armétekniker (helikoptermekaniker) i Ao 10. Beställningarna i Ao (Ae) 13 eller 11 avses för flyglärare. Löneställningen för dessa har avvägs med syfte att möjliggöra rekrytering av avgångna fältflygare.

Arméchefen hemställer, att utbildning som förberedelse för kommande uppbyggnad av helikopterorganisationen får påbörjas under budgetåret 1958/59.

Kostnaderna för erforderliga materielanskaffningar har för fyraårsperioden 1958/59—1961/62 preliminärt uppskattats till 27 miljoner kronor. Investeringarkostnaderna för en fredsbas uppskattas till 3,5 miljoner kronor. Utbildnings- och driftskostnader slutligen anses under perioden komma att draga en kostnad av i runt tal 11 miljoner kronor. Arméchefen understryker, att viss osäkerhet vidlåder de vid beräkningen använda grundvärdena. Av denna anledning har arméchefen i vissa fall inräknat en marginal av 30 %. Lönekostnaderna för budgetåret 1958/59 anges till 196 400 kronor.

Arméchefen förklarar slutligen att förslag om fortsatt uppbyggnad av helikopterorganisationen kommer att avges när erforderliga erfarenheter vunnits och utredningsresultatet rörande samordningen av verksamheten föreligger.

Överbefälhavaren tillstyrker i yttrande den 15 november 1957, att utbildning av personal i helikoptertjänst skall få påbörjas under budgetåret 1958/59 samt att de för samma budgetår äskade tjänsterna skall tillkomma. Överbefälhavaren förklarar, att frågan om samordning av försvarets helikopterorganisationer avses skola utredas i samband med de fortsatta utredningarna om krigsmaktens utformning. Det anses emellertid angeläget, att den av arméchefen föreslagna utbildningen snarast påbörjas så att icke uppsättandet av helikopterförband fördröjes.

Medelsäskanden för nästa budgetår

Arméintendenturförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 8 000 000 kronor.

	Ökning
1. Ökat antal tjänstgöringsdagar	220 000
2. Höjda drivmedelspriser	867 000
3. Ökad motorutbildning	670 000
4. Ökad inlejdning av motorfordon	2 150 000
5. Höjda kostnader för målflygning	500 000
6. Utbildning av personal för fordonsluftvärn	100 000

	Ökning
7. Utbyggnad av artilleriflygorganisation	105 000
8. Utbildning av helikopterpersonal	1 720 000
9. Höjda penningpris vid prisskjutning	90 000
10. Höjda järnvägstaxor m. m.	400 000
11. Nya utbildningsanordningar m. m.	475 000
12. Arméfälttjänstövning	900 000
	+ 8 197 000
	Avrundat 8 000 000

Motiv

1. Antalet tjänstgöringsdagar under första tjänstgöring beräknas öka med 113 700, vilket enligt tidigare tillämpade beräkningsgrunder medför en kostnadsökning med angivet belopp.

2. Arméintendenturförvaltningen beräknar för nästa budgetår priserna på bensin och motorbrännolja till 57 öre/l respektive 53 öre/l. För innevarande budgetår har priset på båda dessa bränslen beräknats till 52 öre/l. Prishöjningarna, 5 öre för liter bensin och 1 öre för liter motorbrännolja, utgör 9,6 respektive 2 %. Förbrukningen av motorbrännolja beräknas bli 20 % av den totala drivmedelsförbrukningen. Återstående drivmedelsförbrukning är bensin. Den sammanlagda procentuella kostnadsökningen på drivmedel blir härvid $[(0,8 \times 9,6) + (0,2 \times 2) =]$ avrundat 8,1. Delposten drivmedel är i staten för innevarande budgetår uppförd med 10 700 000 kronor. Kostnadsökningen blir således $(0,081 \times 10\,700\,000 =)$ avrundat 867 000 kronor.

3. Armén motoriseras alltmer. Detta medför ökad drivmedelsförbrukning. I sina förslag till medelsäskanden för innevarande budgetår föreslog arméintendenturförvaltningen av denna anledning att förevarande anslag skulle höjas med 725 000 kronor. Föredragande departementschefen ansåg sig med anledning av den ökade motoriseringen böra tillstyrka en viss höjning av anslaget (prop. 1957: 1, bil. 6, s. 90). Då emellertid den av arméintendenturförvaltningen för innevarande budgetår föreslagna anslagshöjningen därvid begränsades samt då motoriseringen ökat, anser arméintendenturförvaltningen jämväl för nästa budgetår behov föreligga av anslagshöjning för ökad drivmedelsförbrukning. Behovet uppskattas till 600 000 kronor.

Värdet av de markskador, som ersatts från förevarande anslag, har under budgetåren 1953/56 genomsnittligt utgjort 675 000 kronor. Markskador förorsakas främst av motorfordon. På grund av den alltmer omfattande motoriseringen synes det rimligt att övningsanslaget förstärkes. Arméintendenturförvaltningen föreslår att anslaget höjes med 70 000 kronor, vilket motsvarar drygt 10 % av den beräknade genomsnittliga kostnaden för markskadorna.

Den sammanlagda kostnadsökningen under denna punkt blir således $(600\,000 + 70\,000 =)$ 670 000 kronor.

4. För förhyrning av motorfordon i samband med repetitionsövningarna under budgetåret 1957/58 beräknar arméintendenturförvaltningen att utnyttja ett belopp av 2 350 000 kronor. För motsvarande ändamål under budgetåret 1958/59 beräknar ämbetsverket ett belopp av 4 500 000 kronor erforderligt, vilket innebär en ökning med 2 150 000 kronor. Rörande orsakerna till ökningen anför arméintendenturförvaltningen i huvudsak följande.

Arméns gällande materielplan förutsätter en väsentligt utökad motorisering av krigsförbanden. Bland annat skall infanteribrigaderna utrustas med hjultraktorer i stället för med hästar. Huvuddelen av behovet av hjultraktorer avses skola rekvireras vid mobilisering. Vid repetitionsövningarna blir det nödvändigt att tillgodose förbandens behov av hjultraktorer genom inlejdning, som därför i framtiden måste ske i betydligt större utsträckning än tidigare. Avsikten är att den nya organisationen av brigaderna skall genomföras åren 1958—1960. För att detta skall vara möjligt, är det nödvändigt att förbanden från och med hösten 1958 fullgör repetitionsövningar enligt den nya organisationen. I samband härmed minskas behovet av hästar varvid viss kostnadsminskning på andra anslag uppstår.

5. De fasta kostnaderna för målflygning har ökat, bland annat till följd av lönehöjningar. Kostnaderna utgjorde budgetåret 1952/53 1 200 000 kronor och beräknas för innevarande budgetår till 1 700 000 kronor. Någon medelsökning för dessa ändamål har enligt arméintendenturförvaltningen icke erhållits under budgetåren 1952/58, vilket medför att luftvärnsförbanden icke kan få tillräckligt antal målflygningstimmar. Anslaget föreslås därför skola höjas med 500 000 kronor.

6. Fordonsluftvärn har införts vid vissa förband inom artilleriet, luftvärnet, ingenjörtrupperna och träningsgrupperna. För utbildning av personal för betjäning av dessa luftvärnspjäser erfordras från och med utbildningsåret 1957/58 tillgång till 500 à 600 timmar målflyg. Kostnaden per flygtimme beräknas till 168 kronor. Merkostnaderna blir alltså i runt tal 100 000 kronor.

7. Sedan under åren 1954—1956 bedrivits försöksverksamhet avseende utbildning av personal i en planerad artilleriflygorganisation, har Kungl. Maj:t genom beslut den 2 maj 1957 medgivit att en artilleriflygorganisation må utbyggas. Kostnaderna för den tidigare försöksverksamheten har uppgått till 220 000 kronor för budgetår. Kostnaderna för den medgivna organisationen beräknas till 325 000 kronor, vilket innebär en ökning med 105 000 kronor.

8. Arméintendenturförvaltningen hänvisar i fråga om detta förslag till särskild framställning av chefen för armén.

9. Genom generalorder den 27 april 1957 (nr 1007) har penningbelöningar vid prisskjutning höjts. Detta medför en kostnadsökning av 90 000 kronor.

10. Ökningen motiveras med den tioprocentiga höjning av järnvägs-

taxorna som genomförts från och med den 1 november 1956 (jfr prop. 1957: 1, bil. 6, s. 90 och prop. 1957: 2, s. 14) samt den av järnvägsstyrelsen under år 1957 föreslagna höjningen med ytterligare cirka 6 %.

11. Förslaget innebär upprepning av tidigare framfört förslag (prop. 1957: 1, bil. 6, s. 89). Arméintendenturförvaltningen anför ånyo att en ogynnsam eftersläpning uppkommit i fråga om anskaffning av tidsenliga utbildningsanordningar. Den begärda anslagshöjningen erfordras för, bland annat, övningar i skydd mot vissa stridsmedel, övningsbanor för tunga stridsvagnar, inredning i lektionssalar m. m.

12. Den senaste större fälttjänstövningen inom armén ägde rum år 1954. Efter denna tidpunkt har ett flertal förband moderniserats beträffande såväl organisation som utrustning. Av bland annat dessa skäl föreligger stort behov av att öva förbanden i ett större sammanhang. Hösten 1958 avses därför en större arméfälttjänstövning äga rum med deltagande av bland annat pansarbrigader med modern materiel och artilleridivisioner utrustade med nya pjästyper. 40 000 man beräknas delta. I förhållande till de årliga militärområdesvis anordnade fälttjänstövningarna kommer arméfälttjänstövningen att medföra merkostnader, avseende främst transporter. Dessa merkostnader uppskattas till 900 000 kronor.

I skrivelse den 26 februari 1958 har arméintendenturförvaltningen, i anslutning till chefens för armén förslag med anledning av chefens för försvarsdepartementet uppdrag den 21 februari 1958, redovisat vissa härav föranledda ändringar i ämbetsverkets förslag till medelsäskanden. Beträffande anslaget Armén: Övningar m. m. har ämbetsverket härvid räknat med ett medelsbehov av 36 500 000 kronor. Vid den förnyade beräkningen har ämbetsverket icke räknat med några merkostnader till följd av ökat antal tjänstgöringsdagar. Vidare har förutsatts att medel icke skall anvisas för nya utbildningsanordningar eller för arméfälttjänstövning. Medelsanvisningen för utbildning av personal i helikoptertjänst begränsas till 600 000 kronor. Slutligen räknas med något minskat medelsbehov för förhyrning av motorfordon och för att kompensera järnvägstaxornas höjning.

Departementschefen

I sitt förslag rörande *helikopterorganisation vid armén* har arméchefen anfört, att helikoptrar inom armén erfordras främst för transport av förband, underrättelsetjänst, underhållstjänst och stabstjänst. Arméchefen har föreslagit, att som en första etapp ett helikopterförband, avsett för VI. militärområdet, skall tillkomma under de närmaste fyra budgetåren. Kostnaderna för erforderliga materielanskaffningar under perioden har uppskattats till 27 miljoner kronor, vartill kommer 3,5 miljoner kronor för upprättande av en fredsbas. Utbildnings- och driftkostnaderna har beräknats till omkring 11 miljoner kronor under perioden. Några definitiva

beräkningar av personalbehovet har ej gjorts. För nästa budgetår har emellertid begärts att ett antal beställningar för helikopterorganisationen skall tillkomma. Vidare har medel äskats för att påbörja utbildningsverksamheten. Överbefälhavaren, som tillstyrkt arméchefens förslag, har anmält, att frågan om samordning av försvarets helikopterorganisationer avses skola upptagas till prövning vid de fortsatta utredningarna rörande försvarets organisation.

Övertygande skäl talar enligt min mening för att armén skall tillföras helikoptrar. Inom den ekonomiska ram som fastställts för armén kan medel avses för helikopterverksamhet. I det förslag till tygmaterielplan, som samtidigt förelägges riksdagen, har också medel avsetts för anskaffning av helikoptrar. Med hänsyn härtill tillstyrker jag, att medel för nästa budgetår anvisas under arméns övningsanslag för att påbörja helikopterutbildning. Det belopp som kan avses för ändamålet måste dock begränsas. I syfte att möjliggöra att avgångna fältflygare skall kunna anställas som flyglärare tillstyrker jag, som jag omnämnt vid anmälan av arméns avlöningsanslag, att tre beställningar för fanjunkare eller sergeant tillkommer under nästa budgetår. Beställningarna bör redovisas vid I 19. I övrigt bör personalbehovet under nästa budgetår tillgodoses inom befintliga personalstater.

Till den närmare utformningen av arméns helikopterorganisation har jag icke nu anledning att taga ställning. Utbyggnaden av personalorganisationen måste emellertid förutsättas i huvudsak få äga rum genom omdisposition av befintliga beställningar och tjänster. Likaså måste möjligheterna att för basorganisationen utnyttja befintliga anläggningar prövas noggrant. Slutligen vill jag understryka vikten av att frågan om samordning av helikopterverksamheten inom försvaret snarast löses.

Jag övergår härefter till *medelsbehovet* för nästa budgetår. Inom den bestämda ramen för försvarsutgifterna under nästa budgetår bör förevarande anslag uppföras med ett belopp av 36 500 000 kronor. Med avseende på de av arméintendenturförvaltningen anmälda kostnadsförändringarna är härvid att märka, att antalet tjänstgöringsdagar i förhållande till ämbetsverkets beräkningar kommer att minska med omkring 460 000, varav en tredjedel hänför sig till repetitionsövningar, medan å andra sidan priset på bensin med hänsyn till inträffade prisförändringar bör beräknas till 60 öre litern i stället för av ämbetsverket beräknade 57 öre. Vidare bör beaktas att medelsanvisning på tilläggsstat för att täcka möjligen uppkommande merkostnader icke kan påräknas.

Med sålunda angivna utgångspunkter blir det, som förut nämnts, nödvändigt att i viss utsträckning begränsa de medel som kan avses för utbildning på helikopter. Medel kan ej heller avses för anordnande av arméfälttjänstövning eller för nya utbildningsanordningar, varjämte anslagshöjningen för ökad inlejdning av motorfordon måste reduceras något i förhållande till vad arméintendenturförvaltningen beräknat.

Åberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslagshöjningen utgör 5 000 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Övningar m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 36 500 000 kronor.

[29] **Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	¹ 280 000 000	² 325 947 349	149 786
1957/58 (statsliggaren s. 226)	305 000 000		
1958/59 (förslag)	350 000 000		

¹ Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 307 000 kronor.

² Enligt budgetredovisningen var nettoutgiften 332 912 349 kronor. Detta belopp har här minskats med 6 965 000 kronor. Jfr prop. 1958:1, bil. 6, s. 71.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 44) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 305 000 000 kronor.

Enligt beslut vid 1953 års riksdag (prop. 1953:1, bil. 6, s. 80 f.; rskr. 1953:4) skall anskaffningen av tygmateriel m. m. för armén under budgetåren 1953/63 ske enligt plan och till en sammanlagd kostnad av 3 100 miljoner kronor. Från och med budgetåret 1954/55 bestrides emellertid vissa lönekostnader, för vilka medel upptagits i förenämnda tioårsplan, från avlöningsanslag. Härigenom uppkommande kostnadsminskning under förevarande anslag uppgår för budgetåren 1954/63 till 76,5 miljoner kronor. Den sammanlagda kostnaden för anskaffning av tygmateriel m. m. enligt nämnda tioårsplan uppgår således till (3 100—76,5=) 3 023,5 miljoner kronor.

Arméförvaltningen (armétygförvaltningen) har för budgetåren 1947/57 bemyndigats att beställa tygmateriel m. m. för 2 473,684 miljoner kronor. För att bestrida kostnaderna för ifrågavarande beställningar har anvisats tillhoppa 1 657,424 miljoner kronor. I angivna belopp har inräknats sammanlagt 0,734 miljon kronor som för budgetåren 1954/57 tillförts förevarande anslag från anslag under tolfte huvudtiteln. I betalningsmedlen har jämväl inräknats ett belopp av 2,940 miljoner kronor som ställts till förfogande enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1957. Den 30 juni 1957 var alltså beställningsbemyndiganden till ett belopp av (2 473,684 — 1 657,424 =) 816,260 miljoner kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har riksdagen medgivit att beställningar må utläggas intill ett belopp av 215 miljoner kronor. I betalningsmedel har

305 miljoner kronor anvisats. Enligt hittills meddelade beslut kommer således beställningsbemyndiganden till ett belopp av $(816,26 + 215 - 305 =)$ 726,26 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel den 30 juni 1958.

För att utlägga beställningar på materiel m. m., upptagen i tioårsplanen, har — från anslag under tolfte huvudtiteln överförda medel icke inräknade — till och med innevarande budgetår lämnats bemyndiganden på sammanlagt $(850,0 + 392,5 + 154,0 + 215,0 + 215,0 =)$ 1 826,5 miljoner kronor. För att slutföra de i planen upptagna anskaffningarna erfordras således vid oförändrat prisläge ytterligare beställningsbemyndiganden till ett belopp av $(3\ 023,5 - 1\ 826,5 =)$ 1 197,0 miljoner kronor.

Den 1 oktober 1957 var beställningsbemyndiganden till ett belopp av i runt tal 446 miljoner kronor icke utnyttjade.

Armétygförvaltningens medelsäskanden

Armétygförvaltningen (skr. ^{21/9} 1957) hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår att 360 miljoner kronor måtte anvisas i betalningsmedel. Ämbetsverket föreslår däremot icke några ytterligare beställningsbemyndiganden för nästa budgetår.

Ämbetsverket anför som motivering för sitt förslag bland annat följande.

Armétygförvaltningen beräknar betalningsutfallet under innevarande budgetår på dessförinnan utlagda beställningar till i runt tal 315 miljoner kronor. Behovet av betalningsmedel täckes genom det för budgetåret anvisade anslaget, 305 miljoner kronor, samt genom ytterligare belastning å armétygförvaltningens rörelsekapital. Under innevarande budgetår kan på grund av det anförda nya beställningar, för vilka bemyndigande redan erhållits, icke utläggas i nämnvärd omfattning.

Under budgetåret 1958/59 beräknar armétygförvaltningen att betalningsutfallet på tidigare lämnade beställningsbemyndiganden kommer att uppgå till 260 miljoner kronor. Därest anslaget i enlighet med armétygförvaltningens förslag uppföres med 360 miljoner kronor, skulle ett belopp av cirka 100 miljoner kronor kunna stå till förfogande för nya anskaffningar m. m. I anskaffningshänseende kommer detta belopp i realiteten att avse en tvåårsperiod. Det motsvarar en beställningsvolym av endast cirka 150 miljoner kronor för vardera budgetåret. Armétygförvaltningen anför att ett anslag om 360 miljoner kronor med hänsyn till det anförda icke medger önskvärd kontinuitet i materielanskaffningen samt innebär ett hårt pressat minimum.

Den 1 juli 1957 hade ett belopp av 490 miljoner kronor av de till och med budgetåret 1957/58 lämnade beställningsbemyndigandena icke utnyttjats. Med hänsyn härtill och till den påräkneliga tillgången på betalningsmedel för nya anskaffningar har ämbetsverket icke ansett sig böra hemställa om något nytt beställningsbemyndigande för budgetåret 1958/59.

I särskild skrivelse den 21 september 1957 lämnar armétygförvaltningen vissa uppgifter rörande planerade materielbeställningar samt rörande följderna av en beskärning av det av ämbetsverket begärda betalningsanslaget.

För inhämtande av ytterligare upplysningar härutinnan torde få hänvisas till de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut medgivit att ett belopp av 40 miljoner kronor av det till armétygförvaltningens förfogande stående rörelsekapitalet under innevarande budgetår må utnyttjas — förutom för anskaffningar som ämbetsverket i egenskap av huvudförvaltningsmyndighet har att ombesörja för andra myndigheters räkning — jämväl i övrigt såsom förlagskapital vid anskaffningar som verkställes med stöd av lämnade beställningsbemyndiganden för anskaffning av tygmateriel m. m.

Med hänsyn till det uppskattade behovet av betalningsmedel under budgetåret 1958/59 för likvidering av kostnader för anskaffning av tygmateriel m. m. hemställer armétygförvaltningen att rörelsekapitalet intill ett belopp av 30 miljoner kronor må utnyttjas jämväl under nästa budgetår.

Förslag till ny tygmaterielplan

Vid anmälan av Avd. I. Försvarets utformning på längre sikt har jag redogjort för det förslag till riktlinjer för materielanskaffningen vid armén, som framlagts av arméchefen. Som jag i angivna sammanhang omnämnt har armétygförvaltningen i anslutning till arméchefens förslag lagt fram förslag till tygmaterielplan för budgetåren 1958/66. Armétygförvaltningen hänvisar beträffande sitt förslag jämväl till ett av ämbetsverket den 5 november 1957 avgivet förslag till tygmaterielplan, som uppgjorts på grundval av arméns krigsorganisation enligt överbefälhavarens förslag 1957.

Rörande ifrågakvarande förslag må följande anföras. Av totalkostnaden för 1953 års tioårsplan återstod den 30 juni 1957 oguldet ett belopp av 1 876 miljoner kronor. Härvid har dock icke hänsyn tagits till prisstegringar som inträffat efter tiden för tioårsplanens fastställande. Dessa beräknas av armétygförvaltningen till 14,5 %. För täckande av dessa kostnadsstegringar skulle alltså erfordras ($0,145 \times 1\,876 =$) avrundat 272 miljoner kronor. Kostnaderna för att slutföra anskaffningarna för tioårsplanen kan alltså beräknas till ($1\,876 + 272 =$) 2 148 miljoner kronor.

I bemyndiganden för tioårsplanen har hittills erhållits 1 826,5 miljoner kronor, under det att 1 452,5 miljoner kronor anvisats i betalningsmedel. Av tioårsplanens bemyndiganden har således 374 miljoner kronor icke täckts av betalningsmedel. Armétygförvaltningen beräknar, att den 30 juni 1958 samma belopp av medgivna beställningsbemyndiganden icke kommer att vara utnyttjade.

Anslagsbehovet för tygmaterielanskaffningen under åttaårsperioden 1958/66 uppgår i enlighet med arméchefens riktlinjer till 2 995 miljoner kronor. Av detta belopp åtgår 374 miljoner kronor för täckning av bemyndiganden som lämnats till och med budgetåret 1957/58. Vidare avses 345

miljoner kronor för ammunition för övningar och 175 miljoner kronor för forskning och försök, medan återstående belopp åtgår för komplettering och förnyelse av tygmateriel och ammunition eller avsatts såsom reserv för oförutsedda utgifter.

Behovet av beställningsbemyndiganden för den föreslagna nya tygmaterielplanen för budgetåret 1958/59 anges av armétygförvaltningen till 450 miljoner kronor. Härvid har inräknats de bemyndiganden som förutsattes kvarstå utnyttjade den 30 juni 1958. Då värdet av de sistnämnda beräknats till 374 miljoner kronor, uppgår behovet av nya beställningsbemyndiganden till 76 miljoner kronor.

Departementschefen

Som jag anför under Avd. I tillstyrker jag att beslut nu fattas om en reviderad tygmaterielplan för armén i anslutning till de av chefen för armén och armétygförvaltningen i februari 1958 framlagda förslagen. I enlighet härmed bör kostnadsramen för den nya planen bestämmas till 2 995 miljoner kronor under budgetåren 1958/66 med följande fördelning på årskvoter (beloppen i miljoner kronor).

Budgetår	58/59	59/60	60/61	61/62	62/63	63/64	64/65	65/66	Summa
1958 års kostnadsram . .	350	360	365	370	375	385	390	400	2 995

Kostnadsramen bör enligt vad jag förut anför över ses årligen bland annat med hänsyn till inträffade prisförändringar. Planen bör därvid förlängas ett år, så att kostnadsramen alltid kommer att omfatta anskaffningar under en lika lång tidsperiod i framtiden. Den kostnadsram som nu föreslås omfattar åtta budgetår. Som tidigare anförts bör man i samband med budgetarbetet för budgetåret 1959/60 pröva möjligheterna att övergå till en sjuårsplan.

Behovet av bemyndiganden för tygmaterielplanen har angivits till 450 miljoner kronor. Härav avses 374 miljoner kronor skola tillgodoses genom ianspråktagande av tidigare lämnade beställningsbemyndiganden som beräknas icke vara utnyttjade den 30 juni 1958. Behovet av nya beställningsbemyndiganden utgör således 76 miljoner kronor. Jag föreslår, att nya beställningsbemyndiganden utverkas till detta belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma om anskaffningsverksamhetens inriktning. Det förutsattes, att anskaffningsverksamheten bedrivs på sådant sätt att de för varje budgetår aktuella utbetalningarna — häri inräknat utbetalningar som hänför sig till beställningar under budgetåren 1947/58 — rymmes inom den i planen upptagna årskvoten. Härvid måste jämväl hänsyn tagas till möjliga prishöjningar.

Anslaget för nästa budgetår föreslår jag skola uppföras med ett belopp av 350 miljoner kronor.

Armétygförvaltningens förslag om fortsatt disposition intill ett belopp av 30 miljoner kronor av det till verkets förfogande stående rörelsekapitalet för anskaffningar utöver dem, som verket har att utföra i egenskap av huvudförvaltningsmyndighet, anser jag mig böra biträda. Då armétygförvaltningen genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1955 ålagts att till den 1 september 1959 inkomma med närmare redogörelse för verkets behov av rörelsekapital, föreslår jag att enahanda medgivande nu lämnas jämväl för budgetåret 1959/60.

Vid bifall till mina i det föregående redovisade förslag kommer den 30 juni 1959 bemyndiganden till ett sammanlagt belopp av (726,26 + 76,0 — 350,0 =) 452,26 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna vad i det föregående föreslagits beträffande plan för tygmaterielanskaffningen vid armén;

b) medgiva att ett belopp av högst 30 000 000 kronor av det till armétygförvaltningens förfogande stående rörelsekapitalet må utnyttjas i enlighet med vad i det föregående angivits;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggandet av beställningar å tygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 76 000 000 kronor;

d) till *Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 000 kronor.

[30] *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	¹ 66 000 000	72 745 920	23 335 908
1957/58 (statsliggaren s. 227)	76 000 000		
1958/59 (förslag)	77 500 000		

¹ Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 799 000 kronor samt anvisat å tilläggsstat 1 240 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1956/57 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 44) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 76 000 000 kronor.

Yrkande

Armétygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 4 700 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Höjda löner	3 300 000	
2. Rationaliseringar		500 000
3. Omräkning	1 900 000	
	+ 4 700 000	

Motiv

1. Beloppet utgör merkostnaderna till följd av de överenskommelser rörande lönehöjningar för såväl tjänstemän som kollektivavtalsanställd personal, som träffats under budgetåret 1956/57.

2. Armétygförvaltningen räknar med att vidtagna och fortgående rationaliseringsåtgärder vid arméns tygverkstäder kommer att begränsa medelsbehovet under nästa budgetår med angivet belopp.

3. Beloppet motsvarar skillnaden mellan det för budgetåret 1957/58 anvisade anslaget och den av armétygförvaltningen för samma budgetår äskade medelsanvisningen.

I skrivelse den 27 februari 1958 anmäler armétygförvaltningen, att den förutsatta minskningen i antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga medger en minskning av det för nästa budgetår äskade anslagsbeloppet med 1 400 000 kronor.

Departementschefen

Inom den för nästa budgetår fastställda ramen för försvarsutgifter kan förevarande anslag ej uppföras med högre belopp än 77 500 000 kronor. Vid bestämmandet av anslagsbeloppet har beaktats att avlöningskostnaderna för förrådsförvaltare vid centrala ammunitionsförråd från och med nästa budgetår förutsattes skola bestridas från arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl.

Verksamheten under förevarande anslag nästa budgetår bör planeras med hänsyn till förutsättningen att medelsanvisning på tilläggsstat icke kan påräknas för kommande pris- och lönestegringar.

Under erinran om att anslaget höjes med 1 500 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 77 500 000 kronor.

[31] **Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	74 600 000	80 918 185
1957/58 (statsliggaren s. 237)	77 600 000	
1958/59 (förslag)	86 800 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 57) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 85 700 000 kronor.

Beträffande de grunder, som tillämpas vid beräkningen av försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag, får jag hänvisa till vad jag anfört där- om i det föregående vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för armén.

Yrkanden

Försvarets civilförvaltning föreslår i anslutning till yrkanden av chefen för marinen m. fl. vissa personalförändringar m. m. vid marinen.

Marinchefens m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
1. Personalförändringar beträffande marinstaben			
Chefen för marinstaben Bo 4 med avlöningsförstärkning — Bo 5 ...	—		
1 sektionschef Bo 3 — Bo 4	—		
1 kommendörkapten av 2. graden/ major Ao 23	—		
1 byråinspektör Ae 19	20 644		
1 kanslibitråde Ae 7	11 108		
1 förvaltare Ao 17 — vikariatslön A 19	2 032		
1 verkmästare Ae 13	—		
2 kanslibiträden Ae 7 — kontorister Ae 9	2 424		
1 tekniker Ae 9 — Ae 12	—		
2 tekniska biträden Ag 5 — Ae 7 (civilförvaltningen: Ag 7)	2 200		
1 kontorist Ae 9 — Ao 9	—		
1 fotograf Ag 9, 1 tekniker Ag 9 och 1 typograf Ag 8 extraordinariesättes	—		

Marinchefens m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
Tjänster för 1 stabshydrograf Ao 21 och 4 hydrografassistenter i regle- rad befördringsgång överföres till personalförteckning för marinista- ben	—		+ 38 408
<hr/>			
2. Personal för marin helikopterorga- nisation			
1 kommandörkapten av 2. graden/ major Ao 23	25 376		
1 marindirektör av 2. graden Ao 24	—		
1 mariningenjör av 1. graden Ao 23	25 376		
1 mariningenjör av 2. graden Ao 21	—		
1 löjtnant Ao 17/13	16 113		
1 flaggunderofficer Ao 13	14 380		
4 högbåtsmän Ao 9	46 496		
3 överfurirer Ao 9	34 068		
5 högbåtsmän eller furirer Ao 9 eller Ae 8/7	56 015		
3 överfurirer eller furirer Ao 9 eller Ae 8/7	30 561		+ 248 385
<hr/>			
3. Vissa personalförändringar i sam- band med organisation av Göte- borgs och Bohus försvarsområde och Göteborgs kustartilleriförsvar			
1 överste Bo 4 (Bo 3)	39 018		
1 flaggunderofficer Ao 13 (med vi- kariatslön Ao 17) — förvaltare Ao 17	—		
1 flaggunderofficer Ao 13 — förval- tare Ao 17	—		
1 underofficer av 2. graden Ao 11 — förvaltare Ao 15 (civilförvalt- ningen: flaggunderofficer Ao 13)	1 476		
2 mariningenjörer av 1. graden Ao 23	—		
1 driftingenjör Ae 19	19 878		
3 ingenjörbiträden Ae 12	40 842		
1 linjereparatör Ae 10	12 264		
2 kontorister Ae 9	23 248		

Marinchefens m. fl. yrkanden

Anslagsförändringar vid bifall till
civilförvaltningens förslag

	Ökning	Minskning	Summa
1 förrådsman Ae 7	10 510		
1 expeditionsofficer A: 24, 2 expeditionsofficerare A: 16, 1 besiktningsofficer A: 16, alla vid Göteborgs kustartilleriförsvär, samt 1 expeditionsofficer A: 16 vid KA 4 utgår		36 796	
1 biträdande ingenjör Ae 13, 2 expeditionsvakter Ae 7, 2 biträden för skriv- och kontorsgöromål och 2 kontorsbud, alla vid Göteborgs kustartilleriförsvär utgår		67 916	+ 42 524

4. Förändringar i övrigt beträffande militär personal

Sjökrigshögskolan

1 kommandörkapten av 2. graden (major) eller kapten (lärare i stabstjänst) Ao 23/21 — kommandörkapten av 1. graden (överstelöjtnant) eller kommandörkapten av 2. graden (major) Ao 26/23	3 369		
--	-------	--	--

Flottan

Officerare

1 kommandörkapten av 2. graden eller kapten Ao 23/21 — kommandörkapten av 2. graden Ao 23	---		
Föreskrift om vakanthållning av beställningar för en kommandörkapten av 1. graden Ao 26, två kommandörkapten av 2. graden Ao 23 och tre kaptener Ao 21 upphäves (överföring till marinförvaltningen)		149 026	
1 musikkapten av 1. graden Ao 21 på övergångsstat utgår		21 408	

Marinchefens m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
<i>Underofficerare</i>			
1 förvaltare Ao 17	—		
4 förvaltare Ao 15 (med vikariatslön Ao 17) — Ao 17	—		
4 förvaltare Ao 15 — Ao 17	—		
3 flaggunderofficerare Ao 13 — vikariatslön Ao 17	—		
2 flaggunderofficerare Ao 13 — förvaltare Ao 15	—		
1 förvaltare Ao 15, 4 flaggunderofficerare Ao 13 och 3 underofficerare av 2. graden vakanthålles			112 240
7 övertaliga underofficerare Ao 13/ 11 utgår			95 494
<i>Underbefäl</i>			
55 högbåtsmän Ao 9 — 1. högbåtsmän Ao 11 (Ao 10)	35 200		
20 högbåtsmän Ao 10 — 1. högbåtsmän Ao 11 (civilförvaltningen: Ao 10)		—	
7 högbåtsmän Ao 9	81 368		
Kustartilleriet			
<i>Officerare</i>			
1 överste Bo 1 — Bo 3	—		
3 kaptener Ao 21	65 556		
<i>Underofficerare</i>			
1 flaggunderofficer Ao 13 (med vikariatslön Ao 15) — förvaltare Ao 15	—		
3 flaggunderofficerare Ao 13 vakanthålles			42 204
<i>Underbefäl</i>			
10 flaggfurirer Ao 10 — Ao 11	—		
50 överfurirer Ao 9 — flaggfurirer Ao 11 (civilförvaltningen: Ao 10)	30 900		
8 furirer Ae 8/7 — överfurirer Ao 9	18 704		

Marinchefens m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
Pensionerad personal i arvo- desbefattning			
1 besiktningsunderofficer A: 16 ut- går		6 543	— 191 818
<hr/>			
5. Förändringar i övrigt beträffande mariningenjörkåren			
1 mariningenjör av 1. graden Ao 23	—		
1 mariningenjör av 1. graden Ao 23 — marindirektör av 2. graden Ao 24		1 336	
1 mariningenjör av 2. graden Ao 21	22 884		
11 mariningenjörer i befordrings- gång	196 306		+ 220 526
<hr/>			
6. Förändringar beträffande läkarper- sonal			
2 marinläkare av 1. graden Ao 21 — Ao 23	—		± 0
<hr/>			
7. Förändringar beträffande vaktper- sonal m. m.			
Arvoden till tillsynsmän vid befäst- ningar m. m.	42 000		
Arvoden till tillsynsmän vid mari- nens kustbevakning	9 000		+ 51 000
<hr/>			
8. Förändringar i övrigt beträffande kontorspersonal			
Marinkommando Ost			
<i>Marinkommandostab</i>			
1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist Ae 9	—		
<i>Flottans kaserner på Skepps- holmen</i>			
1 förste kansliskrivare Ae 12 utgår		14 380	
<i>Hårsfjärdens örlogsdepå</i>			
1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare Ae 10	—		

Marinchefens m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
<i>Bergaskolorna</i>			
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — vikariatslöneförordnande såsom kanslibiträde Ae 7	—		
1 extra biträde för skriv- och kontorsgöromål extraordinariesättes	—		
Marinkommando Syd			
<i>Marinkommandostab</i>			
1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist Ae 9	—		
1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare Ae 10	—		
<i>Karlskronaskolorna</i>			
1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist Ae 9	—		
Marinkommando Väst			
<i>Marinkommandostab</i>			
1 kansliskrivare Ae 10 — vikariatslöneförordnande såsom förste kansliskrivare Ae 12	—		
1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist Ae 9	—		
<i>Sjökrigshögskolan</i>			
1 kontorsbiträde Ao 5 — kanslibiträde Ao 7	1 100		
<i>Sjökrigsskolan</i>			
1 kassör Ae 10 — Ae 12	1 350		
8 biträden för skriv- och kontorsgöromål — kontorsbiträden Ao 5	—		— 11 930
9. Övriga personalförändringar m. m.			
Marinkommando Ost			
<i>Marinkommandostab</i>			
1 verkstadsförmän Ae 12 — Ae 13	—		
1 kontorsbiträde Ao 5, 1 översköterska Ae 10, 1 undersköterska			

Marinchefens m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	¶Minskning	Summa
Ae 4 och 2 sjukvårdsbiträden Ae 2 överföres från Flottans kaserner på Skeppsholmen	—		
<i>Hårsfjärdens örlogsdepå</i>			
1 maskinist Ae 10 — vikariatslöne- förordnande i A 12	1 350		
1 eldare Ae 7 — reparatör Ae 8	542		
1 eldare Ae 7	—		
<i>Stockholms örlogsvarv</i>			
1 skogvaktare Ae 12 — Ao 12	—		
<i>Bergaskolorna</i>			
1 förrådsman Ae 7 — vikariatslöne- förordnande såsom förrådsförman Ae 9	—		
2 ekonomibiträden Ae 2	—		
<i>Gotlands kustartilleriförsvar</i>			
1 expeditionsvakt Ae 7 utgår		9 884	
2 sjukvårdsbiträden Ae 2	—		
Marinkommando Syd			
<i>Karlskronaskolorna</i>			
1 driftingenjör Ae 19 — Ae 21	—		
<i>Karlskrona örlogsvarv</i>			
2 eldare Ae 7 (civilförvaltningen: Ag 7)	19 768		
1 maskinist Ag 10 — Ae 10	—		
<i>Blekinge kustartilleriförsvar</i>			
1 ingenjörbiträde Ag 12 — Ae 12 ...	—		
2 förrådsförmän Ag 9 — Ae 9	—		
Marinkommando Väst			
<i>Göteborgs örlogsvarv</i>			
1 reparatör Ae 8	11 502		
<i>Kustartilleriets radarskola</i>			
1 ingenjör Ag 19	19 878		

Marinchefens m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
Marinkommando Nord			
<i>Härnösands kustartillerikår</i>			
1 eldare Ae 7 — reparator Ae 8	584		
Arvoden till deltidstjänstgörande lä- rare och föreläsare vid fasta ut- bildningsanstalter och skolor		22 000	
Fänrikar	25 808		
Assistenten för frivilligfrågor	—		+ 47 548
10. Omräkning			
1957 års löneplansrevision m. m. ...	11 205 000		
Omräkning i övrigt	1 837 000		+ 13 042 000

Motiv

1. *Personalförändringar beträffande marinstaben.* Chefen för marinen har återkommit till frågan om marinstabschefens löneställning och föreslagit, att beställningen för marinstabschef skall placeras i Bo 5 (prop. 1957: 110, s. 151).

Civilförvaltningen finner alltså, att frågan om marinstabschefens löneställning bör bedömas i samband med en allmän översyn av löneställningen för högre militära beställningar. Ämbetsverket räknar därför icke med bifall till marinchefens förevarande förslag.

Chefen för marinen har vidare upptagit frågan om löneställningen för chefen för marinstabens sektion II. Denna beställning är placerad i lönegrad Bo 3. Marinchefen hävdar, att beställningen bör uppflyttas till Bo 4. Som skäl anföres att erfarenheterna efter marinstabens omorganisation år 1954 visat att sektionschefens arbetsuppgifter är mycket omfattande och av högt kvalificerad natur. I arbetsuppgifterna ingår, bland annat, inspektion av utbildningen vid sjökrigshögskolan, sjökrigsskolan och marinens underofficersskola samt viss annan utbildning av flottans personal.

Civilförvaltningen anser jämväl denna fråga böra behandlas i ett större sammanhang. Ämbetsverket räknar därför icke med att förslaget vinner bifall.

Under återopande av förslag av *statens organisationsnämnd* den 6 maj 1957 föreslår chefen för marinen, att vid marinstaben tillkommer tjänster för en kommandörkapten av 2. graden/major i Ao 23, en byråinspektör i Ae 19 samt ett kanslibiträde i Ae 7, avsedda för säkerhetstjänsten inom marinledningen. För inhämtande av ytterligare upplysningar i denna del torde få hänvisas till de handlingar, som i vanlig ordning kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Civildförvaltningen biträder förslaget om inrättande av tjänster för en byråinspektör och ett kanslibitråde. Behovet av militär befattningshavare anser ämbetsverket däremot böra tills vidare tillgodoses genom kommandering.

I sitt militärorganisatoriska underlag för innevarande budgetår föreslog marinchefen, att en civil tjänst för byråassistent i lönegrad Ce 25 (Ae 19) skulle tillkomma vid marinstabens organisationsavdelning. Tjänsten skulle avses för en vid avdelningen tjänstgörande förvaltare vid flottan (prop. 1957: 110, s. 153). Marinchefen återkommer nu till frågan och föreslår, att på marinstabens personalförteckning skall uppföras en beställning för förvaltare i Ao 17 samt att innehavaren erhåller vikariatslöneförordnande i 19 lönegraden. En förvaltarbeställning i Ao 17 vid flottan kan därvid vakanthållas. — Civildförvaltningen vidhåller sitt föregående år framställda förslag om överföring av en förvaltarbeställning från flottans till marinstabens stat. Ämbetsverket tillstyrker att vikariatslönen i 19 lönegraden må utgå.

Marinchefen återkommer till ett tidigare framfört förslag om att inrätta en tjänst för verkmästare i Ae 13, avsedd för föreståndare för marinstabens fotolaboratorium (prop. 1955: 110, s. 116). Denna befattning bestrides för närvarande av en högbåtsman vid flottan. Till stöd för förslaget anföres — utöver tidigare angivna skäl — bland annat följande.

Det får numera anses fastslaget att fotolaboratoriet skall ingå i marinstaben. Med den omfattning, som verksamheten vid laboratoriet för närvarande har, anses nuvarande löneställning för den arbetsledande personalen oskälig. Det är ej heller lämpligt att denna utgöres av militär personal, utan härför bör avses civil personal med utbildning och erfarenhet från branschen. Marinens underbefälskadrar är ej heller avpassade för att befattningarna skall besättas med underbefäl. Då föreståndaren avgår med pension från och med den 1 april 1958, är det angeläget att en särskild tjänst inrättas snarast.

Civildförvaltningen ansluter sig till marinchefens uppfattning att en civil tjänst bör avses för ifrågavarande befattning. Ämbetsverket har emellertid under hand inhämtat från 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga, att det icke torde få anses fastslaget att fotolaboratoriet för framtiden skall ingå i marinstabens organisation. I avbidan på ett slutligt ställningstagande i denna fråga anser sig civildförvaltningen därför icke kunna tillstyrka, att marinchefens förslag om inrättande av en tjänst för laboratoriets föreståndare föranleder någon åtgärd.

Civildförvaltningen tillstyrker av marinchefen framförda förslag om uppflyttning av två tjänster för kanslibitråde i Ae 7 till kontorist i Ae 9. Av tjänsterna avses den ena för sekreterare åt inspektören för kustartilleriet och den andra för chefens för sjövärnsskårens stab. Beträffande förstnämnda tjänst, som tillkommit från och med budgetåret 1956/57 (prop. 1956: 110, 24—89 58 *Bihang till riksdagens protokoll 1958. 1 saml. Nr 110*

s. 158), framhålles att löneställningen haft till följd att tjänsten icke kunnat besättas med kompetent innehavare.

Civilförvaltningen avstyrker av marinchefen framlagt förslag om uppflyttning av en tjänst för tekniker i Ae 9, avsedd för marinstabens filmdetalj, till Ae 12.

Civilförvaltningen biträder av marinchefen ånyo framfört förslag om uppflyttning av två tjänster för tekniska biträden i Ag 5 vid marinstabens tryckeri till 7 lönegraden (prop. 1957: 110, s. 153), men avstyrker extraordinariesättning av tjänsterna.

Marinchefens ånyo framförda förslag om ordinariesättning av en tjänst för kontorist i Ae 9, handsekreterare åt chefen för marinen (prop. 1957: 110, s. 153), tillstyrkes alltjämt av civilförvaltningen. Ämbetsverket avstyrker däremot förslag från marinchefen om extraordinariesättning av tjänster för en fotograf i Ag 9, en tekniker i Ag 9 och en typograf i Ag 8.

Likaledes avstyrker civilförvaltningen ett förslag av marinchefen om överföring till marinstabens personalförteckningar av tjänster för en stabshydrograf i Ao 21 och fyra hydrografassistenter i reglerad befordringsgång, vilka tjänster nu redovisas under rubriken »Marinens hydrograf-tjänst».

2. *Personal för marin helikopterorganisation.* Till 1957 års statsverksproposition (bil. 6, s. 139 ff) redogjordes för ett av chefen för marinen ingivet förslag till marin helikopterorganisation.

Förslaget har såtillvida vunnit bifall att bemyndigande lämnats för anskaffning av ett antal helikoptrar. Däremot har ställning icke tagits till frågorna om personal- och basorganisation. Dessa frågor har ansetts böra prövas ytterligare, varvid möjligheterna att tillgodose personalbehovet inom ramen för befintliga kadrar ansetts böra noggrant undersökas (prop. 1957: 1, bil. 6, s. 146).

Marinchefen anför, att de två första medelstora helikoptrarna kommer att levereras under första kvartalet 1958 — möjligen redan under hösten 1957 — och att ytterligare två beräknas bli levererade under tredje kvartalet 1958. Under första kvartalet 1959 beräknas det första helikopterförbandet vara färdiguppsatt.

Marinchefen framhåller, att utbildning för helikoptertjänst tar relativt lång tid och att det är nödvändigt att färdigutbildad personal finnes tillgänglig allteftersom flygmaterielen tillföres marinen. Marinchefen finner det alltjämt möjligt att — såsom anförts i det förut omnämnda förslaget angående marin helikopterorganisation — avse två kaptener, två löjtnanter, två underofficerare av 2. graden och två underbefäl i Ao 9 för befattningar i helikopterorganisationen. Av denna personal är en löjtnant ur kustartilleriet; övrig personal är ur flottan. Denna personal bedömer marinchefen emellertid vara otillräcklig för att omhändertaga, vårda och utnyttja helikoptrarna. Då det icke heller anses möjligt att utnyttja ytter-

ligare personal inom ramen för befintliga stater, erfordras därför från och med budgetåret 1958/59 tjänster enligt följande sammanställning för marinens helikoptertjänst.

Befattning	Antal, kategori och lönegrad	Stat
<i>Förbandschef</i>	1 kommandörkapten av 2. graden/major Ao 23	Marinstaben
Förbandsingenjör.....	1 mariningenjör av 1. graden Ao 23	Mariningenjörkåren
<i>Flygstyrka</i>		
Helikopterförare, spanare m.m.	1 löjtnant Ao 17/13	Flottan
» » »	1 överfurir Ao 9	Kustartilleriet
<i>Markstyrka</i>		
Chefsmekaniker	1 flaggunderofficer Ao 13	Flottan
1. mekaniker	4 högbåtsmän Ao 9	Flottan
1. »	2 överfurirer Ao 9	Kustartilleriet
Mekaniker	5 högbåtsmän eller furirer Ao 9 eller Ae 8/7	Flottan
»	3 överfurirer eller furirer Ao 9 eller Ae 8/7	Kustartilleriet
<i>Marinförvaltningen</i>		
Chef för helikoptersektion	1 marindirektör av 2. graden Ao 24	Mariningenjörkåren
Tjänstgörande ingenjör	1 mariningenjör av 2. graden Ao 21	Mariningenjörkåren

I anslutning härtill framhåller marinchefen, att angivna personal — inräknat de åtta beställningar som kan disponeras inom ramen för befintliga kadrar — icke kan beräknas bli tillräcklig på längre sikt. Med hänsyn till att leverantören av helikoptrarna kan beräknas ställa personal till förfogande under viss tid efter leveransen samt till svårigheterna att utbilda tillräcklig personalstyrka har marinchefen emellertid inskränkt sig till det gjorda förslaget.

Civilförvaltningen utgår vid sina kostnadsberäkningar från att samtliga 18 föreslagna militära beställningar skall tillkomma från och med nästa budgetår. Ämbetsverket räknar vidare med tillkomsten av en beställning för mariningenjör av 1. graden avsedd för förbandsingenjör. Övriga förslag av marinchefen beträffande ingenjörer för helikoptertjänst anser sig civilförvaltningen däremot icke kunna tillstyrka i avvaktan på organisationens uppbyggnad samt på resultatet av personalkårutredningens arbete.

I detta sammanhang erinrar civilförvaltningen om att förslag framförts om helikopterorganisation jämväl vid armén. Ur de synpunkter ämbetsverket har att företräda ter det sig emellertid, framhåller civilförvaltningen, föga tillfredsställande att skapa skilda helikopterorganisationer för armén och marinen. Därest en helikopterorganisation skulle anses böra komma till stånd jämväl vid armén, förutsätter ämbetsverket att i allt fall åtgärder vidtages för gemensamt utnyttjande inom de båda försvarsgrenarna av för dylik verksamhet avsedd personal.

3. *Vissa personalförändringar i samband med organisation av Göteborgs och Bohus försvarsområde och Göteborgs kustartilleriförsvar.* Sedan överbefälhavaren framlagt förslag i ämnet, fattade riksdagen år 1955 (prop. 110; rskr. 300) principbeslut om att skillnaden mellan lantmilitära och marina försvarsområden skulle upphöra samt att vissa marina försvarsområden — bland dem Göteborgs skärgårds försvarsområde — skulle sammanföras med angränsande lantmilitära försvarsområden.

I överensstämmelse med riksdagens sålunda fattade principbeslut har Kungl. Maj:t i kungörelse den 30 november 1956 (SFS 634) angående krigsmaktens indelning i fred och rikets militärterritoriella indelning förordnat, bland annat, att ny indelning av tredje militärområdet i försvarsområden skall gälla från och med den 1 juli 1958. Enligt vad sålunda förordnats skall Göteborgs skärgårds försvarsområde sammanföras med delar av tidigare Halmstads, Göteborgs och Uddevalla försvarsområden till ett försvarsområde, Göteborgs och Bohus försvarsområde, under det återstående delar av Göteborgs och Uddevalla försvarsområden sammanföres till Älvsborgs försvarsområde. Återstående del av Halmstads försvarsområde skall bilda Hallands försvarsområde.

Med anledning av vad sålunda beslutits har *överbefälhavaren* i skrivelse den 30 januari 1957 avgivit förslag rörande, såvitt här är i fråga, organisationen av staben för Göteborgs och Bohus försvarsområde och Göteborgs kustartilleriförsvar. Förslaget har utarbetats efter samråd med statens organisationsnämnd. Det förutsattes att organisationsnämnden efter genomförd omorganisation skall organisationsundersöka stabs- och förvaltningstjänsten vid försvarsområdet och kustartilleriförsvaret. Den föreslagna organisationen är således preliminär i vad den avser detaljer.

Enligt överbefälhavarens förslag skall organisationen utformas efter i huvudsak samma linjer som organisationen vid Vaxholms och Karlskrona försvarsområden (Stockholms och Blekinge kustartilleriförsvar). Den nya staben organiseras genom sammanslagning av staberna för Göteborgs skärgårds försvarsområde (Göteborgs kustartilleriförsvar) och Göteborgs—Halmstads försvarsområden. Vidare överföres till Göteborgs och Bohus försvarsområdesstab personal från Uddevalla försvarsområde som är lokalt bunden till de delar av detta försvarsområde, som överföres till Göteborgs och Bohus försvarsområde. Försvarsområdesbefälhavare och försvarsområdesstab skall, i anslutning till vad som för närvarande gäller, i fred vara gemensamma för Göteborgs och Bohus samt Hallands försvarsområden. Med hänsyn till att Göteborgs och Bohus försvarsområde är större än Vaxholms och Karlskrona försvarsområden samt till att fördelningen mellan armé- och marinoperativa uppgifter icke är densamma som i nämnda försvarsområden, har organisationen av Göteborgs och Bohus försvarsområdesstab (Göteborgs kustartilleriförsvarsstab) i vad gäller avdelningar för mobiliserings- och krigsplanläggning samt utbildning utformats något an-

norlunda än vid Vaxholms och Karlskrona försvarsområdesstaber (kustartilleriförsvarsstaber).

Överbefälhavaren framlägger beräkningar över erforderliga personalförändringar i anslutning till den föreslagna omorganisationen. Det förutsättes att cheferna för armén och marinen i samband med medelsäskandena för budgetåret 1958/59 kommer att inge förslag till de ändringar i respektive försvarsgrenars personalförteckningar, som påkallas av den föreslagna organisationens genomförande. Överbefälhavaren beräknar att de årliga lönekostnaderna för den föreslagna organisationen kommer att bli ungefär 270 000 kronor lägre än kostnaderna för befintliga organisationer. Till kostnadsbesparingen medverkar främst att 27 befattningshavare vid kustartilleriförsvaret, vilka avlönas från sakanslag, anses kunna utgå.

Vid behandlingen av arméns motsvarande anslag i det föregående har redogjorts för *arméchefens* förslag till personalförändringar för budgetåret 1958/59 med anledning av den planerade omorganisationen.

Marinchefen föreslår, under återopande av överbefälhavarens förslag, för nästa budgetår följande personalförändringar.

En beställning för överste i Bo 4, chef för Göteborgs kustartilleriförsvaret tillika försvarsområdesbefälhavare för Göteborgs och Bohus försvarsområde, tillkommer.

Två flaggunderofficersbeställningar i Ao 13 vid kustartilleriet, avsedda en för förrådsgrupp vid tygförvaltningen och en för fortifikationsförvaltningens värme- och sanitetsdetalj, utbytes mot beställningar för förvaltare i Ao 17. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 juli 1952 och den 30 juni 1954 har innehavaren av sistnämnda beställning åtnjutit vikariatslön i Ao 17 i avbidan på prövning av förslaget till organisation av försvarets fastighetsförvaltning. Vidare anses en beställning för förvaltare i Ao 15 vid kustartilleriet böra tillkomma i utbyte mot en beställning för underofficer av 2. graden i Ao 11.

För befattningar som artilleri- och teleingenjörer inom tygförvaltningen räknar marinchefen med tillkomsten av två mariningenjörer av 1. graden i Ao 23.

I fråga om civil personal föreslås tjänster tillkomma för en driftingenjör i Ae 19 (vid fortifikationsförvaltningens värme- och sanitetsdetalj), tre ingenjörbiträden i Ae 12, en linjereparatör i Ae 10, två kontorister i Ae 9 och en förrådsman i Ae 7, under det att på avlöningsanslag inrättade tjänster för en biträdande ingenjör i Ae 13, två expeditionsvakter i Ae 7 och två biträden för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång samt två kontorsbud, alla vid Göteborgs kustartilleriförsvaret, anses kunna utgå.

Arvodesbefattningar för en expeditionsofficer i A:24, två expeditionsofficerare i A:16 och en besiktningsunderofficer i A:16, alla vid Göteborgs kustartilleriförsvaret, samt för en expeditionsofficer i A:16 vid Älvsborgs kustartilleriregemente föreslås utgå.

Civiltförvaltningen är tveksam i fråga om förslaget till organisation av Göteborgs och Bohus försvarsområdesstab m. m. Ämbetsverket uttalar i denna del i huvudsak följande.

Civiltförvaltningen anser, att kostnadsbesparingarna enligt den föreslagna nya organisationen i allt väsentligt hänför sig till rationaliseringar inom Göteborgs kustartilleriförsvar, vilka skulle kunna uppnås oberoende av den föreslagna sammanslagningen av försvarsområdesstaben och kustartilleriförsvarsstaben. Själva sammanslagningen synes i stället medföra vissa kostnadsökningar, t. ex. utbyte av en försvarsområdesbefälhavare i B: 3 mot en överste i Bo 4. De skäl, som föranlett sammanslagningen av försvarsområdesstab och kustartilleriförsvarsstab vid Vaxholms och Karlskrona försvarsområden, synes icke lika starka vid Göteborgs och Bohus försvarsområde, där krigsplanläggnings-, utbildnings- och förvaltningsverksamheten för armétridskrafterna torde vara av annan storlek än vid förslagna försvarsområden med deras till största delen rent kustartilleribetonade verksamhet. Mot en sådan sammanslagning talar dessutom, att möjligheterna till kostnadsbesparingar genom en fullständig sammanslagning av kustartilleriförsvarsstaben och KA 4 regementsstab — som torde kunna göras om kustartilleriförsvarsstaben icke såsom vid Stockholms och Blekinge kustartilleriförsvar samtidigt är försvarsområdesstab — därigenom bortfaller.

Civiltförvaltningen finner, att det hade varit önskvärt att en närmare prövning kunnat ske av frågan, om icke den eftersträfvade samordningen skulle kunna vinnas enklare och mindre kostnadskrävande vid ett alternativ syftande till *dels* en i princip oförändrad försvarsområdesstab och *dels* en i förhållande till denna i stort sett fristående, rationaliserad kustartilleriförsvarsstab, i vilken regementsstaben helt inordnats.

Från militärt håll har emellertid under hand framhållits att genomförandet av den föreslagna organisationen vore en angelägenhet av stor vikt ur militär synpunkt och att ett uppskjutande av genomförandet skulle innebära väsentliga olägenheter.

Med hänsyn härtill och till önskvärdheten av att så snart som möjligt vinna ovannämnda besparingar inom Göteborgs kustartilleriförsvar har civiltförvaltningen ansett sig böra vid kostnadsberäkningarna utgå från en organisation på förevarande område av den struktur överbefälhavarens förslag innefattar. Civiltförvaltningen framhåller emellertid, att ämbetsverket därmed icke frångått sin uppfattning att även andra vägar bör prövas och att även förändringar i den av överbefälhavaren föreslagna organisationen kan bli aktuella i syfte att vinna ytterligare rationalisering och besparingar. Civiltförvaltningen har därför vid kostnadsberäkningarna ansett sig icke böra tillstyrka andra personalförändringar än sådana som kan anses försvarbara, även om en annan organisation på förevarande område än den nu ifrågasatta skulle väljas.

Under hänvisning till sin sålunda uttalade uppfattning har civiltförvaltningen ansett att den föreslagna överstebeställningen bör hänföras till

lönegrad Bo 3. Ämbetsverket tillstyrker vidare utbytet av en flaggunderofficersbeställning mot beställning för förvaltare i Ao 17, avsedd för värme- och sanitetsdetaljen. Beträffande övriga förslag avseende underofficerare tillstyrker ämbetsverket endast att en beställning för underofficer av 2. graden i Ao 11 utbytes mot beställning för flaggunderofficer i Ao 13. Förslagen om nya beställningar vid mariningenjörkåren biträdes icke av ämbetsverket. De i fråga om civil personal föreslagna förändringarna liksom ifrågasatta indragningar av vissa arvodesbefattningar för pensionerad militär personal tillstyrkes däremot.

Med anledning av civilförvaltningens uttalanden har *överbefälhavaren* i skrivelse den 31 oktober 1957 anfört, att en sammanslagning av staberna i enlighet med överbefälhavarens förslag ur militär lednings- och effektivitetssynpunkt medför så stora fördelar, att den under alla omständigheter bör komma till stånd. Då förslaget dessutom innebär kostnadsbesparing synes det desto mer angeläget att genomföra. Civilförvaltningen synes enligt överbefälhavaren icke tillräckligt ha beaktat att den största vinsten med den föreslagna organisationen icke är den årliga kostnadsbesparingen utan den avsevärt högre effektiviteten.

4. *Förändringar i övrigt beträffande militär personal.* Sjökrigshögskolan. Marinchefen upprepar tidigare förslag om utbyte av en beställning för kommandörkapten av 2. graden (major) eller kapten i Ao 23 eller Ao 21, avsedd för lärare i stabstjänst, mot beställning för kommandörkapten av 1. graden (överstelöjtnant) eller kommandörkapten av 2. graden (major) i Ao 26 eller Ao 23 (prop. 1957: 110, s. 155).

Civilförvaltningen biträder alltjämt förslaget.

Flottan. *Officerare.* Marinchefen föreslår, att en beställning för kommandörkapten av 2. graden eller kapten i Ao 23 eller Ao 21, avsedd för nautisk assistent i marinförvaltningen, skall utbytas mot beställning för kommandörkapten av 2. graden i Ao 23. Förslaget motiveras med att ifrågasatt befattning enligt den sedan den 1 juli 1954 gällande organisationen för marinförvaltningen skall avses för kommandörkapten av 2. graden. Civilförvaltningen anser att marinchefens förslag i denna del, i avvaktan på resultatet av 1956 års försvarsförvaltningssakkunnigas fortsatta översynsarbete, icke nu bör upptagas till prövning.

Sedan marinförvaltningens omorganisation år 1954 skall sex beställningar på flottans stat, varav en i Ao 26, två i Ao 23 och tre i Ao 21, hållas vakanta tills vidare och enligt vad Kungl. Maj:t beslutar i varje särskilt fall. Vakanthållandet motiveras med att beställningar tillkommit i marinförvaltningen för följande befattningar, nämligen chef för centralplaneringen, chef för minbyrån, chef för kontrollkontoret, budgetrepresentant vid vapenavdelningen, chef för ammunitionssektionen å artilleribyrån och marinens kontrollofficer i Bofors. Marinchefen föreslår, att föreskriften om vakanthållande skall upphävas. Civilförvaltningen däremot föreslår att beställningarna överföres till personalförteckning för marinförvaltningen.

Civiltförvaltningen anmäler vidare, att innehavaren av en å övergångsstat uppförd beställning för musikdirektör av 1. graden avgår med ålderspension den 1 oktober 1957.

Underofficerare. Med anledning av förslag från marinchefen om att en beställning för förvaltare i Ao 17, avsedd för marinförvaltningens ubåtsbyrå, skall inrättas, föreslår civiltförvaltningen att en dylik beställning tillkommer vid marinförvaltningen.

Marinchefen har vidare föreslagit att åtta beställningar för förvaltare i Ao 17 skall tillkomma på flottans stat i utbyte mot samma antal beställningar för förvaltare i Ao 15, av vilka fyra enligt beslut av Kungl. Maj:t må förenas med vikariatslön i Ao 17. Av de fyra sistnämnda beställningarna är tre avsedda för kontrollanter i marinförvaltningen och en för fartygschef å proviantfartyget Freja. Civiltförvaltningen tillstyrker utbytet av ifrågavarande fyra beställningar men hävdar att de för marinförvaltningen avsedda beställningarna bör uppföras på personalförteckning för ämbetsverket. Frågan om jämkning i löneställningen för övriga fyra förvaltare, avsedda för allmänna material- och drivmedelsförråden vid örlogssvarven i Stockholm och Karlskrona, för proviantförrådet vid marinkommando Ost samt för uppbördsmaskinist å statsisbrytaren Ymer, anser ämbetsverket däremot böra upptagas i annan ordning.

Genom beslut den 18 januari 1957 har Kungl. Maj:t medgivit, att en övergångsvis kvarstående beställning för förvaltare i Ao 15 tills vidare må avses för fartygschef å tender. Beställningen må dock endast tillsättas på förordnande. Marinchefen föreslår att sistnämnda föreskrift upphäves. Civiltförvaltningen räknar med att en flaggunderofficersbeställning i Ao 13 utbytes mot förvaltarbeställning i Ao 15.

Civiltförvaltningen är icke beredd att biträda förslag från marinchefen om inrättande av beställning för förvaltare i Ao 15, avsedd för fartygschef på trängfartyget Uden, i utbyte mot en beställning för flaggunderofficer i Ao 13.

Civiltförvaltningen anser vidare att av marinchefen upptagen fråga om inrättande av tre vikariatslöneförordnanden i lönegrad Ao 17 för underofficerare ur flottan i befattningar såsom fartygschefer på sjömätningarfartygen Ejdern, Nils Strömcrona och Peter Gedda bör prövas i annan ordning.

I anslutning till att civiltförvaltningen tillstyrker fortsatt utbyggnad av mariningenjörkåren med den av 1955 års riksdag beslutade nya mariningenjörkategorien (jfr punkt 5 i det följande), räknar ämbetsverket med vakanthållande av beställningar för en förvaltare i Ao 15, fyra flaggunderofficerare i Ao 13 och tre underofficerare av 2. graden i Ao 11.

Antalet övertaliga underofficerare på särskild stat beräknas för budgetåret 1958/59 till 139, vilket innebär en minskning med sju beställningar

i förhållande till det för innevarande budgetår upptagna antalet. De utgående beställningarna avses planenligt skola utbytas mot beställningar för högbåtsmän i Ao 9.

Underbefäl. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1957: 110 har från och med innevarande budgetår tillkommit 20 beställningar för högbåtsman i lönegrad Ao 10. Marinchefen föreslår för nästa budgetår, att beställningarna för högbåtsman i Ao 10 utbytes mot beställningar för förste högbåtsman i Ao 11 samt att ytterligare 55 dylika beställningar tillkommer i utbyte mot beställningar för högbåtsman i Ao 9.

Civiltjänstverksamheten har icke något emot den föreslagna tjänstebemyndningen förste högbåtsman. Ämbetsverket tillstyrker också, att antalet beställningar för förste högbåtsman bestämmas i enlighet med marinchefens förslag, men anser att frågan om uppflyttning av beställningarna från Ao 10 till Ao 11 bör upptagas i annan ordning.

Såsom förut nämnts anses sju utgående beställningar för underofficerare på särskild stat planenligt böra utbytas mot beställningar för högbåtsman i Ao 9.

Kustartilleriet. Officerare. Beställningen för chef för marinkommando Nord, tillika chef för Hemsö kustartilleriförsvaret och Härnösands kustartillerikår, är placerad i lönegrad Bo 1. Ett av chefen för marinen framfört förslag om uppflyttning av denna beställning till lönegrad Bo 3 finner försvarets civiltjänstverksamhet böra behandlas i ett större sammanhang, varför ämbetsverket icke räknar med bifall till förslaget.

För den nya utbildningsorganisationen vid kustartilleriet erfordras ytterligare tre beställningar för kapten i Ao 21 (jfr prop. 1957: 110, s. 170). Marinchefen föreslår med tillstyrkan av civiltjänstverksamheten, att dessa beställningar inrättas från och med budgetåret 1958/59.

Underofficerare. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 juli 1952 och den 30 juni 1954 må underofficer som placeras vid värme- och sanitetsdetaljen vid Hemsö kustartilleriförsvaret meddelas vikariatslöneförordnande i lönegrad Ao 15. Dylikt förordnande har fått meddelas i avbidan på prövning av förslaget till organisation av försvarets fastighetsförvaltning (prop. 1952: 120, s. 45). Sedan denna organisation numera fastställts vid 1956 års riksdag (prop. 110), föreslår chefen för marinen att för förvaltare vid värme- och sanitetsdetaljen vid Hemsö kustartilleriförsvaret inrättas en beställning i Ao 15 i utbyte mot en flaggunderofficersbeställning i Ao 13.

Civiltjänstverksamheten biträder detta förslag.

I anslutning till att civiltjänstverksamheten tillstyrker fortsatt utbyggnad av mariningenjörkåren med en ny kategori mariningenjörer (jfr punkt 5 i det följande), räknar ämbetsverket med vakanthållande av tre flaggunderofficersbeställningar i Ao 13 vid kustartilleriet.

Underbefäl. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1957: 110 har från och med innevarande budgetår tillkommit tio beställningar för flagg-

furir i Ao 10. Marinchefen föreslår för nästa budgetår att flaggfurirsbeställningarna uppflyttas från lönegrad Ao 10 till Ao 11 samt att ytterligare 50 flaggfurirsbeställningar inrättas i utbyte mot samma antal beställningar för överfurir i Ao 9. För budgetåret 1958/59 bör vidare utbyggnaden av överfurirskadern fortsätta, varvid åtta beställningar för överfurir i Ao 9 föreslås tillkomma i utbyte mot samma antal beställningar för furir i Ae 8/7.

Civiltförvaltningen har icke något att erinra mot det föreslagna antalet beställningar för underbefäl vid kustartilleriet. Löneställningen för flaggfurirer däremot anser ämbetsverket böra upptagas i annan ordning.

Pensionerad personal i arvodesbefattning. Marinchefen föreslår med tillstyrkan av civiltförvaltningen, att en arvodesbefattning för besiktningsunderofficer i A: 16 vid Gotlands kustartilleriförsvar indrages.

5. *Förändringar i övrigt beträffande mariningenjörkåren.* Marinchefen föreslår, att från och med budgetåret 1958/59 skall tillkomma en beställning för mariningenjör av 1. graden i Ao 23, avsedd för marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning, fartygsbyråns fartygsbyggnadssektion. På innehavaren av beställningen skulle ankomma, bland annat, sådana skeppstekniska arbetsuppgifter som sammanhänger med installation av robotmateriel ombord på fartyg.

Civiltförvaltningen anser sig icke kunna biträda förslaget.

Vidare erinrar marinchefen om att 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga (betänkande I, s. 122) föreslagit, att för marinförvaltningens torpedbyrå skulle inrättas beställningar för en marindirektör av 2. graden i Ao 24 och en mariningenjör av 2. graden i Ao 21. I samband härmed kunde en beställning för mariningenjör av 1. graden i Ao 23 utgå ur organisationen. Marinchefen föreslår att de av försvarsförvaltningssakkunniga föreslagna förändringarna vidtages från och med budgetåret 1958/59.

Civiltförvaltningen tillstyrker förslaget, dock under förutsättning att samtliga av 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga framlagda förslag till personalförändringar i fråga om torpedbyrån samtidigt genomföres.

Marinchefen anmäler att för den vid 1955 års riksdag beslutade nya kategorien mariningenjörer erfordras ytterligare 11 beställningar i befordringsgång under budgetåret 1958/59. Motsvarande antal underofficerare undergår för närvarande utbildning till mariningenjör. I anslutning till att föreslagna mariningenjörbeställningar tillkommer bör således (jfr punkt 4 i det föregående) 11 underofficersbeställningar, åtta vid flottan och tre vid kustartilleriet, hållas vakanta.

Civiltförvaltningen utgår vid sina anslagsberäkningar från vad marinchefen sålunda föreslagit.

Enligt vad som anfördes i propositionen 1955: 110 (s. 42) har beställningar för den nya kategorien mariningenjörer i princip förutsatts skola tillkomma i utbyte mot befintliga beställningar. Med skrivelse den 8 no-

vember 1957 har chefen för marinen ingivit en plan för uppbyggnad av den nya kategorien mariningenjörer, av marinchefen benämnd mariningenjörer (L). Enligt denna plan skall på längre sikt tillkomma sammanlagt 179 beställningar för dylika mariningenjörer, varav 62 i Ao 21, 31 i Ao 19, 62 i Ao 17/13 och 24 i Ae 11. I anslutning härtill föreslås 127 underofficersbeställningar och 70 civila tjänster utgå. Avlöningskostnaderna för nytillkommande beställningar uppgår enligt planen till i huvudsak samma belopp som kostnaderna för utgående beställningar och tjänster. I skrivelsen föreslås vidare åtgärder för att uppbyggnaden av den nya mariningenjörkadern icke skall medföra försämrade befordringsförhållanden för sjöunderofficerskåren.

Under återopande av nyssnämnda plan har chefen för marinen i skrivelse den 25 januari 1958 föreslagit inrättande av 20 ordinarie beställningar för mariningenjör av den nya kategorien, varav 4 i Ao 21, 10 i Ao 19 och 6 i Ao 17/13. Rörande skälen till förslaget anför marinchefen i huvudsak följande.

Av de underofficerare, som hösten 1958 beräknas bli utexaminerade såsom mariningenjörer från sjökrigsskolan, är en förvaltare, sju flaggunderofficerare och tre underofficerare av 2. graden. Dessa underofficerare har tillräcklig erfarenhet från sin tidigare tjänstgöring för att efter antagning till mariningenjör omedelbart eller i varje fall under budgetåret 1958/59 kunna bestrida befattning som avses för beställningshavare i Ao 21 och Ao 19. Beställningar i dessa lönegrader bör därför finnas tillgängliga från och med budgetåret 1958/59. Vidare är det sannolikt möjligt att under samma budgetår låta några av de mariningenjörer som utexaminerades hösten 1957 bestrida befattningar avsedda för beställningshavare i lönegrad 19 eller 17/13.

Den prøvotid på två år i fänriks tjänsteklass, som förutsättes i gällande bestämmelser, har tillkommit med den utgångspunkten att vederbörande saknar praktisk erfarenhet som underofficer. Erfarenheterna av redan utexaminerade mariningenjörers tjänstgöring bestyrker att en prøvotid av denna längd i regel icke erfordras. Det anses därför angeläget att ordinarie beställningar finns tillgängliga under budgetåret 1958/59. Om sådana beställningar finns anses ett flexibelt övergångsskede kunna åstadkommas genom att beställningarna successivt tas i anspråk i den takt ifrågavarande mariningenjörer anses kompetenta för och placeras i befattning.

De befattningar i vilka ifrågavarande mariningenjörer beräknas bli placerade under budgetåret 1958/59 är maskin-, elektro-, skydds- och teleingenjörsbefattningar å jagare av Östergötlandstyp, divisionsingenjörsbefattning på motortorpedbåtsdivision samt fyra befattningar i marinens landorganisation, nämligen en vid telesektionens å Karlskrona örlogsvarv landradardetalj, en vid kustartilleriets mekanikerskola, en vid kustartilleriets radarskola och en vid fartygs- och verkstadsförvaltningen vid Stockholms kustartilleriförsvär.

I den förut nämnda befattningen å Karlskrona örlogsvarv tjänstgör för

närvarande en driftingenjör i Ae 21 med avlöning från sakanslag. Befattningshavaren beräknas avgå med ålderspension vid utgången av december 1958. Befattningen bör då återbesättas med mariningenjör. För övriga befattningar, som marinchefen föreslagit skola bestridas av här ifrågavarande mariningenjörer, saknas enligt marinchefen för närvarande beställningar eller tjänster. I enlighet med den i propositionen 1955: 110 uttalade principen bör emellertid vid tillkomsten från och med budgetåret 1958/59 av erforderliga beställningar för mariningenjörer ett antal beställningar eller tjänster utgå så att de sammanlagda lönekostnaderna ej ökas. Erforderligt antal beställningar för underofficer vid flottan bör därför dragas in. Med hänsyn till det ogynnsamma befodringsläget inom flottans underofficerskår anser chefen för marinen att endast beställningar i Ao 11 skall indragas. Med denna motivering föreslår marinchefen, att — förutom förenämnda civila tjänst i Ae 21 — 26 beställningar för underofficer av 2. graden vid flottan skall dragas in för att täcka merkostnaderna för de nya mariningenjörbeställningarna.

Marinchefen tar vidare upp vissa frågor rörande tidpunkten för ifrågavarande mariningenjörers befordran m. m. Marinchefen anför att en viss förberedelsetid kan bli erforderlig innan vederbörande är fullt kompetenta för avsedda ordinarie beställningar. Det kan därför inträffa, att de föreslagna nya beställningarna under budgetåret 1958/59 icke alls tas i anspråk eller utnyttjas för anställande av beställningshavare i lägre lönegrad.

6. *Förändringar beträffande läkarpersonal.* Marinchefen föreslår, att två beställningar för marinläkare av 1. graden i Ao 23 skall tillkomma i utbyte mot två dylika beställningar i Ao 21, av vilka en är avsedd för chefen för sjukvårdsförvaltningen vid marinkommando Nord och en för förbandsläkare vid flottans skolor i Karlskrona. Som motivering för förslaget anföres de med beställningarna förenade arbetsuppgifternas art och omfattning.

Under hänvisning till den översyn av försvarssjukvårdens organisation, som riksdagens revisorer i sin särskilda berättelse den 3 juni 1957 förutsatt skola komma till stånd, är civilförvaltningen icke beredd att tillstyrka förslagen. I samband härmed framhåller civilförvaltningen jämväl, att ämbetsverket i yttrande den 6 september 1957 över 1953 års örlogsvarvsutrednings betänkande erinrat om att för örlogsvarvet och marinverkstäderna i Stockholm på senare tid i stället för distriktsläkare (marinläkare av 1. graden) tillsatts särskilda anvisningsläkare. Då detta system fungerar fullt tillfredsställande ifrågasätter civilförvaltningen i yttrandet om icke vid en nyorganisation av örlogsvarven motsvarande anordning borde genomföras även i Karlskrona. Särskilda beställningar vid marinläkarkåren skulle sålunda framdeles icke behöva avses för örlogsvarven.

I skrivelse den 12 februari 1958 har *chefen för marinen* föreslagit, att den för distriktsläkare vid Karlskrona örlogsvarv avsedda marinläkar-

beställningen i Ao 21 vid vakans skall få tagas i anspråk för inrättande av en tjänst, förslagsvis kallad byråläkare, vid marinöverläkarens expedition. På innehavaren av tjänsten skulle ankomma att vara medicinsk sakkunnig i samband med skeppsbyggnadsfrågor, planerandet av baser, utarbetandet av instruktioner m. m. Behovet av en dylik tjänst har enligt marinchefen accentuerats främst genom ABC-stridsmedlens tillkomst.

Över marinchefens framställning har yttranden inhämtats från *överbefälhavaren*, som samrått med *försvarets forskningsanstalt och försvarets sjukvårdsstyrelse*, samt *försvarets civilförvaltning*. Av de sålunda hörda myndigheterna tillstyrker forskningsanstalten och sjukvårdsstyrelsen marinchefens förslag. Sjukvårdsstyrelsen uttalar dock, att ett bifall till framställningen icke bör medföra en försämring av möjligheterna för vederbörande personal vid örlogsvarvet att erhålla fullgod läkarvård. Överbefälhavaren förklarar sig intet ha att erinra gentemot framställningen, under det att civilförvaltningen vill ifrågasätta om icke den i marinchefens framställning åsyftade verksamheten tills vidare bör kunna bedrivas i samma ordning som hittills.

7. Förändringar beträffande vaktpersonal m. m. I anslutning till förslag av chefen för marinen beräknar civilförvaltningen medelsbehovet för tillsynsmän vid befästningar m. m. till i runt tal 328 000 kronor (+ 42 000 kronor). Det ökade medelsbehovet föranledes till ett belopp av i runt tal 28 000 kronor av nytillkommande bevakningsuppgifter samt i övrigt av beslutade lönehöjningar m. m.

I enlighet med förslag av chefen för marinen räknar civilförvaltningen med en ökning av medelsbehovet för arvoden till tillsynsmän vid marinens kustbevakning om i runt tal 9 000 kronor. Av detta belopp hänför sig ungefär 1 500 kronor till nya bevakningsobjekt samt återstoden, 7 500 kronor, till höjda arvoden. Marinchefen anför i sistnämnda fråga att ifrågasvarande arvoden varit oförändrade sedan 1952, ehuru bisysslearvoden i anslutning till förslagen i propositionen 1957:173 höjts med 20—25 %. Marinchefen föreslår i anslutning härtill att maximibeloppet av det arvode marinkommandochef äger medgiva skall höjas från 220 kronor till 400 kronor för år. Civilförvaltningen tillstyrker för sin del en jämkning till 300 kronor för år.

8. Förändringar i övrigt beträffande kontorspersonal. Marinkommando Ost. Civilförvaltningen avstyrker ett av marinchefen framlagt förslag om utbyte av en kanslibiträdestjänst i Ae 7, avsedd för kryptotekniker vid marinkommandostaben, mot kontoristtjänst i Ae 9.

Innehavaren av den för Flottans kaserner på Skeppsholmen upptagna tjänsten för förste kansliskrivare i Ae 12 avgår med pension under innevarande budgetår. Enär arbetsuppgifterna skall övertagas av pensionerad underofficer, föreslår civilförvaltningen i enlighet med förslag från marinchefen, att tjänsten indrages från och med budgetåret 1958/59.

Ett av chefen för marinen ånyo framfört förslag om utbyte av en kon-

toristtjänst i Ae 9 vid Hårsfjärdens örlogsdepå mot kansliskrivartjänst i Ae 10 (prop. 1957: 110, s. 163) anser sig civilförvaltningen allttjämt icke kunna tillstyrka.

I fråga om kontorspersonal vid Bergaskolorna har chefen för marinen föreslagit, dels att innehavaren av en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål vid intendentsexpeditionen skall få förordnas att mot vikariatslön bestrida göromål som eljest ankommer på kanslibitråde i Ae 7, dels ock att en extra tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål skall få extraordinariesättas. Civilförvaltningen är icke beredd att tillstyrka dessa förslag i avvaktan på förnyade organisationsundersökningar vid Bergaskolorna.

Marinkommando Syd. Av chefen för marinen framförda förslag om dels utbyte av en tjänst för kanslibitråde i Ae 7, kryptotekniker vid marinkommandostaben, mot kontoristtjänst i Ae 9, dels uppflyttning till kansliskrivartjänst i Ae 10 av en kontoristtjänst i Ae 9 vid sjukvårdsförvaltningen avstyrkes av civilförvaltningen. Ej heller kan ämbetsverket biträda ett förslag om att utbyta en kanslibiträdets tjänst i Ae 7 vid Karlskronaskolornas intendenturavdelning mot kontoristtjänst i Ae 9.

Marinkommando Väst. I sitt militärorganisatoriska underlag för innevarande budgetår föreslog chefen för marinen, att tjänsten för kansliskrivare i Ce 15 (Ae 10) vid kameralkontoret skulle utbytas mot tjänst för förste kansliskrivare i Ce 17 (Ae 12) (prop. 1957: 110, s. 163). Marinchefen föreslår nu, i avvaktan på slutligt ställningstagande till kassaorganisationen vid marinkommando Väst, att ifrågavarande befattningshavare skall få förordnas att mot vikariatslön bestrida göromål som eljest ankommer på tjänsteman i A 12. Civilförvaltningen anser sig icke kunna tillstyrka förslaget. Ej heller kan ämbetsverket tillstyrka förslag om uppflyttning av en kanslibiträdets tjänst i Ae 7, avsedd för kryptotekniker vid marinkommandostaben, till kontoristtjänst i Ae 9.

Sjökrigshögskolan. Ett förslag från chefen för marinen om utbyte av en kontorsbiträdets tjänst i Ao 5 mot kanslibiträdets tjänst i Ao 7 biträdades av civilförvaltningen. På innehavaren av ifrågavarande tjänst, vilken tjänstgör som biblioteksbiträde, ankommer att självständigt handhava klassificering, katalogisering, utlåning, ordnande och delgivning av tidskrifter m. m. ävensom referatsammanställningar m. m.

Sjökrigsskolan. Civilförvaltningen tillstyrker förslag från marinchefen om uppflyttning av tjänsten för kassör från Ae 10 till Ae 12.

Under åberopande av vad civilförvaltningen anfört vid behandlingen av motsvarande anslag för armén föreslår ämbetsverket, att i enlighet med principerna för den reglerade befordringsgången för biträdeshpersonal åtta ordinarie kontorsbiträdets tjänster tillkommer i utbyte mot tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål, nämligen

vid marinkommando Ost (marinkommandostab och gemensamma förvaltningsorgan) tre tjänster;

vid Hårsfjärdens örlogsdepå en tjänst;
vid Stockholms kustartilleriförsvar tre tjänster; samt
vid Gotlands kustartilleriförsvar en tjänst.

I anslutning härtill bör enligt civilförvaltningen tillkomma åtta biträdes-tjänster i befordringsgång i utbyte mot samma antal ordinarie tjänster i Ao 5, nämligen

vid marinkommando Nord en tjänst;
vid marinkommando Syd (marinkommandostab och gemensamma förvaltningsorgan) tre tjänster;
vid Blekinge kustartilleriförsvar en tjänst;
vid marinkommando Väst (marinkommandostab och gemensamma förvaltningsorgan) en tjänst; samt
vid sjökrigsskolan två tjänster.

9. *Övriga personalförändringar m. m.* Marinkommando Ost. Civilförvaltningen anser sig icke kunna tillstyrka ett förslag av chefen för marinen om uppflyttning av en tjänst för verkstadsförmän i Ae 12, avsedd för kustflottans televerkstad, till Ae 13. Däremot tillstyrker ämbetsverket förslag från marinchefen om överflyttning av tjänster för ett kontorsbiträde i Ao 5, en översköterska i Ae 10, en undersköterska i Ae 4 och två sjukvårdsbiträden i Ae 2, avsedda för marinkommandots sjukvårdsförvaltning, från Flottans kaserner på Skeppsholmen till Marinkommandostab och gemensamma förvaltningsorgan.

Marinchefen återkommer till frågan om uppflyttning av en tjänst för maskinist i Ae 10 vid *Hårsfjärdens örlogsdepå* (prop. 1957: 110, s. 164). För nästa budgetår föreslås att innehavaren av tjänsten för maskinist skall få förordnas att mot vikariatslön bestrida göromål som eljest ankommer på tjänstemän i A 12. Civilförvaltningen, som i ärendet inhämtat yttrande från fortifikationsförvaltningen, tillstyrker marinchefens förslag.

Efter förslag från fortifikationsförvaltningen (jfr arméns avlöningsanslag, p. 10) tillstyrker civilförvaltningen vidare, att en eldertjänst i Ae 7 vid *Hårsfjärdens örlogsdepå* utbytes mot tjänst för reparatör i Ae 8.

Efter framställning i ämnet från chefen för *Hårsfjärdens örlogsdepå*, vilken framställning tillstyrkts av chefen för marinen och fortifikationsförvaltningen, föreslår civilförvaltningen att från och med budgetåret 1958/59 inrättas en tjänst för eldare i Ae 7, avsedd för *Gälöbasen*. För de ifrågavarande arbetsuppgifterna är enligt medgivande av civilförvaltningen en eldare i Ag 7 anställd under innevarande budgetår.

Sedan fortifikationsförvaltningen avgivit förslag i ämnet, har från och med innevarande budgetår tillkommit en tjänst för skogvaktare i Ae 12 vid *Stockholms örlogsvarv* (prop. 1957: 110, s. 172). Civilförvaltningen tillstyrker för nästa budgetår ett av fortifikationsförvaltningen ånyo framfört förslag, att en ordinarie tjänst för skogvaktare skall avses för ifrågavarande arbetsuppgifter.

Marinchefen har föreslagit dels att innehavaren av en tjänst för förrådsman i Ae 7 vid *Bergaskolorna* skall få förordnas att mot vikariatslön bestrida göromål som eljest ankommer på förrådsförman i Ae 9, dels ock att två tjänster för ekonomibiträde i Ag 2 — likaledes vid *Bergaskolorna* — extraordinariesättes. Civildförvaltningen avstyrker dessa förslag med hänsyn till förestående förnyade organisationsundersökningar vid *Bergaskolorna*.

Ett förslag från chefen för marinen om indragning vid nuvarande innehavarens avgång av en tjänst för expeditionsvakt i Ae 7 vid *Gotlands kustartilleriförsvär*, avsedd för föreståndare för post- och budcentral, tillstyrkes av civilförvaltningen.

Med anledning av pågående underhandlingar mellan försvarets sjukvårdsstyrelse och Gotlands läns landsting angående vård av civila patienter å Gotlands kustartillerikårs sjukhus föreslår marinchefen, att från och med budgetåret 1958/59 två tjänster för sjukvårdsbiträde i Ae 2 skall tillkomma, vilka tjänster förutsättes icke skola utnyttjas annat än under tid då kustartillerikårens sjukhus utnyttjas för vård av civila patienter. I yttrande över marinchefens förslag uttalar sjukvårdsstyrelsen, bland annat, att det vid beräkningen av kostnaderna för vård av civila patienter vid förbandssjukhus har förutsatts att befintlig vårdpersonal skall kunna svara för vården. Med hänsyn till vad sjukvårdsstyrelsen sålunda upplyst anser sig civilförvaltningen icke kunna tillstyrka marinchefens förslag i denna del.

Marinkommando Syd. Civildförvaltningen avstyrker alltjämt ett av chefen för marinen ånyo framfört förslag om uppflyttning av en tjänst för driftingenjör vid *Karlskronaskolorna* från Ae 19 till Ae 21 (prop. 1957: 110, s. 165).

Fortifikationsförvaltningen har föreslagit att två tjänster för eldare i Ae 7 skall tillkomma vid *Karlskrona örlogsvarv*. Som skäl för förslaget anföres följande.

Enligt överenskommelse mellan fortifikationsförvaltningen och försvarets fabriksstyrelse har driften av värmecentralen å Stumholmen i *Karlskrona* övertagits av *Karlskrona örlogsvarv* från och med den 1 januari 1957. I samband härmed har två kollektivavtalsanställda eldare, vilka alltjämt erfordras för driften av denna värmecentral, överförts till örlogsvarvet. Från och med budgetåret 1958/59 bör därför örlogsvarvet tillföras två tjänster för eldare i Ae 7.

Med hänsyn till vad fortifikationsförvaltningen sålunda anfört tillstyrker civilförvaltningen, att för ändamålet tillkommer två tjänster för eldare i Ag 7.

Civildförvaltningen biträder vidare förslag från fortifikationsförvaltningen om extraordinariesättning av en maskinisttjänst i Ag 10 vid *Karlskrona örlogsvarv*.

Marinchefen föreslår med tillstyrkan av civilförvaltningen, att tjänster vid *Blekinge kustartilleriförsvar* för ett ingenjörbiträde i Ag 12 och två förrådsförmän i Ag 9 upptages såsom extra ordinarie.

Marinkommando Väst. Ett i äskandena för innevarande budgetår framfört förslag om att inrätta en tjänst för reparatör i Ae 8 vid *Göteborgs örlogsvarv* (prop. 1957: 110, s. 165) upprepas av marinchefen. Civilförvaltningen tillstyrker alltjämt förslaget.

För *kustartilleriets radarskola* föreslår marinchefen att en tjänst för ingenjör i Ag 19 skall tillkomma. Till stöd för förslaget anföres, bland annat, följande.

Utbyggnaden av kustartilleriets radarskola beräknas bli slutförd under budgetåret 1958/59. I planen över skolans slutliga organisation beräknas behovet av ingenjörspersonal på motsvarande sätt som vid arméns radarskola till en civilingenjör och två mariningenjörer med läroverksingenjörskompetens. En tjänst för lärare med civilingenjörskompetens inrättades från och med budgetåret 1956/57. Av de två övriga ingenjörerna beräknas en kunna avses för skolan inom den närmaste tiden. Ytterligare en kan däremot icke påräknas förrän om ungefär fem år. Eftersom två ingenjörer erfordras, bör behovet av den ena av dessa tills vidare tillgodoses genom att en extra tjänst inrättas.

Ifrågavarande ingenjör skall tjänstgöra som chef för skolans materielavdelning och som lärare. Hans åligganden avses skola omfatta planläggning och ledning av den tekniska tjänsten avseende tillsyn, vård och kontroll av skolans radarmateriel, undervisning i radarmaterielens konstruktion och funktioner samt utförande av felsökning och reparation å radarmateriel.

Med hänsyn till arbetets art samt kravet på läroverksingenjörskompetens anses den extra tjänsten böra placeras i 19 lönegraden.

Civilförvaltningen tillstyrker marinchefens förevarande förslag.

Marinkommando Nord. Efter förslag från fortifikationsförvaltningen (jfr arméns avlöningsanslag, p. 10) tillstyrker civilförvaltningen, att en eldartjänst i Ae 7 vid *Härnösands kustartillerikår* utbytes mot tjänst för reparatör i Ae 8.

För timarvoden till deltidstjänstgörande lärare och föreläsare vid marinens fasta utbildningsanstalter och skolor beräknar marinchefen ett medelsbehov av 446 340 kronor. Därvid har marinchefen utgått från den »för budgetåret 1956/57» gällande timtaxan. Civilförvaltningen beräknar medelsbehovet för ifrågavarande ändamål till i runt tal 450 000 kronor, vilket innebär en minskning med 22 000 kronor.

Behovet av medel för timarvoden till civila lärare för underbefälsutbildning beräknar marinchefen för nästa budgetår till avrundat 155 000 kronor. Med utgångspunkt i de från och med den 1 januari 1957 höjda timarvodesbeloppen har civilförvaltningen utgått från oförändrade kostnader, 195 000 kronor, för ifrågavarande ändamål.

I enlighet med marinchefens beräkningar upptager civilförvaltningen medel för avlönande under nästa budgetår av 57 fänrikar, vilket innebär en ökning med två fänrikar i förhållande till innevarande budgetår.

Marinchefen har föreslagit en höjning av arvodena för assistenter för frivilligfrågor, som sedan den 1 juli 1955 utgått med 650 kronor i ett för allt per månad. Höjning borde ske till belopp motsvarande lönegrad A 9 eller, därest detta ej kunde bifallas, i motsvarande mån som de statliga lönerna i allmänhet höjts sedan den 1 juli 1955. Civilförvaltningen, som erinrar om att arvodena genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1957 höjts till 700 kronor, anser sig icke kunna föreslå någon ytterligare jämkning av arvodesbeloppet.

I militärorganisatoriska underlaget för nästa budgetår har chefen för marinen föreslagit att lönegradsplaceringen för majorer och kommandörkaptenen av 2. graden skall höjas från Ao 23 till Ao 24 (jfr i det föregående under arméns avlöningsanslag). Civilförvaltningen anser emellertid att denna fråga är av natur att böra prövas i annan ordning och räknar i förevarande sammanhang med oförändrad löneställning för ifrågavarande beställningshavare.

Departementschefen

1. För ärenden rörande säkerhetstjänsten i marinledningen bör avses en kapten, en byråinspektör i Ae 19 och ett kanslibitråde i Ae 7. Behovet av kapten torde böra få tillgodoses genom omdisposition av göromål mellan beställningshavare som för närvarande avses för marinstaben. Tjänster för byråinspektör och kanslibitråde förutsätter jag skola tillkomma från och med nästa budgetår. I anslutning härtill torde böra föreskrivas att en befintlig tjänst för byråinspektör i Ae 19 vid marinstaben skall indragas vid uppkommande ledighet. Härjämte bör, såsom jag anmält vid behandlingen av marinförvaltningens avlöningsanslag, en tjänst i Ae 19 vid ämbetsverket indragas från och med nästa budgetår.

Jag tillstyrker vidare, att en tjänst för kontorist i Ae 9 ordinariesättes samt att befintliga tjänster för en fotograf i Ag 9, en tekniker i Ag 9, en typograf i Ag 8 och två tekniska biträden i Ag 5 extraordinariesättes. Förslaget att redovisa marinens hydrograftjänster å marinstabens personalförteckning har ej givit mig anledning till erinran. I övrigt kan jag däremot icke biträda under denna punkt framförda förslag.

2. Förslagen om inrättande av nya beställningar för marinens helikoptertjänst kan jag icke biträda.

3. Med anledning av fattade principbeslut om en enhetlig militärterritoriell indelning har överbefälhavaren framlagt förslag rörande organisationen av en stab för det nyinrättade Göteborgs och Bohus försvarsområde och Göteborgs kustartilleriförsvar. Den nya staben skall enligt förslaget or-

ganiseras genom sammanslagning av staberna för Göteborgs skärgårds försvarsområde (Göteborgs kustartilleriförsvar) och Göteborgs—Halmstads försvarsområden. Försvarsområdesbefälhavare och försvarsområdesstab skall i fred vara gemensamma för Göteborgs och Bohus samt Hallands försvarsområden.

Den föreslagna organisationen ansluter sig till de principbeslut som tidigare fattats rörande den militärterritoriella indelningen. Överbefälhavaren har också hävdad, att den föreslagna organisationen ur militär lednings- och effektivitetssynpunkt ger avsevärda fördelar. Härtill kommer att betydande besparingar står att vinna genom rationaliseringar vid kustartilleriförsvaret, vilka avses skola genomföras i samband med den föreslagna organisationens genomförande. Med beaktande härav har jag ansett mig böra tillstyrka, att organisationen av Göteborgs och Bohus försvarsområdesstab (Göteborgs kustartilleriförsvarsstab) utformas på grundval av överbefälhavarens förslag. Såsom jag anfört under Avd. I Försvarets utformning på längre sikt anser jag det emellertid böra prövas, huruvida icke i anslutning till den minskning av kustartilleriets utbildningsorganisation, som är aktuell, stabs- och förvaltningstjänsten vid Älvsborgs kustartilleriregemente borde anknytas till försvarsområdesstaben. Med hänsyn härtill bör någon slutlig ställning icke för närvarande tagas till det framlagda organisationsförslaget. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om den närmare utformningen av en provisorisk organisation av försvarsområdesstaben. Jag förutsätter vidare, att, såsom överbefälhavaren föreslagit, statens organisationsnämnd sedermera skall utföra närmare detaljundersökningar.

Med hänsyn till det anförda och till övriga förestående ändringar i marinens organisation anser jag mig icke böra räkna med att nya beställningar tillkommer i förevarande sammanhang. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t i avbidan på prövning av möjligheterna att omdisponera beställning för ändamålet under nästa budgetår skall kunna förordna beställningshavare att mot vikariatslön i Bo 4 bestrida göromål som försvarsområdesbefälhavare tillika kustartilleriförsvarschef. En för värme- och sanitetsdetaljen avsedd flaggunderofficersbeställning i Ao 13 bör dock utbytas mot beställning för förvaltare i Ao 17. Beträffande civil personal samt militär personal i arvodesbefattningar räknar jag i förevarande sammanhang i kostnadshänseende med att föreslagna förändringar genomföres från och med nästa budgetår.

4 och 5. De sex för närvarande vakanthållna beställningarna vid flottan torde böra avföras ur marinens personalförteckning liksom den vakanta övertaliga beställningen för musikdirektör av 1. graden.

Fyra beställningar för förvaltare i Ao 15, vilkas innehavare för närvarande har förordnande i lönegrad Ao 17, bör uppflyttas till denna lönegrad. Till förslaget om uppflyttning av ytterligare fyra förvaltare i Ao 15, av-

sedda för av marinchefen angivna befattningar vid örlogsvarven i Stockholm och Karlskrona, vid marinkommando Ost samt för statsisbrytaren Ymer, tar jag däremot icke ställning i förevarande sammanhang.

Såsom jag omnämnt jämväl i annat sammanhang förutsätter jag, att jagarna Klas Horn, Göteborg, Romulus och Remus utranteras. I detta sammanhang torde böra anmälas att Kungl. Maj:t efter förslag av chefen för marinen genom beslut den 28 februari 1958 föreskrivit att sex förvaltarbeställningar, två i lönegrad Ao 17 och fyra i lönegrad Ao 15 och avsedda för nyssnämnda jagare, icke må återbesättas vid uppkommande ledighet. Prövning av frågan huruvida beställningarna på längre sikt är erforderliga torde få ske vid kommande översyn av marinens personalbehov.

Sju beställningar för övertaliga underofficerare torde planenligt böra utbytas mot beställningar för högbåtsman i Ao 9.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1957:110 har från och med innevarande budgetår tillkommit underbefälsbeställningar i Ao 10, 20 för högbåtsman vid flottan och 10 för flaggfurir vid kustartilleriet. Jag tar icke i förevarande sammanhang ställning till framförda förslag om uppflyttning av ifrågavarande beställningar till högre lönegrad och om ökning av antalet dylika beställningar liksom ej heller till frågan om ändrad tjänstebenämning för högbåtsman i högre lönegrad.

Beträffande kustartilleriet föreslår jag att en beställning för flaggunderofficer i Ao 13, avsedd för värme- och sanitetsdetaljen vid Hemsö kustartilleriförsvar, utbytes mot beställning för förvaltare i Ao 15 samt att åtta furirsbeställningar i Ao 8/7 indragas. Vidare bör en arvodesbefattning för besiktningsunderofficer vid Gotlands kustartilleriförsvar indragas.

I sitt militärorganisatoriska underlag har chefen för marinen föreslagit, att 11 beställningar för mariningenjör i reglerad befordringsgång skall tillkomma för de underofficerare, vilka för närvarande genomgår utbildning till mariningenjör. I anslutning härtill har föreslagits att motsvarande antal underofficersbeställningar skall hållas vakanta. Sedermera har chefen för marinen på anförda skäl föreslagit, att ordinarie beställningar för mariningenjörer av ifrågavarande kategori skall tillkomma, varav 4 i Ao 21, 10 i Ao 19 och 6 i Ao 17/13. Härvid förutsattes en tjänst för driftingenjör i Ae 21 (å sakanslag) vid Karlskrona örlogsvarv samt 26 beställningar för underofficer av 2. graden vid flottan skola indragas. För egen del finner jag det skäligt, att de äldre av ifrågavarande underofficerare, som anses kompetenta för befattningar avsedda för beställningshavare i Ao 19 eller Ao 21, omedelbart efter eller i nära anslutning till genomgången utbildning till mariningenjör skall kunna befordras till beställning i Ao 19. Med hänsyn härtill föreslår jag, att för nästa budgetår fem dylika beställningar tillkommer. I samband härmed bör beställningar för en förvaltare i Ao 15, två flaggunderofficerare i Ao 13 och två underofficerare av 2. graden i Ao 11 indragas. Härjämte kan en driftingenjörstjänst i Ae 21 (å sak-

anslag) vid Karlskrona örlogsvarv utgå. För övriga sex underofficerare under utbildning till mariningenjör bör beställningar för mariningenjör i reglerad befordringsgång tillkomma, varvid motsvarande antal underofficersbeställningar torde få vakanthållas. Den av marinchefen med skrivelse den 8 november 1957 ingivna planen för utbyggnad av den nya kategorien mariningenjörer har genom beslut av Kungl. Maj:t den 10 januari 1958 överlämnats till 1954 års utredning rörande vissa personalkårer inom försvaret för att vara tillgänglig vid fullgörandet av utredningens uppdrag. Med hänsyn härtill är jag icke för närvarande beredd att taga ställning till ifrågakvarande plan.

Såsom jag anfört vid anmälan av marinförvaltningens avlöningsanslag i det föregående, bör en beställning för kapten i Ao 21 vid marinintendenturkåren indragas.

Övriga under ifrågakvarande punkter redovisade förslag anser jag mig icke kunna biträda.

6. Förslagen om uppflyttning av två marinläkarbeställningar kan jag icke biträda. Däremot räknar jag i anslutning till vad civilförvaltningen uttalat med indragning vid nuvarande innehavarens avgång av den för distriktsläkare vid Karlskrona örlogsvarv avsedda beställningen för marinläkare av 1. graden i Ao 21. Jag kan däremot icke tillstyrka chefens för marinen förslag om inrättande av en särskild läkartjänst vid marinöverläkarens expedition. Behovet av läkarexpertis vid fartygsbyggnader m. m. torde få tillgodoses i hittillsvarande ordning. Slutligen bör enligt min mening behovet av läkare vid marinkommando Ost omprövas vid uppkommande ledighet i endera av de för marinkommandot avsedda marinläkarbeställningarna i Ao 23 och Ao 21.

7. Medlen för tillsynsmän vid befästningar inom kustartilleriförsvaren torde böra ökas med 28 000 kronor för nytillkommande bevakningsobjekt. Härutöver bör erforderliga medel beräknas för skedda löneförhöjningar. Medelsramen för tillsynsmän vid marinens kustbevakning torde höjas med 5 000 kronor för nytillkommande bevakningsobjekt och arvodesreglering. I sistnämnda hänseende räknar jag med en höjning av det maximibelopp, som marinkommandochef äger medgiva, från 220 kronor till 300 kronor för år.

8. I enlighet med avgivet förslag bör tjänsten för förste kansliskrivare i Ae 12 vid flottans kaserner på Skeppsholmen indragas. Förslaget om extraordinariesättning av en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgörsmål vid Bergaskolorna anser jag böra biträda. Likaledes biträder jag förslagen om uppflyttning av en tjänst för kontorsbiträde i Ao 5 vid sjökrigshögskolan till kanslibiträde i Ao 7 samt av en kassör vid sjökrigsskolan från Ae 10 till Ae 12. Behovet av ordinarie kontorsbiträdestjänster torde på föreslaget sätt få tillgodoses genom omdisposition av befintliga tjänster.

I övrigt kan jag icke biträda under denna punkt redovisade förslag.

9. Förslaget om överförande av vissa tjänster från personalförteckning för flottans kaserner på Skeppsholmen till marinkommando Ost kan jag icke tillstyrka.

Med hänsyn till den förestående avvecklingen av flottans kaserner förutsätter jag i stället att behovet av ifrågavarande tjänster omprövas vid eventuell vakans.

För Hårsfjärdens örlogsdepå bör tillkomma tjänster för en maskinmästare i Ae 12, en reparatör i Ae 8 och en eldare i Ae 7, de två förstnämnda i utbyte mot tjänster för en maskinist i Ae 10 respektive en eldare i Ae 7.

I fråga om Bergaskolorna räknar jag med att två tjänster för ekonomibiträde i Ae 2 tillkommer, varvid behovet av extra personal minskas i motsvarande grad.

Förslaget om indragning av en tjänst för expeditionsvakt i Ae 7 vid Gotlands kustartilleriförsvar biträder jag.

Vid Karlskrona örlogsvarv bör en extra tjänst för maskinist i Ag 10 utbytas mot extra ordinarie. Jag tillstyrker vidare marinchefens förslag om extraordinariesättning av vissa tjänster vid Blekinge kustartilleriförsvar.

För kustartilleriets radarskola bör tillkomma en tjänst för ingenjör i Ag 19; därvid torde en flaggunderofficersbeställning vid kustartilleriet böra hållas vakant.

Medelsbehovet för arvoden till deltidstjänstgörande lärare och föreläsare vid fasta utbildningsanstalter och skolor samt till civila lärare för underbefälsutbildning beräknar jag i huvudsaklig överensstämmelse med civilförvaltningens förslag.

Med anledning av framförda förslag om ändrade avlöningsförmåner åt assistenter för frivilligfrågor anser jag mig — under hänvisning till vad jag anfört vid behandling av motsvarande fråga beträffande armén — böra föreslå, att sex tjänster för assistent i Ag 7 inrättas, varav tre med deltidstjänstgöring. Deltidstjänsterna bör få utnyttjas under en sammanlagd tjänstgöringstid för år av 13 månader, bortsett från semestrar.

Medelsbehovet för löner åt fänrikar beräknar jag i överensstämmelse med civilförvaltningens förslag.

Övriga under denna punkt redovisade förslag om inrättande av nya tjänster eller ändrade löneställningar för befintliga tjänster kan jag icke tillstyrka.

Jag kan icke i förevarande sammanhang taga ställning till förslagen om reglering av löneställningen för kommendörkapten av 2. graden och majorer.

För budgetåren 1954/58 har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att i avseende å de under arméns och marinens allmänna avlöningsanslag redo-

visade militära och civilmilitära kårerna samt den ordinarie personalen vid flygvapnet vidtaga de provisoriska åtgärder — såsom meddelande av vikariatslöneförordnanden, vakantsättningar m. m. — som betingas av övergången till den nya organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning (prop. 1954: 110; SU 1954: 134; rskr. 1954: 320). Såsom jag anfört i det föregående torde Kungl. Maj:t böra inhämta riksdagens bemyndigande att under budgetåret 1958/59 vidtaga motsvarande åtgärder, såvitt rör personal som avlönas från förevarande anslag.

Såsom framgår av vad chefen för civildepartementet anfört vid **anmälan** till årets statsverksproposition av För flera huvudtitlar gemensamma frågor har förutskickats vissa förslag angående tjänsteförteckningsfrågor av s. k. B-karaktär. Enligt vad jag inhämtat har förhandlingar i ämnet ej avslutats. De lönejusteringar, som kan bli ett resultat av dessa förhandlingar, har jag beaktat vid beräkningen av detta anslag.

Med beaktande av vad jag i det föregående föreslagit i fråga om personalförändringar m. m. vid marinen samt med ledning av belastningen på marinens avlöningsanslag under förfluten del av innevarande budgetår och med beaktande av 1958 års lönehöjning beräknar jag nämnda anslag för budgetåret 1958/59 sålunda:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 53 500 000 (+ 10 200 000) kronor;

Arvodet till pensionerad personal i arvodesbefattningar 670 000 (— 440 000) kronor;

Arvodet och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 720 000 ($\pm$ 0) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 21 000 000 (+ 4 800 000) kronor;

Rörligt tillägg 11 510 000 (— 5 940 000) kronor;

Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift 100 000 (+ 40 000) kronor;

Ersättning för avlöningskostnader på statens isbrytarfartyg 500 000 (+ 50 000) kronor.

På sätt framgår av årets statsverksproposition (bil. 6, s. 14) bör den i avlöningsstaten under förevarande anslag uppförda inkomstposten Pensionsmedel, 670 000 kronor, utgå.

Anslaget bör alltså upptagas till 86 800 000 (+ 9 200 000) kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för marinen, som föranledes av vad jag i det föregående föreslagit;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser, som genom Kungl. Maj:ts brev den 6 juni 1957 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av marinens personalförteckningar för budgetåret 1957/58;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att i avseende å staterna för militära och civilmilitära kårer vid marinen vidtaga provisoriska åtgärder i enlighet med vad jag i det föregående förordat;

d) godkänna följande avlöningsstat för marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1958/59:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	53 500 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	670 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	720 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	21 000 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	11 510 000
<u>Summa kronor</u>	<u>87 400 000</u>

Särskilda uppbördsmedel

Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift ...	100 000
Ersättning för avlöningskostnader på statens isbrytarfartyg	500 000
<u>Nettoutgift kronor</u>	<u>86 800 000</u>

e) till *Marinen*: *Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 86 800 000 kronor.

[32] *Marinen*: Avlöningar m. m. till värnpliktiga

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	8 850 000	9 900 981
1957/58 (statsliggaren s. 244)	10 500 000	
1958/59 (förslag)	9 500 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 64) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 10 500 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 700 000 kronor, varav för penningbidrag m. m. 650 000 kronor och för premier 50 000 kronor. Civilförvaltningen grundar sina beräkningar på uppgifter från chefen för marinen om dels antalet tjänstgöringsdagar under budgetåret 1958/59 och dagarnas fördelning på olika kategorier värnpliktiga, dels ock antalet till premier berättigade värnpliktiga. Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under nästa budgetår har angivits till 2 809 860.

Departementschefen

Såsom framgår av det föregående, avsnittet »Försvarets utformning på längre sikt», innebär den föreslagna försvarsorganisationen en minskning av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga. Till följd härav räknar jag med ca 2 500 000 tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid marinen under nästa budgetår. Med beaktande härav samt med hänsyn till den under arméns motsvarande anslag föreslagna utvidgningen av rätten till premier föreslår jag att anslaget uppföres med 9 500 000 kronor, innebärande en minskning med 1 000 000 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 9 500 000 kronor.

[33] **Marinen: Familjebidrag**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	2 050 000	2 142 698
1957/58 (statsliggaren s. 244)	2 300 000	
1958/59 (förslag)	3 400 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 64) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Marinen: Familjebidrag för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning (skr. ²⁸/₉ 1957 samt utlåt. ⁸/₁₁ 1957) beräknar, enligt de grunder som angivits under anslaget Armén: Familjebidrag, behovet av medel för nästa budgetår under förevarande anslag till 3 700 000 kronor. Vid beräkningen har ämbetsverket beaktat av chefen för marinen lämnade uppgifter om det beräknade antalet tjänstgöringsdagar samt ut-

gått från att en höjning av maximibeloppen för familjepeningen sker enligt det förslag av försvarets socialbyrå, för vilket redogjorts under arméns anslag till familjebidrag.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anfört vid behandlingen av arméns motsvarande anslag beräknar jag förevarande anslag till 3 400 000 kronor för nästkommande budgetår. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Familjebidrag* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 400 000 kronor.

[34] **Marinen: Sjukvård**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	700 000	842 893
1957/58 (statsliggaren s. 244)	750 000	
1958/59 (förslag)	775 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 65) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Sjukvård* för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket bortser därvid från kostnaderna för remiss-tandvården, vilka för budgetåret 1956/57 uppgått till cirka 71 300 kronor. För egen del föreslår jag, att anslaget höjes med 25 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Sjukvård* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 775 000 kronor.

[35] **Marinen: Rescersättningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	2 900 000	3 619 555
1957/58 (statsliggaren s. 245)	3 650 000	
1958/59 (förslag)	3 650 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 66) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Rescersättningar m. m.* för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 3 650 000 kronor.

Yrkande

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 250 000 kronor.

	ökning
1. Ökade traktamentskostnader vid vissa skolor	100 000
2. Höjda järnvägstaxor	150 000
	250 000

Motiv

1. Chefen för marinen har anfört, att bland annat de stora vakanserna inom underofficerskåren medfört, att personal i stor utsträckning måste kommenderas som instruktörer till marinens fasta utbildningsanstalter. Härigenom uppkomna traktamentskostnader beräknas till 85 000 kronor. Kostnaderna har hittills belastat marinens övningsanslag men bör enligt marinchefen överföras till förevarande anslag.

Vidare räknar marinchefen under detta anslag med att traktamentskostnaderna ökar med 13 000 kronor på grund av ökat antal traktamentsberättigade elever vid Bergaskolorna samt med 18 000 kronor för eleverna vid marinens tekniska skola i Karlskrona. Sistnämnda kostnader har tidigare bestritts från arméns reseanslag.

Civilförvaltningen föreslår att anslaget uppräknas med 100 000 kronor för nu angivna ändamål.

2. Merkostnaderna under detta anslag för den numera genomförda höjningen av järnvägstaxorna uppgår enligt civilförvaltningens beräkningar till 150 000 kronor.

Departementschefen

Jag har i och för sig intet att erinra mot civilförvaltningens beräkning av medelsbehovet. Vid bifall till de i det föregående framlagda förslagen om dels minskning av antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid marinen, dels ock borttagandet i princip av rätten till resekostnadsersättning för värnpliktiga (se anslaget *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga*) uppkommer emellertid en icke obetydlig minskning av det eljest erforderliga medelsbehovet under förevarande anslag. Med beaktande härav föreslår jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp av 3 650 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 650 000 kronor.

[36] **Marinen: Mathållning**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	12 650 000	15 792 300
1957/58 (statsliggaren s. 247)	14 500 000	
1958/59 (förslag)	13 500 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 70) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Marinen: Mathållning för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 14 500 000 kronor.

Yrkande

Marinförvaltningen (skr. ²⁶/₉ 1957) hemställer, att anslaget höjes med 150 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar		900 000
2. Skillnad mellan äskat och beviljat anslag för budgetåret 1957/58	1 050 000	
	<hr/> 1 050 000	900 000
		+ 150 000

Motiv

1. Kostnadsminskningen beräknas på följande sätt.

	Tjänstgöringsdagar		ökning resp. minskning	För 1957/58 beräknad dagskostnad	Summa kronor
	1957/58	1958/59			
Landportion	2 250 000	2 375 000	+ 125 000	3,40	+ 425 000
Skeppsportion	1 010 000	855 000	— 155 000	4,80	— 744 000
Mässpenningar					
officerare	87 000	76 000	— 11 000	8,55	— 94 050
underofficerare ...	160 000	125 000	— 35 000	8,30	— 290 500
högbåtsmän, över- furirer	130 000	110 000	— 20 000	2,50	— 50 000
furirer och furirs- aspiranter	330 000	258 000	— 72 000	2,00	— 144 000
				<hr/> Summa kronor	— 897 550
				Avrundat	— 900 000

Marinförvaltningen räknar för nästa budgetår med samma portionspriser som för innevarande budgetår d.v.s. tre kronor 40 öre för landportion och fyra kronor 80 öre för skeppsportion.

Departementschefen

Marinförvaltningen räknar för nästa budgetår med en minskning av det totala antalet tjänstgöringsdagar. Det är att märka, att denna minskning icke sammanhänger med den i det föregående föreslagna minskningen av antalet tjänstgöringsskyldiga värnpliktiga vid marinen. Vidare innebär den beräknade fördelningen av dagarna på landportion och skeppsportion, jämförd med motsvarande beräkning för innevarande budgetår, att ett proportionellt större antal dagar hänför sig till den billigare landportionen och ett mindre antal till den dyrare skeppsportionen. Till följd härav räknar marinförvaltningen med en kostnadsminskning med 900 000 kronor. På grund av den förut under punkten 2 angivna omräkningen av medelsbehovet hemställer marinförvaltningen likväl, att anslaget höjes med 150 000 kronor. För egen del anser jag mig emellertid kunna räkna med ett anslag av 13 500 000 kronor, innebärande en minskning med 1 000 000 kronor. Därvid beaktar jag, bland annat, den ytterligare minskning av antalet tjänstgöringsdagar, som uppkommer vid bifall till förslaget om minskning av marinens värnpliktskontingenter.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Marinen: Mathållning* för budgetåret 1958/59 anvisa
ett förslagsanslag av 13 500 000 kronor.

[37] Marinen: Beklädnad m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	17 200 000	8 250 912	267 569
1957/58 (statsliggaren s. 248)	8 800 000		
1958/59 (förslag)	7 900 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 61 000 kronor samt överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 14 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1956/57 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 71) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Marinen: Beklädnad m. m. för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 8 800 000 kronor.

Yrkande

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 1 300 000 kronor.

	Ökning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar	69 400
2. Höjd dagskostnad	519 900

	Ökning
3. Höjda löner m. m.	185 000
4. Ökad anskaffning av specialbeklädnad	150 000
5. Ökad anskaffning av beklädnad för civil personal	70 000
6. Bristtäckning	300 000
7. Avrundning	5 700
	1 300 000

Motiv

1. Antalet tjänstgöringsdagar under innevarande budgetår beräknades enligt 1957 års statsverksproposition till 2 900 000 för personal med fri beklädnad samt 600 000 för icke-ordinarie furirer och med dem i beklädnadshänseende jämställd personal. För nästa budgetår beräknar marinförvaltningen motsvarande antal tjänstgöringsdagar till 3 030 000 resp. 436 000. Om dagskostnadsbeloppen beräknas till oförändrade belopp, 2 kronor 30 öre för personal med rätt till fri beklädnad samt 1 krona 40 öre för icke-ordinarie furirer m. fl., uppkommer till följd av förändringarna i antalet tjänstgöringsdagar en merkostnad av $[(3\,030\,000 - 2\,900\,000) \times 2,30 - (600\,000 - 436\,000) \times 1,40 =]$ 69 400 kronor.

2. Som nyss nämnts har dagskostnadsbeloppen för budgetåret 1957/58 beräknats till 2 kronor 30 öre för personal med rätt till fri beklädnad samt 1 krona 40 öre för icke-ordinarie furirer m.fl. Motsvarande belopp beräknas av marinförvaltningen för nästa budgetår till 2 kronor 45 öre resp. 1 krona 55 öre, i båda fallen innebärande en höjning med 15 öre. Marinförvaltningen anför att en höjning av dagskostnadsbeloppen bedömes ofrånkomlig med hänsyn till såväl under år 1956 inträffade kostnadsstegringar — vilka med ledning av partiprisindex beräknas till 4,6 % — som den fortgående tendensen till stigande ullpriser samt genomförda lönehöjningar. Om antalet tjänstgöringsdagar beräknas i enlighet med vad som förut anförts, ökar medelsbehovet till följd av höjda dagskostnadsbelopp med $[(3\,030\,000 + 436\,000) \times 0,15 =]$ 519 900 kronor.

3. Medelsbehovet för löner har enligt 1957 års statsverksproposition beräknats till 920 000 kronor. För nästa budgetår beräknar marinförvaltningen 1 105 000 kronor för ändamålet, innebärande en ökning med 185 000 kronor. Av ökningen hänför sig 65 000 kronor till lönehöjningar enligt 1957 års löneöverenskommelser.

4. För anskaffning och underhåll av specialbeklädnad erfordras enligt marinförvaltningen ett belopp av 500 000 kronor, vilket innebär en ökning med 150 000 kronor. Medel erfordras enligt ämbetsverket främst för anskaffning av särskild stridsbeklädnad för flottans personal och därjämte för fortsatt anskaffning av olika slag av skyddsbeklädnad av konventionella typer såsom päls- och skinnbeklädnad m. m.

5. För anskaffning av beklädnad för civil personal, främst kvinnlig

krigstjänstpersonal, beräknar marinförvaltningen för nästa budgetår ett medelsbehov av 150 000 kronor. I förhållande till det belopp som för innevarande budgetår avsetts för ändamålet, 80 000 kronor, innebär detta en ökning med 70 000 kronor.

6. Beloppet avses för täckande av vissa brister i marinens utrustning av beklädnadsmateriel. Kostnaderna för att avhjälpa aktuella brister har efter direktiv från överbefälhavaren beräknats till omkring 2 600 000 kronor. Anskaffningen förutsättes skola fördelas på nio år.

Departementschefen

Jag föreslår, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 7 900 000 kronor. Antalet tjänstgöringsdagar beräknar jag härvid till avrundat 2 700 000 för personal med rätt till fri beklädnad samt till 400 000 för icke-ordinarie furirer och med dem i beklädnadshänseende jämställd personal. Inom den angivna anslagsramen kan särskilda medel icke beräknas för anskaffning av specialbeklädnad eller anskaffning av beklädnadsutrustning för kvinnlig krigstjänstpersonal. En begränsning av kostnaderna för löner till tjänstemän och förrådspersonal är vidare erforderlig.

Under erinran om att anslaget minskas med 900 000 kronor hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 7 900 000 kronor.

[38] *Marinen: Tvätt*

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	910 000	1 078 012
1957/58 (statsliggaren s. 252)	1 100 000	
1958/59 (förslag)	1 000 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 73) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Tvätt* för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget med hänsyn till belastningen under föregående budgetår samt inträffade eller förutsedda löne- och prisstegringar höjes med 100 000 kronor. Ämbetsverket förutsätter, att antalet tjänstgöringsdagar kommer att öka något under nästa budgetår. Den nya försvarsavvägning som föreslås medför emellertid en begränsning i antalet tjänstgöringsdagar. Med beaktande härav samt av belastningen under förfluten del av innevarande budgetår anser jag att medelsanvisningen för

nästa budgetår kan begränsas till 1 000 000 kronor, innebärande en minskning med 100 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Tvätt* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[39] **Marinen: Övningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	25 150 000	24 204 451	7 408 842
1957/58 (statsliggaren s. 252)	26 000 000		
1958/59 (förslag)	24 000 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1956/57 i runt tal 6 656 000 kronor bundna.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 74) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Övningar m. m.* för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 26 000 000 kronor.

Yrkande

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 500 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Höjda priser m. m.		
a) ammunition	340 000	
b) drivmedel	1 280 000	
2. Ytterligare medelsbehov vid oförändrad övningsverksamhet	85 000	
3. Minskad övningsverksamhet		1 205 000
		<hr/> +500 000

Motiv

1. a) Ammunitionspriserna har från och med den 1 april 1957 höjts med i genomsnitt 5 %. Den genomsnittliga förbrukningen av ammunition under de tre senaste budgetåren beräknas värdemässigt ha uppgått till 6 872 000 kronor. Fem procent härav utgör 343 600 kronor.

1. b) Drivmedelskostnaderna är beräknade på grundval av följande priser (inom parentes anges de priser som ligger till grund för såväl anslagsberäkningarna som staten för innevarande budgetår): kol 140 kr/ton (135 kr/ton), pannbrännolja 13,5 öre/l (11 öre/l), motorbrännolja 17,5 öre/l (15,5 öre/l), flygbensin 65 öre/l (60 öre/l), bilbensin 57 öre/l (49 öre/l) och smörjoljor 125 öre/kg (100 öre/kg).

Det ökade medelsbehovet föranledes av angivna prishöjningar. I dessa ingår, såvitt avser flygbensin och bilbensin, energiskatt med 4 öre/l.

2 och 3. Medelsbehovet vid oförändrad övningsverksamhet ökar enligt marinförvaltningens beräkningar — förutom till följd av de i punkt 1 upptagna prishöjningarna — jämväl till följd av utbyte av vissa pjäser vid kustartilleriet m. m. Kostnadsökningen i detta hänseende anges till 85 000 kronor. Vid oförändrad övningsverksamhet ökar i enlighet härmed medelsbehovet med sammanlagt (340 000 + 1 280 000 + 85 000 =) 1 705 000 kronor.

Enligt direktiv från överbefälhavaren har emellertid anslagshöjningen begränsats till 500 000 kronor, vilket belopp är 1 205 000 kronor lägre än vad som erfordras vid oförändrad övningsverksamhet. Nedskärningen medför att gångtiderna för fartygen måste minskas och skjututbildningen begränsas. Detta medför lägre utbildningsstandard och sämre beredskap.

Departementschefen

Inom den ram som bestämts för försvarsutgifterna under nästa budgetår kan förevarande anslag uppföras med ett belopp av 24 000 000 kronor. Enligt vad som under hand inhämtats från marinförvaltningen har priserna på flygbensin och bilbensin numera stigit till respektive 70 öre/l och 60 öre/l. Härtill har hänsyn tagits vid anslagets beräkning.

Vid planläggningen av verksamheten under förevarande anslag bör beaktas att någon medelsanvisning å tilläggsstat för täckande av under nästa budgetår uppkommande merkostnader icke kan påräknas.

Äberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslaget sänkes med 2 000 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Marinen: Övningar m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 24 000 000 kronor.

[40] *Marinen: Fartygsbyggnader m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	¹ 109 000 000	143 990 474	27 097 845
1957/58 (statsliggaren s. 255)	107 000 000		
1958/59 (förslag)	108 000 000		

¹ Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 73 000 kronor.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 79) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Fartygsbyggnader m. m.* för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 107 000 000 kronor.

Verksamheten under förevarande anslag regleras med stöd av *dels* planer omfattande nybyggnader och moderniseringar som beslutats för bud-
26—89 58 *Bihang till riksdagens protokoll 1958. 1 saml. Nr 110*

getåren 1947/52 (äldre nybyggnadsplan och äldre moderniseringsplan), dels en plan för budgetåren 1952/59 innefattande a) det på grundval av propositionen 1952: 18 fastställda programmet för flottans fartygsbyggnader samt b) för ifrågavarande sju budgetår beräknade moderniseringar för flottan jämte nybyggnader m. m. för kustartilleriet och för marinen gemensamma ändamål (1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m.), dels vissa av 1956 och 1957 års riksdagar beslutade nybyggnader m. m. för flottan och för marinen gemensamma ändamål (1956 och 1957 års fartygsbyggnader m. m.). Medel för försök rörande fartygsmateriel redovisas vid sidan av nämnda planer.

Vid utgången av budgetåret 1956/57 hade marinförvaltningen erhållit bemyndiganden om sammanlagt 1 206,679 miljoner kronor för att utlägga beställningar inom fastställda planer m. m. I angivet belopp har inräknats de medel, sammanlagt 163 000 kronor, som för budgetåren 1954/57 tillförts anslaget från anslag under tolfte huvudtiteln. För att bestrida kostnaderna för ifrågavarande beställningsbemyndiganden hade anvisats betalningsmedel om sammanlagt 724,418 miljoner kronor. Den 30 juni 1957 var således bemyndiganden till ett belopp av (1 206,679 — 724,418 =) 482,261 miljoner kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar inom en kostnadsram av 100,0 miljoner kronor och anvisat 107,0 miljoner kronor i betalningsmedel. Den 30 juni 1958 kommer således enligt hittills meddelade beslut beställningsbemyndiganden till ett belopp av (482,261 + 100,0 — 107,0 =) 475,261 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Den 1 oktober 1957 var beställningsbemyndiganden till ett belopp av i runt tal 320 miljoner kronor icke utnyttjade.

I det följande redogöres först, i anslutning till hittills gällande planer för verksamheten under förevarande anslag, för marinförvaltningens förslag till anslagsäskanden samt vissa andra förslag från ämbetsverket m. m. Här efter anmäler jag marinchefens tidigare nämnda skrivelser den 24 februari 1958 rörande avbeställning av vissa fartyg och den 28 februari 1958, den sistnämnda såvitt rör förevarande anslag, samt överbefälhavarens yttrande över ifrågavarande förslag. Slutligen torde få anmälas fråga om disposition av medel som inflyter vid nedskrotning av pansarskeppet Sverige.

Marinförvaltningen hemställer för nästa budgetår om bemyndiganden att utlägga beställningar inom en kostnadsram av 121,925 miljoner kronor. I betalningsmedel äskar ämbetsverket 122 miljoner kronor.

Äldre nybyggnadsplan. Äldre moderniseringsplan

Under dessa rubriker redovisas under budgetåren 1947/52 beslutade nybyggnader respektive moderniseringar. De beställningsbemyndiganden, som

erhållits för de i äldre nybyggnadsplanen upptagna objekten, uppgår till sammanlagt 227,380 miljoner kronor. För objekt, som upptagits i äldre moderniseringsplanen, har erhållits bemyndiganden om tillhoppa 92,426 miljoner kronor. För en närmare redogörelse rörande fördelningen på olika objekt m. m. torde få hänvisas till 1955 års statsverksproposition (bil. 6, s. 141—142).

I särskild skrivelse den 21 oktober 1957 har marinförvaltningen hemställt om medgivande att i försökssyfte anskaffa visst fartyg från utlandet. Kostnaderna för förvärvet har beräknats till två miljoner kronor. Ämbetsverket föreslår att dessa kostnader skall få bestridas inom ramen för den i äldre nybyggnadsplanen upptagna posten A. 4. Tre ubåtar av ny typ om 69 miljoner kronor. Ubåtarna har numera levererats, varför totalkostnaderna kan överblickas bättre. Dessa bedömes numera icke bli högre än att den föreslagna nyanskaffningen kan ske inom ramen för angivna belopp, 69 miljoner kronor. Överbefälhavaren, som yttrat sig över marinförvaltningens framställning, har tillstyrkt densamma. För ytterligare upplysningar i ärendet torde få hänvisas till de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m.

A. Flottan

Nybyggnadsplan

1. Fyra jagare av typ Östergötland (inkl. reservdelar)	218 300 000	
2. Ett minfartyg av ny typ	30 800 000	
3. Tre ubåtar av Hajentyp (inkl. reservdelar) ...	69 000 000	
4. Tolv minsvepare av trä (inkl. reservdelar) ...	72 000 000	
5. Elva motortorped-motorkanonbåtar av typ T 101 (inkl. reservdelar)	109 200 000	
6. Femton motortorpedbåtar av typ T 32	59 700 000	559 000 000

Ombyggnadsplan

7. Jagaren Klas Horn	6 500 000	
8. Jagaren Göteborg	2 500 000	
9. Jagarna Stockholm, Karlskrona och Malmö ...	3 600 000	
10. Jagarna Romulus och Remus	13 400 000	
11. Jagarna Mode, Magne, Munin och Mjölner ...	18 500 000	44 500 000
	<u>Summa kronor</u>	<u>603 500 000</u>

B. Kustartilleriet

1. Fyra minutläggare	9 350 000	
2. Transportfärja, bevakningsbåtar, transportbåtar m. m.	9 000 000	18 350 000

C. *Gemensamt*

1. Trängfartyg m. m.	7 250 000	
2. Iordningställande av vissa fartyg m. m.	7 150 000	
3. Förberedelser för ombyggnad av hjälpfartyg...	1 050 000	
4. Löne- och arvodeshöjningar (1955—1957 års löneregleringar för statstjänstemän)	163 000	15 613 000
		<hr/> Summa kronor 637 463 000

Posten C 4 har ökats med det belopp, 43 000 kronor, som i anslutning till 1957 års löneöverenskommelser för statstjänstemän genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 juni 1957 tillförts förevarande anslag. Sjuårsplanens kostnadsram har härigenom ökats med angivet belopp.

I anslutning till redogörelsen för förevarande plan torde böra anmälas att Kungl. Maj:t genom beslut den 8 februari 1957 och den 28 februari 1958 bemyndigat marinförvaltningen att anskaffa en oljereningsanläggning samt att för bestridandet av härmed förenade kostnader anlita medel, som under förevarande anslag stått till Kungl. Maj:ts disposition, intill ett belopp av 450 000 kronor.

Marinförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår om ytterligare beställningsbemyndiganden till ett belopp av 5,525 miljoner kronor. Beloppet fördelar sig på objekt enligt följande sammanställning.

Kustartilleriet

Bevakningsbåtar, större transportbåtar 3 025 000

Gemensamt

Trängfartyg	1 250 000
Iordningställande av vissa fartyg	1 150 000
Förberedelser för ombyggnad av hjälpfartyg	100 000
	<hr/> Summa kronor 5 525 000

Av motiven för förslagen inhämtas bland annat följande.

I marinförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1955/56 har anmälts att inspektören för kustartilleriet framlagt ett förslag till program för nybyggnad av fartyg och båtar för kustartilleriet, kostnadsberäknat till i runt tal 12 miljoner kronor (se prop. 1955:1, bil. 6, s. 144). Programmet omfattade två mindre minarbetsbåtar, fyra bevakningsbåtar, en transportfärja, tolv större transportbåtar, 30 mindre transportbåtar, 120 landstigningskanoter, en bogserbåt och två fisketrålare.

För budgetåren 1955/58 har erhållits bemyndiganden om sammanlagt 9 miljoner kronor. Dessa bemyndiganden beräknar marinförvaltningen att utnyttja för följande objekt: en transportfärja, fyra bevakningsbåtar, tolv större transportbåtar, 30 mindre transportbåtar, 30 landstigningskanoter

och två fisketrålare. Inom ramen för hittills erhållna bemyndiganden kan fyra bevakningsbåtar och sex större transportbåtar endast påbörjas. Kostnaderna för att färdigställa dessa enheter beräknas till 3 025 000 kronor. Det för nästa budgetår begärda beställningsbemyndigandet avser marinförvaltningen utnyttja för detta ändamål. Ämbetsverket anför att övriga i inspektörens för kustartilleriet nybyggnadsprogram av år 1955 upptagna objekt, två minarbetsbåtar, en bogserbåt och 90 landstigningskanoter, av skilda anledningar icke bör komma till utförande för närvarande.

Det för trängfartyg åskade beställningsbemyndigandet beräknas, såvitt nu kan bedömas, för färdigställande av en vattenbåt för marinkommando Väst samt för påbörjande av en godsfärja för Muskötrafiken. Marinförvaltningen anför, att olika omständigheter, främst läget beträffande projektarbetet, kan föranleda att andra behov anses böra tillgodoses framför de nu nämnda.

För fortsatt täckande av brister i fråga om diverse moderniseringar m. m. samt för förberedelser för ombyggnad av hjälpfartyg föreslår marinförvaltningen för nästa budgetår beställningsbemyndiganden om 1,15 miljon kronor respektive 0,1 miljon kronor.

Marinförvaltningen anmäler vidare i sina medelsäskanden att ämbetsverket har för avsikt att föreslå viss ändring av ombyggnadsplanen i 1952 års sjuårsplan. Enligt denna plan skall, bland andra, jagarna Klas Horn, Göteborg, Romulus och Remus ombyggas till fregatter. Dessa ombyggnader anses numera icke böra komma till stånd. Ämbetsverket anför att jagarna Romulus och Remus är i så dåligt skick att en ombyggnad av dessa fartyg icke kan anses ekonomiskt försvarlig. Till följd av direktiv från överbefälhavaren om begränsning av föreslagna anslagsäskanden och då främst nybyggnad av fregatter bör komma till stånd anses ej heller ombyggnad av jagarna Klas Horn och Göteborg böra äga rum. För ombyggnad av ifrågavarande fyra fartyg är i 1952 års sjuårsplan upptagna belopp om tillhoppa 22,4 miljoner kronor.

1956 och 1957 års fartygsbyggnader m. m.

A. Flottan

1. Två jagare av modifierad Hallandtyp (inkl. reservdelar)	140 000 000	
2. Sex ubåtar av modifierad Hajentyp (inkl. reservdelar)	137 000 000	
3. Fyra minsvepare av fiskefartygstyp	3 000 000	280 000 000

C. Gemensamt

1. Ett dykeri- och bärgningsfartyg	9 000 000	
2. Helikoptrar (inkl. reservdelar m. m.)	4 600 000	13 600 000

Summa kronor 293 600 000

De under A 2 i denna plan upptagna ubåtarna är kostnadsberäknade efter prisläget den 1 juli 1955. I sina medelsäskanden anmäler marinförvaltningen att, sedan anbud på byggandet av sex ubåtar erhållits, en ny kostnadsberäkning verkstälts enligt prisläget i november 1956. Därvid har totalkostnaderna uppskattats till 160 miljoner kronor. I förhållande till de för ändamålet beviljade beställningsbemyndigandena, 137 miljoner kronor, innebär detta en ökning med 23 miljoner kronor motsvarande i runt tal 17 %. Prisstegringarna hänför sig främst till skeppsvarvens leveranser. I denna del anses prisstegringarna sammanhänga med den starkt ökade efterfrågan på tonnage i samband med Suezkrisen hösten 1956.

Marinförvaltningen har numera beställt sex ubåtar. För att fullfölja nybyggnaden av dessa båtar erfordras enligt vad som förut anförts ett ytterligare beställningsbemyndigande om 23 miljoner kronor. Marinförvaltningen hemställer att ett bemyndigande av angivna storlek lämnas antingen under innevarande eller under nästa budgetår. Några betalningsmedel under budgetåret 1958/59 erfordras icke för ifrågavarande beställningsbemyndigande.

För nya objekt hemställer marinförvaltningen om ytterligare beställningsbemyndiganden till ett belopp av 110,6 miljoner kronor. Ifrågavarande belopp hänför sig till objekt enligt följande.

1. En fregatt	47 000 000
2. Fyra minsvepare	24 000 000
3. Två större motortorpedbåtar	22 000 000
4. Moderniseringar	8 000 000
5. Helikoptrar	9 600 000
	Summa kronor 110 600 000

Av motiven för dessa förslag kan följande återges.

1. Enligt chefens för marinen skrivelse den 28 februari 1958 bör den föreslagna nybyggnaden av en fregatt icke nu äga rum. Redogörelse för förslaget synes därför ej erforderlig.

2. I sina medelsäskanden för innevarande budgetår hemställde marinförvaltningen bland annat om ett beställningsbemyndigande om 24 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1956 för fyra minsvepare av kustminsvepartyp. Föredragande departementschefen erinrade om att enligt 1952 års sjuårsplan endast halva antalet ur linjeflottan utgående minsvepare ersattes, något som bland annat motiverats med önskemålet om en jämnare åldersfördelning. Om icke ersättningsbyggnad av minsvepare skedde utöver ramen för 1952 års plan, komme antalet minsvepare att nedgå ytterligare under de första åren av 1960-talet. Av ekonomiska skäl kunde departementschefen dock icke tillstyrka att beslut om ersättningsbyggnad fattades år 1957.

Marinförvaltningen återkommer nu med förslag om ersättningsbyggnad av fyra minsvepare. Ämbetsverket hemställer för ändamålet om ett beställningsbemyndigande om 24 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1956. Ämbetsverket anför att sex minsvepare, för vilka beställningsbemyndigande erhållits, beräknas kunna beställas under innevarande budgetår. Genom en tilläggsbeställning sommaren 1959 kan enligt ämbetsverket alltså jämt betydande fördelar vinnas genom serietillverkning.

3. För anskaffning av två större motortorpedbåtar hemställer marinförvaltningen om ett beställningsbemyndigande om 22 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1957. Motortorpedbåtarna avses bli av samma typ som tidigare byggda, vilka visat sig vara mycket användbara för krigföring i Östersjön. Typens största fördelar förklaras vara den höga farten samt den betydande slagkraften i förhållande till displacementen.

4. På grund av den snabba tekniska utvecklingen måste numera modernisering eller utbyte av krigsfartygens materiel ske med kortare mellanrum än tidigare. I särskilt hög grad gäller detta de eldlednings- och teletekniska områdena samt skydd mot »ABC»-stridsmedel.

Det av marinförvaltningen för nästa budgetår begärda beställningsbemyndigandet å 8 miljoner kronor avses främst för modernisering av jagare av Visbyklassen. Dessa fartyg beräknas numera komma att utnyttjas relativt lång tid som jagare. Härigenom ställes ökade krav på fartygens modernitet. Moderniseringen anses böra omfatta, bland annat, eldledning och teleteknisk materiel.

Det begärda beställningsbemyndigandet avses jämväl för påbörjande av motsvarande arbeten på jagare av Ölandklassen.

5. För budgetåren 1956/58 har marinförvaltningen medgivits att utnyttja sammanlagt 9,1 miljoner kronor från förevarande anslag samt anslaget till anskaffning av vapenmateriel m. m. för anskaffning av helikoptrar (jfr prop. 1957: 1, bil. 6, s. 146). Medlen har avsetts för anskaffning av fyra medelstora helikoptrar och en mindre, jämte viss utrustning. Marinförvaltningen anmäler nu att anvisade medel visat sig icke förslå till all planerad anskaffning. En mindre helikopter med utrustning, reservdelar m. m. samt vapenutrustning till två medelstora helikoptrar har sålunda icke kunnat anskaffas. Kostnaderna för denna materiel beräknas till 1 900 000 kronor.

I skrivelse den 1 oktober 1956 med förslag till helikopterorganisation för marinen (jfr prop. 1957: 1, bil. 6, s. 139) har chefen för marinen föreslagit att två medelstora och tre mindre helikoptrar jämte utrustning och reservdelar m. m. skall anskaffas under budgetåret 1958/59. Under hänvisning härtill hemställer marinförvaltningen om ett beställningsbemyndigande om 7,7 miljoner kronor för nästa budgetår för anskaffning av nämnda materiel.

Sammanlagt föreslås alltså för helikoptrar beställningsbemyndiganden om $(1,9 + 7,7 =) 9,6$ miljoner kronor.

Försöksverksamhet

För försöksverksamhet lämnade bemyndiganden uppgår för budgetåren 1947/58 till omkring 47,2 miljoner kronor.

För fortsatt försöksverksamhet hemställer marinförvaltningen för nästa budgetår om beställningsbemyndiganden till ett belopp av 5,8 miljoner kronor. För löpande försök beräknas 3,8 miljoner kronor, varav 1,8 miljoner kronor för bidrag till försvarets forskningsanstalt. Återstående belopp, (5,8 — 3,8 =) 2 miljoner kronor, avses för projektering av nya framdrivningsmaskinerier. Härom anföres i huvudsak följande.

Gjorda utredningar har visat att det inom Sverige är möjligt att för örlogsfartyg konstruera turbinmaskiner med bättre prestanda än de hittillsvarande. Marinförvaltningen önskar nu konstruera och utprova maskinerier av en typ som passar såväl till minfartyget Älvsborg som för kommande fregatter och därefter för senare projekterade örlogsfartyg. Aktiebolaget de Lavals ångturbin är berett att beräkna och konstruera turbiner av lämplig typ. Det första maskineriet måste genomgå omfattande prov under förhållanden motsvarande dem ombord. Nämda fullskaleprov avses företagas i en ny provningshall, som aktiebolaget åtagit sig att uppföra och utrusta. Företagets ångpanneanläggning måste vidare utökas med en ångpanna. Vid förhandlingar med företaget har föreslagits att marinförvaltningen skulle bekosta denna ångpanna mot att avskrivning på denna under viss tid ej skulle debiteras marinförvaltningen vid dess användande. Marinförvaltningen skulle jämväl anskaffa en vattenbroms. Övriga kostnader för den nya provningsanläggningen skulle ej belasta marinförvaltningen.

Det begärda beställningsbemyndigandet avses för att påbörja arbetet med utveckling av maskinerier, för provning av desamma samt för angivna investeringar i provningsutrustning.

Avbeställning av vissa krigsfartyg

Enligt 1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m. skall, bland annat, byggas ett minfartyg av ny typ (minfartyget Älvsborg). Detta fartyg har efter prisläget den 1 juli 1952 kostnadsberäknats till 30,8 miljoner kronor. Hittills har utlagts beställningar å materiel för fartyget för i runt tal 7,4 miljoner kronor, varav den 1 mars 1958 omkring 4 miljoner kronor utbetalats. Färdigställandet av fartyget uppskattas enligt nuvarande prisläge draga en kostnad av omkring 45 miljoner kronor.

Vidare har vid 1956 års riksdag fattats beslut om att två jagare av modifierad Hallandtyp (jagarna Lappland och Värmland) skall byggas. Fartygen har enligt prisläget den 1 juli 1955 kostnadsberäknats till 140 miljoner kronor. Hittills har beställningar å materiel för fartygen utlagts till ett belopp av i runt tal 66,5 miljoner kronor, varav den 1 mars 1958 omkring 24 miljoner kronor utbetalats. De viktigare av de utlagda beställningarna avser turbinmaskineri, artilleri, eldledningsutrustning och pannor.

Färdigställandet av fartygen beräknas enligt nuvarande prisläge draga en kostnad av i runt tal 180 miljoner kronor.

I en genom överbefälhavaren ingiven, förut omnämnd skrivelse den 24 februari 1958 har *chefen för marinen* framlagt förslag om avbeställning av ifrågavarande två jagare och minfartyget. Till marinchefens framställning har fogats en inom marinförvaltningen upprättad promemoria rörande konsekvenserna av att ifrågavarande fartyg avbeställas.

Marinchefen erinrar om att inom den begränsade anslagsram för marinen, som blivit aktuell i samband med pågående överväganden i försvarsfrågan, det utrymme som kan avses för fartygsbyggnader blir väsentligt mindre än vad som förutsattes då gällande planer för verksamheten fastställdes. Denna reducering av det ekonomiska utrymmet för fartygsbyggnader gör det nödvändigt att ompröva avvägningen mellan de olika flottiljförband som avsetts ingå i flottan. Marinchefen anser det allvarligt kunna ifrågasättas om det är riktigt att bygga fartyg av viss typ om de ekonomiska resurserna icke medger, att tillräckligt antal fartyg av samma typ kan byggas. Varje enskild enhet får ej heller ta så stor del av det tillgängliga utrymmet i anspråk, att antalet övriga enheter minskas under vad som är godtagbart ur operativ synpunkt.

De närmare skälen för att icke fortsätta byggandet av minfartyget och ifrågavarande jagare utvecklar marinchefen på följande sätt.

Av de fartyg, som hittills varit avsedda att nybyggas, är Lapplandstypen den dyraste. Inom en minskad kostnadsram är det icke möjligt att omsätta det antal enheter, som erfordras för att kunna hålla det ur operativ synpunkt nödvändiga antalet flottiljer, i vilka jagare ingår. Ett fullföljande av de två beslutade Lapplandsjagarna skulle vidare för de närmaste åren medföra så stor belastning på det *reducerade* fartygsbyggnadsanslaget att oproportionerligt litet utrymme skulle återstå för andra objekt. Med den inriktning, som nybyggnadsverksamheten måste få inom den begränsade kostnadsramen, är det nödvändigt att utrymme skapas för att vidmakthålla beståndet av motortorpedbåtar, ubåtar och minsvepare samt för att fortsätta uppbyggnaden av den påbörjade helikopterorganisationen. Samtidigt måste möjlighet skapas att efter hand bygga fartyg lämpade för invasionsförsvar och sjöfartsskydd och att på längre sikt tillföra flottan de nya fartygstyper, som utvecklingen kan leda till. Det utredningsarbete, som pågår inom marinledningen, är inriktat på att kunna färdigställa en flottplan för ett begränsat antal år i sådan tid, att den kan framläggas för 1960 års riksdag.

Möjligheterna att utnyttja minvapnet i vårt försvar till sjöss måste tillmätas stor betydelse. Behovet att ersätta det överåriga minfartyget *Clas Fleming* har lett till att 1952 års fartygsbyggnadsplan upptar ersättning för detta fartyg. Hittillsvarande begränsningar av betalningsmedel under fartygsbyggnadsanslaget har emellertid gjort att det beslutade minfartyget *Älvsborg* icke skulle kunna färdigställas förrän långt efter avsedd tid. De ytterligare begränsningar av medlen för fartygsbyggnader, som nu måste

göras, medför att medel för detta fartyg icke kan avses för de närmaste åren.

Marinchefen föreslår på anförda skäl att beslut fattas om att ifrågasvarande fartyg icke skall byggas samt att förhandlingar för att häva ingångna kontrakt omedelbart igångsättes.

Medel för att avveckla ifrågasvarande kontrakt samt redan gjorda utbetalningar i samband med dessa kan enligt marinchefen inte inrymmas i anslaget till fartygsbyggnader. Härför erforderliga betalningsmedel måste därför ställas till förfogande i särskild ordning.

Av marinförvaltningens förenämnda promemoria inhämtas, bland annat, följande.

Avbeställningskostnaderna för Älvsborg uppskattas till cirka 8 miljoner kronor samt i fråga om jagarna till 40 à 60 miljoner kronor. I dessa belopp har inräknats vad som hittills utbetalats. Beloppen har uppskattats utan att kontakt tagits med leverantörerna. De närmare kostnaderna kan, med hänsyn till att den beställda materielen delvis är levererad, delvis befinner sig under leverans eller under tillverkning samt till att materielen beställts vid olika tidpunkter i varierande prislägen, icke preciseras utan förhandlingar med leverantörerna. Den materiel, som erhålles för avbeställningskostnaderna, anses i viss mindre utsträckning kunna utnyttjas. Detta gäller ammunition och dylikt samt materiel som kan begagnas såsom reservdelar för befintliga fartyg. Möjligheter kan finnas att sälja sådan materiel till utlandet, möjligen i samband med byggande av krigsfartyg för export. Om fartygen skulle färdigställas, beräknas Älvsborg sysselsätta omkring 300 och de två jagarna omkring 1 200 årsarbetare under tre år. Fartygsbyggnaderna berör i huvudsak skeppsvarv, mekaniska verkstäder, elektrotekniska industrier, metallindustri samt marinens verkstäder. Här till kommer viss utländsk industri.

Marinchefens förslag beträffande fartygsbyggnader under budgetåren 1958/60

Under Avd. I Försvarets utformning på längre sikt har kortfattat redovisats de förslag rörande fartygsbyggnader m. m. under budgetåren 1958/60 som marinchefen framlagt i sin skrivelse den 28 februari 1958. I detta sammanhang torde vissa ytterligare upplysningar beträffande ifrågasvarande förslag få lämnas.

Vid uppgörandet av sitt förslag har marinchefen räknat med bifall till förslaget om avbeställning av vissa fartyg. Marinchefen räknar vidare med att, såsom marinförvaltningen förutsatt i sina medelsäskanden, jagarna Klas Horn och Göteborg samt kustjagarna Romulus och Remus icke ombygges till fregatter.

Marinchefen föreslår, att verksamheten under fartygsbyggnadsanslaget — i avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete rörande en flottplan — under budgetåren 1958/59 och 1959/60 skall inriktas på fullföljandet av återstående delar av äldre fartygsbyggnadsplaner samt på påbörjande av vissa objekt enligt följande sammanställning.

	Belopp i miljoner kronor
1. Motortorpedbåtar eller motorkanonbåtar och/eller minsvepare	72,0
2. Helikoptrar	14,0
3. Ombyggnad av jagare till fregatter samt modernisering av vissa fartyg	14,0
4. Fartyg för kustartilleriet	6,8
5. Trängfartyg m. m.	4,5
6. Forskning, försök och utveckling av nya ubåtstyper ...	8,0
7. Forskning, försök och utveckling för nya övervattensfartyg	6,0
8. Löpande försök samt bidrag till försvarets forskningsanstalt	5,6
Summa	130,9

Av motiven till dessa förslag må följande återges.

1. För att inom rimlig tid möjliggöra en övergång till ett större fartygsbestånd av mindre enheter anser marinchefen det nödvändigt att påbörja anskaffningen av motortorpedbåtar alternativt motorkanonbåtar. Det är vidare av vikt, att den påbörjade ersättningsbyggnaden av minsvepare får fortsätta. Marinchefen erinrar om olägenheten ur teknisk och ekonomisk synpunkt av ett uppehåll i denna ersättningsbyggnad och räknar därför med att ett mindre antal minsvepare påbörjas under budgetåren 1958/60 i anslutning till pågående byggnadsverksamhet.

2. Anskaffningen av helikoptrar syftar till att i första hand organisera ett helikopterförband om åtta medelstora och fyra små helikoptrar inom vartdera marinkommando Ost och marinkommando Väst. Det anses angeläget att anskaffningsverksamheten får fortsätta, om än i långsammare takt än hittills.

3. Om ombyggnaden av de äldsta jagarna och kustjagarna till fregatter utgår ur 1952 års fartygsbyggnadsplan, är det nödvändigt för att flottan skall kunna lösa sina uppgifter i sjöfartsskyddet att till fregatter ombygga andra skeppstekniskt sett fullgoda jagare, som har längre tid kvar till utträngning. En sådan ombyggnad bör påbörjas under budgetåren 1958/60.

Med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen måste modernisering av örlogsfartygens materiel ske med kortare mellanrum än tidigare. Detta är särskilt viktigt med tanke på det minskade antalet fartyg.

4. Under budgetåret 1958/59 räknar marinchefen med fartygsbyggnader för kustartilleriet i enlighet med vad som föreslagits i marinförvaltningens medelsäskanden. Den fortsatta nybyggnadsverksamheten under budgetåret 1959/60 föreslås omfatta en minarbetsbåt, en bevakningsbåt, fem större transportbåtar, en transportkutter samt viss icke maskindriven båt-materiel m. m.

Marinchefen anmäler, att en plan för ersättningsbyggnad av kustartilleriets fartyg och båtar avses skola framläggas samtidigt som den tidigare nämnda flottplanen.

5. Beträffande trängfartyg m. m. hänvisas till marinförvaltningens medelsäskanden.

6. Marinchefen erinrar om att hittills sammanlagt 25 miljoner kronor ställts till marinförvaltningens förfogande för forskning, försök och utveckling av ny ubåtstyp med enhetsmaskineri. Utvecklingsarbetet har hittills visat lovande resultat. Sedan konstruktionsarbetet nu utlagts på ett av industriföretag upprättat projektkontor beräknas arbetet kunna bedrivas i sådan takt, att den nya ubåtstypen kan föreligga klar för byggnad år 1960.

Ubåtsvapnets ökade betydelse gör det synnerligen angeläget att redan nu påbörja utvecklingsarbetet av ytterligare en ubåtstyp, av mindre storlek än den som för närvarande projekteras. Den nya ubåtstypen skulle utnyttjas för begränsade uppgifter i ubåtskrigföringen, vilka kan lösas av en ubåt med mindre vapenutrustning och kortare aktionstid. Med en dylik inriktning av ubåtsbyggnadsverksamheten skulle möjligheter skapas att även inom en begränsad kostnadsram vidmakthålla det erforderliga antalet ubåtar.

7. Det blir nödvändigt att i större utsträckning än tidigare bedriva forskning, försök m. m. för att utveckla fartyg av mindre storlek. Detta anses vara av särskild vikt om en fregatt av begränsad storlek och andra mindre fartygstyper skall kunna konstrueras. Vidare måste utrednings- och utvecklingsarbetet i fråga om fartygsmaskinerier intensifieras.

8. I denna del hänvisas till marinförvaltningens anslagsäskanden.

Erforderliga beställningsbemyndiganden för föreslagna nya anskaffningar beräknas, såsom tidigare nämnts, till 130,9 miljoner kronor. Behovet av beställningsbemyndiganden för att fullfölja tidigare beslutade objekt uppgår enligt marinchefen, efter borträkning av vad som förutsatts skola utgå, till 300,049 miljoner kronor. Större delen härav har beräknats efter prisläget år 1952. Efter uppräknig med 15 % med hänsyn till inträffade och beräknade prisstegringar utgör behovet 345,056 miljoner kronor. De beställningsbemyndiganden, som den 30 juni 1958 icke är täckta av betalningsmedel, beräknas uppgå till 475,261 miljoner kronor. Detta belopp täcker enligt chefen för marinen de aktuella behoven för närmaste budgetår. På grund härav erfordras intet beställningsbemyndigande för budgetåret 1958/59. Chefen för marinen hemställer att medgivande utverkas att utnyttja till förfogande stående bemyndigandebelopp på sätt i det föregående föreslagits samt att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att efter förslag av marinförvaltningen bestämna om beloppets fördelning till objekt.

Överbefälhavaren tillstyrker, som tidigare nämnts, att jagarna Lapp-land och Värmland samt minfartyget Älvsborg avbeställes. Inriktningen av verksamheten under förevarande anslag blir enligt överbefälhavaren i väsentlig grad beroende på om överlåtelse av ifrågavarande fartyg kan ske eller om avbeställningskostnaderna måste bestridas från anslaget till fartygsbyggnader. Överbefälhavaren tillstyrker, att beslutade fartygsobjekt fullföljes i enlighet med chefens för marinen förslag. Enligt överbefälhavaren bör bemyndiganden för forskning och försök m. m., sammanlagt 19,6 miljoner kronor, erhållas genom omdisposition av tidigare lämnade bemyndiganden. I övrigt anses beslut om ändrad användning av bemyndiganden böra anstå tills klarhet vunnits om storleken av avbeställningskostnaderna.

Fråga om disposition av medel som inflyter i samband med nedskrotning av pansarskeppet Sverige

I skrivelse den 11 februari 1958 har *marinförvaltningen* anfört i huvudsak följande. Pansarskeppet Sverige byggdes och utrustades på sin tid för medel som inflöt vid en nationalinsamling. Det år 1917 till Kungl. Maj:ts förfogande ställda beloppet utgjorde cirka 17 miljoner kronor. Byggnads-kostnaderna för fartyget uppgick till i runt tal 13,5 miljoner kronor, medan övriga medel utnyttjades för andra fartygsbyggnader. Sedan fartyget utrangerats har numera avtal träffats mellan marinförvaltningen och enskilt företag om att för marinens räkning nedskrota och försälja fartygets skrov. — Med hänsyn till den enastående offervilja som visades under den riksomfattande »pansarbåtsinsamlingen» har det syntts marinförvaltningen böra ifrågasättas, om icke minnet av denna insamling, sedan pansarskeppet nedskrotats, på ett eller annat sätt borde hugfästas. Eftersom fartyget byggdes med anlitan av gåvomedel, som tillkommit i en stark känsla av sjöförsvarets betydelse för vårt land, ligger det enligt ämbetsverkets mening nära till hands att den i reda pengar åter förvandlade delen av det insamlade kapitalet utnyttjas för ett ändamål som ligger inom ramen för vad som på sin tid besjälade bidragsgivarna. I anslutning härtill framhåller marinförvaltningen, att den verksamhet som sammanfattande kan betecknas som maritim fostran av ungdomen försvåras av en ständig knapphet på medel. Åtskilliga institutioner, företag och organisationer har intressen i denna verksamhet. År 1956 bildades, med ett startkapital som ställts till förfogande av föreningen Sveriges flotta, en stiftelse, benämnd »Maritima ungdomsstiftelsen», vilken i stort sett förenar de nämnda intressena. Marinförvaltningen föreslår nu, att de medel som inflyter i samband med nedskrotningen av pansarskeppet Sverige skall bilda en fond under ämbetsverkets förvaltning. Fondens årliga avkastning anses böra disponeras av chefen för marinen för att ställas till stiftelsens förfogande eller för annat ändamål som innebär maritim fostran av ungdom.

Över marinförvaltningens framställning har efter remiss utlåtanden avgivits av *försvarets civilförvaltning*, *överbefälhavaren*, *statskontoret*, *riksräkenskapsverket*, *skolöverstyrelsen*, *sjöfartsstyrelsen* och *överståthållarämbetet*.

Civilförvaltningen vill icke motsätta sig att medlen avsättes till en särskild fond men anser att denna bör förvaltas av statskontoret. Civilförvaltningen anser icke någon erinran kunna göras mot att marinförvaltningen med denna utgångspunkt bemyndigas disponera den årliga avkastningen, varvid det synes civilförvaltningen lämpligast att Kungl. Maj:t årligen på förslag av marinförvaltningen bestämmer de ändamål, som får tillgodoses från fondens avkastning.

Överbefälhavaren, som icke vill motsätta sig att medlen användes till ungdomsverksamhet, ifrågasätter dock om icke intäkterna i stället bör utnyttjas som anslagsförstärkning under fjärde huvudtiteln. Därest en fond skulle bildas, anser överbefälhavaren lämpligast att medlen kan disponeras för mera vidgade ändamål än vad förslaget medger.

Statskontoret, som icke anser det stridande mot motiven för pansarbåtsinsamlingen att redovisa och disponera ifrågavarande medel i den ordning som tillämpas vid försäljning i övrigt av marinens nedskrotade fartyg, avstyrker förslaget.

Riksräkenskapsverket har intet att erinra mot marinförvaltningens förslag.

Skolöverstyrelsen framhåller särskilt önskvärdheten av att de premier, som tidvis — bland annat av Maritima ungdomsstiftelsen — ställts till överstyrelsens förfogande för att utdelas till elever med intresse för och kunskap om sjön, kan utgå mera regelbundet. I anslutning härtill tillstyrker överstyrelsen förslaget.

Sjöfartsstyrelsen, som i princip helt ansluter sig till förslaget, ifrågasätter dock om icke den av marinförvaltningen föreslagna begränsningen till maritim fostran av ungdom är väl snäv med hänsyn till de intressen som föranledde nationalinsamlingen. Styrelsen anser att även åtgärder som på annat sätt främjar intresset och förståelsen för örlogs- och handelsflottans betydelse och verksamhet faller inom ramen för nämnda intressen samt framhåller att reglerna för dispositionen av fondens medel bör ges en fastare utformning än enligt förslaget.

Överståthållarämbetet, som icke vill ifrågasätta att Maritima ungdomsstiftelsens verksamhet åtminstone indirekt gagnar sjöförsvarets intressen, anser att medlen borde användas för ett ändamål som på ett mera direkt och påtagligt sätt höjer marinens effektivitet. Därest emellertid marinförvaltningens förslag helt eller delvis vinner bifall, förutsätter ämbetet att beträffande dispositionen av fondavkastningen bestämmelser meddelas, som ger större klarhet om vartill denna avkastning kommer att användas.

Departementschefen

Verksamheten under förevarande anslag påverkas i hög grad av den minskning av marinens omfattning som nu är aktuell.

Såsom jag anfört vid anmälan av Avd. I Försvarets utformning på längre sikt räknar jag med att de två år 1956 beslutade nya jagarna och det minfartyg, som ingår i 1952 års plan, skall utgå ur gällande planer. Jag biträder även förslaget, att den ombyggnad av jagarna Klas Horn och Göteborg samt kustjagarna Romulus och Remus till fregatter, som upptages i 1952 års plan, icke skall äga rum. Jag räknar således med att fartygen utrangeras. Kostnader till följd av beställningar avseende objekt, som sålunda föreslås utgå ur planerna, torde få bestridas från förevarande anslag. Å andra sidan förutsätter jag, att inkomster, som må uppkomma genom överlåtelse av den beställda materielen eller andra åtgärder, skall tillgodoföras förevarande anslag och utnyttjas för likvidering av lämnade beställningsbemyndiganden. Jag räknar vidare med att de medel som under anslaget reserverats till Kungl. Maj:ts disposition skall kunna utnyttjas såsom betalningsreserv.

Verksamheten under förevarande anslag blir under de närmaste budgetåren, såsom överbefälhavaren framhållit, i väsentlig grad beroende på resultatet av avvecklingen av de objekt, som nu inställes. Som jag anfört vid anmälan av frågan om försvarets utformning på längre sikt, anser jag mig därför tills vidare endast böra räkna med en verksamhet av ungefärligen den omfattning överbefälhavaren tillstyrkt. Detta innebär, att jag i första hand förutsätter, att återstående beslutade objekt fullföljes. Den verksamhet som härutöver kan förekomma bör främst inriktas på forskning och försök. Härvid är även anskaffningen av visst fartyg i försökssyfte i enlighet med marinförvaltningens förslag i skrivelse den 21 oktober 1957 aktuell. I den mån så visar sig kunna ske med hänsyn till medelstillgången bör ytterligare verksamhet kunna bedrivas. Denna bör lämpligen inriktas på objekt som angivits av chefen för marinen i hans skrivelse den 28 februari 1958. Med hänsyn till det anförda synes det erforderligt att olika möjligheter hålles öppna. Jag förutsätter därför, att Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att, inom ramen för av riksdagen tidigare medgivna beställningsbemyndiganden, besluta om ändrat utnyttjande av dessa bemyndiganden i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag nu angivit.

Som jag anfört under Avd. I föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 108 000 000 kronor.

Vid planerandet av verksamheten under förevarande anslag bör marinförvaltningen utgå från att detta anslag och anslaget till anskaffning av vapenmateriel m. m. för budgetåret 1959/60 kan uppföras med tillsammans högst 175 miljoner kronor.

Vad angår frågan om utnyttjandet av de medel som inflyter vid nedskrotning av pansarskeppet Sverige, synes skäl tala för att dessa medel

avsättes till en särskild fond, »Pansarskeppet Sveriges minnesfond». Fonden bör stå under statskontorets förvaltning. Beträffande utnyttjandet av fondens avkastning kan jag i huvudsak ansluta mig till vad marinförvaltningen föreslagit. Beslut om utnyttjandet av avkastningen bör dock fattas av Kungl. Maj:t.

Vid bifall till mina i det föregående angivna förslag kommer den 30 juni 1959 bemyndiganden om sammanlagt (475,261 — 108,0 =) 367,261 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna vad som föreslagits beträffande utnyttjandet av medel som inflyter vid nedskrotning av pansarskeppet Sverige;

b) till *Marinen: Fartygsbyggnader m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 108 000 000 kronor.

[41] **Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	185 000 000	98 980 661	1 153 358
1957/58 (statsliggaren s. 258)	85 000 000		
1958/59 (förslag)	85 500 000		

¹ Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 57 700 kronor.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 79) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.* för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 85 000 000 kronor.

Anskaffningen av vapenmateriel m. m. regleras från och med budgetåret 1953/54 av en plan, som godkänts av riksdagen. Enligt denna plan skall anskaffas materiel för flottan och kustartilleriet till belopp av 324 respektive 200 miljoner kronor. För vissa övriga anskaffningar avses enligt planen 136 miljoner kronor. Planen upptager således materielanskaffningar till ett sammanlagt belopp av (324 + 200 + 136 =) 660 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1952. Genom att vissa avlöningskostnader överförts från förevarande anslag till avlöningsanslag från och med budgetåret 1954/55, har planens sammanlagda kostnadsram minskats med 12,5 miljoner kronor. Å andra sidan ökas kostnaderna med belopp som för budgetåren 1954/57 tillförts förevarande anslag från anslag under tolfte huvudtiteln, 0,1575 miljon kronor. Den sammanlagda kostnadsramen uppgår här- efter till (660,0 — 12,5 + 0,1575 =) 647,6575 miljoner kronor.

För anskaffningar som upptagits i förenämnda plan har för budgetåren 1953/58 lämnats bemyndiganden om sammanlagt 527,6575 miljoner kronor. Av totalbeloppet för planen återstår således ($647,6575 - 527,6575 =$) 120,0 miljoner kronor.

Marinförvaltningen har för budgetåren 1947/57 erhållit bemyndiganden att utlägga beställningar till ett belopp av 714,7265 miljoner kronor, varvid inräknats för budgetåren 1954/57 från anslag under tolfte huvudtiteln överförda belopp om 157 500 kronor. I betalningsmedel för utlagda beställningar har till och med den 30 juni 1957 anvisats tillhoppa 508,4865 miljoner kronor. Vid utgången av budgetåret 1956/57 saknade således beställningsbemyndiganden till ett belopp av ($714,7265 - 508,4865 =$) 206,24 miljoner kronor täckning av betalningsmedel.

För innevarande budgetår uppgår såväl medgivna beställningsbemyndiganden som anvisade betalningsmedel till 85 miljoner kronor. Kungl. Maj:t har vidare den 28 februari 1958 beslutit, att äldre beställningsbemyndiganden om sammanlagt 3 082 530 kronor 25 öre skall indragas. Vid utgången av innevarande budgetår kommer således enligt hittills meddelade beslut beställningsbemyndiganden till ett avrundat belopp av ($206,24 + 85,0 - 85,0 - 3,083 =$) 203,157 miljoner kronor att icke vara täckta av betalningsmedel.

Av de beställningsbemyndiganden som medgivits enligt riksdagens beslut var den 1 oktober 1957 i runt tal 87 miljoner kronor icke utnyttjade.

Marinförvaltningen hemställer för nästa budgetår om medgivande att utlägga beställningar inom en kostnadsram av 85 miljoner kronor. Ämbetsverket hemställer att 105 miljoner kronor måtte anvisas i betalningsmedel.

Marinförvaltningen föreslår vidare att kostnadsramen för 1953 års plan för anskaffning av vapenmateriel m. m. — vilken enligt vad som förut anförts för närvarande beräknas till 647,6575 miljoner kronor — minskas med 0,4 miljoner kronor för vissa lönekostnader vilka förutsättes skola överföras från förevarande anslag till avlöningsanslag.

Marinförvaltningen anför att under budgetåret 1958/59 ett belopp av 85 miljoner kronor beräknas åtgå för att täcka betalningsutfallet för beställningar, utlagda med stöd av bemyndiganden som erhållits till och med innevarande budgetår. Av det begärda betalningsanslaget kan således endast ($105 - 85 =$) 20 miljoner kronor utnyttjas för beställningar under nästa budgetår.

Marinförvaltningen anför vidare, att innevarande budgetårs anslag 85 miljoner kronor jämte disponibel reservation, cirka 1,3 miljon kronor, så gott som fullständigt måste utnyttjas för att likvidera betalningsutfall till följd av tidigare gjorda beställningar. Ämbetsverket kan därför icke utlägga beställningar, som medför kontant- eller förskottslikvider under innevarande budgetår.

Chefen för marinen anför i sin förut nämnda skrivelse den 28 februari 1958, att vissa i sexårsplanen upptagna objekt, nämligen ombestyckning av ett svårt batteri, ombestyckning och förstärkning av tre medelsvåra batterier samt förstärkning av två svåra batterier, icke kan genomföras med den aktuella begränsningen av medelstilldelningen för marinen. Härutöver kan, såvitt avser kustartilleriet, avsedd modernisering av radar- och eldledningsutrustning ej genomföras. I fråga om övrig materiel minskas anskaffningen av ersättningsmateriel, reservdelar och ammunition, varjämte utbyggnaden av marinens kustradarstationer senarelägges.

Marinchefen anmäler vidare, att detaljundersökningar beträffande den närmare inriktningen av marinens vapenmaterielanskaffning igångsatts inom marinledningen. Förslag till ny materielplan beräknas kunna framläggas samtidigt med den tidigare nämnda flottplanen.

För att fortsätta anskaffning av vapenmateriel m. m. enligt gällande plan beräknas den 30 juni 1958 komma att återstå bemyndiganden, som icke är täckta av betalningsmedel, till ett belopp av 206,24 miljoner kronor. Marinchefen förutsätter, att anslaget till anskaffning av vapenmateriel m. m. för budgetåret 1958/59 skall uppföras med ett belopp av 86,0 miljoner kronor. Detta belopp åtgår i sin helhet för att likvidera redan gjorda beställningar samt för vissa mindre utbetalningar sammanhängande med materielens mottagande och installation ävensom för anskaffning av viss robotmateriel. Härutöver beräknas icke någon beställningsverksamhet, som föranleder utbetalningar under budgetåret 1958/59, bli möjlig. På grund härav anser marinchefen behov av nya beställningsbemyndiganden icke föreligga under nästa budgetår.

Departementschefen

Som jag anförts under Avd. I Försvarets utformning på längre sikt har jag icke funnit anledning till erinran mot marinchefens förslag beträffande viss begränsning av anskaffningarna enligt 1953 års sexårsplan. I enlighet med chefens för marinen förslag räknar jag icke heller med nya beställningsbemyndiganden för vapenmateriel m. m. under nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, om så erfordras, meddela beslut om ändrat utnyttjande av tidigare lämnade beställningsbemyndiganden. Anslaget bör uppföras med 85 500 000 kronor.

Som jag anförde vid anmälan av närmast föregående anslag bör verksamheten under anslagen till fartygsbyggnader m. m. och anskaffning av vapenmateriel m. m. planeras med utgångspunkt i att dessa anslag för budgetåret 1959/60 kan uppföras med sammanlagt högst 175 miljoner kronor.

Vid bifall till vad i det föregående föreslagits kommer den 30 juni 1959 bemyndiganden om sammanlagt (203,157 — 85,500 =) 117,657 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Under hänvisning till det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 85 500 000 kronor.

[42] **Marinen: Underhåll av fartyg m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	148 100 000	52 013 152	8 094 769
1957/58 (statsliggaren s. 259)	50 900 000		
1958/59 (förslag)	46 700 000		

¹ Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 388 000 kronor samt anvisat på tilläggsstat 3 000 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1956/57 i huvudsak bunden.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 79) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Underhåll av fartyg m. m.* för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 50 900 000 kronor.

Verksamheten under förevarande anslag har från och med budgetåret 1954/1955 reglerats med stöd av en femårsplan, som uppgjorts av marinförvaltningen. Enligt denna plan uppgår årskostnaden enligt 1954 års pris- och löneläge till i medeltal 46,0 miljoner kronor sedan avdrag skett för vissa lönekostnader till ett årligt belopp av 0,7 miljon kronor, vilka från och med den 1 juli 1954 överförts till avlöningsanslag. För innevarande budgetår är anslaget, som ökats till följd huvudsakligen av pris- och lönehöjningar, uppfört med 50,9 miljoner kronor.

Yrkande

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget minskas med 400 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar i medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
1. Vissa lönekostnader överföres till avlöningsanslag		100 000
2. Höjda löner	3 200 000	
3. Underhåll av nytillkommande materiel	1 500 000	
4. Underhållsarbeten inställes eller uppskjutes ...		5 000 000

— 400 000

Motiv

1. Marinförvaltningen förutsätter vid anslagsberäkningen, att lönekostnader för viss personal i marinförvaltningen, vilken för närvarande avlönas från förevarande anslag, i enlighet med vad föredragande departementschefen anfört vid anmälan av propositionen 1957: 110 (punkt 1) fortsättningsvis skall bestridas från ämbetsverkets avlöningsanslag. Härigenom minskar medelsbehovet under förevarande anslag med angivet belopp.

2. Beloppet avser såväl avtalsenliga lönehöjningar enligt 1957 års löneöverenskommelser som merkostnader till följd av löneglidning under tiden den 1 juli 1956—den 30 juni 1957.

3. Det ökade medelsbehovet betingas av tillkomsten av helikopter- och robotmateriel för vars underhåll medel icke finnes inrymda i 1957/58 års anslag.

4. Till följd av direktiv från överbefälhavaren föreslår marinförvaltningen, att anslaget för nästa budgetår begränsas med 5 miljoner kronor i förhållande till vad ämbetsverket eljest ansett erforderligt. För att nedbringa medelsbehovet har ämbetsverket dels företagit vissa omdispositioner i fråga om den ursprungliga femårsplanen, dels ock uppskjutit vissa underhållsarbeten. Härutöver uppkommer viss minskning av medelsbehovet genom den utranering av jagarna Klas Horn, Göteborg, Romulus och Remus, varom marinförvaltningen avser att göra framställning. De uppskjutna underhållsarbetena beräknas värdemässigt till 2,9 miljoner kronor. Ämbetsverket framhåller emellertid, att underhållsarbetena icke kan uppskjutas någon längre tid utan de allvarligaste konsekvenser för marinens materielberedskap och materiella standard.

Departementschefen

Jag föreslår, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 46 700 000 kronor. Därvid förutsätter jag, att ökad medelsanvisning å tilläggsstat för täckande av möjligen uppkommande pris- och lönestegringar icke skall ifrågakomma. Som framgått av mitt ställningstagande beträffande marinförvaltningens avlöningsanslag i det föregående räknar jag icke heller för nästa budgetår med överföring av avlöningskostnader till marinförvaltningens avlöningsanslag.

Verksamheten under förevarande anslag har under de senaste budgetåren reglerats med stöd av en långtidsplan, som uppgjorts av marinförvaltningen. Med hänsyn till förestående förändringar beträffande marinens organisation synes det lämpligt, att ämbetsverket i samband med anslagsäskandena för nästa budgetår söker uppgöra en ny plan för verksamheten under anslaget under de närmast följande budgetåren.

Under erinran om att anslaget minskas med 4 200 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Underhåll av fartyg m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 46 700 000 kronor.

[43] Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	86 700 000	94 141 099
1957/58 (statsliggaren s. 261)	90 300 000	
1958/59 (förslag)	108 200 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 85) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 105 000 000 kronor.

Beträffande de grunder, som tillämpas vid beräkningen av försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag, får jag hänvisa till vad jag anfört därom i det föregående vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för armén.

Personalförändringar m. m.

Försvarets civilförvaltning (skr. ^{28/9} 1957 och ^{31/1} 1958) föreslår i anslutning till yrkanden av chefen för flygvapnet m. fl. vissa personalförändringar m. m. vid flygvapnet.

Chefens för flygvapnet m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
1. Förändringar beträffande flygstaben			
Chefen för flygstaben Bo 4 med avlöningsförstärkning — Bo 5 eller Bo 5/4	—		
Operationsavdelningen			
1 kapten Ao 21	22 884		
Organisationsavdelningen			
1 major eller kapten Ao 23/21	24 130		
1 personalassistent Ae 13 — flygstabslotta Ae 19	—		
Utbildningsavdelningen			
1 gymnastikdirektör Ag 19	20 644		
Personalavdelningen			
1 major Ao 23	25 376		
1 befattning för pensionerad officer A: 24	11 292		
1 förvaltare Ao 17	18 612		

Chefens för flygvapnet m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
Pressektionen			
1 kapten Ao 21 — major Ao 23	2 492		
1 stabsredaktör Ae 19 — Ae 21	—		
1 fanjunkare Ao 13	15 132		
Underrättelseavdelningen			
1 överstelöjtnant eller major Ao 26/23	27 499		
3 kaptener Ao 21	68 652		
1 befattning för pensionerad officer A: 24	11 292		
1 tolk Ae 19	20 644		
2 amanuenser Ag 17 (civilförvalt- ningen; reglerad befordringsgång)	33 548		
1 kansliskrivare Ae 10	12 974		
1 biträde för skriv- och kontorsgöro- mål	9 034		
Signalavdelningen			
1 kapten Ao 21	22 884		
1 fanjunkare Ao 13	—		
Flygsäkerhetsavdelningen			
1 assistent Ae 21 (civilförvaltningen: förste byråsekreterare Ae 21)	22 884		
1 kanslibiträde Ao 7 — kontorist Ao 9	1 212		
Expeditionen			
1 befattning för pensionerad officer A: 25 — A: 26 eller major Ao 23 ...	—		
1 kansliskrivare Ao 10 — förste kans- liskrivare Ao 12 (registrator)	—		
1 kanslibiträde Ae 7 (civilförvaltning- en: extra biträde för skriv- och kontorsgöromål)	9 034		
1 biträde för skriv- och kontorsgöro- mål (civilförvaltningen: extra) ...	9 034		
1 biträde för skriv- och kontorsgöro- mål (civilförvaltningen: extra) ...	9 034		
1 kanslibiträde Ae 7 (civilförvaltning- en: extra biträde för skriv- och kontorsgöromål)	9 034		

Chefens för flygvapnet m.fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
1 kapten Ao 21 (kommenderingsre- serv)	22 884		
1 befattning för pensionerad officer A: 24; vice vörd (civilförvaltning- en: assistent Ae 15)	16 774		
1 kansliskrivare Ao 10	—		
1 säkerhetsinspektör Ao 23 (civilför- valtningen: Ae 21)	22 884		
1 kontorist Ae 9 — kontorsskrivare Ao 13; flygvapenchefens sekretera- re (civilförvaltningen: vikariatslön i 10 lönegraden)	654		
1 förrådsman Ag 7	11 108		+ 481 625
<hr/>			
2. Förändringar beträffande flygförvalt- ningen			
2 kaptener Ao 21 — majorer Ao 23...	4 984		
Underrättelsecentralen			
1 överstelöjtnant eller major Ao 26/23	—		
Flygplanavdelningens vapen- byrå			
1 kapten Ao 21	—		
3 flygingenjörer av 1. graden Ao 23...	—		
1 flygdirektör av 2. graden Ao 24 — flygdirektör av 1. graden Ao 26 ...	—		
Flygplanavdelningens flyg- planbyrå			
1 flygingenjör av 2. graden Ao 21 — flygdirektör av 2. graden Ao 24 ...	—		
1 kapten Ao 21	—		
Flygplanavdelningens motor- byrå			
1 flygdirektör av 2. graden Ao 24 — flygdirektör av 1. graden Ao 26 ...	—		
Flygplanavdelningen, försöks- centralen			
1 major Ao 23 — överstelöjtnant eller major Ao 26/23	2 206		

Chefens för flygvapnet m.fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
1 kapten Ao 21	—		
1 flygingenjör av 2. graden Ao 21 ...	21 408		
1 flygdirektör av 2. graden Ao 24 — flygdirektör av 1. graden Ao 26 ...	3 020		
Elektroavdelningens radio- byrå			
1 flygdirektör av 2. graden Ao 24 ...	—		
Elektroavdelningens radar- byrå			
2 flygingenjörer av 1. graden Ao 23 — flygdirektörer av 2. graden Ao 24	—		
1 flygingenjör av 2. graden Ao 21 — flygdirektör av 2. graden Ao 24 (ci- vilförvaltningen: flygingenjör av 1. graden Ao 23)	2 492		
1 flygingenjör av 1. graden Ao 23 — flygdirektör av 2. graden Ao 24 ...	—		
1 flygingenjör av 1. graden Ao 23 ...	25 376		
1 flygingenjör av 2. graden Ao 21 ...	—		
Elektroavdelningens flyg- elektrobyrå			
1 kapten Ao 21	—		
Intendenturbyrån			
1 förvaltare Ao 15 — Ao 17	1 838		
1 kapten Ao 21 utgår		—	
3 flygdirektörer av 1. graden i Ao 26 utgår		—	
2 flygdirektörer av 2. graden i Ao 24 utgår		—	
			+ 61 324
3. Förändringar beträffande eskader- staber			
4 eskaderchefer Bo 4 — Bo 5	—		
2 ställföreträdande eskaderchefer Bo 3	78 036		
1 ställföreträdande eskaderchef Bo 1/ Ao 26	32 531		
3 befattningar för pensionerad officer B: 3 utgår			47 884

Chefens för flygvapnet m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
4 löjtnanter (i intendenturbefattning)			
Ao 17/13 — kaptener Ao 21	17 272		
2 majorer eller kaptener Ao 23/21 ...	45 966		
1 kapten Ao 21	21 704		
4 driftingenjörer Ae 19	77 704		
1 fältmästare Ae 16	16 444		
1 befattning för pensionerad officer			
B: 3 utgår		15 948	
2 befattningar för pensionerad officer			
A: 24 utgår		20 444	
3 befattningar för pensionerad under-			
officer A: 16 utgår		19 392	+ 185 989
<hr/>			
4. Utbyggnad av signalorganisationen m. m.			
1 major eller kapten Ao 23/21	24 130		
1 förvaltare Ao 15	—		
1 kapten Ao 21	21 704		
1 kapten Ao 21	21 704		
3 fanjunkare Ao 13	41 730		
1 teleingenjör Ae 19	—		
1 förste mästare Ao 14	—		
4 flygtekniker Ao 10	47 320		+ 156 588
<hr/>			
5. Luftbevakningens organisation			
Inspektionen för luftbevak-			
ningen			
1 major eller kapten Ao 23/21 —			
överstelöjtnant eller major Ao 26/			
23	3 369		
1 kapten Ao 21	22 884		
1 assistent Ae 15 — Ae 17	—		
1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist			
Ae 9	—		
Förband och skolor			
9 befattningar för pensionerad offi-			
cer A: 24	91 998		
15 överfurirer Ao 9	168 330		
6 vaktmän Ag 8	63 960		
3 förste mästare Ao 14	44 142		

Chefens för flygvapnet m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
3 mästare Ao 12	39 486		
20 flygtekniker Ao 10	236 600		
4 tekniska biträden Ag 7 — Ae 7 ...	—		
25 tekniska biträden Ag 5 — Ae 5 ...	—		
3 tekniska biträden Ag 7	30 402		
14 tekniska biträden Ag 5	127 764		
3 kaptener Ao 21	65 112		
2 fanjunkare Ao 13	27 820		
2 verkmästare Ao 16	31 096		
3 fanjunkare Ao 13 — förvaltare Ao 15	—		+ 952 963
6. Personal för markstridsutbildningen			
2 kaptener Ao 21	45 768		
10 fanjunkare Ao 13	139 100		
21 överfurirer Ao 9	235 662		
19 1. överfurirer Ao 11; jfr punkt 11 (civilförvaltningen: överfurirer Ao 9)	213 218		+ 633 748
7. Personalförstärkning vid attackflot- tiljerna			
6 fanjunkare Ao 13	83 460		
6 sergeanter Ao 11	74 724		
12 flygtekniker Ao 10	141 960		+ 300 144
8. Personalförändringar vid Roslagens flygkår (F 2)			
1 överstelöjtnant Ao 26 — kårchef Bo 1	—		
1 kapten Ao 21	—		
2 flottiljpoliser Ao 11	25 808		
2 flottiljpoliser Ao 9	23 248		+ 49 056
9. Personalförändringar vid krigsflyg- skolan (F 5)			
2 kaptener Ao 21	42 816		
1 mästare Ao 12	12 862		
4 löjtnanter Ao 17/13 (flygavdelnings- chefer) — kaptener Ao 21	17 312		+ 72 990

Chefens för flygvapnet m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
10. Personalförändringar vid Norrbottens flygbaskår (F 21)			
1 major Ao 23 — överstelöjtnant eller major Ao 26/23	—		
1 kapten Ao 21 — major Ao 23	2 492		
2 (1) kaptener Ao 21	22 884		
1 flygingenjör av 1. graden Ao 23 ...	—		
1 verkmästare Ao 16	17 678		
2 överfurirer Ao 9 (signalister)	—		
2 överfurirer Ao 9 (trupputbildare)...	24 640		
2 överfurirer Ao 9 (sjukvårdare) ...	24 640		
2 flottiljpoliser Ao 11	27 312		
2 flottiljpoliser Ao 9	24 640		
1 tekniskt biträde Ag 5	10 008		
1 förrådsförmän Ae 9 (civilförvalt- ningen: förrådsman Ae 7)	11 108		
1 sjukvårdsbiträde Ae 2	8 574		
1 kanslibiträde Ag 7 — Ae 7	—		+ 173 976
11. Förändringar i övrigt beträffande mi- litär personal			
1 major Ao 23 vid F 20	23 984		
1 major Ao 23 vid F 11	23 984		
1 major Ao 23 (chef för stridsledar- skola)	24 262		
1 kapten Ao 21 vid flygkrigshög- skolan	22 884		
1 kapten Ao 21 (för militärpsykolo- giska institutet)	—		
1 kapten Ao 21 vid F 8	22 884		
1 kapten Ao 21 (för försvarsstabens signaltjänstavdelning)	—		
3 (1) löjtnanter (i intendenturbe- fattning) Ao 17/13	15 648		
9 förvaltare (i förrådstjänst) Ao 15 — Ao 17	—		
10 förvaltare (i signaltjänst) Ao 15 — Ao 17	—		
13 fanjunkare Ao 13	—		
12 fanjunkare Ao 13 (radarstridsle- dare)	166 920		

Chefens för flygvapnet m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
4 fanjunkare Ao 13	55 640		
5 sergeanter Ao 11	62 270		
6 förste flygnavigatörer Ae 11	74 724		
3 flygnavigatörer av 1. graden Ae 9	33 666		
9 flygnavigatörer av 2. graden Ae 8/7	93 573		
9 furirer Ae 8/7 — överfurirer Ao 9 (sjukvårdare)	7 425		
19 överfurirer Ao 9 — 1. överfurirer Ao 11 (biträdande stabsunderoffi- cerare)	—		
19 1. överfurirer Ao 11 (specialin- struktörer); jfr punkt 6 (civilför- valtningen: överfurirer Ao 9)	—		
5 garageförmän Ae 10 — 1. överfu- rirer Ao 11	—		
19 1. överfurirer Ao 11 (bokförråds- föreståndare)	—		
19 överfurirer Ao 9 — 1. överfurirer Ao 11 (radartroppechef)	—		+ 627 864
<hr/>			
12. Förändringar beträffande trafikledar- personal			
4 trafikledare Ae 17	69 544		
2 trafikledare i reglerad beford- ringsgång	27 820		
Samtliga trafikledare överföres till ci- vilmilitär anställningsform	—		
6 stabstrafikledare Ae 23 — Ao 23...	—		
19 förste trafikledare Ae 21 — Ao 21	—		
18 trafikledare Ae 17 — Ae 19	—		
1 förste trafikledare Ae 21 för flyg- förvaltningens försöksplats	21 704		
1 trafikledare Ae 17 för flygförvalt- ningens försöksplats	17 386		
1 förste trafikledare Ae 21	21 704		

Chefens för flygvapnet m. fl. yrkanden		Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
		Ökning	Minskning	Summa
4 trafikledare Ae 17	69 544			
1 förste stabstrafikledare Ao 26 (ci- vilförvaltningen: Ae 24)	26 712			+ 254 414
<hr/>				
13. Förändringar beträffande personal för den militära väderlekstjänsten				
Flygstabens väderleks- avdelning				
1 stabsmeteorolog Ao 23	25 376			
3 meteorologer Ao 21	68 652			
3 meteorologer Ao 19	61 932			
1 meteorolog i reglerad befordrings- gång	16 774			
3 meteorologassistenter Ae 11	40 968			
1 väderlekstekniker Ae 10 utgår ...			12 974	
4 tekniska biträden Ae 7	44 432			
1 kontorsbiträde Ao 5 utgår			10 008	
1 meteorolog Ae 19 — Ao 19	—			
Väderleksstationerna				
1 meteorolog Ao 19	19 426			
2 meteorologer i reglerad beford- ringsgång	31 096			
19 meteorologer Ae 19 — Ao 19	—			+ 285 674
<hr/>				
14. Förändringar i övrigt beträffande flottiljpolispersonal				
1 förste flottiljpolis Ao 13	13 910			
5 flottiljpoliser Ao 11	62 270			
8 flottiljpoliser Ao 9	89 776			
1 flottiljpolis Ao 11 vid F 1	12 152			
2 flottiljpoliser Ao 9 vid F 1	21 912			+ 200 020
<hr/>				
15. Förändringar i övrigt beträffande tek- nisk personal				
20 förrådsförvaltare Ao 15 — Ao 17	—			
4 förste mästare Ao 14 vid flygvap- nets tekniska skola (civilförvalt- ningen: 2 förste mästare Ao 14 och 2 mästare Ao 12)	55 752			

Chefens för flygvapnet m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
3 förste mästare Ao 14 — verkmästare Ao 16	5 190		
1 mästare Ao 12 — verkmästare Ao 16	3 282		
30 flygtekniker Ao 10	354 900		
4 förste mästare Ao 14	58 856		
2 mästare Ao 12	26 324		
19 flygtekniker Ao 10	224 770		
3 förste mästare Ao 14	44 142		
7 flygtekniker Ao 10	82 810		
1 flygdirektör av 2. graden Ao 24	—		
1 verkmästare Ao 16	—		
3 flygingenjörer av 1. eller 2. graden Ao 23/21	—		
3 verkstadsöveringenjörer ABp 26 — Bp 1	—		
18 flygdirektörer av 2. graden Ao 24 — flygdirektörer av 1. graden Ao 26	—		
823 flygtekniker Ao 10 — förste flygtekniker Ao 12	—		+ 856 026
<hr/>			
16. Förändringar i övrigt beträffande förråds-, vakt- och maskinpersonal			
19 förrådsmästare Ae 12 — Ae 13 (drivmedelsförråd)	—		
19 förrådsförmän Ae 9 — Ae 11 (säkerhetsmaterieförråd)	—		
5 fältföreståndare Ae 10 (civilförvaltningen: fältförmän Ae 9)	48 370		
1 vaktman Ae 8 vid flygvapnets centrala skolor	10 660		
1 förrådsman Ag 7 vid F 4	10 134		
1 förrådsman Ae 7 vid F 7	10 134		
1 reparatör Ae 8 vid F 7	10 660		
1 eldare Ag 7 vid F 13	10 134		

Chefens för flygvapnet m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
1 reparatör Ag 9 vid F 13 — Ae 9 ...	—		
1 reparatör Ae 9 vid F 18	11 222		
1 eldare Ag 7 vid F 18	10 134		+ 121 448
<hr/>			
17. Förändringar i övrigt beträffande kontorspersonal			
20 biträden för skriv- och kontors- göromål — kanslibiträden Ae 7 ...	37 920		
1 kontorsbiträde Ao 5 vid F 20 — kanslibiträde Ao 7	—		
8 biträden för skriv- och kontors- göromål med halvtidstjänstgöring	32 952		
5 biträden för skriv- och kontors- göromål vid F 3, F 6, F 8, F 14 och F 15 utgår		41 190	
2 biträden för skriv- och kontors- göromål med halvtidstjänstgöring vid F 2 och F 11 utgår		8 238	
8 biträden för skriv- och kontors- göromål — kontorsbiträden Ao 5	—		
8 kontorsbiträden Ao 5 — biträden för skriv- och kontorsgöromål ...	—		
1 kontorsbiträde Ao 5 vid F 21 — kontorsbiträde Ao 5 vid fjärde eskaderstaben	—		+ 21 444
<hr/>			
18. Övriga personalförändringar m. m.			
1 fotoingenjör Ae 19 vid F 11 (civil- förvaltningen: driftingenjör Ae 19)	19 126		
1 lärare i gymnastik och idrott Ae 17 vid F 20 — Ae 19	2 046		
10 assistenter för frivilligfrågor Ag 9	—		
9 assistenter för frivilligfrågor Ag 9 med halvtidstjänstgöring	—		
Arvoden till assistenter för frivillig- frågor (civilförvaltningen: ytter- ligare 24 tjänstgöringsmånader)...	16 800		

	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
Chefens för flygvapnet m. fl. yrkanden			
1 sjuksköterska Ae 10 vid flygstaben (civilförvaltningen: Ae 9) ...	12 320		
1 ekonomibitråde Ag 2 vid F 12	7 628		
2 ekonomibiträden Ag 2 med halvtidstjänstgöring vid F 13 och F 21	8 101		
19 sjukvårdsförmän Ae 9 — Ae 11 ...	—		
19 hundgårdsförmän Ae 8 — Ae 9 ...	—		
Arvoden till deltidstjänstgörande lärare och föreläsare vid fasta utbildningsanstalter och skolor	3 000		
Arvoden till civila lärare för underbefälsutbildning	44 000		
Arvoden till observationspersonal i väderlekstjänst	6 000		
Flygtillägg m. m.	3 700 000		+ 3 819 021
<hr/>			
19. Omräkning			
1957 års löneplansrevision m. m.	13 078 000		
Omräkning i övrigt	2 134 000		+ 15 212 000
<hr/>			

Motiv

1. *Förändringar beträffande flygstaben.* Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionerna 1956: 110 (s. 171—175 och 191) och 1957: 110 (s. 182—186 och 213) har riksdagen medgivit vissa förstärkningar av flygstabens personalorganisation. I äskandena för nästa budgetår återkommer flygvapenchefen till de förslag beträffande flygstaben, som framförts för tidigare budgetår men ännu icke vunnit bifall, samt föreslår härutöver viss ytterligare ökning av personalen. Enligt flygvapenchefen är det nödvändigt att nu föreslagna personalökningar genomföres utan dröjsmål om flygstaben på ett tillfredsställande sätt skall kunna fullgöra sina arbetsuppgifter, som på grund av den snabba tekniska utvecklingen starkt ökat.

Genom beslut den 29 juli 1957 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för flygvapnet att från och med 1 oktober 1957 pröva en ny organisation för flygledningen. Den nya organisationen har bland annat till syfte att så långt möjligt minska behovet av personalökningar inom flygstaben. Organisationen innebär i huvudsak, att luftbevakningsinspektionens stab upplöses och personalen överföres till olika avdelningar inom flygstaben, att en planeringsavdelning och en underrättelseavdelning tillkommer samt att inspektören för luftbevakningen erhåller utökade arbetsuppgifter.

Flygvapenchefen upptager ånyo frågan om löneställningen för chefen för flygstaben och föreslår att beställningen för flygstabschef placeras i samma lönegrad som föreslås (jfr p. 3) för eskadercheferna, nämligen Bo 5, eller därest detta förslag icke vinner bifall, i alternativt Bo 5 eller Bo 4. Civilförvaltningen, som anser att denna fråga icke kan bedömas annat än i samband med en allmän översyn av löneställningen för de högre militära chefstjänsterna, räknar icke med bifall till förslaget.

Flygvapenchefen föreslår ånyo att för operationsavdelningen inrättas en kaptansbeställning i Ao 21. Civilförvaltningen biträder alltjämt detta förslag.

Beträffande organisationsavdelningen återkommer flygvapenchefen till förslaget om att för avdelningens byggnadssektion inrätta en beställning för alternativt major eller kapten i Ao 23 eller Ao 21, avsedd för chef för sektionen. Civilförvaltningen, som förut ställt sig tveksam till detta förslag, uttalar att förvaltningen alltjämt icke är övertygad om behovet av beställningen. Med hänsyn till att flygvapenchefen starkt framhållit nödvändigheten av att beställningen tillkommer, har civilförvaltningen emellertid ansett sig böra räkna med att densamma inrättas.

Vid varje försvarsgrensstab finnes en personalassistent i Ae 13 för biträde vid handläggningen av rekryterings-, utbildnings- och krigsplaceringsärenden rörande frivillig personal. På grund av flyglottaorganisationens utbyggnad har enligt flygvapenchefen omfattningen av dessa ärenden inom flygvapnet ökat. Bristen på stabsofficerare har vidare medfört, att personalassistenten i stor utsträckning måst åläggas även sådana arbetsuppgifter, som normalt ankommer på officer. Flygvapenchefen föreslår med hänsyn härtill att tjänsten för personalassistent från och med nästa budgetår uppflyttas till lönegraden Ae 19. Samtidigt föreslås att tjänstebenenämningen ändras till flygstabslotta. Civilförvaltningen är i avvaktan på en närmare utredning om arbetsuppgifterna för personalassistenterna vid försvarsgrensstaberna icke beredd att nu taga ställning till flygvapenchefens förslag.

Civilförvaltningen vill alltjämt icke motsätta sig flygvapenchefens åter framförda förslag om att inrätta en tjänst för gymnastikdirektör i Ag 19 vid utbildningsavdelningen.

Personalärendena handläggas vid flygstaben — förutom vid personalavdelningen — även vid utbildnings-, organisations-, signal-, flygsäkerhets- och väderleksavdelningarna. För att en rationell behandling av personalärendena skall ernås måste dessa enligt flygvapenchefen handläggas centralt. Chefen för flygvapnet upprepar därför tidigare framförda förslag om att utöka personalavdelningen med en pensionerad officer i arvodesbefattning i A: 24 och en förvaltare i Ao 17. Vidare föreslås att för personalavdelningen, i likhet med vad som redan skett för operations-, organisations-, utbildnings- och signalavdelningarna, inrättas en beställ-

ning för major, avsedd för ställföreträdande avdelningschef. Civilförvaltningen, som anser den föreslagna centraliseringen av flygvapnets personalärenden vara en ändamålsenlig åtgärd, biträder flygvapenchefens förslag.

Beträffande pressektionen återkommer chefen för flygvapnet ånyo till förut framförda förslag om att utbyta den för chef för sektionen avsedda kaptensbeställningen i Ao 21 mot en beställning för major i Ao 23 och att utöka personalen vid sektionen med en fanjunkare i Ao 13 avsedd för rekryteringsuppgifter. En tjänst för stabsredaktör i Ae 19, inrättad från och med innevarande budgetår, föreslås härjämte uppflyttad till 21 lönegraden. Civilförvaltningen räknar med att kaptensbeställningen utbytes mot en majorsbeställning. Däremot anser ämbetsverket icke tillräcklig anledning föreligga att redan nu föreslå ändring i den av statsmakterna vid 1957 års riksdag beslutade löneställningen för stabsredaktörstjänsten. Förslaget om att inrätta en fanjunkerbeställning för rekryteringsverksamheten tillstyrkes alltjämt av civilförvaltningen.

Chefen för flygvapnet föreslår ånyo att en underrättelseavdelning organiseras inom flygstaben. För avdelningen erfordras enligt flygvapenchefen beställningar och tjänster för en överstelöjtnant eller major i Ao 26 eller Ao 23, tre kaptener i Ao 21, en officer i arvodesbefattning i A: 24, en tolk i Ae 19, två amanuenser i Ag 17, en kansliskrivare i Ae 10 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång. Civilförvaltningen biträder alltjämt förslaget men förutsätter att bestämmelserna om reglerad befordringsgång tillämpas på amanuenserna.

Arbetsvolymen vid signalavdelningen har enligt flygvapenchefen ökat kraftigt under de senare åren på grund av den starka expansion, som ägt rum inom det teletekniska området. Denna utveckling har bland annat inneburit att helt nya materielslag tillkommit, vilket gjort det nödvändigt att i stor utsträckning ompröva hittills gällande principer för telematerielens utnyttjande. Den personal som finns till förfogande är enligt flygvapenchefen icke tillräcklig för dessa nya arbetsuppgifter. Flygvapenchefen föreslår därför att en beställning för kapten i Ao 21 tillkommer för signalavdelningen från och med nästa budgetår. Civilförvaltningen biträder förslaget.

Vid signalavdelningens teleprintercentral, som är i verksamhet dygnet runt, tjänstgör fyra underofficerare som vaktchefer. På grund av tjänstgöringens speciella art är det enligt flygvapenchefen icke möjligt att vid förfall för någon av dessa tillgodose behovet av ersättare genom kommandering, vilket fått till följd att vaktchefernas genomsnittliga arbetstid kommit att uppgå till cirka 55 timmar per vecka. För att nedbringa arbetstiden föreslås att en beställning för fanjunkare i Ao 13, avsedd för vaktchef vid teleprintercentralen, inrättas. Civilförvaltningen, som icke finner de skäl som anförts tillräckligt bärande, räknar icke med bifall till förslaget.

För att möjliggöra haveriförebyggande åtgärder utföres vid flygsäkerhetsavdelningen omfattande statistiska sammanställningar och ana-

lyser av inträffade haverier, tillbud och materielfel. För denna verksamhet har hittills disponerats en vid flygförvaltningen anställd, akademiskt utbildad tjänsteman i Ag 19. Då verksamheten i fråga är av väsentlig betydelse för flygsäkerhetsarbetet bör enligt flygvapenchefen en särskild tjänst, avsedd för assistent vid flygsäkerhetsavdelningen, inrättas. Då innehavaren av tjänsten självständigt skall kunna bedriva forskning rörande personalfel under flygtjänst bör tjänsten placeras i Ae 21. Civilförvaltningen tillstyrker att för ifrågavarande verksamhet tillkommer en tjänst för förste byråsekreterare i Ae 21.

Flygvapenchefens ånyo framförda förslag om att utbyta en kanslibiträdestjänst i Ao 7 vid flygsäkerhetsavdelningen mot en tjänst för kontorist i Ao 9 tillstyrkes alltjämt av civilförvaltningen.

Chefen för flygvapet föreslår ånyo att en arvodesbefattning för pensionerad officer i A: 25, avsedd för chef för flygstabens expedition, utbytes mot en beställning för major i Ao 23 eller en arvodesbefattning för pensionerad officer i A: 26. Civilförvaltningen anser sig icke kunna tillstyrka förslaget med hänsyn till den utredning om löneställningen för arvodesbefattningar som uppdragits åt ämbetsverket.

Civilförvaltningen kan alltjämt icke biträda flygvapenchefens ånyo framförda förslag om utbyte av den för registrator vid flygstaben avsedda kansliskrivartjänsten i Ao 10 mot en tjänst för förste kansliskrivare i Ao 12.

Flygvapenchefen återkommer till frågan om förstärkning av skrivpersonalen vid flygstabens expedition och föreslår liksom föregående år att tjänster för ett kanslibitråde i Ae 7 och ett biträde för skriv- och kontorsgöromål tillkommer. Flygvapenchefen föreslår vidare att för organisationsavdelningen tillkommer ett biträde för skriv- och kontorsgöromål, avsett för personalassistenten vid flygstaben, och att för signalavdelningen, där det ökade utrednings- och planläggningsarbetet medfört en betydande ökning av skrivarbetet, inrättas en kanslibiträdestjänst i Ae 7. — Civilförvaltningen, som för innevarande budgetår medgivit anställande av extra biträden för skriv- och kontorsgöromål såsom tillfällig personalförstärkning vid flygstabens expedition, anser sig med anledning av flygvapenchefens förslag kunna tillstyrka att fyra extra tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål tillkommer för expeditionen från och med nästa budgetår. Ämbetsverket förutsätter att såväl expeditionens som organisations- och signalavdelningarnas ökade behov av biträdespersonal därigenom skall bli tillgodosett.

Från och med innevarande budgetår har en beställning för kapten, avsedd för aspirant vid flygstaben, tillkommit i utbyte mot en beställning för löjtnant. Chefen för flygvapnet, som framhåller de stora fördelar för arbetet vid flygstaben som en kommenderingsreserv innebär, föreslår att

för nästa budgetår inrättas ytterligare en kaptensbeställning i Ao 21, avsedd för aspirant vid flygstaben. Civilförvaltningen tillstyrker förslaget.

Chefen för flygvapnet har ånyo återkommit till frågan om inrättande av en arvodesbefattning i A: 24, avsedd för vicevärd för flygstabens ämbetsbyggnad. Vidare föreslår flygvapenchefen att en tjänst för kansliskrivare i Ao 10 tillkommer för flygstabens organisationsavdelning för vissa serviceuppgifter i fråga om den ekonomiska förvaltningen, som förut lämnats av flygstabens kassaavdelning (avdelningen har från och med den 1 juli 1957 uppgått i flygförvaltningens kassaavdelning), samt för vissa andra gemensamma serviceuppgifter. — Civilförvaltningen anför att ämbetsverket icke står främmande för att visst personalbehov kan föreligga inom flygstaben för sådana serviceuppgifter, som kassaavdelningen tidigare biträtt med. Ämbetsverket kan dock ej tillstyrka att för ändamålet inrättas en kansliskrivartjänst vid organisationsavdelningen. Civilförvaltningen, som i denna fråga under hand samrätt med 1956 års försvarsförvaltningssakkunniga, föreslår att såväl vicevärdskapet vid flygvapnets ämbetsbyggnad som förenämnda serviceuppgifter åläggas samma person och att för ändamålet inrättas en tjänst för assistent i Ae 15 vid flygstaben.

För handläggning av säkerhetsfrågor finnes inom flygförvaltningen (administrativa byrån) två befattningshavare, en byråinspektör och en assistent. Den senare har sedan 1951 även biträtt vid handläggningen av dylika ärenden inom flygstaben. Enligt flygvapenchefen har det visat sig otillräckligt för flygstabens del med den hjälp, som kunnat erhållas av nyssnämnde assistent. Bevaknings- och säkerhetsfrågor för flygvapnet har därför i stor utsträckning även måst handläggas av annan personal, vilket medfört en icke önskvärd uppdelning av dessa uppgifter på ett flertal befattningshavare och avdelningar. Frågor av säkerhetsnatur bör enligt flygvapenchefen handläggas av endast en befattningshavare för att den nödvändiga överblicken och samordningen skall kunna vinnas och för att nödvändig sekretess skall kunna upprätthållas. Chefen för flygvapnet föreslår därför att en tjänst i Ao 23 tillkommer vid flygstaben, avsedd för en säkerhetsinspektör, direkt underställd flygstabschefen. Civilförvaltningen tillstyrker att en tjänst för säkerhetsinspektör i Ae 21 inrättas från och med nästa budgetår. Ämbetsverket ifrågasätter emellertid huruvida icke arbetsuppgifterna för säkerhetsinspektören och säkerhetspersonalen vid flygförvaltningen bör samordnas, exempelvis på så sätt att sistnämnda personal överföres till flygstaben och underställes inspektören.

Chefen för flygvapnet upprepar förslaget, att en kontoristtjänst i Ae 9, avsedd för sekreterare åt flygvapenchefen, skulle utbytas mot en tjänst för kontorsskrivare i Ao 13. Civilförvaltningen, som i medelsäskandena för innevarande budgetår föreslog en översyn av löneställningen för handsekreterartjänster vid de högre militära staberna, anser alltjämt att en dylik översyn bör komma till stånd. Därest resultatet av en sådan översyn icke

skulle kunna komma under behandling vid 1958 års riksdag, ifrågasätter civilförvaltningen om icke innehavaren av ifrågasatt tjänst vid flygstaben, såsom ett provisorium, bör kunna meddelas förordnande att mot vikariatslön bestrida göromål, som eljest ankommer på tjänsteman i 10 lönegraden.

Flygvapenchefen föreslår ånyo att en tjänst för förrådsman i Ag 7 inrättas för att förstärka personalen vid flygstabens bok- och kartförråd. Civilförvaltningen, som alltjämt biträder förslaget, erinrar om att ämbetsverket medgivit att under innevarande budgetår tolv arbetsmånader får utnyttjas för att anställa en kollektivavtalsavlönad förrådsarbetare såsom provisorisk förstärkning vid nämnda förråd.

2. *Förändringar beträffande flygförvaltningen.* De förslag av flygvapenchefen som redovisas i det följande avser sådan personal vid flygförvaltningen, som avlönas från förevarande anslag. Vissa av förslagen har framställts tidigare (jfr prop. 1957: 110, s. 201—202). — För övriga personalförändringar vid flygförvaltningen har redogjorts i det föregående under flygförvaltningens avlöningsanslag.

Såsom adjutant åt souschefen vid flygförvaltningen respektive assistent åt chefen för elektroavdelningen tjänstgör för närvarande två kaptener. Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter som numera åvilar dessa befattningshavare anser flygvapenchefen att de bör vara majorer och föreslår därför att för nästa budgetår två kaptensbeställningar omvandlas till beställningar för major i Ao 23. Civilförvaltningen biträder förslaget.

I anslutning till förslag i flygförvaltningens äskanden för nästa budgetår om inrättande av en underrättelsecentral föreslår flygvapenchefen att en beställning tillkommer för alternativt överstelöjtnant eller major i Ao 26 eller Ao 23, avsedd för chef för centralen (jfr prop. 1957: 110, s. 182). Civilförvaltningen räknar icke med att förslaget vinner bifall.

Flygvapenchefen föreslår vidare *dels* beträffande flygplanavdelningens vapenbyrå att centralsektionen tillföres en kaptensbeställning, bomb- och raketsektionen en beställning för flygingenjör av 1. graden och installationssektionen två flygingenjörbeställningar av 1. graden samt att en beställning som flygdirektör av 2. graden, avsedd för chef för sistnämnda sektion, utbytes mot en flygdirektörsbeställning av 1. graden, *dels* i fråga om flygplanavdelningens flygplanbyrå, att en beställning för flygingenjör av 2. graden, avsedd för flygplansektionen, utbytes mot en beställning för flygdirektör av 2. graden, avsedd för chef för centralsektionen, och att en kaptensbeställning inrättas för utrustningssektionen, *dels ock* beträffande flygplanavdelningens motorbyrå att en beställning för flygdirektör av 2. graden, avsedd för chef för motorsektion 2, utbytes mot en beställning för flygdirektör av 1. graden. — Civilförvaltningen anser sig icke kunna tillstyrka dessa förslag.

I fråga om flygplanavdelningen, försökscentralen föreslår

flygvapenchefen att en majorsbeställning i Ao 23, avsedd för militärassistenten vid försökscentralen, på grund av de alltmer kvalificerade arbetsuppgifter som kommit att åvila militärassistenten, utbytes mot en beställning för alternativt överstelöjtnant eller major i Ao 26 eller Ao 23. Vidare föreslår flygvapenchefen att en beställning för kapten, avsedd som biträde åt försökscentralens chef, tillkommer och att en beställning för flygingenjör av 2. graden i Ao 21 tillföres vapensektionen. Slutligen föreslås att en beställning för flygdirektör av 2. graden i Ao 24, avsedd för chef för motorsektionen, med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter som åvilar nämnde chef utbytes mot en flygdirektörsbeställning av 1. graden i Ao 26. — Civilförvaltningen tillstyrker förslagen utom i vad avser kaptenbeställningen för biträde åt försökscentralens chef.

Civilförvaltningen anser sig icke för närvarande kunna biträda flygvapenchefens förslag att en flygdirektör av 2. graden tillföres elektroavdelningens radiobyrå för ärenden rörande teknisk driftövervakning av radiosystem m. m.

Beträffande elektroavdelningens radarbyrå föreslår flygvapenchefen följande personalförändringar, nämligen att två beställningar för flygingenjör av 1. graden, som anges vara avsedda för markradarsektionen och flygradarsektionen, utbytes mot beställningar för flygdirektör av 2. graden, att en beställning för flygingenjör av 2. graden, avsedd för flygradarsektionen, utbytes mot beställning för flygdirektör av 2. graden, att en beställning för flygingenjör av 1. graden, avsedd för ställföreträdande sektionschef vid navigeringsradarsektionen, utbytes mot en beställning för flygdirektör av 2. graden samt att utvecklingssektionen tillföres beställningar för en flygingenjör av 1. graden för projektering av radarmateriel m. m. och en flygingenjör av 2. graden för handläggning av servomekaniska projekt. — Civilförvaltningen tillstyrker att den för flygradarsektionen avsedda flygingenjörbeställningen av 2. graden utbytes mot beställning för flygingenjör av 1. graden i Ao 23 och att för utvecklingssektionen tillkommer en flygingenjörbeställning av 1. graden i Ao 23. I övrigt kan civilförvaltningen icke biträda flygvapenchefens förslag.

Flygvapenchefens förslag att elektroavdelningens flygelektrobyrå tillföres en beställning för kapten, avsedd för biträde åt byråchefen vid handläggningen av vissa ärenden, kan civilförvaltningen icke heller biträda.

Däremot tillstyrker civilförvaltningen flygvapenchefens förslag att en förvaltare i Ao 15 vid intendenturbyrån, placerad som chef för centralförrådet för intendenturmateriel i Västerås, uppflyttas till lönegraden Ao 17 med hänsyn till sin självständiga ställning och sitt ansvar.

I flygförvaltningens medelsäskanden för nästa budgetår föreslås vissa personalförändringar, som berör personal på flygvapnets stat. Sålunda före-

slås att en kaptensbeställning, avsedd för chef för flygplanbyråns utrustningssektion, utbytes mot en beställning (tjänst) för alternativt major, flygingenjör av 1. graden eller förste byråingenjör, att tre beställningar för flygdirektör av 1. graden, avsedda för chefer för flygplanbyråns projektsektion respektive radio- och radarbyråernas utvecklingssektioner, utbytes mot tjänster för överingenjörer samt att två beställningar för flygdirektör av 2. graden, en vid försökscentralen (teknisk assistent) och en vid underhållsavdelningens förrådsbyrå (chef för reservdelsplaneringssektionen) utbytes mot en tjänst för överingenjör respektive en beställning (tjänst) för alternativt flygdirektör av 1. graden eller byrådirektör i Ao 26. De föreslagna nya tjänsterna förutsättes samtliga bli uppförda på flygförvaltningens stat. Därest förslagen vinner bifall kan beställningar för en kapten i Ao 21, tre flygdirektörer av 1. graden i Ao 26 och två flygdirektörer av 2. graden i Ao 24 utgå ur personalorganisationen för flygvapnet. — Civilförvaltningen räknar emellertid icke med att de föreslagna utbytena skall komma till stånd.

3. *Förändringar beträffande eskaderstabber.* Vid 1956 års riksdag har beslut fattats om ny regional ledningsorganisation för flygvapnet. Den nya organisationen, som helt genomförts från och med den 1 oktober 1957, innebär i huvudsak, att eskadercheferna ålagts ansvaret för såväl flygoperationer som bas- och underhållstjänst, jakteskaderchef jämväl för jaktstridsledning och luftbevakning, samt att eskader- och flygbasområdesstabber sammanslagits (jfr prop. 1956: 110, s. 6—13).

I de militärorganisatoriska underlagen för budgetåren 1956/57 och 1957/58 har flygvapenchefen föreslagit vissa personalförändringar, som ansetts erforderliga för den nya ledningsorganisationen. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionerna 1956: 110 (s. 191) och 1957: 110 (s. 213) har riksdagen medgivit att några av de föreslagna förändringarna får vidtagas. I det följande återkommer flygvapenchefen till de förslag som framförts tidigare men ännu icke vunnit bifall samt föreslår härutöver vissa ytterligare personalförändringar.

Chefen för flygvapnet föreslår sålunda ånyo att beställningarna för fyra eskaderchefer i lönegraden Bo 4 uppflyttas till Bo 5. I anslutning till vad civilförvaltningen enligt det föregående (jfr punkt 1) anfört beträffande löneställningen för högre militära chefstjänstemän, är ämbetsverket emellertid icke berett att biträda den föreslagna förändringen i löneställningen för eskadercheferna.

Civilförvaltningen tillstyrker däremot flygvapenchefens ånyo framförda förslag att i utbyte mot tre befattningar för pensionerade officerare i B:3 inrättas beställningar för tre ställföreträdande eskaderchefer, av vilka två i Bo 3 och en i Bo 1 eller Ao 26.

För budgetåret 1957/58 föreslog chefen för flygvapnet att fyra beställningar för löjtnant i intendenturbefattning skulle utbytas mot kaptensbe-

ställningar i Ao 21. Civilförvaltningen ansåg sig icke kunna tillstyrka detta förslag i avvaktan på resultatet av 1954 års utredning angående vissa personalkårer inom försvaret. Flygvapenchefen upprepar nu detta förslag och uttalar att personalkårutredningens ställningstagande icke torde behöva avvaktas, då det erfarenhetsmässigt är till fullo styrkt att det föreslagna utbytet av beställningar erfordras. Civilförvaltningen, som i likhet med flygvapenchefen anser det vara befogat att avse kaptener för intendenturbefattningarna vid eskaderstaberna, räknar nu med bifall till förslaget.

Flygvapenchefen föreslog vidare för innevarande budgetår, att beställningar för alternativt major eller kapten i Ao 23 eller Ao 21, avsedda för cheferna för signalavdelningarna vid andra, tredje och fjärde eskaderstaberna, skulle tillkomma. En av dessa beställningar har inrättats från och med innevarande budgetår. Flygvapenchefen föreslår nu att de återstående två beställningarna för signalavdelningschef vid eskaderstab tillkommer. Då verksamheten beträffande den regionala signalplananläggningen under det senaste året avsevärt utökats, föreslås vidare att en kaptensbeställning i Ao 21, avsedd för signalofficer vid eskaderstab, inrättas. Civilförvaltningen tillstyrker förslagen.

För eskaderstaberna (förut flygbasområdesstaberna) finnes fem tjänster för driftingenjör i Ag 19, beträffande vilka avlöningskostnaderna bestrides från sakanslag. Flygvapenchefen föreslår ånyo att fyra av dessa tjänster överföres till förevarande anslag och extraordinariesättes samt att en av tjänsterna indrages. Samtidigt föreslås ånyo att en tjänst för fältmästare i Ae 16 tillkommer. Civilförvaltningen biträder förslagen.

Civilförvaltningen har i sina äskanden vidare räknat med att följande arvodesbefattningar, vilka av flygvapenchefen bedömts kunna utgå sedan den nya ledningsorganisationen genomförts, indrages från och med nästa budgetår, nämligen tre arvodesbefattningar för pensionerad officer, varav en i B:3 och två i A:24, samt tre arvodesbefattningar för pensionerad underofficer i A:16.

4. *Utbyggnad av signalorganisationen m. m.* Flygvapenchefen föreslår att följande personal tillkommer från och med nästa budgetår, nämligen en major eller kapten i Ao 23 eller Ao 21 och en förvaltare i Ao 15, båda avsedda för flygstaben, en kapten i Ao 21 avsedd för attackeskaderstaben samt en kapten i Ao 21, tre fanjunkare i Ao 13, en teleingenjör i Ae 19, en förste mästare i Ao 14 och fyra flygtekniker i Ao 10 avsedda för sektorflottilj (flottilj med särskilda uppgifter med avseende å luftbevakningsorganisationen).

Civilförvaltningen tillstyrker att beställningar inrättas för en major eller kapten avsedd för flygstaben, en kapten avsedd för attackeskaderstaben samt för en kapten, tre fanjunkare och fyra flygtekniker avsedda för sektorflottilj. Övriga förslag kan civilförvaltningen för närvarande icke biträda.

5. *Luftbevakningens organisation.* Beträffande inspektionen för luftbevakningen upprepar chefen för flygvapnet tidigare framfört förslag att för stabschefen vid nämnda inspektion inrättas en beställning för alternativt överstelöjtnant eller major i Ao 26 eller Ao 23 i utbyte mot befintlig beställning för alternativt major eller kapten. Vidare föreslås ånyo att en kapten i Ao 21 avsedd för handläggning av ärenden rörande luftförsvarscentraler tillkommer, att en tjänst för assistent i Ae 15 uppflyttas till Ae 17 samt att en kanslibiträdets tjänst i Ae 7 utbytes mot tjänst för kontorist i Ae 9 (jfr prop. 1957: 110, s. 187—188).

Civilförvaltningen erinrar om att den under punkt 1 omnämnda försöksorganisationen för flygstaben innebär att luftbevakningsinspektionens arbetsuppgifter överföres till olika avdelningar inom flygstaben, varvid beställningen för överstelöjtnant eller major avses bli utnyttjad för chef för planeringsavdelningen och kaptensbeställningen för arbetsuppgifter inom organisationsavdelningen. Då enligt civilförvaltningen ifrågavarande förändringar beträffande officersbeställningar synes motiverade, oberoende av vilken organisation som än väljes för flygstaben, biträder ämbetsverket flygvapenchefens förslag i denna del. Däremot anser sig ämbetsverket i avvaktan på att ställning tages i organisationsfrågan icke kunna tillstyrka flygvapenchefens förslag i vad det avser assistenten och kanslibiträdet.

I fråga om förband och skolor erfordras enligt flygvapenchefen en fortsatt utbyggnad av personalorganisationen för att den påbörjade moderniseringen av luftbevakningen skall kunna genomföras.

Flygvapenchefen, som återkommer till vissa av de förslag som anmäldes för innevarande budgetår, föreslår att nio arvodesbefattningar för pensionerad officer i A: 24 tillkommer för den optiska luftbevakningen samt att beställningar (tjänster) inrättas för 15 överfurirer i Ao 9 avsedda för chefsobservatörer vid radarstationer och för sex vaktmän i Ag 8 för luftförsvarscentraler. Vidare föreslås att för den tekniska tjänsten tillkommer tre förste mästare i Ao 14, tre mästare i Ao 12 och 20 flygtekniker i Ao 10. Civilförvaltningen tillstyrker dessa förslag.

För luftbevakningsorganisationen finnes upptagna sammanlagt 57 tjänster för tekniska biträden, av vilka åtta i Ag 7 och 49 i Ag 5. Då behovet av nämnda personal kommer att bli bestående föreslår flygvapenchefen att av ifrågavarande tjänster fyra i Ag 7 och 25 i Ag 5 extraordinariesättes. Vidare föreslås att tjänster för 17 tekniska biträden, varav tre i Ag 7 och 14 i Ag 5, tillkommer från och med nästa budgetår. Civilförvaltningen tillstyrker de föreslagna personalförändringarna.

Civilförvaltningen tillstyrker flygvapenchefens förslag om inrättande av en kaptensbeställning i Ao 21, avsedd för chef för luftbevakningsbataljon.

Med anledning av flygvapenchefens förslag om personal för vissa radarstationer tillstyrker civilförvaltningen att följande personal tillföres luftbevakningsorganisationen för nästa budgetår, nämligen två kaptener i

Ao 21, två fanjunkare i Ao 13 och två verkmästare i Ao 16. Ämbetsverket är däremot icke berett biträda förslaget att tre för radartroppchefer avsedda fanjunkarbeställningar utbytes mot förvaltarbeställningar.

6. *Personal för markstridsutbildningen.* I anslutning till förslag av 1952 års värnpliktsutredning (betänkande rörande utbildning av värnpliktiga vid flygvapnet) hemställde chefen för flygvapnet i särskild skrivelse den 8 oktober 1955 att flygstaben från och med budgetåret 1956/57 måtte tillföras en beställning för alternativt överstelöjtnant eller major och en beställning för kapten samt att vid flygvapnets trupputbildarskola måtte inrättas en kaptensbeställning (jfr prop. 1956: 110, s. 190). Ifrågasvarande beställningar var avsedda för officerare ur armén för effektivisering av markstridsutbildningen inom flygvapnet. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1956: 110 (s. 194) medgav riksdagen att en beställning inrättades för alternativt överstelöjtnant eller major i Ao 26 eller Ao 23.

Flygvapenchefen upprepar nu förslaget om inrättande av förenämnda båda kaptensbeställningar i Ao 21. Civilförvaltningen biträder förslaget.

Chefen för flygvapnet anmäler att en utredning företagits rörande flygbasförsvaret, varvid framkommit att antalet trupputbildare vid flygvapnet behöver utökas med sammanlagt 136 underofficerare och underbefäl. Någon slutlig ställning till utredningsresultatet har flygvapenchefen ännu icke tagit. Enligt flygvapenchefen bekräftar utredningen emellertid till fullo att instruktörspersonalen måste utökas avsevärt om det avsedda och önskvärda utbildningsmålet för markstridsutbildningen skall uppnås. Flygvapenchefen föreslår därför för nästa budgetår att beställningar inrättas för 10 fanjunkare i Ao 13 och 21 överfurirer i Ao 9. Civilförvaltningen tillstyrker dessa förslag.

Med anledning av flygvapenchefens i det följande (punkt 11) framställda förslag om att inrätta 19 beställningar för 1. överfurirer, avsedda för specialinstruktörer i min- och sprängtjänst, tillstyrker civilförvaltningen vidare att ytterligare 19 överfurirsbeställningar tillkommer.

7. *Personalförstärkning vid attackflottiljerna.* Som en följd av 1956 års riksdagsbeslut om förstärkning av attackflyget måste enligt flygvapenchefen personalorganisationen vid de fyra attackflottiljerna utökas. Ökningen berör icke stabspersonalen eller den administrativa personalen utan hänför sig endast till divisionernas flyg- och markstyrkor. Den personalökning som totalt erfordras har anmälts av flygvapenchefen i medelskandena för innevarande budgetår (jfr prop. 1957: 110, s. 189). För nästa budgetår hemställer chefen för flygvapnet att beställningar inrättas för sex fanjunkare i Ao 13 (flygnavigatörer), sex serjeanter i Ao 11 (flygnavigatörer) samt 12 flygtekniker i Ao 10. Civilförvaltningen har vid anslagsberäkningen utgått från att den föreslagna personalökningen kommer till stånd.

8. *Personalförändringar vid Roslagens flygkår (F 2).* Med hänsyn till

att verksamheten vid F 2 avsevärt utökats sedan flygkåren år 1949 organiserades föreslog chefen för flygvapnet i sitt militärorganisatoriska underlag för innevarande år betydande förändringar i flygkårens personaluppställning (jfr prop. 1957: 110, s. 188—190). I äskandena för nästa budgetår återkommer flygvapenchefen till vissa av dessa förslag, som ännu icke blivit genomförda.

Flygvapenchefen föreslår sålunda ånyo *dels* att en beställning för chef för flygkåren i Bo 1 inrättas i utbyte mot en överstelöjtnantsbeställning i Ao 26, *dels* att en kaptensbeställning i Ao 21, avsedd för chef för kårens specialavdelning, tillkommer *och dels* att kåren tillföres ytterligare fyra flottiljpoliser, av vilka två föreslås placerade i Ao 11 och två i Ao 9.

Civilförvaltningen anser att ställning för närvarande icke bör tagas till kårchefens löneställning, med hänsyn till de förändringar som kan komma att beslutas beträffande den till F 2 förlagda förberedande fältflygarskolan. Flygvapenchefen har i skrivelse den 31 oktober 1957 föreslagit att nämnda skola förläggas till Herrevadskloster. — I äskandena för innevarande budgetår tillstyrkte civilförvaltningen att en löjtnantsbeställning skulle tillkomma för specialavdelningen. Ämbetsverket räknar emellertid, med hänsyn till rådande vakansläge, icke för närvarande med att någon ny löjtnantsbeställning inrättas. Däremot biträder civilförvaltningen förslaget att F 2 tillföres ytterligare beställningar för flottiljpoliser.

9. *Personalförändringar vid krigsflygskolan (F 5)*. Chefen för flygvapnet föreslår ånyo att för F 5 tillkommer två kaptensbeställningar i Ao 21, avsedda för markutbildningen, samt en beställning för mästare i Ao 12 (jfr prop. 1957: 110, s. 192 och 199). Civilförvaltningen biträder alltjämt dessa förslag.

Enligt nu gällande organisation för krigsflygskolan finnes fyra kapteners avsedda som flygavdelningschefer. Detta antal är emellertid anpassat efter ett äldre utbildningssystem, då antalet flygavdelningar var fyra. Då behovet av flygavdelningschefer med nu gällande utbildningsorganisation är åtta, föreslår flygvapenchefen att fyra kaptensbeställningar i Ao 21, avsedda för flygavdelningschefer, tillkommer i utbyte mot samma antal beställningar för löjtnant. Civilförvaltningen tillstyrker förslaget.

10. *Personalförändringar vid Norrbottens flygbaskår (F 21)*. För F 21 innebär genomförandet av den nya regionala ledningsorganisationen, att en för flygbaskåren avsedd major överföres till fjärde eskaderstaben. För F 21 finnes därefter endast en regementsofficer (major). Denne har samma arbetsuppgifter som regementsofficerarna vid flottiljerna, av vilka en är överstelöjtnant. Flygvapenchefen, som anser att regementsofficeren vid F 21 med hänsyn härtill bör vara alternativt överstelöjtnant eller major, upprepar förslaget att majorsbeställningen vid F 21 utbytes mot beställning för överstelöjtnant eller major i Ao 26 eller Ao 23 (jfr prop. 1957: 110, s. 191). Civilförvaltningen, som tidigare ifrågasatt om icke med den före-

slagna förändringen kunde anstå tills vidare, anser sig alltså icke böra räkna med att förslaget genomföres.

Med anledning av den ökade baseringen av flygförband inom övre Norrland har enligt flygvapenchefen arbetsuppgifterna för basbataljonschefen vid F 21 förändrats. Chefen för flygvapnet upprepar därför förslaget att utbyta en kaptensbeställning, avsedd för chef för basbataljonen, mot en beställning för major i Ao 23 (jfr prop. 1957: 110, s. 191). Civilförvaltningen tillstyrker alltså förslaget.

Av de i basbataljonen ingående enheterna är två baskompanier under större delen av året grupperade på flygbaser inom övre Norrland. Som kompanichefer har hittills placerats tillfälligt inkallad reservpersonal. Enligt flygvapenchefen har denna personal i allmänhet icke haft tillräcklig rutin för att kunna leda verksamheten, bland annat utbildning i de för övre Norrland speciella vinterförhållandena, på ett effektivt sätt. För att säkerställa en effektiv ledning av verksamheten vid baskompanierna föreslår flygvapenchefen därför att två kaptensbeställningar i Ao 21, avsedda för baskompanichefer, tillkommer för nästa budgetår. Civilförvaltningen tillstyrker att en av beställningarna inrättas.

I äskandena för innevarande år anmälde chefen för flygvapnet att arbetsbelastningen för den ende flygingenjören vid F 21 blivit för stor på grund av den ifrågavarande ökade baseringen av flygförband, tillkomsten av en regional televerkstad och den stora ökningen av luftbevakningsmaterielen samt föreslog, att en beställning för flygingenjör av 1. graden i Ao 23, avsedd för en andre karingenjör, skulle inrättas vid F 21. Flygvapenchefen upprepar nu detta förslag. Civilförvaltningen anser sig alltså, i avvaktan på resultatet av 1954 års utredning angående vissa personalkårer inom försvaret, icke böra räkna med förslaget.

Den ökade baseringen av flygförband till övre Norrland har enligt flygvapenchefen även ökat arbetsbelastningen vid F 21 materielavdelning. Den spridda baseringen nödvändiggör vidare att sådana arbeten, som normalt skulle utförts i materielavdelningens lokaler, i stället måste ske på platser där flygförbanden är baserade. Enligt flygvapenchefen är det icke möjligt för verkmästaren vid F 21 att samtidigt leda verksamheten både vid F 21 materielavdelning och vid de platser där förbanden finnes. Med hänsyn härtill föreslår chefen för flygvapnet att för F 21 materielavdelning inrättas ytterligare en beställning för verkmästare i Ao 16. Civilförvaltningen biträder förslaget.

Enligt flygvapenchefen har behov av utökade navigatoriska hjälpmedel uppkommit i samband med den intensifierade flygverksamheten i övre Norrland. En särskild pejlkedja av permanent karaktär bestående av tre pejlstationer har därför inrättats. En av dessa stationer betjänas av tillfälligt kommenderad personal. Då enligt flygvapenchefen något överskott på signalpersonal icke finnes, innebär detta förfaringsätt att brist på

sådan personal uppstår på annat håll. Flygvapenchefen föreslår därför att för nästa budgetår tillkommer beställningar för två överfurirer (signaller) i Ao 9. Civildförvaltningen, som föreställer sig att ifrågavarande personalbehov bör kunna tillgodoses på samma sätt som hittills, är för närvarande icke beredd biträda förslaget.

Flygvapenchefen har för tidigare budgetår föreslagit viss personalförstärkning för F 21 med anledning av den ökade baseringen av flygförband till övre Norrland (jfr senast prop 1957: 110, s. 191). Chefen för flygvapnet återkommer nu till dessa förslag och föreslår för nästa budgetår att beställningar inrättas för fyra överfurirer i Ao 9, av vilka två föreslås tillhöra kategorien trupputbildare och två kategorien sjukvårdare, samt för fyra flottiljpoliser, av vilka två i Ao 11 och två i Ao 9, ävensom att en tjänst tillkommer för tekniskt biträde i Ag 5. Civildförvaltningen biträder dessa förslag.

Flygvapenchefen upprepar vidare förslaget (jfr prop. 1957: 110, s. 191) att för F 21 inrättas en tjänst för förrådsförman i Ae 9 (för intendenturmateriel). Flygvapenchefen framhåller därvid att den ökade baseringen av flygförband till övre Norrland medfört en ytterligare belastning för intendenturtjänsten vid F 21, beroende bland annat på de ofta förekommande bytena av förband och den speciella vinterutrustning som skall tillhandahållas. Civildförvaltningen är — liksom föregående år — endast beredd tillstyrka att en tjänst för förrådsman i Ae 7 tillkommer.

Med hänsyn till den ifrågavarande ökade baseringen av flygförband samt luftbevakningens utbyggnad har sjukvårdspersonalen vid F 21 under de senaste åren visat sig otillräcklig. Flygvapenchefen föreslår därför att en tjänst för sjukvårdsbiträde i Ae 2 tillkommer för nästa budgetår. Civildförvaltningen, som av här angiven orsak medgivit anställande av ett extra sjukvårdsbiträde vid F 21, biträder förslaget.

Vid den sammanslagna intendentur- och byggnadsavdelningen vid F 21 finnes sedan år 1944 ett extra kanslibitråde, som — utöver vid avdelningen normalt förekommande arbetsuppgifter — biträder med handläggningen av ärenden rörande hyres- och tjänstebostäderna. Då behovet av ifrågavarande tjänst bedömes vara permanent, föreslår flygvapenchefen att tjänsten extraordinariesättes. Civildförvaltningen tillstyrker förslaget.

11. *Förändringar i övrigt beträffande militär personal.* Civildförvaltningen tillstyrker alltjämt chefens för flygvapnet upprepade förslag (jfr prop. 1957: 110, s. 192) om att inrätta en beställning för major i Ao 23, avsedd för regementsofficer till förfogande hos chefen för flygkadettskolan (F 20).

Vid Södermanlands flygflottilj (F 11), spaningsflottiljen, förekommer en omfattande flygtjänst utom ordinarie flygövningstid. Antalet flygande divisioner vid F 11 är fyra mot tre vid övriga flottiljer. Vid F 11 förekommer vidare i avsevärt större omfattning än vid övriga flottiljer samöv-

ningar med förband ur armén och marinen. Enligt flygvapenchefen har det på grund av dessa förhållanden visat sig vara otillräckligt med endast en regementsofficer som biträde åt flottiljchefen i frågor rörande flygtjänsten. Flygvapenchefen föreslår därför att en beställning för major i Ao 23, avsedd för en tredje regementsofficer vid flottiljen, tillkommer från och med budgetåret 1958/59. Civilförvaltningen biträder förslaget.

För utbildning av personal i stridsledningsbefattningar vid flygvapnet avser flygvapenchefen att organisera en stridsledarskola vid en luftförsvarscentral. Behovet av lärarpersonal för skolan är enligt flygvapenchefen avsett att tillgodoses huvudsakligen genom kommendering av personal från förbanden. För att erhålla nödvändig kontinuitet i utbildningsverksamheten erfordras enligt flygvapenchefen dock en särskild skolchef, vilken med hänsyn till den kvalificerade utbildning det här är fråga om bör vara regementsofficer. Flygvapenchefen föreslår därför att en major i Ao 23, avsedd för chef för nämnda skola, tillkommer från och med nästa budgetår. Civilförvaltningen tillstyrker förslaget.

Flygvapenchefen återkommer ånyo till förslaget om att inrätta kaptensbeställningar i Ao 21, avsedda för biträdande lärare vid flygkrigshögskolan (jfr prop. 1957: 110, s. 192 och 214) samt föreslår att en sådan beställning tillkommer för nästa budgetår. Civilförvaltningen tillstyrker förslaget.

Flygvapenchefen upprepar förslaget (jfr prop. 1957: 110, s. 192) om att inrätta en beställning för kapten i Ao 21, avsedd för kommendering till militärpsykologiska institutet. Civilförvaltningen, som anser att beställningen bör upptagas på institutets stat, räknar icke här med densamma.

Vid Svea flygflottilj (F 8) ingår i specialdivisionen bland annat flygledningens stationsavdelning, där den flygande personalen vid flygledningen och vid övriga staber och skolor i Stockholm fullgör sin flygtjänst. Chefen för stationsavdelningen, en förvaltare, har hittills varit övningsledare för denna flygtjänst. Med hänsyn till att flygtjänsten huvudsakligen fullgöres på moderna reaflygplan är det enligt flygvapenchefen icke längre möjligt att låta stationsavdelningschefen vid sidan av övriga arbetsuppgifter tjänstgöra som övningsledare. En särskild övningsledare, som med hänsyn till flygtjänstens art och omfattning bör vara kapten, bör tillkomma. Flygvapenchefen föreslår därför att en kaptensbeställning, avsedd för ställföreträdande divisionschef vid F 8 specialdivision, inrättas från och med nästa budgetår. Civilförvaltningen tillstyrker framställningen.

Efter samråd med chefen för försvarsstaben föreslår flygvapenchefen att en kaptensbeställning i Ao 21, avsedd för försvarsstabens signaltjänst-avdelning, tillkommer från och med nästa budgetår. Civilförvaltningen, som anser att beställningen bör uppföras på försvarsstabens stat, räknar här icke med densamma.

Flygvapenchefen upppepar sitt senast för innevarande budgetår framförda förslag (jfr prop. 1957: 110, s. 193) om att inrätta tre beställningar för löjtnant i intendenturbefattning, avsedda två för biträdande intendent vid Skaraborgs (F 7) och Södermanlands (F 11) flygflottiljer samt en såsom rekryteringstjänst. Flygvapenchefen anför att behovet av ifrågavarande beställningar är till fullo styrkt, varför resultatet av personalkårutredningens arbete icke torde behöva avvaktas. Civilförvaltningen tillstyrker att en av beställningarna nu inrättas.

Chefen för flygvapnet återkommer till frågan om ändrad löneställning för förvaltare i förrådstjänst (intendenturmateriel) vid sektorflottiljerna (jfr prop. 1957: 110, s. 193) och föreslår ånyo att nio förvaltarbeställningar uppflyttas från Ao 15 till Ao 17. Av samma skäl som åberopats beträffande förvaltare i förrådstjänst föreslår flygvapenchefen vidare att förvaltare i signaltjänst vid de nio sektorflottiljerna samt den förvaltare i signaltjänst, som är placerad vid flygstabens signalavdelning, erhåller motsvarande lönegradsuppflyttning. Civilförvaltningen anser alltjämt att frågan om ändrad löneställning för här ifrågavarande personal bör upptagas i annat sammanhang och räknar därför icke här med bifall till förslaget.

Chefen för flygvapnet har under en följd av år (jfr senast prop. 1957: 110, s. 193) föreslagit att antalet beställningar för fanjunkare övergångsvis ökas med 18 för att det skall bli möjligt att med mästareutbildad personal besätta de beställningar för förste mästare, som enligt beslut av 1953 års riksdag inrättats i utbyte mot fanjunkarbeställningar och som avsetts för föreståndare för flottiljernas instruktionsverkstäder (jfr prop. 1954: 110, s. 132). Flygvapenchefen, som anmäler att behovet av fanjunkarbeställningar numera minskat till 13, föreslår att för nästa budgetår inrättas 13 fanjunkarbeställningar för här ifrågavarande ändamål. Civilförvaltningen räknar icke med att förslaget vinner bifall.

För innevarande budgetår föreslog chefen för flygvapnet att ett antal beställningar för underofficerare, avsedda som radarstridsledare, skulle inrättas (jfr prop. 1957: 110, s. 193). Flygvapenchefen återkommer nu till detta förslag och föreslår för nästa budgetår att 12 beställningar för fanjunkare i Ao 13 tillkommer för detta ändamål. Civilförvaltningen tillstyrker förslaget.

Flygvapenchefen uttalar att en dagjaktflottilj under nästa budgetår avses bli omändrad till nattjaktflottilj och föreslår med anledning härav, att flygnavigatörspersonalen utökas med fyra fanjunkare i Ao 13, fem sergenter i Ao 11, sex förste flygnavigatörer i Ae 11, tre flygnavigatörer av 1. graden i Ae 9 samt nio flygnavigatörer av 2. graden i Ae 8 eller Ae 7. Civilförvaltningen har vid anslagsberäkningen utgått från att nämnda personal tillkommer från och med nästa budgetår.

Genom beslut av 1957 års riksdag har 10 furirsbeställningar för sjuk-

vårdsunderbefäl utbytt mot överfurirsbeställningar (prop. 1957:110, s. 193—195 och 214). Flygvapenchefen, som tidigare föreslagit att befintliga 19 beställningar för sjukvårdsfurir vid flygvapnet skulle omvandlas till överfurirsbeställningar, föreslår nu att återstående nio beställningar utbytes mot beställningar för överfurir i Ao 9. Civilförvaltningen tillstyrker förslaget.

Enligt flygvapenchefen är det från rekryteringssynpunkt ett starkt önskemål att öka möjligheterna för underbefälet att nå en högre slutlönegrad än Ao 9. Vidare ingår enligt flygvapenchefen i de ordinarie arbetsuppgifterna för underbefälet redan nu sådana göromål som i sig själva motiverar en högre löneställning. Flygvapenchefen föreslår därför att beställningar i Ao 11, förslagsvis benämnda 1. överfurir, inrättas inom flygvapnet. För nästa budgetår föreslås beträffande kategorien trupputbildare, att 19 beställningar för överfurir i Ao 9, avsedda för biträdande stabsunderofficerare vid specialdivision, utbytes mot beställningar för 1. överfurir i Ao 11, att 19 beställningar för 1. överfurir i Ao 11 inrättas, avsedda för specialinstruktörer i min- och sprängtjänst, att fem tjänster för garageförmän i Ae 10, efter hand som nuvarande tjänstinnehavare avgår, omändras till militära beställningar för 1. överfurir i Ao 11 samt att 19 beställningar för 1. överfurir i Ao 11, avsedda för bokförrådsföreståndare, inrättas. Vidare föreslås i fråga om kategorien signalister att 19 beställningar för överfurir i Ao 9, avsedda för radartroppchefer, utbytes mot beställningar för 1. överfurir i Ao 11.

Med anledning av förslaget att inrätta 19 beställningar för 1. överfurir, avsedda för specialinstruktörer i min- och sprängtjänst, har civilförvaltningen enligt det föregående (punkt 6) tillstyrkt att 19 överfurirsbeställningar tillkommer. Civilförvaltningen, som anser att frågan om införande vid flygvapnet av en högre underbefälsgrad än överfurir bör upptagas i annan ordning, räknar i övrigt icke med några förändringar på grund av flygvapenchefens förslag.

12. *Förändringar beträffande trafikledarpersonal.* I sitt militärorganisatoriska underlag för budgetåret 1955/56 anförde chefen för flygvapnet att arbetsbelastningen för trafikledare vid samtliga förband utom F 2 nått en sådan omfattning, att det blivit nödvändigt att under större delen av dagen taga i anspråk tre trafikledare samtidigt, för att flygsäkerhetskraven skulle bli tillräckligt tillgodosedda, och att flygvapenchefen till följd härav räknade med ett behov av fyra trafikledare vid ifrågavarande förband. Nya tjänster för trafikledare har därefter tillkommit efter medgivande av 1955—1957 års riksdagar. Vid F 4, F 10, F 14 och F 21 finnes emellertid alltså endast tre trafikledare (två trafikledare och en förste trafikledare). Flygvapenchefen föreslår därför att ettvarvt av ifrågavarande förband tillföres ytterligare en trafikledare i Ae 17. Civilförvaltningen tillstyrker förslaget.

Flygvapenchefen återkommer till frågan om inrättande av tjänster för trafikledare i reglerad befordringsgång (jfr prop. 1957: 110, s. 195 och 214), avsedda för trafikledare under utbildning, och föreslår att för nästa budgetår inrättas ytterligare två sådana tjänster. Civilförvaltningen biträder förslaget.

Chefen för flygvapnet upprepar sina senast föregående år (jfr prop. 1957: 110, s. 195) framförda förslag rörande överföring av trafikledarna till civilmilitär anställningsform samt ordinariesättning av tjänster för sex stabstrafikledare i Ae 23 och 19 förste trafikledare i Ae 21. I fråga om överförande av trafikledarna till civilmilitär anställningsform framhåller flygvapenchefen att en sådan åtgärd skulle lösa frågan om trafikledarnas anställningsförhållanden i krig och medföra fördelar vid övergång från freds- till krigsorganisation. En övergång till civilmilitär anställningsform med officers tjänsteställning skulle enligt flygvapenchefens mening även verka rekryteringsfrämjande. — Civilförvaltningen kan alltjämt icke tillstyrka att trafikledarna hänföres till kategorien civilmilitär personal. Ämbetsverket förutsätter att frågan om trafikledarnas anställningsform kommer att övervägas i samband med den utredning om trafikledarnas arbetsförhållanden, som begärts av försvarets civila tjänstemannaförbund och tillstyrkts av förvaltningen. I avvaktan på att frågan om trafikledarpersonalens status löses bör enligt civilförvaltningen ställning icke tagas till förslagen om ordinariesättning.

Flygvapenchefens förslag om att utbyta 18 tjänster för trafikledare i Ae 17 (en vid envar av F 1, F 3—F 18 och F 21) mot tjänster i Ae 19 bör enligt civilförvaltningen upptagas i annan ordning, varför ämbetsverket icke här framlägger något förslag i ämnet.

I enlighet med förslag av flygvapenchefen och flygförvaltningen räknar civilförvaltningen med att tjänster inrättas för en förste trafikledare i Ae 21 och en trafikledare i Ae 17, avsedda för flygförvaltningens försöksplats i Norrland.

Flygvapenchefen anmäler att en utredning igångsatts av flygledning och luftfartsstyrelsen gemensamt för att utröna behovet av radarövervakning för flygsäkerhetsändamål. Utredningen, vars målsättning varit att samordna civila och militära önskemål om radarövervakning av flygverksamheten i hela landet, har kommit fram till att en regional och lokal radarövervakning är nödvändig. Personalbehovet för den regionala trafikledningen har ännu icke kunnat fastställas. För den lokala radarövervakningen erfordras inom flygvapnet 28 trafikledare. Flygvapenchefen och luftfartsstyrelsen har ansett det nödvändigt att omedelbart igångsätta utbyggnaden av radarövervakningen av luftrummen runt Stockholm (Bromma) och Göteborg (Torslanda) samt över större delen av Skåne (F 5). Inom dessa områden har tillbud till kollision mellan militära och civila plan förekommit vid ett flertal tillfällen. För Stockholmsområdet har övervak-

ningen redan igångsatts och beträffande de övriga områdena beräknas övervakningen komma till stånd senast från och med sommaren 1958. Personalbehovet i fråga om trafikledare ur flygvapnet, då övervakningsorganisationen trätt i full verksamhet inom nämnda tre områden, utgör enligt flygvapenchefen för Stockholmsområdet tre, för Göteborgsområdet två och för Skåneområdet tre trafikledare. Av dessa erfordras från och med nästa budgetår för Stockholms- och Göteborgsområdena vardera två samt för Skåneområdet en trafikledare. Flygvapenchefen föreslår således att en tjänst för förste trafikledare i Ae 21, avsedd som chef för flygvapnets radarövervakning vid Bromma, samt fyra tjänster för trafikledare i Ae 17, avsedda för radarövervakningen vid Bromma, Torslanda och F 5 tillkommer från och med budgetåret 1958/59. Civilförvaltningen biträder förslaget.

Personal- och utbildningsärendena beträffande trafikledare handlägges vid flygstaben under chefen för flygsäkerhetsavdelningen av stabstrafikledare, vilka fullgör skifttjänstgöring. Dessa arbetsförhållanden är, framhåller chefen för flygvapnet, icke lämpliga vid lösandet av stabsmässiga arbetsuppgifter. Arbetsbelastningen vid flygsäkerhetsavdelningen har vidare ökat genom flygverksamhetens växande omfattning. Flygvapenchefen föreslår därför att en tjänst för förste stabstrafikledare i Ao 26 tillkommer för flygsäkerhetsavdelningen. Innehavaren av tjänsten avses enligt flygvapenchefen för handläggning av ärenden rörande trafikledarpersonalens antagning, utbildning, placering och befordran samt för utredningar av trafikledningstekniska frågor. Civilförvaltningen tillstyrker att för ändamålet inrättas en tjänst för förste stabstrafikledare i Ae 24.

13. *Förändringar beträffande personal för den militära väderlekstjänsten.* Med anledning av en inom flygledningen företagen utredning föreslog chefen för flygvapnet i sitt militärorganisatoriska underlag för budgetåret 1956/57 en ändrad organisation och en förstärkning av personalen för den militära väderlekstjänsten. För detta förslag jämte yttranden däröver har redogjorts i propositionerna 1956: 110 (s. 182—186 och 193) samt 1957: 110 (s. 196, 197 och 215). Efter förslag av Kungl. Maj:t i förenämnda propositioner har riksdagen medgivit en förstärkning av personalorganisationen för väderlekstjänsten i anslutning till flygvapenchefens förenämnda förslag. I sina äskanden för nästa budgetår återkommer flygvapenchefen till de förslag om personalförändringar som framförts för budgetåren 1956/57 och 1957/58 men som ännu icke vunnit bifall.

Chefen för flygvapnet föreslår sålunda för nästa budgetår att flygstabens väderleksavdelning tillföres en stabsmeteorolog i Ao 23, tre meteorologer i Ao 21, tre meteorologer i Ao 19, en meteorolog i reglerad befordringsgång, tre meteorologassistenter i Ae 11 samt fyra tekniska biträden i Ae 7. Vidare föreslås att en meteorolog i Ae 19 vid samma avdelning erhåller ordinarie anställningsform samt att en tjänst för väderlekstekniker

i Ae 10 och en kontorsbiträdestjänst i Ao 5 utgår. För väderleksstationerna föreslår flygvapenchefen att beställningar inrättas för en meteorolog i Ao 19 och för två meteorologer i reglerad befordringsgång samt att 19 meteorologer i Ae 19 erhåller ordinarie anställningsform.

Civilförvaltningen tillstyrker flygvapenchefens förslag.

14. *Förändringar i övrigt beträffande flottiljpolispersonal.* Flygvapenchefen föreslår beträffande flottiljpolisorganisationen — utöver vad som föreslagits beträffande F 2 och F 21 (jfr punkterna 8 och 10) — att beställningar inrättas för en förste flottiljpolis i Ao 13, fem flottiljpoliser i Ao 11 och åtta flottiljpoliser i Ao 9, motsvarande behovet för en flygflottilj. Om de sålunda här föreslagna beställningarna för flottiljpoliser inrättas kommer enligt civilförvaltningen en flottiljpolisorganisation av den omfattning som förutsattes enligt beslut av 1948 års riksdag (jfr prop. 1948: 206, s. 455) att vara helt genomförd.

Chefen för flygvapnet upprepar vidare sitt föregående år framförda förslag att för nattjaktflottiljen (F 1) inrättas ytterligare tre beställningar för flottiljpolis, av vilka en i Ao 11 och två i Ao 9 (jfr prop. 1957: 110, s. 197). Civilförvaltningen biträder alltjämt detta förslag.

15. *Förändringar i övrigt beträffande teknisk personal.* För innevarande budgetår föreslog chefen för flygvapnet att nio beställningar för förrådsförvaltare (flygmateriel), avsedda för sektorflottiljerna, skulle uppflyttas från Ao 15 till Ao 17 (jfr prop. 1957: 110, s. 198). Flygvapenchefen framhåller i äskandena för nästa budgetår att, även om nyssnämnda förrådsförvaltare vid bedömningen av arbetsuppgifterna alltjämt kunde ges ett visst företräde, så är dock de förändringar som inträffat beträffande flygmaterielen av sådan omfattning och art att de borde föranleda en omprövning av löneställningen för samtliga förrådsförvaltare. Flygvapenchefen föreslår därför att samtliga beställningar för förrådsförvaltare (flygmateriel) i Ao 15 — till antalet 20 — utbytes mot beställningar i lönegrad Ao 17. Civilförvaltningen anser alltjämt att frågan om jämkning i löneställningen för ifrågavarande personal bör upptagas i annan ordning och räknar därför icke här med den föreslagna lönegradsuppflyttningen.

Flygvapenchefen återkommer till sitt föregående år framförda förslag om att förstärka utbildningsorganisationen vid flygvapnets tekniska skola (jfr prop. 1957: 110, s. 198) och föreslår att för nästa budgetår inrättas fyra beställningar för förste mästare i Ao 14, avsedda för utbildningsverksamheten vid denna skola. Civilförvaltningen tillstyrker att för ändamålet inrättas fyra beställningar, varav två för förste mästare i Ao 14 och två för mästare i Ao 12.

Förbandens behov av elektroteknisk personal har avsevärt ökat med hänsyn till att flottiljerna tillföres flygplan med komplicerad teleteknisk utrustning samt elektrisk och elektronisk utbildningsmateriel. Till följd av att telematerielen blivit mer komplicerad har vidare en kvalitetsförstärk-

ning av personalen ansetts nödvändig. Med anledning härav har de senaste budgetåren ytterligare beställningar inrättats för elektroteknisk personal, varjämte en kvalitetsförstärkning åstadkommits genom vissa utbyten av beställningar ((jfr prop. 1955: 110, s. 153, prop. 1956: 110, s. 193, och prop. 1957: 110, s. 215—216). För nästa budgetår föreslår flygvapenchefen *dels* att för den nya flygplanmateriel, som tillföres flygvapnet, inrättas beställningar för 30 flygtekniker i Ao 10 och fyra verkmästare i Ao 16, sistnämnda beställningar i utbyte mot beställningar för tre förste mästare och en mästare, *dels ock* att för den elektriska och elektroniska materiel, som tillföres flottiljerna för utbildnings- och övningsändamål, inrättas beställningar för fyra förste mästare i Ao 14, två mästare i Ao 12 samt 19 flygtekniker i Ao 10. Civilförvaltningen tillstyrker förslagen.

Flygvapenchefen föreslår vidare, med anledning av att ny vapenmateriel tillföres förbanden, att tre förste mästare i Ao 14 och sju flygtekniker i Ao 10, avsedda för vapenverkstäderna vid flottiljernas materielavdelningar, tillkommer från och med nästa budgetår. Civilförvaltningen tillstyrker jämväl detta förslag.

Chefen för flygvapnet anmäler att arbetsuppgifterna vid inspektionen för den tekniska tjänsten, särskilt inom de teletekniska och vapentekniska områdena, ökat de senaste åren i takt med den tekniska utvecklingen. För att inspektionen framdeles skall kunna fullgöra sina arbetsuppgifter erfordras enligt flygvapenchefen en förstärkning av personalen för dessa uppgifter. Flygvapenchefen hemställer därför att för nästa budgetår inrättas beställningar för en flygdirektör av 2. graden i Ao 24 samt en verkmästare i Ao 16. Civilförvaltningen, som erinrar om att chefen för flygvapnet (jfr Kungl. Maj:ts brev ^{30/6} 1954) erhållit i uppdrag att utreda frågan om samordning av verksamheten vid flygförvaltningens materielinspektion och inspektionen för den tekniska tjänsten, räknar icke med bifall till förslaget.

I samband med att luftbevakningsorganisationen överfördes till flygvapnet inrättades vid vissa flottiljer televerkstäder för underhåll och över-
syn av radio-, radar- och övrig teleteknisk materiel. Televerkstäderna är underställda flottiljingenjörerna. Bland annat på grund av den ökning av flottiljingenjörernas arbetsuppgifter, som tillkomsten av televerkstäderna medfört, anser flygvapenchefen att särskilda chefer med grundläggande teleteknisk utbildning erfordras för televerkstäderna och föreslår att för nästa budgetår inrättas tre beställningar för flygingenjör av 1. eller 2. graden i Ao 23 eller Ao 21, avsedda för televerkstäderna vid F 9, F 17 och F 21. Civilförvaltningen anser sig icke för närvarande kunna tillstyrka detta förslag.

Flygvapenchefen föreslår vidare *dels* att verkstadsöveringenjörerna vid de tre centrala flygverkstäderna uppflyttas från lönegraden ABp 26 till Bp 1 (jfr prop. 1957: 110, s. 199), *dels* att 18 beställningar för flygdirektör

av 2. graden i Ao 24, avsedda för chefer för materielavdelningarna vid flottiljerna och flygbaskåren (flottiljingenjörer) utbytes mot beställningar för flygdirektör av 1. graden i Ao 26, dels ock att 823 beställningar för flygtekniker i Ao 10 utbytes mot beställningar för förste flygtekniker i Ao 12. Till stöd härför anför flygvapenchefen beträffande verkstadsöveringenjörerna, att svårigheten att rekrytera dessa befattningshavare ökat med hänsyn till de höga tekniska kvalifikationer som fordras, och beträffande flottiljingenjörerna, att kraven på denna personalgrupps organisationsförmåga och tekniska kunnande vuxit på grund av materielens utveckling och genom att nya materielslag tillkommit. I fråga om flygteknikerna anför flygvapenchefen att tillkomsten av ny materiel och ändrade organisationsformer nödvändiggjort en differentiering av arbetsuppgifterna i kvalitativt hänseende. Ett flertal arbetsuppgifter har tillkommit som innebär högre krav på tekniskt kunnande, ansvarskänsla och befälsförmåga än genomsnittet av flygteknikernas arbetsuppgifter. De flygtekniker som avses för dessa mer kvalificerade arbetsuppgifter bör kompenseras genom en högre löneställning. — Civildförvaltningen, som anser att frågan om jämkning i löneställningen för här berörda personalgrupper bör upptagas i annat sammanhang, räknar icke här med några förändringar på grund av flygvapenchefens förslag.

16. *Förändringar i övrigt beträffande förråds-, vakt- och maskinpersonal.* Chefen för flygvapnet återkommer ånyo till förslaget att uppflytta förrådsmästartjänsterna vid flottiljernas drivmedelsanläggningar från Ae 12 till Ae 13 (jfr prop. 1957: 110, s. 199). Då civildförvaltningen utgår från att denna löneställningsfråga kommer att upptagas till behandling i annan ordning, har ämbetsverket ansett sig sakna anledning att här framlägga något förslag i ämnet.

Med hänsyn till att ny flygsäkerhetsmateriel tillkommit har enligt flygvapenchefen arbetsuppgifterna och ansvaret ökat för de förrådsförmän som vid flottiljerna handhar denna materiel. Flygvapenchefen anser det därför befogat att höja löneställningen för denna personalgrupp och föreslår att 19 tjänster för förrådsförmän i lönegraden Ae 9 uppflyttas till Ae 11. Civildförvaltningen anser att jämväl denna fråga är av natur att böra upptagas i annan ordning och räknar därför icke här med någon ändrad löneställning för ifrågavarande personal.

Flygvapenchefen föreslår ånyo (jfr prop. 1957: 110, s. 199) att fem tjänster i Ae 10 med benämningen fältföreståndare, avsedda för tillsynsman vid vissa krigsflygfält, tillföres flygvapnet. Civildförvaltningen tillstyrker liksom förut att för ifrågavarande ändamål inrättas fem tjänster i Ae 9 med benämningen fältförman.

Civildförvaltningen biträder jämväl flygvapenchefens upprepade förslag att en tjänst i Ae 8 inrättas för en vaktman vid flygvapnets centrala skolor (jfr prop. 1957: 110, s. 200).

Flygvapenchefen föreslår vidare *att* för F 4 inrättas en tjänst för förrådsman i Ag 7 för materielavdelningens förråd, *att* för F 7 inrättas en tjänst för förrådsman i Ae 7 för byggnadsavdelningens materielförråd och en tjänst för reparatör i Ae 8, *att* för F 13 inrättas en tjänst för eldare i Ag 7 och utbytes en tjänst för reparatör i Ag 9 mot en extra ordinarie sådan tjänst *samt att* för F 18 inrättas en tjänst för reparatör i Ae 9 och en tjänst för eldare i Ag 7. — Civilförvaltningen tillstyrker förslagen.

17. *Förändringar i övrigt beträffande kontorspersonal.* Chefen för flygvapnet upprepar förslaget att 20 tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål vid flottiljernas (motsvarande) sammanslagna byggnads- och intendenturavdelningar omvandlas till tjänster för kanslibitråde i Ae 7 (jfr prop. 1957: 110, s. 200). Civilförvaltningen biträder förslaget.

Ett av kontorsbiträdena vid F 20 (flygkadettskolan) tjänstgör som sekreterare åt förbandschefen, för vilken syssla med hänsyn till att korrespondens på engelska och franska förekommer krävs högre kvalifikationer än eljest. Flygvapenchefen föreslår därför att en tjänst för kontorsbiträde i Ao 5 vid F 20 utbytes mot en kanslibiträdestjänst i Ao 7. Civilförvaltningen anser sig icke kunna biträda förslaget.

I skrivelse den 10 maj 1957 angående behovet av biträdestjänster för kassaavdelningarna har civilförvaltningen framlagt förslag till vissa personalförändringar på grund av den hittills genomförda centraliseringen av avlöningsutbetalning m. m. Med anledning av nämnda förslag har Kungl. Maj:t genom beslut den 31 maj 1957, såvitt här är i fråga, föreskrivit *att* biträdespersonalen vid kassaavdelningen vid var och en av F 3, F 6, F 8, F 14, F 15 och F 18 skall minskas med ett biträde för skriv- och kontorsgöromål (kontorsbiträde), *att* vid vart och ett av följande förband, nämligen F 1, F 2, F 4, F 7, F 9, F 10, F 11, F 12, F 13, F 16, F 17 och F 21, ett biträde för skriv- och kontorsgöromål vid kassaavdelningen må utnyttjas endast på halvtid, *att* sistnämnda biträden vid F 1, F 4, F 9, F 10, F 12, F 13, F 16 och F 21 tills vidare under budgetåret 1957/58 må avses för halvtidstjänstgöring vid förbandens mobiliseringsavdelningar *samt att* det biträde som frigöres vid F 18 kassaavdelning må för budgetåret 1957/58 helt avses för flottiljens mobiliseringsavdelning.

Flygvapenchefen föreslog för innevarande budgetår (jfr prop. 1957:110, s. 200) att en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål skulle inrättas för mobiliseringsavdelningen vid envar av F 1, F 4, F 9, F 10, F 12, F 13, F 16, F 18 och F 21 (sektorflottiljerna). Flygvapenchefen, som förutsätter att den av Kungl. Maj:t för innevarande budgetår beslutade personalförstärkningen för mobiliseringsavdelningarna vid sektorflottiljerna blir permanent, föreslår att för nästa budgetår inrättas åtta biträden för skriv- och kontorsgöromål med halvtidstjänstgöring för ifrågavarande ändamål. Civilförvaltningen tillstyrker förslaget, varvid ämbetsverket i

likhet med flygvapenchefen utgår från att den för innevarande år beslutade förstärkningen av förenämnda flottiljers mobiliseringsavdelningar bibehålles.

Civilförvaltningen, som företagit en undersökning rörande kassatjänsten vid F 7, föreslår att för nämnda flottiljs kassaavdelning avses oförändrat antal biträden och att vad som föreskrivits i beslutet den 31 maj 1957 skall upphöra att gälla såvitt avser kassaavdelningen vid nämnda flottilj.

Med anledning av övriga i förenämnda beslut den 31 maj 1957 föreskrivna personalminskningar utgår civilförvaltningen från att för nästa budgetår fem tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål (vid F 3, F 6, F 8, F 14 och F 15) indrages och två dylika tjänster (vid F 2 och F 11) avses allenast för halvtidstjänstgörande befattningshavare. I fråga om F 17, där någon tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål icke finnes och där samtliga befintliga kontorsbiträdestjänster är besatta, bör enligt civilförvaltningen en kontorsbiträdestjänst indragas vid uppkommande vakans och ersättas med en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål med halvtidstjänstgöring.

Civilförvaltningen anmäler att i enlighet med principerna för reglerad befordringsgång åtta tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål (en vid flygstaben, en vid vardera tredje och fjärde eskaderstaberna, två vid F 2 och en vid envar av F 13, F 14 och F 15) bör utbytas mot kontorsbiträdestjänster i Ao 5. Enligt ämbetsverket kan emellertid samtidigt åtta kontorsbiträdestjänster (två vid F 16 och en vid envar av F 3, F 6, F 7, F 9, F 12 och F 18) utbytas mot tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål, varför några nya kontorsbiträdestjänster icke behöver inrättas.

Civilförvaltningen föreslår att en för F 21 (Övre Norrlands flygbasområdesstab) upptagen kontorsbiträdestjänst överföres till fjärde eskaderstaben, sedan sammanslagningen av eskader- och flygbasområdesstaberna numera verkställt.

18. *Övriga personalförändringar m. m.* Chefen för flygvapnet föreslår ånyo att en tjänst för fotoingenjör i Ae 19 inrättas för F 11. Civilförvaltningen tillstyrker liksom förut att en tjänst för driftingenjör i Ae 19 uppföres för F 11 på flygvapnets personalförteckning under förutsättning att en extra, å sakanslag inrättad tjänst för driftingenjör vid F 11 samtidigt indrages (jfr prop. 1957: 110, s. 201).

Flygvapenchefen upprepar vidare förslaget att en tjänst i Ae 17 för lärare i gymnastik och idrott vid flygkadettskolan (F 20) uppflyttas till Ae 19, eller samma lönegrad som gäller för motsvarande tjänster vid folkskoleseminarierna (jfr prop. 1957: 110, s. 201). Civilförvaltningen biträder alltjämt detta förslag.

Flygvapenchefen återkommer ånyo till tidigare framfört förslag (jfr senast prop. 1957: 110, s. 201), att för assistenter för frivilligfrågor inrät-

tas 19 tjänster i Ag 9, varav tio med heltids- och nio med halvtidstjänstgöring, i stället för nu utgående arvoden. Civildförvaltningen räknar icke med bifall till förslaget men föreslår att medel anvisas för ytterligare 24 tjänstgöringsmånader för assistenter för frivilligfrågor.

Som biträde åt undersökningsläkaren vid den till flygstaben knutna medicinska undersökningscentralen erfordras enligt flygvapenchefen en kvalificerad sjuksköterska. Någon särskild tjänst för detta ändamål finnes för närvarande icke, utan verksamheten bedrivs med hjälp av timavlönad personal. Då svårigheten att erhålla kompetent sjuksköterskepersonal är betydande, därest fast anställning icke kan erbjudas, föreslår flygvapenchefen att en sjukskötersketjänst i Ae 10 inrättas vid flygstaben från och med nästa budgetår. Civildförvaltningen tillstyrker att en tjänst i Ae 9 tillkommer.

Civildförvaltningen tillstyrker flygvapenchefens upprepade förslag att en tjänst för ekonomibiträde i Ag 2 tillkommer vid F 12 för flygvapnets målplats Sandbyn på Öland (jfr prop. 1957: 110, s. 201). Vidare tillstyrker ämbetsverket förslaget att en tjänst för ekonomibiträde i Ag 2 med halvtidstjänstgöring inrättas vid vardera F 13 och F 21 på grund av ökade arbetsuppgifter för mathållningen vid nämnda förband.

Arbetsuppgifterna för sjukvårdsförmännen vid flottiljernas sjukvårdsavdelningar motiverar enligt flygvapenchefen en högre löneställning för denna personalgrupp. Även beträffande hundgårdsförmännen anser flygvapenchefen en högre löneställning vara befogad. Chefen för flygvapnet föreslår därför från och med nästa budgetår att 19 tjänster för sjukvårdsförmän i Ae 9 uppflyttas till Ae 11 och att 19 tjänster för hundgårdsförmän i Ae 8 uppflyttas till Ae 9. — Civildförvaltningen anser flygvapenchefens förslag böra behandlas i annan ordning och framlägger därför icke här något förslag i ämnet.

Medelsbehovet för timarvoden till deltidstjänstgörande lärare och föreläsare vid de fasta utbildningsanstalterna och skolorna samt för timarvoden till civila timlärare för underbefälsutbildning beräknas av civildförvaltningen öka med 3 000 kronor respektive 44 000 kronor. För arvoden till observationspersonal i väderlekstjänst räknar ämbetsverket med en ökning av 6 000 kronor.

Kostnaderna för flygtillägg för nästa budgetår uppskattar civildförvaltningen till 9 700 000 kronor, vilket innebär en ökning med 3 700 000 kronor i förhållande till innevarande budgetår.

I militärorganisatoriska underlaget för nästa budgetår har flygvapenchefen föreslagit att lönegradsplaceringen för majorer skall höjas från Ao 23 till Ao 24 (jfr i det föregående under arméns och marinens avlöningsanslag). Civildförvaltningen anser emellertid att denna fråga är av natur att böra prövas i annan ordning och räknar i förevarande sammanhang med oförändrad löneställning för majorer.

Förbättrade befordringsmöjligheter för fältflygare och flygnavigatörer m. m.

Med skrivelse den 31 oktober 1957 har flygvapenchefen framlagt förslag för att höja allmänbildningsnivån och förbättra befordringsmöjligheterna för den korttidsanställda flygande personalen, fältflygare och flygnavigatörer. Syftet med förslagen är att säkerställa erforderlig tillgång på fältflygare och flygnavigatörer med en kvalitet som svarar mot den flygmateriel som dessa skall handha. Jag vill i detta sammanhang även upptaga nämnda förslag till behandling.

Rekryteringen av fältflygare har under en följd av år icke varit tillfredsställande. Detta har framför allt gällt antalet rekryterade fältflygare men i viss utsträckning även deras kvalitet. De kvantitativa bristerna har hittills i huvudsak kunnat täckas med hjälp av i organisationen övergångsvis kvarstående aktiva underofficerare och reservofficerare i flygförartjänst. Denna personal faller dock bort efter hand under de närmaste åren. Vid 1957 års riksdag beslöts att återupptaga rekryteringen av flygande reservofficerare. Denna anordning avsågs dock endast som ett provisorium i avvaktan på en förbättring av tillgången på aktiv flygande personal. För att förbättra rekryteringsläget medgav 1957 års riksdag vidare en höjning av tjänstepremierna för fältflygare och flygnavigatörer (jfr prop. 1957: 110, s. 217 och 218) samt en höjning av flygtilläggen (jfr prop. 1957: 173, s. 18). Ifrågavarande åtgärder bedömer flygvapenchefen dock ej ensamma vara tillräckliga för att nå en fullt tillfredsställande rekrytering. De av flygvapenchefen i det följande framlagda förslagen beräknas emellertid i hög grad bidra till att detta mål nås. De starkt ökade kostnaderna för anskaffning, drift och underhåll av flygmaterielen gör det enligt flygvapenchefen ännu mera angeläget än förut att den flygande personalen är fulltalig och av bästa möjliga kvalitet. Innebörden av förslagen är i huvudsak att den till F 2 (utanför Stockholm) nu förlagda förberedande fältflygarskolan, som är ettårig och endast avsedd för fältflygare med folkskolekompetens, ersättes av ett till Herrevadskloster (intill F 5, Ljungbyhed) förlagt treårigt flygvapnets läroverk, att fältflygare och flygnavigatörer utbildas till korttidsanställda officerare och efter avslutad aktiv tjänst överföres till flygvapnets reserv samt att långtidsanställda underofficerare i flygnavigatörstjänst efter hand ersättes av långtidsanställda officerare, rekryterade från de korttidsanställda officerarna i flygnavigatörstjänst.

Över flygvapenchefens förslag har yttranden inhämtats från överbefälhavaren — efter hörande av chefen för armén och chefen för marinen — försvarets civilförvaltning, fortifikationsförvaltningen, försvarets socialbyrå, styrelsen för försvarets läroverk, militärpsykologiska institutet, försvarets skolnämnd, försvarets fastighetsnämnd, statskontoret, skolöverstyrelsen samt 1954 års befälsutredning. Härjämte har svenska officersförbundet,

svenska underofficersförbundet, försvarsväsendets underbefälsförbund, läroverkslärarnas riksförbund ävensom Riseberga kommun beretts tillfälle att avge yttrande i ärendet.

I det följande redogöres närmare för flygvapenchefens förslag och för de yttranden, som avgivits över förslagen.

Utökning av den grundläggande allmänbildande undervisningen för fältflygare och flygnavigatörer m. m.

Undervisningens nuvarande organisation och omfattning. Fältflygare (flygnavigatörer) rekryteras dels bland ynglingar med realskolekompetens och dels bland dem som enbart genomgått folkskola. Elever med realexamen påbörjar direkt flygutbildningen vid krigsflygskolan (F 5) i Ljungbyhed. Övriga erhåller först en förberedande utbildning vid den förberedande fältflygarskolan vid Roslagens flygkår (F 2). Denna utbildning omfattar huvudsakligen undervisning i allmänbildande ämnen och avser att ge eleverna de kunskaper som fordras för att de skall kunna tillgodogöra sig flygutbildningen. Undervisningen avser vidare att utgöra grund för kommande civilanställningsutbildning. Ifrågavarande förberedande utbildning har successivt ökats från 6 till för närvarande 12 månader och omfattar cirka 1 500 timmar. Undervisningen i allmänbildande ämnen fortsätter under den grundläggande flygutbildningen och omfattar där omkring 160 timmar för samtliga elever.

Flygvapenchefens förslag. Den fortlöpande tekniska utvecklingen har enligt flygvapenchefen medfört att fältflygarnas (flygnavigatörernas) allmänbildningsnivå då de börjar sin yrkesutbildning icke längre är tillräcklig. Detta gäller i särskilt hög grad de elever som endast har genomgått folkskola. Den otillräckliga allmänbildningsgrunden påverkar menligt elevernas möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen, särskilt den teoretiska undervisningen, och minskar deras möjligheter att effektivt genomföra civilanställningsutbildningen. Redan dessa förhållanden motiverar enligt flygvapenchefen en utökning av den allmänbildande undervisningen. Därtill kommer att — av skäl som redovisas i nästföljande avsnitt — det militära utbildningsmålet för fältflygare och flygnavigatörer måste höjas, så att de samtliga utbildas till korttidsanställda officerare, vilket fordrar bättre förkunskaper i allmänbildningsavseende. En högre allmänbildningsnivå skulle vidare i hög grad underlätta möjligheterna för den korttidsanställda personalen att vinna anställning i civila flygföretag efter den militära anställningens slut. De undersökningar, som företagits, visar enligt flygvapenchefen att allmänbildningsgrunden vid yrkesutbildningens början bör omfatta kunskaper motsvarande fullständig realexamen samt en gymnasiering. Det är emellertid icke möjligt att vid rekryteringen uppställa dessa fordringar, eftersom tillräckligt antal elever då icke skulle kunna erhållas.

Utrymmena för den förberedande fältflygarskolan vid F 2 är enligt flygvapenchefen i fråga om såväl förlägnings- som undervisningslokaler — även vid skolans nuvarande storlek — otillräckliga. Det stora avståndet mellan F 2 och F 5, där flygutbildningen sker, omöjliggör ett eljest nödvändigt samarbete mellan utbildningspersonalen vid de båda skolorna. Bortsett från sjöräddnings- och flygambulanstjänsten är F 2 vidare ett markskoleförband med ringa anknytning till flygtjänsten. Fältflygareleverna kan därför icke i någon större utsträckning få deltaga i flygning eller komma i kontakt med flygplan eller flygande personal. En flyggallring av eleverna, vilken är angelägen främst av ekonomiska skäl, kan icke heller genomföras vid F 2. En flyttning av fältflygarskolan till annan plats skulle lösa utrymmesproblem för den till F 2 förlagda radarskolan samt göra det möjligt att från Västerås (flygvapnets centrala skolor) till F 2 överflytta flygvapnets signalskola och del av flygvapnets tekniska skola, varigenom utbildningsverksamheten skulle kunna effektiviseras. Här nämnda förhållanden talar enligt flygvapenchefen för att den förberedande utbildningen flyttar bort från F 2 och lägges i närheten av F 5. En lämplig plats är enligt flygvapenchefen den indragna remontdepåns etablissement och övningsområde vid Herrevadskloster i omedelbar närhet av F 5 vid Ljungbyhed. Genom att förlägga den förberedande utbildningen till Herrevadskloster skulle F 5 administration kunna utnyttjas, varigenom kostnaderna skulle begränsas.

Flygvapenchefen föreslår därför att den förberedande allmänbildande undervisningen utökas till att omfatta en treårig studietid och att den nuvarande förberedande fältflygarskolan vid F 2 ersättes av ett till Herrevadskloster förlagt flygvapnets läroverk. Studiemålet vid läroverket föreslås vara realexamen jämte en gymnasiering (motsvarande klass 3 Sn vid försvarets läroverk). Läroverket avses för elever med såväl folkskola som realexamen eller enhetsskola som grund. Studietiden avpassas efter förkunskaperna; för elever med endast folkskola som grund utgör studietiden tre år (klasserna 1, 2 och 3) och för elever med realexamen ett år (klass 3). Godkända studier vid flygvapnets läroverk förutsättes bli obligatoriska för kommendering till flygutbildningen. Undervisningen vid läroverket bör främst syfta till att ge eleverna den allmänbildningsgrund som är nödvändig för den fortsatta yrkesutbildningen. Militärutbildning och förberedande flygutbildning (i gallringssyfte) föreslås emellertid även förekomma i begränsad utsträckning. — I fråga om den allmänbildande undervisningen under den grundläggande flygutbildningen föreslår flygvapenchefen en mindre ökning av timantalet.

Flygvapnets läroverk föreslås stå under ledning av en styrelse. I administrativt hänseende bör läroverket dock lyda under chefen för F 5. Chefskapet för läroverket bör enligt flygvapenchefen utövas av en civil skolman (skoldirektör i Bp 2), som vid sin sida bör ha en militär souschef (överste-

löjtnant) för biträde i allt som rör den militära tjänsten vid läroverket. I fråga om lärarpersonalen bör enligt flygvapenchefen samma lärarkategorier finnas som vid en motsvarande civil läroanstalt. Vid fullt utbyggd organisation räknar flygvapenchefen med att 10 lektorstjänster och 34 ordinarie adjunktstjänster skall finnas inrättade. Antalet extra ordinarie lärartjänster bör bestämmas av Kungl. Maj:t för varje budgetår. För elevernas fysiska fostran föreslås tjänster bli inrättade för två gymnastiklärare och för elevernas omvårdnad m. m. tjänster för en skolkurator och en biträdande skolkurator. För den militära utbildningen erfordras enligt flygvapenchefen att beställningar tillkommer för tre kaptener och fyra överfurirer. Härjämte erfordras ett antal tjänster för administrativ personal, vakt- och förrådspersonal, maskinpersonal och kökspersonal. Då läroverket i fråga om vissa förvaltningsgrenar förutsättes skola repliera på F 5, erfordras en mindre förstärkning av kassa- och sjukvårdspersonalen vid F 5.

Utbyggnaden av flygvapnets läroverk föreslås ske i tre etapper budgetåren 1958/59—1959/60, 1960/61 och 1961/62. Lokaler måste nybyggas eller inredas för att möjliggöra undervisning, utspisning och förläggning i internat av vid fullt utbyggd organisation 567 elever. Kostnaderna för erforderliga byggnadsarbeten m. m. har av flygvapenchefen i samråd med fortifikationsförvaltningen beräknats till sammanlagt 9,8 miljoner kronor, varvid förutsatts att vederbörande kommun svarar för bostäder, yttre vatten- och avloppsledning, vattenverk m. m. Kostnaderna för anskaffning av inventarier och viss annan materiel för läroverket beräknas till 2,5 miljoner kronor. De årliga driftkostnaderna beräknar flygvapenchefen till 4 miljoner kronor då organisationen är helt utbyggd.

Enligt flygvapenchefen är det med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen icke osannolikt att det framdeles blir nödvändigt att kräva en ännu högre allmänbildningsnivå som grund för flygutbildningen. En utbyggnad av läroverket med studentexamen som mål blir då aktuell.

Yttranden. Omfattningen av den av flygvapenchefen föreslagna allmänbildande undervisningen har i allmänhet lämnats utan erinran. *Militärpsykologiska institutet* och *skolöverstyrelsen* ifrågasätter emellertid om en allmänbildning av den föreslagna omfattningen kommer att visa sig tillräcklig. *Socialbyrån*, som räknar med en väsentligt förbättrad rekrytering om den föreslagna befodringsgången genomföres, anser däremot — med undantag för en ledamot — att någon utökning av den allmänbildande undervisningen icke för närvarande behöver ske. *Underbefälsförbundet* anser att den ändrade befodringsgången icke nödvändigtvis behöver sammankopplas med en högre allmänbildningsnivå.

Förslaget om att inrätta ett läroverk vid Herrevadskloster har i allmänhet icke vunnit remissmyndigheternas gillande. Förslaget tillstyrks dock av *skolöverstyrelsen* och i princip av *överbefälhavaren*, som emellertid anser

att omfattningen av läroverket icke kan bestämmas utan en närmare utredning om behovet i framtiden av flygande personal. *Chefen för armén, chefen för marinen, civilförvaltningen, militärpsykologiska institutet, styrelsen för försvarets läroverk* (utom en ledamot) och *statskontoret* ställer sig kritiska eller tveksamma till förslaget. *Arméchefen* ifrågasätter om icke den allmänbildande undervisningen kan ske vid vanliga skolor genom att systemet med statliga stipendier utvidgas. *Civilförvaltningen* hänvisar till de betydande investeringskostnaderna och ifrågasätter om icke undervisningen i stället kunnat förläggas till försvarets läroverk. *Militärpsykologiska institutet* finner det beklagligt att försvarets läroverk, främst på grund av flygtjänstens krav, icke kunnat utnyttjas. *Styrelsen för försvarets läroverk* framhåller att läroverket har utnyttjad kapacitet och föreslår att möjligheterna närmare utreds att förlägga gymnasieundervisningen till försvarets läroverk. *Statskontoret* hänvisar också till möjligheten att utnyttja försvarets läroverk.

Utbildning av fältflygare och flygnavigatörer till korttidsanställda officerare m. m.

Nuvarande organisation. Flygförarpersonalen utgöres av officerare, aktiva fältflygare och f. d. fältflygare (värnpliktiga). Yrkesgrenen *fältflygare* infördes genom beslut av 1946 års riksdag för att ersätta reservanställda officerare och underofficerare i flygförartjänst samt värnpliktiga flygförare och aktiva underofficerare i flygförartjänst. Såsom förut nämnts rekryteras fältflygare dels bland ynglingar med realskolekompetens och dels bland dem som enbart genomgått folkskola. De anställes med kontrakt. Kontraktstiden är för fältflygare med realskolekompetens, som direkt påbörjar den grundläggande flygutbildningen vid F 5, 5 år och 10 månader samt för övriga, som före flygutbildningen har att under ett års tid komplettera sina kunskaper i allmänbildande ämnen vid den förberedande fältflygarskolan, 6 år och 10 månader. Förutom den ifrågavarande förberedande utbildningen (för elever som saknar realskolekompetens) genomgår fältflygaren under kontraktstiden en grundläggande flygutbildning (GFU) vid F 5, typinflygningskola (TIS), grundläggande flygslagsutbildning (GFSU) och fortsatt flygslagsutbildning (FFSU) vid flygförband samt befordras och inplaceras i lönegrader enligt vad som framgår av den i det följande intagna sammanställningen.

Befordran till fältflygare av 2. graden erhålles efter cirka två till tre års anställning. Denna grad bibehålles sedan under hela kontraktstiden. Befordran till fältflygare av 1. graden kan ske först efter kontraktstidens slut och befordran till förste fältflygare tidigast efter ett års tjänstgöring som fältflygare av 1. graden. För befordran till fältflygare av 1. graden kräves att vara användbar som flygförare i förbandens flygstyrkor i krig

och för befordran till förste fältflygare att vara användbar som rotechef (motsvarande) i förbandens flygstyrkor i krig. Den som varit fältflygare minst så lång tid som kontraktet omfattar fullgör repetitionsövningar (två obligatoriska och två frivilliga) om vardera 45 dagar, varvid premier utgår. För underlättande av fältflygares övergång till civil verksamhet utgår särskilda tjänstepremier. Fältflygare har möjlighet att efter kontraktstidens utgång kvarstå i tjänst ytterligare ett antal år. Han kompenseras härför genom att tjänstepremien ökas för varje år han kvarstår utöver kontraktstiden. — Fältflygare som anses lämpliga för officersutbildning uttages efter den grundläggande flygslagsutbildningen och erhåller undervisning vid försvarets läroverk under två eller tre vinterhalvår, varefter begränsad studentexamen avlägges. Därefter följer — liksom för officersaspiranterna — en ettårig officerskurs vid flygkadettskolan.

Flygnavigatörspersonalen utgöres av underofficerare, aktiva flygnavigatörer och f. d. flygnavigatörer (värnpliktiga). Yrkesgrenen *flygnavigatörer* infördes genom beslut av 1955 års riksdag och ersatte därvid den i tidigare organisation ingående yrkesgrenen flygsignalister. Organisationen genomföres efter hand som attack-, nattjakt- och spaningsförbanden tillföres modern flygmateriel. Flygnavigatörerna rekryteras främst bland fältflygare, som icke kan tillgodogöra sig flygutbildningen men eljest anses lämpliga. Direktrekrytering av flygnavigatörer med samma förkunskaper som fordras för fältflygare kan emellertid även förekomma. Flygnavigatörer anställs medelst kontrakt och kontraktstiden är densamma som gäller för fältflygarna.

Flygnavigatörseleverna genomgår grundläggande navigatörsutbildning vid flygvapnets centrala skolor i Västerås. Därefter genomgås grundläggande flygslagsutbildning för flygnavigatörer vid förband. Längden av denna utbildning är så avpassad att flygnavigatörer och fältflygare, som rekryterats samtidigt, är färdiga med utbildningen vid samma tidpunkt. Utbildning och tjänstgöring för flygnavigatörer och fältflygare efter den grundläggande flygslagsutbildningen är i princip densamma utom för de flygnavigatörer som uttagits för utbildning till långtidsanställda underofficerare. Dessa erhåller utbildning vid försvarets läroverk, om de vid anställningen endast hade folkskoleunderbyggnad, varefter de genomgår underofficersskola vid flygvapnets centrala skolor. Befordringsgången för flygnavigatörerna (utom för dem som genomgår underofficersutbildning) är i princip densamma som i det föregående angivits för fältflygarna.

I likhet med fältflygarna är flygnavigatörerna efter kontraktstidens utgång skyldiga att fullgöra repetitionsövningar. För att underlätta för flygnavigatörerna att erhålla civila anställningar utgår tjänstepremier. Dessa utgår med 80 % av det belopp, vartill fältflygare är berättigad. Flygnavigatörerna kan även kvarstå i aktiv tjänst ytterligare ett antal år efter kontraktstidens slut och kompenseras härför genom att tjänstepremierna ökas.

Flygvapenchefens förslag. Enligt flygvapenchefen har *fältflygarna* i befodringshänseende icke tillerkänts en ställning i organisationen, som svarar mot deras uppgifter i krig och fred. Detta har i hög grad bidragit till den otillfredsställande rekryteringen. En jämförelse med förhållandena för motsvarande personal utomlands visar enligt flygvapenchefen att en klar undervärdering av fältflygarnas arbetsuppgifter föreligger. Enligt den nuvarande befodringsgången kan en fältflygare befodras till fältflygare av 2. graden (motsvarande furir) efter cirka två eller tre års anställningstid men kan därefter under den kontraktbundna anställningstiden icke erhålla någon ytterligare befodran. Detta skapar enligt flygvapenchefen olust och medverkar till att minska intresset för tjänsten.

I nuvarande organisation ingår fältflygarna, som förut nämnts, främst som förare i krigsflygförbandens flygstyrkor. Målet för utbildningen är att göra dem användbara som rotechefer (rote = 2 flygplan). Enligt flygvapenchefen är det emellertid nödvändigt att höja utbildningsmålet, så att fältflygarna i krig vid behov kan ersätta aktiva officerare som gruppchefer (grupp = 4 flygplan). Sådana ersättare saknas numera helt, vilket är en allvarlig brist i flygvapnets beredskap. Det är enligt flygvapenchefen vidare nödvändigt att i större utsträckning än som förutsågs då nuvarande organisation fastställdes utnyttja fältflygarna som lärare vid divisionerna under flygtjänstutbildningen i fred. Användningen av fältflygare som gruppchefer i flygförbanden och som lärare i flygtjänst medför enligt flygvapenchefen krav på att de utbildas till korttidsanställda officerare.

Utbildningsgång, anställnings- och befodringsförhållandena för fältflygarna föreslås bli följande. Efter uttagning och testning anställs de som skall påbörja utbildningen i första klassen i flygvapnets läroverk som civila fältflygarelever. Antagningsåldern föreslås sänkt från nu gällande 17 till 16 år. Anställningsformen i andra och tredje klasserna är, med hänsyn till den militära utbildning som där förutsättes, militär. Löneförmånerna under den tid eleverna tillbringar i flygvapnets läroverk är desamma som för kontraktsanställda meniga i Eh 1, utom för eleverna i första klassen, för vilka den kontanta lönen bör ersättas med penningbidrag av samma storlek som till värnpliktiga. Efter att med godkännande vitsord ha genomgått tredje klassen vid läroverket antages eleverna, ävensom andra sökande som redan har motsvarande kunskaper, som fältflygare medelst kontrakt. Kontraktstiden är sex år, d. v. s. i stort sett densamma som nu gäller för fältflygare med realexamen. Sedan kontraktsanställning skett påbörjas den grundläggande flygutbildningen vid F 5, vilken liksom nu pågår under cirka 10 månader. Efter det denna utbildning genomgått med godkännande vitsord befodras fältflygarna till furirer (Ae 7). Därefter genomgår fältflygarna liksom för närvarande typinflygningsskola och grundläggande flygslagsutbildning vid förband under sammanlagt cirka 15 månader. Under tredje året av kontraktstiden följer en officerskurs på cirka 4 månader.

Utnämning till fänrik (Ae 11) sker efter godkänd officerskurs. Efter två års väl vitsordad tjänst som fänrik följer utnämning till löjtnant (Ae 13). Uppflyttning till lönegrad 17 bör kunna ske efter samma grunder som gäller för långtidsanställda officerares uppflyttning till ifrågavarande lönegrad. Efter kontraktstidens utgång bör fältflygarna liksom nu kunna kvarstå i aktiv tjänst ett antal år och kompenseras härför med höjda tjänstepremier. Avgång från aktiv tjänst bör dock ske vid 34 års ålder eller dessförinnan då flygvapenchefen med hänsyn till vederbörandes lämplighet så bestämmer.

Vid avgång från aktiv tjänst föreslås fältflygarna bli antagna som officerare i reserven i den grad de innehar vid avgången. I reserven fullgöres repetitionsövningar i den omfattning som nu gäller för fältflygare (två obligatoriska och två frivilliga övningar). Ett år efter det att den sista repetitionsövningen fullgjorts eller vid den tidpunkt då krigsplacering som flygförare upphör bör fältflygarna ha möjlighet att välja, om de vill kvarstå som officerare i reserven och övergå i marktjänst eller avgå ur reserven. Övergång till marktjänst (främst till befattningar i stridslednings- och luftbevakningstjänst) bör ske efter omskolning under en eller två repetitionsövningar.

Beträffande de premier som nu utgår till fältflygare efter den aktiva tjänstens slut och för fullgjorda repetitionsövningar föreslås icke några ändringar.

Fältflygare som kvalificerar sig för utbildning till långtidsanställd officer på stat skall liksom hittills avlägga studentexamen vid försvarets läroverk. Den ökade grundutbildningen gör detta möjligt efter endast ett års studier, vilket medför att antalet fältflygare som studerar vid försvarets läroverk kommer att minska. Detta är till fördel för flygvapnets beredskap, emedan de fältflygare som studerar vid försvarets läroverk icke kan vara i högsta flygtrim under studietiden.

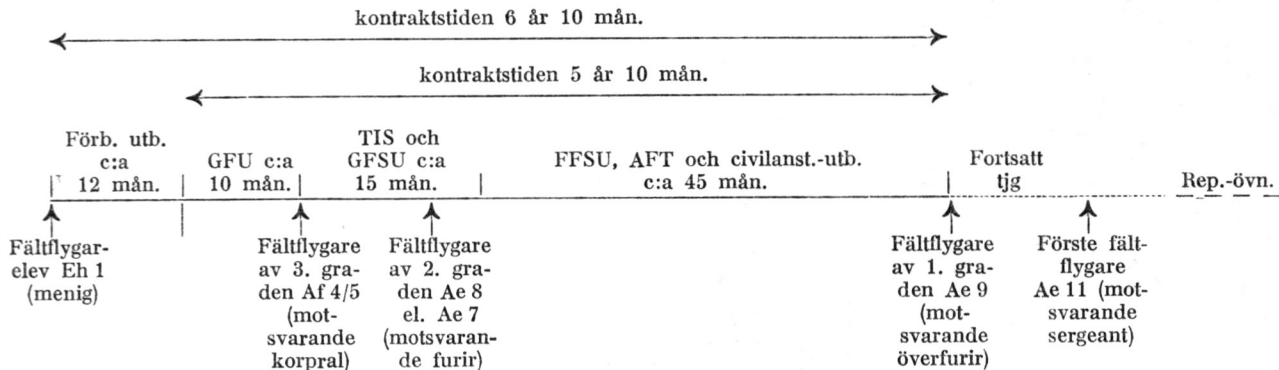
Den föreslagna befordringsgången m. m. för fältflygare är i schematisk framställning återgiven å nästa sida.

Enligt flygvapenchefen har det visat sig nödvändigt att ålägga *flygnavigatörerna* mer kvalificerade uppgifter än som förutsattes vid införandet år 1955 av kategorin flygnavigatörer. Flygvapenchefen anser därför att även flygnavigatörerna — såväl korttidsanställda som långtidsanställda — bör få möjlighet att uppnå officersgrader. De i nuvarande organisation ingående långtidsanställda underofficerarna i flygnavigatörstjänst bör efter hand ersättas med långtidsanställda officerare, rekryterade från de korttidsanställda flygnavigatörerna.

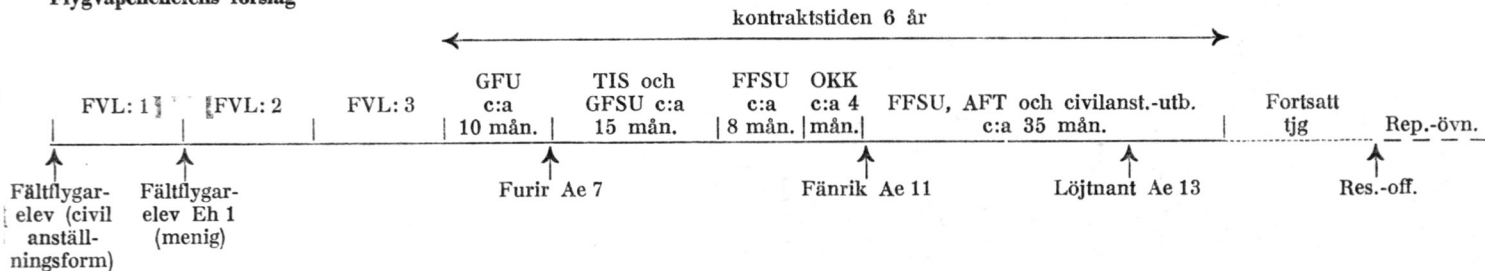
Rekryteringen av flygnavigatörer förutsättes uteslutande ske bland fältflygare, som icke kunnat tillgodogöra sig flygutbildningen vid F 5 men som i övrigt är lämpliga att anställas som navigatörer. Denna rekryteringsväg anses böra väljas bland annat med hänsyn till de kostnader som redan nedlagts på flygelever vilka avskiljes från den grundläggande flygutbildningen.

1. året	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	o. s. v.
---------	----	----	----	----	----	----	----	----	----------

Nuvarande organisation

Flygvapenchefens förslag

För flygnavigatörerna föreslås en utbildning, som i stort ansluter sig till den för fältflygarna i det föregående angivna utbildningen. Efter antagning som flygnavigatörselev följer flygnavigatörsutbildning under 10—11 månader (den genomgångna delen av den grundläggande flygutbildningen inräknad). Därefter följer grundläggande flygslagsutbildning under cirka 15 månader och fortsatt flygslagsutbildning under 7—8 månader. Tillsammans med fältflygarna genomgår flygnavigatörerna under tredje året av kontraktstiden officerskurs för korttidsanställda officerare under cirka 4 månader, varefter följer fortsatt flygslagsutbildning samt civilianställningsutbildning och allmän flygträning enligt samma grunder som för fältflygarna.

Befordrings- och anställningsförhållandena för flygnavigatörerna föreslås i princip vara desamma som för fältflygarna. Befordran till furir sker således efter godkänd grundläggande flygnavigatörsutbildning och till fänrik efter genomgången officerskurs. Till löjtnant befordras flygnavigatör, som fullgjort två års väl vitsordad tjänst som fänrik. Uppflyttning till den högre lönegraden för löjtnant skall kunna ske efter samma grunder som för långtidsanställd officer. Efter den aktiva tjänstens slut bör flygnavigatör på samma sätt som föreslagits för fältflygare kunna övergå till reserven.

För flygnavigatör, som uttagits för utbildning till långtidsanställd officer, bör i princip gälla samma bestämmelser som för fältflygare som genomgår motsvarande utbildning.

I fråga om tjänstepremier och de premier som utgår till flygnavigatörer efter fullgjorda repetitionsövningar föreslås ingen ändring.

Merkostnaderna med anledning av de i det föregående framlagda förslagen om ändrad befordringsgång m. m. beräknar flygvapenchefen vid genomförd organisation till 1,2 miljon kronor. Härtill kommer en automatisk ökning av kostnaderna för tjänstepremier på grund av föreslagna uppflyttningar i lönegrad.

För utbildningen vid officerskursen för den korttidsanställda personalen erfordras enligt flygvapenchefen en förstärkning av personalen vid flygkadettskolan med två kaptener.

Yttranden. Remissmyndigheterna synes i allmänhet vara ense om att befordringsmöjligheterna för fältflygare och flygnavigatörer bör förbättras. Däremot är meningarna delade beträffande frågan om den korttidsanställda personalen skall utbildas till officerare. *Överbefälhavaren* tillstyrker den föreslagna befordringsgången men anser att fackbeteckningar på fältflygare och flygnavigatörer dock bör komma till användning intill dess principerna för befälsordningen inom försvaret blivit omprövade. *Chefen för armén* och *chefen för marinen* anser att en förbättring av befordringsmöjligheterna bör kunna genomföras inom nuvarande underbefäls- och underofficersgrader. *Civilförvaltningen* har i och för sig intet att erinra mot förslaget

men uttalar sin tvekan om lämpligheten överhuvudtaget av att utan närmare erfarenheter rörande rekryteringsutfallet igångsätta en så kostnadskrävande organisation som den här föreslagna. *Militärpsykologiska institutet* anser att tillskapandet av en särskild kategori korttidsanställda officerare med lägre teoretisk utbildning än övriga officerskategorier är ett vanskligt steg från psykologisk synpunkt. *Socialbyrån* — utom en ledamot — tillstyrker förslaget medan *statskontoret*, som anser förslaget ägnat att föregripa det arbete som bedrivs av 1954 års befälsutredning, avstyrker detsamma. *1954 års befälsutredning* anför att utredningen, som har till uppgift att utarbeta förslag till ny befälsordning för armén, icke har tillräckligt sakunderlag för att kunna uttala sig om befodringsgången för fältflygare och flygnavigatorer. *Officersförbundet* motsätter sig bestämt förslaget medan *underofficersförbundet* och *underbefälsförbundet* tillstyrker detsamma.

Departementschefen

Personalförändringar m. m.

Vid bifall till mina i det föregående framlagda förslag kommer två flygflottiljer att indragas. Då detta emellertid icke beräknas komma att ske förrän tidigast 1962 kommer personalorganisationen vid flygvapnet först senare att påverkas härav. De personalförändringar som föreslås för nästa budgetår erfordras oavsett ifrågavarande indragningar.

1. Jag föreslår att för flygstabens personalavdelning tillkommer en beställning för major i Ao 23 i utbyte mot en löjtnantsbeställning samt för den tills vidare försöksvis organiserade underrättelseavdelningen en tjänst för assistent i Ae 17 i stället för en av de föreslagna amanuens tjänsterna. Jag biträder vidare civilförvaltningens förslag att inrätta fyra extra tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål för flygstabens expedition. Slutligen kan jag tillstyrka att en tjänst för förrådsman i Ag 7 inrättas för flygstabens bok- och kartförråd och att en kontoristtjänst i Ae 9, avsedd för flygvapenchefens sekreterare, ordinariesättes.

Några ytterligare personalförändringar kan jag icke tillstyrka under denna punkt.

2. I anslutning till vad jag anfört i det föregående vid behandlingen av flygförvaltningens avlöningsanslag föreslår jag följande förändringar beträffande personal för flygförvaltningen, avlönad från förevarande anslag, nämligen för *flygplanavdelningen* att en beställning för flygingenjör av 2. graden i Ao 21 inrättas och att en kaptensbeställning i Ao 21 utbytes mot en majorsbeställning i Ao 23, för *elektroavdelningen* att en beställning inrättas för flygingenjör av 1. graden i Ao 23, för *robotbyrån* att tjänster inrättas för en förste trafikledare i Ae 21 och en trafikledare i Ae 17 samt för *intendenturbyrån* att en beställning för förvaltare i Ao 15 utbytes mot en beställning för förvaltare i Ao 17.

3. Beträffande de personalförändringar, som föreslås för eskaderstaberna, kan jag endast tillstyrka att en beställning inrättas för major eller kapten i Ao 23/21, avsedd för chef för signalavdelningen vid eskaderstab — varvid en löjtnantsbeställning bör indragas — samt att två befattningar för pensionerad officer i A: 24 och tre befattningar för pensionerad underofficer i A: 16 utgår.

4. I fråga om utbyggnaden av signalorganisationen m. m. är jag endast beredd tillstyrka att den föreslagna beställningen för en major eller kapten i Ao 23 eller Ao 21 inrättas.

5. Beträffande luftbevakningsorganisationen tillstyrker jag förslaget om att utbyta en beställning för major eller kapten mot en beställning för överstelöjtnant eller major i Ao 26/23. Vidare tillstyrker jag den föreslagna extraordinariesättningen av 4 tekniska biträden i Ag 7 och 25 tekniska biträden i Ag 5. Slutligen tillstyrker jag förslaget att inrätta två beställningar för verkmästare i Ao 16.

Övriga förslag kan jag däremot icke biträda.

6. En förstärkning av personalen för markstridsutbildningen synes erforderlig. Jag föreslår därför att 19 beställningar inrättas för överfurirer i Ao 9. Beställningarna är avsedda för specialinstruktörer i spräng- och mintjänst.

Övriga förslag under denna punkt kan jag däremot icke tillstyrka.

7 och 8. Förslagen under dessa punkter kan jag icke tillstyrka.

9 och 10. Jag kan endast tillstyrka att fyra löjtnantsbeställningar, avsedda för flygavdelningschefer vid F 5, utbytes mot kaptensbeställningar i Ao 21 och att en kanslibiträdestjänst i Ag 7 vid F 21 extraordinariesättes.

11. Jag tillstyrker att en majorsbeställning i Ao 23, avsedd för chef för en stridsledarskola, inrättas. Vidare biträder jag förslaget att utbyta nio furirsbeställningar (sjukvårdare) mot nio överfurirsbeställningar i Ao 9.

Övriga under denna punkt redovisade förslag är jag icke nu beredd biträda.

12. Jag tillstyrker att tjänster inrättas för en förste trafikledare i Ae 21 och två trafikledare i Ae 17, avsedda för den gemensamma civila och militära radarövervakningen. I det föregående (jfr p. 2) har jag föreslagit att två trafikledartjänster inrättas för flygförvaltningen.

Övriga förslag är jag icke beredd biträda.

13. Beträffande personal för den militära väderlekstjänsten kan jag endast tillstyrka att en beställning för meteorolog i Ao 21 inrättas.

14. Förslagen under denna punkt kan jag icke biträda.

15. Flygvapenchefens förslag om att inrätta ytterligare ett antal beställningar för flygtekniker och mästare kan jag med hänsyn till föreliggande vakanser inom denna personalkategori endast tillstyrka i vad avser en av de föreslagna tre beställningarna för förste mästare i Ao 14 (vapentekniker).

Förslaget att utbyta en mästarbeställning i Ao 12 mot en beställning för verkmästare i Ao 16 kan jag tillstyrka.

Övriga under denna punkt framförda förslag är jag icke nu beredd biträda.

16. Jag föreslår att en tjänst för eldare i Ag 7 inrättas för vardera F 13 och F 18, att en tjänst för reparatör i Ag 9 vid F 13 extraordinariesättes samt att en tjänst för reparatör i Ae 9 inrättas för F 18.

Övriga under denna punkt redovisade förslag kan jag icke tillstyrka.

17. Förslaget att utbyta 20 tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål mot kanslibiträdestjänster i Ae 7 vid flottiljernas (motsvarande) sammanslagna byggnads- och intendenturavdelningar kan jag biträda. Där- emot kan jag icke biträda förslaget att utbyta en kontorsbiträdestjänst vid F 20 mot kanslibiträdestjänst.

Vad civilförvaltningen föreslagit i fråga om kassapersonalen kan jag tillstyrka. Jag räknar alltså med att fem tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål (vid F 3, F 6, F 8, F 14 och F 15) indrages, att två dylika tjänster (vid F 2 och F 11) avses endast för halvtidstjänstgörande befattningshavare samt att vid F 17 en kontorsbiträdestjänst indrages vid uppkommande vakans och ersättes med en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål med halvtidstjänstgöring.

Förslaget att tillföra åtta sektorflottiljer (F 1, F 4, F 9, F 10, F 12, F 13, F 16 och F 21) en halvtidstjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål kan jag även biträda.

Mot civilförvaltningens förslag till ändrad fördelning på förband och staber av kontorsbiträdestjänster och tjänster för biträde för skriv- och kontorsgöromål har jag icke något att erinra.

18. Med anledning av flygvapenchefens förslag att för assistenter för frivilligfrågor inrätta särskilda tjänster föreslår jag, att tio assistenttjänster i Ag 7 och nio sådana tjänster med deltidstjänstgöring inrättas. Tjänsterna bör endast få utnyttjas under en sammanlagd tjänstgöringstid av 150 månader för år, semestrar icke inräknade. De arvoden, som hittills beräknats för ifrågavarande personal, kan härvid utgå. Övriga under denna punkt föreslagna personalförändringar kan jag icke biträda.

I fråga om arvoden till deltidstjänstgörande lärare och föreläsare vid fasta utbildningsanstalter och skolor, arvoden till civila lärare för underbefälsutbildning och arvoden till observationspersonal i väderlekstjänst har jag, med hänsyn till belastningen av dessa poster under förfluten del av innevarande budgetår, icke räknat med någon höjning vid beräkningen av anslaget.

För den för nästa budgetår nytillkommande personalen räknar jag för nästa budgetår med en uppräknig av anslaget med 36 000 kronor för flyg- tillägg.

Jag är icke beredd att i förevarande sammanhang taga ställning till frågan om en reglering av löneställningen för majorer.

Såsom framgår av vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan till årets statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor har förutskickats vissa förslag angående tjänsteförteckningsfrågor av s. k. B-karaktär. Enligt vad jag inhämtat har förhandlingar i ämnet ej avslutats. De lönejusteringar, som kan bli ett resultat av dessa förhandlingar, har jag beaktat vid beräkningen av detta anslag.

Såsom vidare framgår av vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av propositionen 1957: 173 angående statstjänstemännens löner under åren 1957 och 1958 m. m. förutsattes att en översyn av flygtilläggsgrunderna och de provisoriskt uppräknade flygtilläggen skulle ske inom sådan tid, att förslag till nya grunder och belopp kunde föreläggas 1958 års riksdag. Den för översynen, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31/5 1957, tillkallade utredningen (flygtilläggsutredningen) har med skrivelse den 26 februari 1958 överlämnat sitt förslag i ämnet. Enligt vad jag inhämtat har denna fråga emellertid ännu icke slutbehandlats. De ökade kostnader för flygtillägg m. m. som kan bli en följd av ett ställningstagande till dessa frågor har jag även beaktat vid beräkningen av förevarande anslag.

Förbättrade befordringsmöjligheter för fältflygare och flygnavigatörer m. m.

Flygvapenchefens nu framlagda förslag syftar främst till att säkerställa en tillräcklig rekrytering i kvalitativt och kvantitativt hänseende av fältflygare och flygnavigatörer.

För att förbättra rekryteringen av nämnda personalkategorier har, som förut nämnts, vissa åtgärder redan vidtagits. 1957 års riksdag har sålunda medgivit en icke oväsentlig höjning av tjänstepremierna för fältflygare och flygnavigatörer (jfr prop. 1957: 110, s. 217 och 218) samt en höjning av flygtilläggen (jfr prop. 1957: 173, s. 18). På grund av befolkningsutvecklingen kommer vidare under de närmaste åren antalet ynglingar i rekryteringsbar ålder att starkt öka. En förbättring i rekryteringsläget borde därför vara att förvänta.

Med hänsyn till angivna omständigheter anser jag mig för nästa budgetår icke böra föreslå mera vittgående åtgärder än en förbättring av befordringsgången för ifrågavarande personal inom nuvarande underbefäls- och underofficersgrader. Till frågan om en utökning av den förberedande allmänbildande undervisningen är jag nu icke beredd att taga ställning. Denna fråga synes böra ytterligare övervägas.

I fråga om befordringsgången för fältflygare och flygnavigatörer föreslår jag följande. Nuvarande grad som fältflygare (flygnavigatör) av 3. graden utgår, och befordran till fältflygare (flygnavigatör) av 2. graden sker efter godkänd grundläggande flygutbildning (flygnavigatörsutbildning). Befordran till fältflygare (flygnavigatör) av 1. graden sker efter godkänd

grundläggande flygslagsutbildning och befordran till förste fältflygare (flygnavigatör) tidigast två år därefter.

Efter anställningstidens slut och sedan vederbörliga repetitionsövningar fullgjorts bör f. d. förste fältflygare (flygnavigatör) kunna beviljas inträde i flygvapnets reserv (i marktjänstbefattning) och i samband därmed befordras till löjtnant.

Den ändrade befordringsgången medför behov av följande antal beställningar för fältflygare och flygnavigatörer, nämligen 185 beställningar för fältflygare (flygnavigatör) av 2. graden i Ae 8/7, 220 beställningar för fältflygare (flygnavigatör) av 1. graden i Ae 9 och 292 beställningar för förste fältflygare (flygnavigatör) i Ae 11.

Beträffande de i flygvapnets personalförteckning för vissa icke ordinarie militära tjänstemän upptagna beställningarna torde följande förändringar få vidtagas. Antalet beställningar för furirsaspiranter samt fältflygare (flygnavigatörer) av 3. graden i Af 5/4 minskar med 124 (samtliga beställningar för fältflygare och flygnavigatörer av 3. graden utgår) till (168 — 124 =) 44. Antalet beställningar för furirer samt fältflygare (flygnavigatörer) av 2. graden i Ae 8/7 minskar med 107 till (434 — 107 =) 327. Antalet beställningar för fältflygare (flygnavigatörer) av 1. graden i Ae 9 ökar med 120 till (100 + 120 =) 220 och antalet beställningar för förste fältflygare (flygnavigatör) i Ae 11 ökar med 172 till (120 + 172 =) 292.

Med anledning av här föreslagna ändringar i befordringsgången räknar jag med en ökning av kostnaderna under förevarande anslag med omkring 615 000 kronor. En ökning av kostnaderna för tjänstepremier och för personal i flygvapnets reserv torde även följa av förslaget. För nästa budgetår räknar jag dock icke med någon nämnvärd ökning av kostnaderna för dessa ändamål.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter som erfordras för genomförande av förslagen.

Riksdagen har för budgetåren 1954/58 bemyndigat Kungl. Maj:t att i avseende å de under arméns och marinens allmänna avlöningsanslag redovisade militära och civilmilitära kårerna samt den ordinarie personalen vid flygvapnet vidtaga de provisoriska åtgärder — såsom meddelande av vikariatslöneförordnanden, vakantsättningar m. m. — som betingas av övergången till den nya förvaltningsorganisationen. Såsom jag närmare utvecklat under punkten Vissa gemensamma frågor beträffande armétyg-, marin- och flygförvaltningarna torde Kungl. Maj:t böra inhämta riksdagens bemyndigande att under budgetåret 1958/59 vidtaga motsvarande provisoriska åtgärder beträffande flygvapnet.

Med beaktande av vad jag i det föregående föreslagit i fråga om personalförändringar m. m. vid flygvapnet samt med ledning av belastningen

på flygvapnets anslag under förfluten del av innevarande budgetår och med hänsyn till 1958 års lönehöjning beräknar jag nämnda anslag för budgetåret 1958/59 sålunda:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 64 100 000 (+ 15 800 000) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 1 360 000 ($\pm$ 0) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 620 000 (+ 60 000) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 30 300 000 (+ 7 800 000) kronor;

Rörligt tillägg 13 520 000 (— 6 030 000) kronor;

Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift 1 700 000 (+ 200 000) kronor.

Posten Pensionsmedel, 470 000 kronor, torde i anslutning till vad jag anfört i årets statsverksproposition (bil. 6, s. 13) utgå.

Anslaget bör alltså upptagas till 108 200 000 (+ 17 900 000) kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för flygvapnet, som förändrades av vad jag i det föregående föreslagit;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser, som genom Kungl. Maj:ts brev den 6 juni 1957 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av flygvapnets personalförteckningar för budgetåret 1957/58;

c) godkänna vad jag i det föregående föreslagit i fråga om ändrad befordringsgång för fältflygare och flygnavigatörer;

d) bemyndiga Kungl. Maj:t att i avseende å ordinarie personal vid flygvapnet vidtaga provisoriska åtgärder i enlighet med vad jag i det föregående förordat;

e) godkänna följande avlöningsstat för flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1958/59:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	64 100 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	1 360 000

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	620 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	30 300 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	13 520 000
	<hr/>
	Summa kronor 109 900 000

Särskilda uppbördsmedel

Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift	1 700 000
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 108 200 000

f) till *Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 108 200 000 kronor.

[44] Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	6 100 000	6 036 400
1957/58 (statsliggaren s. 267)	8 200 000	
1958/59 (förslag)	8 400 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 91) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 8 200 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 180 000 kronor för penningbidrag. Ämbetsverkets beräkningar av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål grundas på uppgifter från chefen för flygvapnet om antalet tjänstgöringsdagar under nästa budgetår. Civilförvaltningen anger antalet tjänstgöringsdagar till 2 833 482, varav — enligt uppgift under hand — 30 000 dagar för lottor. För egen del beräknar jag — med beaktande av det under arméns motsvarande anslag framlagda förslaget om utvidgning av rätten till premier — medelsbehovet för nästa budgetår till 8 400 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 200 000 kronor. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 8 400 000 kronor.

[45] Flygvapnet: Familjebidrag

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	2 050 000	2 142 457
1957/58 (statsliggaren s. 267)	2 300 000	
1958/59 (förslag)	5 100 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 91) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Familjebidrag för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning (skr. ²⁸/₉ 1957 samt utlåt. ⁸/₁₁ 1957) beräknar, enligt de grunder som angivits under anslaget Armén: Familjebidrag, behovet av medel för nästa budgetår under förevarande anslag till 2 425 000 kronor. Vid beräkningen har ämbetsverket beaktat av chefen för flygvapnet lämnade uppgifter om det beräknade antalet tjänstgöringsdagar samt utgått från att en höjning av maximibeloppen för familjepeningen sker enligt det förslag av försvarets socialbyrå, för vilket redogjorts under arméns anslag till familjebidrag.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anfört vid behandlingen av arméns motsvarande anslag beräknar jag förevarande anslag till 5 100 000 kronor för nästkommande budgetår. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Familjebidrag* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 5 100 000 kronor.

[46] Flygvapnet: Sjukvård

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	380 000	561 156
1957/58 (statsliggaren s. 267)	400 000	
1958/59 (förslag)	450 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 92) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Sjukvård för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket bortser därvid från kostnaderna för remisslandvården, vilka för budgetåret 1956/57 uppgått till cirka 147 000 kronor.

För egen del föreslår jag att anslaget höjes med 50 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Sjukvård* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

[47] **Flygvapnet: Reseersättningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	2 825 000	3 956 288
1957/58 (statsliggaren s. 267)	4 200 000	
1958/59 (förslag)	4 350 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 93) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Reseersättningar m. m. för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 4 200 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 150 000 kronor, utgörande uppkommande merkostnader under anslaget till följd av den numera genomförda höjningen av järnvägstaxorna. Vid bifall till mitt förslag i det föregående beträffande resekostnadsersättning åt värnpliktiga (se anslaget Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga) torde viss kostnadsbesparing under förevarande anslag vara att förvänta. Då emellertid medelsförbrukningen under anslaget uppgår till närmare 2 300 000 kronor under första hälften av innevarande budgetår, anser jag mig likväl böra föreslå att anslaget uppföres med det av civilförvaltningen äskade beloppet, 4 350 000 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 4 350 000 kronor.

[48] **Flygvapnet: Mathållning**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	5 450 000	6 340 853
1957/58 (statsliggaren s. 269)	8 300 000	
1958/59 (förslag)	8 600 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 97) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Mathållning för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 8 300 000 kronor.

Flygförvaltningen (skr. 27/9 1957) hemställer, att anslaget höjes med 300 000 kronor på grund av ökat antal tjänstgöringsdagar. Ämbetsverkets beräkningar grundas på ett antal tjänstgöringsdagar av 2 705 000, vilket är 96 000 dagar mera än som beräknades för innevarande budgetår. Då dagskostnaden per portion beräknas till oförändrat tre kronor 35 öre utgör kostnadsökningen ($96\ 000 \times 3,35 =$) 321 600 kronor eller avrundat 300 000 kronor. Jag biträder flygförvaltningens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Mathållning* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 8 600 000 kronor.

[49] *Flygvapnet Beklädnad m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	15 775 000	5 446 306	2 892 340
1957/58 (statsliggaren s. 270)	6 400 000		
1958/59 (förslag)	7 700 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 44 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1956/57 i sin helhet bunden.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 98) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 6 400 000 kronor.

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 6 670 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar	94 000
2. Höjd dagskostnad m. m.	185 000
3. Utlåning av beklädnad till tekniska biträden	20 000
4. Engångsanskaffning av flyghjälmar m. m.	420 000
5. Höjda reparationskostnader m. m.	85 000
6. Bristtäckning	5 650 000
7. Omräkning m. m.	216 000
	<hr/>
	6 670 000

Motiv

1. Flygförvaltningen räknar med att antalet tjänstgöringsdagar för nästa budgetår i förhållande till det för innevarande budgetår beräknade antalet ökar i fråga om normalbeklädnad och skyddsbeklädnad samt minskar såvitt avser lottabeklädnad. Tjänstgöringsdagarnas antal beräknas till (inom parentes förändring i förhållande till innevarande budgetår): för normalbeklädnad 3 318 000 (+ 76 000), för skyddsbeklädnad 2 014 000 (+ 9 000) samt för lottabeklädnad 46 000 (— 24 000). Angivna förändringar föranleder — om till grund för beräkningen lägges de dagskostnadsbelopp som flygförvaltningen angivit i sina medelsäskanden för innevarande budgetår — ett ökat medelsbehov av 74 040 kronor. Då antalet tjänstgöringsdagar för icke-ordinarie furirer m. fl. beräknas minska i förhållande till det för innevarande budgetår beräknade antalet, kan inkomsterna vid utlåning av beklädnad till denna personal — angivna till 90 öre för tjänstgöringsdag — beräknas minska med i runt tal 30 000 kronor. Med hänsyn till den anskaffning av yllevaror för försvaret, som skett efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1952: 85, har vidare för innevarande budgetår medelsbehovet kunnat begränsas med 140 000 kronor. Begränsningen i medelsbehovet under nästa budgetår beräknar flygförvaltningen till 150 000 kronor.

I enlighet med det anförda upptages såsom ökning under denna punkt ett belopp av $(74\,040 + 30\,000 - 10\,000 =)$ i runt tal 94 000 kronor.

2. Dagskostnadsbeloppen beräknas för nästa budgetår till följande belopp i kronor (inom parentes anges ökning eller minskning i förhållande till av flygförvaltningen beräknade belopp för innevarande budgetår): normalbeklädnad 1,55 (+ 0,05), lottabeklädnad 1,71 (— 0,03) och skyddsbeklädnad 0,21 (+ 0,01). Med det antal tjänstgöringsdagar, som för nästa budgetår beräknats för olika slag av beklädnadsmateriel, uppkommer på grund av angivna förändringar beträffande dagskostnadsbeloppen ett ökat medelsbehov av i runt tal 185 000 kronor.

3. Genom beslut den 28 oktober 1955 har Kungl. Maj:t förordnat, att till tekniska biträden i luftbevakningstjänst vid flygvapnet må från kronans förråd såsom lån utlämnas för tjänsten erforderliga beklädnadsperedlar m. m. mot erläggande av ersättning enligt i statens allmänna avlöningsreglemente angivna grunder. Samtidigt har försvarets civilförvaltning bemyndigats meddela närmare bestämmelser rörande ersättning för persedlarna. Med stöd av berörda bemyndigande har civilförvaltningen föreskrivit, att dylik ersättning skall erläggas av heltidstjänstgörande biträde med 12 kronor för månad och av halvtidstjänstgörande biträde med 8 kronor för månad. Flygförvaltningen beräknar för nästa budgetår antalet tjänstgöringsdagar för dylika biträden till 42 000 och dagskostnaden för beklädnad till 86 öre. Den ersättning som ifrågakvarande biträden skall erlægga som ersättning för lånad beklädnad anses motsvara 40 öre per

tjänstgöringsdag. Utgående från angivna förutsättningar beräknar ämbetsverket nettokostnaden för ifrågavarande utlåning till $[42\ 000 \times (0,86 - 0,40) =]$ i runt tal 20 000 kronor.

4. Flygförvaltningen har beräknat ett ökat medelsbehov av 420 000 kronor för engångsanskaffning av nya typer av flygbeklädnad, bl. a. flyghjälmar och speciella underkläder för flygande personal.

5. Reparations- och förrådskostnaderna kommer enligt flygförvaltningens beräkningar att öka med 6 % under budgetåret 1958/59, medförande ett ökat medelsbehov av 85 000 kronor.

6. Totalkostnaderna för att fylla föreliggande materielbrister i krigsförråd har av flygförvaltningen beräknats till 20 330 000 kronor vid gällande organisation. Kostnaderna för det ökade behov av beklädnadsmateriel som skulle uppkomma vid genomförande av 1952 års värnpliktsutrednings förslag uppskattas till 17 200 000 kronor. Flygförvaltningen har räknat med att bristerna skall täckas under en period av sju år med början under budgetåret 1958/59. För nämnda budgetår erfordras enligt ämbetsverket ett belopp av $(2\ 900\ 000 + 2\ 450\ 000 =)$ 5 350 000 kronor. För anskaffning av vinterutrustning beräknar ämbetsverket härutöver ett medelsbehov under nästa budgetår av 300 000 kronor.

7. Ökningen under förevarande punkt förorsakas främst av att anslaget för innevarande budgetår icke beräknats med utnyttjande av de dagskostnadsbelopp som flygförvaltningen upptagit i sina medelsäskanden.

Överbefälhavaren har i sitt yttrande över förvaltningsmyndigheternas medelsäskanden föreslagit att förevarande anslag skall begränsas med 5 350 000 kronor i förhållande till vad flygförvaltningen föreslagit.

Departementschefen

Flygförvaltningen har hemställt om en väsentlig ökning av förevarande anslag. Av ökningen hänför sig en mindre del till merkostnader till följd av förändringar i fråga om antalet tjänstgöringsdagar samt till prishöjningar. Huvuddelen av ökningen föranledes däremot av föreslagna engångsanskaffningar. Sålunda beräknas 420 000 kronor för anskaffning av flyghjälmar o. d. samt 2 900 000 kronor och 2 450 000 kronor för täckande, delvis, av brister i krigsförråd och behovet av beklädnadsmateriel för genomförande av 1952 års värnpliktsutrednings förslag även som 300 000 kronor för anskaffning av vinterutrustning. Överbefälhavaren har i yttrande föreslagit en begränsning av det begärda anslaget med 5 350 000 kronor. Detta belopp svarar mot vad som av flygförvaltningen beräknats för bristtäckning i fråga om krigsförråd samt för de behov som aktualiserats genom 1952 års värnpliktsutrednings förslag.

Medelsbehovet under nästa budgetår har, såvitt avser nu förevarande anslag, i överbefälhavarens utredningar beräknats till samma belopp oavsett om försvarsorganisationen utformas enligt 1957 års förslag eller enligt alternativ Adam.

Flygförvaltningen har för nästa budgetår beräknat kostnaderna för normal omsättning samt reparation och förrådshållning m. m. av beklädnadsmaterielen till i runt tal 7 000 000 kronor, innebärande en ökning med 600 000 kronor i förhållande till innevarande budgetår. Vid anmälan av arméns och marinens motsvarande anslag har jag räknat med höjda kostnader för omsättning m. m. av beklädnadsmaterielen med hänsyn till prisutvecklingen. Även för flygvapnets del måste man av angivna skäl räkna med höjda kostnader. Med beaktande av det ökade antalet tjänstgöringsdagar har jag därför ansett mig böra beräkna medelsbehovet för omsättning m. m. av beklädnadsmateriel till 7 000 000 kronor.

Inom den av överbefälhavaren tillstyrkta anslagsramen för nästa budgetår rymmes även kostnader för engångsanskaffning av flyghjälmor m. m. samt en påbörjad anskaffning av vinterutrustning. Då kostnaderna härför kan rymmas inom den utgiftsram för försvarsändamål, som bestämts för nästa budgetår, har jag ansett mig kunna tillstyrka att ett belopp av 700 000 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål.

Med hänsyn till det anförda torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med ett belopp av 7 700 000 kronor. Anslaget höjes alltså med 1 300 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 7 700 000 kronor.

[50] **Flygvapnet: Tvätt**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	675 000	767 989
1957/58 (statsliggaren s. 271)	900 000	
1958/59 (förslag)	1 000 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 100) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Tvätt för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 100 000 kronor. Ämbetsverket räknar därvid med ökning av antalet tjänstgöringsdagar samt höjda priser å tvätt. Jag biträder ämbetsverkets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Tvätt* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[51] Flygvapnet: Övningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	13 600 000	4 387 215	562 214
1957/58 (statsliggaren s. 271)	5 000 000		
1958/59 (förslag)	5 800 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 275 000 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1956/57 250 000 kronor bundna.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 101) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Övningar m. m. för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor.

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 1 160 000 kronor.

	Ökning
1. Ökad förhyrning av flygplan för vingmålsskjutning	150 000
2. Ökad övningsverksamhet	450 000
3. Ökad basering av flygförband i Övre Norrland	300 000
4. Revidering av kartor	10 000
5. Plastbehandling av kartor	10 000
6. Ökat behov av utbildningskurser m. m.	80 000
7. Utbildning av värnpliktiga meteorologer m. m.	60 000
8. Effektivare prognosverksamhet	100 000
	1 160 000

Motiv

1. Beloppet anges vara erforderligt för att genomföra nödvändiga skjutövningar. Kostnadsökningen sammanhänger med flygmaterielens tekniska utveckling. I medelsäskandena för innevarande budgetår föreslog flygförvaltningen för motsvarande ändamål en anslagshöjning av 100 000 kronor.

2. Av beloppet hänför sig 250 000 kronor till planerad eskaderövning inom fjärde eskaderområdet med deltagande av bas-, luftbevaknings- och flygförband från övriga eskaderområden samt 200 000 kronor till ökad omfattning av övningarna med luftbevakningsförband. I sistnämnda hänseende anför flygförvaltningen, att tillämpningsövningar inom luftförsvaret erfordras i större utsträckning för att hålla organisationen funktionsduglig.

3. Yrkandet har framförts jämväl i medelsäskandena för innevarande budgetår.

4. Beloppet avses för revidering av flyginformationstryck på miljonskartskartor.

5. Beloppet avses för plastbehandling av flygkartor i avsikt att öka kartornas hållbarhet.

6. Det ökade medelsbehovet föranledes dels av ökat behov av utbildningskurser för personalen beroende på den fortgående teknisk/taktiska utvecklingen, dels ock av höjda lärararvoden.

7. Beloppet avses för ökat bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Huvudparten av beloppet hänför sig till utbildning i teoretisk meteorologi samt kartkurs vid institutet för värnpliktiga biträdande meteorologer. I övrigt föranledes det ökade bidraget av modernisering och utökning av institutets utbildning samt av höjda arvoden till lärare.

8. Flygförvaltningen föreslog i sina medelsäskanden för innevarande år viss höjning av förevarande anslag för effektivisering av prognosverksamheten. Flygförvaltningen återkommer nu med förslag i ämnet. Ämbetsverket anför att matematikmaskinen Besk ej kan utnyttjas för s. k. numerisk metod i höjdprognosarbetet under innevarande budgetår.Utförda prov bestyrker emellertid, att godtagbara prognoser för artilleri-, flyg-, robot- och »ABC»-ändamål kan erhållas med tillräcklig snabbhet medelst den numeriska metoden. Prognoser rörande »radioaktivt utfall» torde överhuvudtaget icke kunna framställas med tillräcklig snabbhet utan tillgång till matematikmaskin. Ämbetsverket framhåller att det, bland annat av beredskapsskäl, är synnerligen angeläget att proven med numeriska prognoser kan återupptagas. Det äskade beloppet avses för 275 timmars körtid på Besk till ett pris av 360 kronor för timme. Angivna tid uppgives vara ett minimum för att metodens tillförlitlighet skall kunna fastställas med tillräcklig noggrannhet.

Departementschefen

Medelsbehovet under förevarande anslag har i överbefälhavarens utredningar för nästa budgetår upptagits med samma belopp såväl i 1957 års förslag som i alternativ Adam. I båda fallen har anslaget upptagits till belopp som överensstämmer med flygförvaltningens förslag.

Inom den ram som i samband med uppgörelsen i försvarsfrågan fixerats för försvarsutgifter under nästa budgetår kan emellertid förevarande anslag ej upptagas till högre belopp än 5 800 000 kronor. Vid bestämmandet av detta anslagsbelopp har, bland annat, beaktats de merkostnader som uppkommer till följd av att timarvoden till lärare samt järnvägstaxor höjts från och med den 1 januari respektive den 1 februari 1958.

Det synes mig betydelsefullt att försök kan göras med s. k. numeriska prognoser i syfte att effektivisera prognosverksamheten. Jag räknar med

att försöksverksamhet i den omfattning flygförvaltningen föreslagit skall kunna bedrivas inom den förut angivna anslagsramen.

Anslagshöjningen utgör 800 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Övningar m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 5 800 000 kronor.

[52] **Anskaffning av flygmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	¹ 475 000 000	487 806 640	1 506 920
1957/58 (statsliggaren s. 272)	490 000 000		
1958/59 (förslag)	742 000 000		

¹ Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 435 000 kronor.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 103) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 490 000 000 kronor.

För budgetåren 1948/57 har riksdagen medgivit utläggande av beställningar på flygmateriel inom en kostnadsram av 3 688,3895 miljoner kronor. Härvid har förutsatts att medel, som tillförts förevarande anslag från anslag under tolfte huvudtiteln, jämväl är att räkna såsom beställningsbemyndigande. Såsom betalningsmedel har under samma tid anvisats 2 776,0895 miljoner kronor. Den 30 juni 1957 var alltså beställningsbemyndiganden till ett belopp av (3 688,3895 — 2 776,0895 =) 912,3 miljoner kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i 1957 års statsverksproposition medgivit att beställningar må utläggas in till ett belopp av 640 miljoner kronor samt anvisat 490 miljoner kronor i betalningsmedel. I detta sammanhang torde jämväl böra erinras om att Kungl. Maj:t genom beslut den 8 mars 1957 — vilket omnämnts i propositionen 1958: 2 — medgivit att ett belopp av 9,2 miljoner kronor av medel, som under anslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. reserverats till Kungl. Maj:ts disposition, må utnyttjas för att likvidera beställningar å flygmateriel m. m. Enligt hittills meddelade beslut kommer alltså den 30 juni 1958 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (912,3 + 640,0 — 490,0 — 9,2 =) 1 053,1 miljoner kronor att icke vara täckta av betalningsmedel.

Den 1 september 1957 var beställningsbemyndiganden till ett belopp av i runt tal 472 miljoner kronor icke utnyttjade.

Den av riksdagen godkända kostnadsramen för budgetåren 1957/64 uppgår till 3 662,2 miljoner kronor.

Flygförvaltningen hemställer (skr. 27/9 1957) att kostnadsramen för sjuårsplanen avseende budgetåren 1958/65 upptages till 6 453,2 miljoner kronor. Bifall till ämbetsverkets förslag skulle således innebära en kostnadsökning med (6 453,2 — 3 662,2 =) 2 791,0 miljoner kronor. Sistnämnda belopp hänför sig till delposter enligt följande.

	Ökning
1. Prisstegringar	693,5
2. Teknisk utveckling	1 881,0
3. Modernisering av basorganisationen	28,0
4. Materiel för markstridsutbildning	7,0
5. Telemotmedel	37,0
6. Skillnad årskvot—anslag budgetåren 1956/58 m. m.	144,5
	+ 2 791,0

Vad flygförvaltningen anfört i sina medelsäskanden är till stor del av sådan natur att en redogörelse härför icke kan lämnas till statsrådsprotokollet. För inhämtande av närmare upplysningar torde få hänvisas till de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Här må följande anföras.

Allmänt. Flygförvaltningen erinrar om att föredragande departementschefen vid anmälan av utgifterna för innevarande budgetår under riksstatens fjärde huvudtitel anfört (statsverkspropositionen 1957; bil. 6, s. 15), att utgifterna för materielanskaffning m. m. upptagits till lägre belopp än vad som i längden motsvarade kostnaderna för att vidmakthålla gällande försvarsorganisation. Vad anslaget till anskaffning av flygmateriel beträffade, konstaterade departementschefen (prop. 1957: 1, bil. 6, s. 176) att medel icke kunde avses för att till någon del täcka merkostnader till följd av prisstegringar och teknisk utveckling. Departementschefen framhöll emellertid samtidigt, att man måste överväga att minska den befintliga flygvapenorganisationen, därest icke en ökning av kostnadsramen framdeles komme till stånd.

Flygförvaltningen anför, att det läge redan uppstått då ett avgörande måste ske huruvida organisationen skall beskäras eller kostnadsramen väsentligt höjas. Ämbetsverket erinrar om att den nu gällande kostnadsramen — fränsett en mindre teknisk justering — är densamma som beslutades av 1956 års riksdag. Detta innebär enligt flygförvaltningen att täckning icke erhållits för prisstegringar och ofrånkomlig teknisk utveckling som inträffat sedan våren 1955. Till följd härav har flygförvaltningen nödgats att begära anslag på tilläggsstat för innevarande budgetår för att kunna fullfölja materielförnyelsen enligt av riksdagen godkända planer. I

skrivelse den 27 september 1957 har ämbetsverket hemställt om ytterligare beställningsbemyndiganden till ett belopp av 187 miljoner kronor samt om ytterligare 240 miljoner kronor i betalningsmedel.

De förslag till kostnadsram för budgetåren 1958/65 och medelsäskanden för budgetåret 1958/59, som flygförvaltningen framlägger, är grundade på förutsättningen att ytterligare medel kommer att beviljas för innevarande budgetår. Medelsäskandena har vidare uppgjorts på grundval av hittills gällande flygvapenorganisation.

1. I sina medelsäskanden för innevarande budgetår anmälde flygförvaltningen behov av att utöka kostnadsramen med 371,5 miljoner kronor till följd av prisstegringar under tiden juli 1955—juli 1956, beräknade till i runt tal åtta procent. Prisstegringarna från våren 1956 till våren 1957 beräknar flygförvaltningen till sex procent. Prisutvecklingen har bedömts med utgångspunkt i kommerskollegii index för gruv-, metall- och maskinindustrivaror, socialstyrelsens index för genomsnittlig timförtjänst inom gruv- och verkstadsindustrien samt verkstadsindustriens noteringar om löneutvecklingen. Detta material anses tillsammans ge en samlad och klar bild av prisutvecklingen. Merkostnaderna till följd av angivna prisstegring med sex procent beräknas för sjuårsperioden 1958/65 till 322 miljoner kronor. Beloppet har framräknats med utgångspunkt i 1957 års kostnadsram, utökad med de av flygförvaltningen i medelsäskandena för innevarande budgetår beräknade merkostnaderna för teknisk utveckling och prisstegringar ävensom kostnaderna för modernisering av basorganisationen och för markstridsmateriel. Av merkostnaderna anges 189,5 miljoner kronor belöpa på budgetåren 1955/58.

Merkostnaderna till följd av prisstegringar utgör, i enlighet med vad som nu anförts, $(371,5 + 322,0 =) 693,5$ miljoner kronor.

Flygförvaltningen anför i samband härmed, att ämbetsverket i olika sammanhang övervägt att taga fram differentierade index för olika slag av materiel. Det synes emellertid ämbetsverket icke vara praktiskt möjligt att uppdraga ur denna synpunkt klara gränser för de områden, inom vilka olika index skulle tillämpas. Flygförvaltningen anser det även kunna starkt ifrågasättas om man härigenom skulle ernå ett mera rättvisande resultat. Dessutom består, anför ämbetsverket, priset på en produkt, fränsett råmaterialelet från gruvan, helt av förädlingskostnader och därmed arbetslöner, som således utgör den helt dominerande delen. Då nu socialstyrelsens index för den genomsnittliga timförtjänsten visar mycket likartad utveckling för i detta sammanhang aktuella verksamhetsgrenar, kan flygförvaltningen icke finna att en mera rättvisande bild skulle erhållas med per materielslag differentierade index.

2. I flygförvaltningens medelsäskanden för innevarande budgetår beräknades merkostnaderna till följd av den tekniska utvecklingen till 175,0 miljoner kronor för den då aktuella sjuårsperioden. Merkostnaderna för

den ytterligare tekniska utvecklingen för tiden därefter beräknas till 1 706,0 miljoner kronor.

Flygförvaltningen anför att kostnaderna för den tekniska utvecklingen är ett uttryck för den fortgående effektiviseringen av försvarsmedlen. Denna utveckling innebär för försvarets del i princip detsamma som den fortgående automatiseringen inom industrien. De manuella arbetsuppgifterna övertages i accelererat tempo av alltmer komplicerade elektroniska hjärnor och maskiner, samtidigt som precision och verkningsförmåga ökar. Att bedöma kostnaderna för denna utveckling är, anför flygförvaltningen, en mycket vansklig uppgift. Den bedömning av kostnadsökningarna för den tekniska utvecklingen under perioden 1958/65, som flygförvaltningen framlägger, har gjorts efter ingående undersökningar och konsultationer med företrädare för industrien. När det gäller den tidigare delen av den aktuella perioden, hänför sig merkostnaderna huvudsakligen till en kvalitativ förbättring av flygplanens motorer och teletekniska utrustning samt till luftbevakningens fortgående automatisering. Under periodens senare del påverkas kostnaderna främst av robotvapnens utveckling. Ämbetsverket anför, att den militärtekniska omdaningsprocess som nu pågår tvingar oss att dels fortsätta att modernisera befintliga vapensystem, dels därutöver utveckla nya försvarssystem mot nya anfallsvapen. Denna dubbla uppgift bidrar starkt till kostnadsstegringen.

3. Flygförvaltningen upprepar sitt i medelsäskandena för innevarande budgetår framställda förslag om utökning av kostnadsramen med 28 miljoner kronor för materielförstärkning i samband med en ytterligare utspridning av flygbaserna (prop. 1957: 1, bil. 6, s. 174).

4. I sina medelsäskanden för innevarande budgetår räknade flygförvaltningen med en ökning av kostnadsramen med 7 miljoner kronor för anskaffning av materiel, som bedömdes erforderlig för att genomföra 1952 års värnpliktsutrednings år 1955 framlagda förslag till förbättring av markstridstjänsten vid flygvapnet (prop. 1957: 1, bil. 6, s. 174). Flygförvaltningen upprepar nu ifrågavarande förslag.

5. Flygförvaltningen föreslog i sina medelsäskanden för innevarande budgetår att kostnadsramen skulle utökas med 32 miljoner kronor för telemotmedel (prop. 1957: 1, bil. 6, s. 174). Beloppet utgjorde de beräknade kostnaderna för organisationen under den aktuella sjuårsperioden. Flygförvaltningen, som finner det angeläget att en telemotmedelsorganisation upprättas, föreslår nu att kostnadsramen skall ökas med ett belopp av 37 miljoner kronor. Detta belopp motsvarar hela kostnaden för materiel till den föreslagna organisationen. Flygförvaltningen anför, att det icke varit möjligt att helt överblicka kostnaderna. Beloppets storlek har därför till stor del grundats på bedömningar som tidigare utförts i försvarsstaben.

6. Beträffande grunderna för framräkandet av dessa kostnadsförändringar torde få hänvisas till 1952 års statsverksproposition (bil. 6, s. 164—165).

Flygförvaltningen hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas beställningsbemyndiganden om 1 015 miljoner kronor samt anslagsmedel om 755 miljoner kronor.

I särskild skrivelse i anslutning till sina medelsäskanden för nästa budgetår framlägger flygförvaltningen jämväl beräkningar av kostnaderna för materielanskaffningen för en flygvapenorganisation i vilken antalet krigsflygplan minskats med 26 %, d. v. s. en organisation som i huvudsak ansluter till alternativ Adam. Kostnadsramen vid denna organisation beräknas till 5 452,2 miljoner kronor (+ 1 790,0 miljoner kronor i förhållande till den av riksdagen godkända kostnadsramen men — 1 001 miljoner kronor i förhållande till den beräknade kostnaden för att vidmakthålla hittillsvarande organisation). Vid beräkningen av denna kostnadsram har medel för utbyggnad av basorganisationen, förbättring av markstridsutbildningen samt upprättande av en telemotmedelsorganisation beräknats till samma belopp som i ämbetsverkets medelsäskanden. Flygförvaltningen har vid kostnadsberäkningarna vidare antagit, att det lägre antalet flygplan kommer att medföra att seriepriset per enhet höjes med i genomsnitt 15—20 %. Detta beror dels på att de billigaste enheterna mot slutet av serien kommer att bortfalla och dels på att de fasta tillverkningsomkostnaderna slås ut på ett mindre antal enheter.

Behovet av beställningsbemyndiganden och av anslagsmedel under nästa budgetår för en organisation av angivna omfattning beräknar flygförvaltningen till 925 respektive 680 miljoner kronor.

Flygledningen har i sin förutnämnda skrivelse den 28 februari 1958 lagt fram förslag till kostnadsram för budgetåren 1958/65, vilket redovisats vid anmälan av Avd. I. Kostnadsfördelningen enligt detta förslag, som i huvudsak ansluter till flygförvaltningens nyssnämnda alternativa förslag, är följande (prisläget i mars 1957; beloppen i miljoner kronor).

Budgetår	58/59	59/60	60/61	61/62	62/63	63/64	64/65	Summa
Årskvoter	674	720	730	755	780	805	830	5 294

Därest kostnadsramen med hänsyn till beräknade prisstegringar efter mars 1957 uppräknas med 10,3 % till ett antaget medelprisläge för budgetåret 1958/59, skulle kostnadsramen erhålla följande utseende (beloppen i miljoner kronor).

Budgetår	58/59	59/60	60/61	61/62	62/63	63/64	64/65	Summa
Årskvoter	744	794	805	833	860	888	915	5 839

Den ifrågasatta uppräknigen torde ha grundats på följande bedömning:

prisstegring mars 1957—30 juni 1958 = 7 %
» juli 1958—30 juni 1959 = 6 %.

Om prisstegringen under budgetåret 1958/59 beräknas ske successivt, blir den i medeltal för budgetåret 3 %.

Behovet av betalningsmedel för budgetåret 1958/59 under anslaget beräknas till 744 miljoner kronor. För utläggande av beställningar erfordras under samma budgetår ett beställningsbemyndigande av 750 miljoner kronor eller, efter uppräkning med 10,3 %, 830 miljoner kronor, vilket senare belopp således motsvarar medelprisläget för budgetåret 1958/59 under förut angivna förutsättningar. I anslutning härtill framhåller flygledningen, att flygförvaltningen vid utgången av budgetåret 1958/59 kommer att utöver redan gjorda engagement vara bunden av ytterligare beställningar intill värdet av bemyndigandet för budgetåret 1958/59. I den mån fortsatt stegring av prisnivån kommer att inträffa efter utgången av budgetåret 1958/59 måste således enligt flygledningen kompensation erhållas för denna automatiskt verkande stegring i vad avser såväl bemyndigande som betalningsanslag för hela värdet av uteliggande beställningsvolym.

De materielanskaffningar, som förutsättes ske inom den föreslagna kostnadsramen, ansluter, såsom förut nämnts, till vad överbefälhavaren anfört i samband med alternativ Adam. Förutom moderna jakt-, attack- och spaningsflygplan anskaffas sålunda, bland annat, robotar av olika slag och en organisation för telemotmedel bygges upp. Stridslednings- och luftbevakningsorganisationen moderniseras liksom basorganisationen. Som likaledes nämnts tidigare, förutsätter flygledningen att flygförvaltningen skall få återkomma närmare till innehållet i långtidsplanen i senare förslag till anskaffnings- och bemyndigandeplaner.

Departementschefen

Till en början må erinras om att Kungl. Maj:t till årets riksdag avgivit förslag (prop. 2 och 70) om att 180 miljoner kronor skall anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår för att täcka merkostnader till följd av prisstegringar å flygmateriel m. m. Jag utgår i det följande från att Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag vinner riksdagens godkännande.

För anskaffningen av flygmateriel m. m. bör fastställas en ny plan, gällande från och med nästa budgetår och grundad på den nya organisation för flygvapnet som jag förordat i det föregående. I enlighet med vad jag anfört under Avd. I bör kostnadsramen för denna plan bestämmas i överensstämmelse med flygledningens förslag. Jag föreslår alltså, att följande kostnadsram, grundad på prisläget i mars 1957, fastställes för budgetåren 1958/65.

Budgetår	58/59	59/60	60/61	61/62	62/63	63/64	64/65	Summa
1958 års kostnadsram	674	720	730	755	780	805	830	5 294

Såsom jag anför under Avd. I bör anslaget för nästa budgetår bestämmas till 742 miljoner kronor samt bemyndigande lämnas att utlägga beställningar inom en kostnadsram av 828 miljoner kronor. Jag förutsätter, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att — på grundval av riksdagens beslut angående utformningen av flygvapnets organisation — närmare bestämma inriktningen av anskaffningsverksamheten såväl inom den fastställda kostnadsramen som inom ramen för lämnade beställningsbemyndiganden. Såsom jag anförde i propositionen 1958:2 torde det få förutsättas, att anskaffningsverksamheten bedrivs på sådant sätt att de för varje budgetår aktuella utbetalningarna — häri inräknat utbetalningar som hänför sig till tidigare lämnade beställningsbemyndiganden — rymmes inom den i planen upptagna årskvoten. Härvid måste jämväl hänsyn tagas till möjliga prishöjningar.

Den kostnadsram, som jag föreslagit i det föregående, bygger på prisläget i mars 1957. I likhet med vad hittills pläгат ske bör kostnadsramen årligen förskjutas ett år framåt i tiden. Den bör därvid justeras med hänsyn till eventuella merkostnader till följd av inträffade pris- och lönestegringar. Såsom framgår av vad som anförts i propositionen 1958:2 har dessa under de senaste budgetåren varit betydande. Vid beräkningen av behovet av betalningsmedel och beställningsbemyndiganden för nästa budgetår har jag därför inkalkylerat en prisstegring för tiden efter mars 1957. Givetvis kan det icke för närvarande avgöras hur stor en sådan prisstegring i verkligheten kan bli eller vilka återverkningar den får. Ett belopp om 68 miljoner kronor av det föreslagna anslaget och en däremot svarande del av föreslagna beställningsbemyndiganden bör därför vid ingången av budgetåret 1958/59 reserveras till Kungl. Maj:ts förfogande. Dessa medel bör utnyttjas endast om och i den mån inträffade pris- och lönehöjningar kan befaras föranleda försening av planlagda anskaffningar. För att erhålla överensstämmelse med kostnadsramen bör Kungl. Maj:t i anslutning härtill äga befogenhet att medge utökning av kostnadsramen med belopp motsvarande vad som kan erfordras för att, inom ramen för de medel som reserveras till Kungl. Maj:ts förfogande, täcka inträffade prishöjningar. Å andra sidan bör i detta sammanhang framhållas, att anslag på tilläggsstat för täckande av ytterligare dylika kostnadsstegringar icke kan påräknas.

Som framgått av det föregående, förutsätter jag att sjuårsplanens kostnadsram årligen skall överses med hänsyn bland annat till inträffade pris- och lönestegringar. Jag har vidare räknat med en reserv av betalningsmedel och bemyndiganden för att täcka möjligen uppkommande merkostnader

till följd av prisstegringar från den tidpunkt då underlaget för anslagsberäkningarna gjordes upp till de tidpunkter då utbetalningarna skall verkställas. Det förutsattes sålunda, att merkostnader som hänför sig till pris- och lönestegringar skall kompenseras. Merkostnader, som föranledes av tekniska fördyringar, skall däremot vara beaktade vid beräkningen av kostnadsramen. Frågan om hur storleken av merkostnader, som hänför sig till stegringar i löne- och prisnivån, skall bestämmas är därför av särskild betydelse. Tidigare har i några fall prisstegringarna under förevarande anslag beräknats med ledning av kommerskollegii partiprisindex för gruv-, metall- och maskinindustrivaror (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 167 och prop. 1956: 1, bil. 6, s. 187). Samtidigt har emellertid uttalats, att någon exakt metod för bestämmandet av prisstegringarna icke torde finnas. I sina medelsäskanden för nästa budgetår synes emellertid flygförvaltningen ha ansett, att en mer rättvisande bedömning skulle erhållas genom anknytning till socialstyrelsens index för genomsnittlig timförtjänst inom gruv- och verkstadsindustrien. Jag är emellertid icke övertygad om att en rättvisande bedömning av prisutvecklingen å flygmaterielen kan erhållas endast genom anknytning till denna indexserie. Sålunda vill jag erinra om att utvecklingen i fråga om indexserier för råvarupriser ingalunda ansluter till löneutvecklingen. Bestämmelser om indexering finnes vidare intagna i gällande ramavtal med flygindustrien. Enligt vad jag inhämtat pågår för närvarande inom försvarets förvaltningsdirektion arbete med att framtaga index för krigsmateriel, där de olika komponenter som ingår i anskaffningen väges efter sina relativa andelar i materielanslagen. Jag finner det angeläget, att detta arbete fullföljes så att resultatet kan utnyttjas vid bedömning av eventuella prishöjningars storlek.

I propositionen 1958: 2 uttalade jag, att det anslag å tilläggsstat om 68,5 miljoner kronor, som jag då föreslog, i huvudsak motsvarade skillnaden mellan summan av årskvoterna till och med budgetåret 1957/58 och summan av anvisade anslag. Några outnyttjade belopp från tidigare budgetår har därför ej medtagits i det förslag till kostnadsram, som nu framlägges. Den ökning av medelsanvisningen med 111,5 miljoner kronor, som föreslås i propositionen 1958: 70, torde få anses motsvaras av en ökning av årskvoten för budgetåret 1957/58 för prisstegringar.

Vid bifall till vad i det föregående föreslagits kommer den 30 juni 1959 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (1 053,1 — 180,0 + 828,0 — 742,0 =) 959,1 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna vad i det föregående föreslagits beträffande plan för anskaffning av flygmateriel m. m.;
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggandet av be-

ställningar å flygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 828 000 000 kronor;

c) till *Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 742 000 000 kronor.

[53] **Flygvapnet: Luftförsvarsrobot**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	4 500 000	5 384 459	59 276
1957/58 (statsliggaren s. 272)	5 000 000		
1958/59 (förslag)	24 200 000		

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 103) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Luftförsvarsrobot för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1955—1957 års statsverkspropositioner har riksdagen dels bemyndigat Kungl. Maj:t att medgiva utläggandet av beställningar för utveckling m. m. av luftförsvarsrobot inom en kostnadsram av 22 000 000 kronor, dels ock anvisat 13 000 000 kronor i betalningsmedel. Enligt sålunda meddelade beslut kommer alltså den 30 juni 1958 beställningsbemyndiganden till ett belopp av (22 000 000 — 13 000 000 =) 9 000 000 kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Den 1 september 1957 var beställningsbemyndiganden till ett belopp av i runt tal 4,4 miljoner kronor icke utnyttjade.

Totalkostnaden för utveckling m. m. av en luftförsvarsrobot beräknades vid anmälan av 1956 års statsverksproposition (bil. 6, s. 191) till i runt tal 30 miljoner kronor. Någon förnyad beräkning av totalkostnaden verkställdes icke i samband med äskandena för innevarande budgetår.

För nästa budgetår hemställer *flygförvaltningen* (skr. 27/9 1957) att beställningar för luftförsvarsrobot må utläggas för 40 miljoner kronor samt att 15 miljoner kronor anvisas i betalningsmedel. De äskade medlen avses dels för fortsatt utveckling m. m. av en inhemsk luftförsvarsrobot, dels ock, i enlighet med direktiv av överbefälhavaren, för anskaffning av ett mindre antal utländska robotar. Totalkostnaden för utveckling m. m. av en svensk luftförsvarsrobot uppskattas numera av flygförvaltningen till 70 miljoner kronor. I särskild skrivelse framlägger ämbetsverket en reviderad plan över kostnadernas fördelning på olika budgetår. Ämbetsverket anmäler vidare att förseningar i arbetet uppkommit, bland annat till följd av personalbrist å robotbyrån. Dessa förseningar aktualiserar den föreslagna anskaffningen av utländska robotar.

För ytterligare upplysningar torde få hänvisas till de handlingar, som i vanlig ordning kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Flygledningen räknar i sin förut nämnda skrivelse den 28 februari 1958 med att förevarande anslag uppföres med ett belopp av 23 miljoner kronor samt att beställningsbemyndiganden lämnas till ett belopp av 50 miljoner kronor. Den höjning av såväl anslag som bemyndiganden i förhållande till flygförvaltningens äskanden, med vilken sålunda räknas, föranledes av att viss anskaffning tidigare lägges.

För anskaffning av luftförsvarsrobotar har i ett vart av de av överbefälhavaren utarbetade alternativen Adam, Bertil och Cesar upptagits belopp av 16, 39 och 71 miljoner kronor för respektive budgetår 1958/59, 1959/60 och 1960/61.

Departementschefen

Anskaffning av luftförsvarsrobotar har tillmätts särskild vikt vid de utredningar som gjorts rörande försvarets framtida utformning. I alla de av överbefälhavaren hösten 1957 framlagda alternativ, för vilka budgetförslag utarbetats, har därför särskilda medel upptagits för anskaffning av luftförsvarsrobotar. Vid anmälan av Avd. I. Försvarets utformning på längre sikt har jag också understrukit det angelägna i att forskning och försök rörande robotar särskilt främjas. Såsom jag därvid uttalat, har jag ansett mig böra föreslå att anslaget uppföres med 24,2 miljoner kronor samt att nya beställningar får utläggas inom ramen för ett belopp av 51 miljoner kronor. Inom dessa belopp skall inrymmas den anskaffning av en supersonisk-hypersonisk högtrycksanläggning vid flygtekniska försöksanstalten, som jag omnämnt vid anmälan av Avd. I. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga närmare föreskrifter rörande utnyttjandet av ifrågavarande beställningsbemyndiganden.

Vid bifall till mina förslag kommer den 30 juni 1959 beställningsbemyndiganden till ett belopp av $(9,0 + 51,0 - 24,2 =)$ 35,8 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel. Verksamheten under förevarande anslag bör planeras så att betalningsutfallet å tidigare lämnade beställningsbemyndiganden under budgetåret 1959/60 icke kommer att överstiga det belopp, varmed anslaget föreslås skola uppföras för nästa budgetår.

Aberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslaget höjes med 19 200 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar för anskaffning av luftförsvarsrobotar m. m. inom en kostnadsram av 51 000 000 kronor;

b) till *Flygvapnet: Luftförsvarsrobot* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 24 200 000 kronor.

[54] **Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	¹ 103 000 000	103 552 761	6 923 164
1957/58 (statsliggaren s. 273)	106 000 000		
1958/59 (förslag)	138 000 000		

¹ Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 311 000 kronor samt anvisat på tilläggsstat 1 650 000 kronor.

Av reservationsbehållningen stod vid utgången av budgetåret 1956/57 ett belopp av 3 920 000 kronor till Kungl. Maj:ts disposition, medan återstående del i sin helhet var bunden genom utlagda beställningar.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 103) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m. för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 106 000 000 kronor.

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 40 812 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har beräknade förändringar av medelsbehovet uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning
1. Ökad underhållskostnad vid oförändrad flygtid	15 211 400
2. Höjda drivmedelspriser	
a) för flygplan	2 489 700
b) för motorfordon	308 000
3. Mera bränslekrävande flygplantyper	5 902 680
4. Utökad flygtid	
a) ökade underhållskostnader	2 031 480
b) ökad drivmedelskostnad	1 821 000
5. Höjda löner och priser (som ej beaktats under p. 1 och 2) ...	1 220 000
6. Underhåll av nytillkommande materiel	
a) vingmål	2 200 000
b) radar- och radiomateriel	2 180 000
c) luftbevakningsmateriel	500 000
d) motorfordon	110 000
7. Omläggning av verkstadsdriften	5 000 000
8. Omräkning m. m.	1 837 740
	+ 40 812 000

Motiv

1. För innevarande budgetår beräknades den genomsnittliga underhållskostnaden per flygtimme för flygplanskrov, motorer och propellrar enligt 1957 års statsverksproposition (bil. 6, s. 184) till 252 kronor. Härvid hade icke inräknats de ökade underhållskostnader, som beräknades uppstå till följd av övergången till reaktionsmotorer med axialkompressorer. Med hänsyn härtill beräknades vid anslagsavvägningen för ifrågavarande underhåll ett belopp av 5 000 000 kronor utöver vad som erfordrades om hänsyn endast togs till den enligt det föregående beräknade underhållskostnaden per flygtimme.

För budgetåret 1958/59 beräknar flygförvaltningen motsvarande underhållskostnader till 307 kronor 80 öre per flygtimme, vilket innebär en ökning med 55 kronor 80 öre. Underhållskostnaden har bedömts med utgångspunkt i den verkliga underhållskostnaden under budgetåret 1956/57. Denna har enligt statistik uppgått till 293 kronor 60 öre. Till följd av förändringar i flygtidsuttaget på olika flygplantyper beräknas motsvarande kostnad för nästa budgetår vid oförändrat pris- och löneläge till 292 kronor 60 öre. Löne- och prisstegringarna under budgetåret 1956/57 beräknas medföra en genomsnittlig kostnadsökning av 5,2 %. I enlighet härmed beräknas underhållskostnaden per flygtimme för budgetåret 1958/59 till $[292,60 + (0,052 \times 292,60) =]$ 307 kronor 80 öre.

Under budgetåret 1957/58 har beräknats en effektiv flygtid av 183 000 timmar. Vid oförändrad flygtid uppkommer alltså till följd av den i det föregående angivna stegringen av underhållskostnaderna ett ökat medelsbehov av $(183\,000 \times 55,80 =)$ 10 211 400 kronor.

Vid den beräkning av underhållskostnaden per flygtimme som redovisats i det föregående har — i likhet med vad fallet varit vid motsvarande beräkning för innevarande budgetår — hänsyn icke tagits till de väsentligt högre underhållskostnader, som förorsakas av ny motormateriel. Flygförvaltningen anger att vissa motortyper, som kommer att vara i bruk budgetåret 1958/59, beräknas draga en kostnad per översyn, som är 30 000 kronor högre än motsvarande kostnad för nuvarande motorer. Då 350 dylika översyner beräknas erforderliga under nästa budgetår, uppskattas merkostnaderna till följd av nya motortyper till 10 000 000 kronor. Då ett belopp av 5 000 000 kronor av enahanda orsak inräknats i anslaget för innevarande budgetår, ökar medelsbehovet med $(10\,000\,000 - 5\,000\,000 =)$ 5 000 000 kronor.

De sammanlagda merkostnaderna under denna punkt uppgår alltså till $(10\,211\,400 + 5\,000\,000 =)$ 15 211 400 kronor.

2. a) Drivmedelskostnaderna för flygplan beräknas öka till följd av höjda priser på vissa bränslen. Flygförvaltningen beräknar priserna på dessa bränslen sålunda (inom parentes anges de priser som ligger till grund för anslagsberäkningen för innevarande budgetår): reabränsle MC 75/77

17 öre/l (16 öre/l), reamotorolja ME 55 14,50 kr/l (13,15 kr/l), flygmotorolja ME 58 70 öre/l (60 öre/l) och flygmotorolja ME 59 90 öre/l (60 öre/l). Under förutsättning av oförändrad drivmedelsförbrukning medför angivna prishöjningar en kostnadsökning av 2 489 700 kronor.

2. b) Jämväl priserna å vissa drivmedel för motorfordon har ökat. Sålunda beräknas priserna för nästa budgetår till (inom parentes priserna under innevarande budgetår): bilbensin 57 öre/l (51 öre/l), motorbrännolja 23 öre/l (20 öre/l) och smörjolja 85 öre/l (80 öre/l). Vid oförändrad drivmedelsförbrukning medför angivna prishöjningar en kostnadsökning av i runt tal 308 000 kronor.

3. Den genomsnittliga drivmedelskostnaden per flygtimme utgör för innevarande budgetår enligt staten för anslaget 230 kronor 5 öre. För nästa budgetår anger flygförvaltningen de totala drivmedelskostnaderna för flygplan till 52 313 000 kronor. Ämbetsverket har grundat sina beräkningar på en flygtid av 189 600 timmar. Den genomsnittliga drivmedelskostnaden per flygtimme utgör alltså $(52\,313\,000 : 189\,600 =)$ 275 kronor 91 öre. Detta innebär en ökning i förhållande till motsvarande beräknade kostnad för innevarande budgetår med $(275,91 - 230,05 =)$ 45 kronor 86 öre. Vid oförändrad flygtid utgör således kostnadsökningen $(183\,000 \times 45,86 =)$ 8 392 380 kronor. I detta belopp ingår emellertid de merkostnader till följd av höjda priser, som angivits under punkt 2. a), 2 489 700 kronor. Kostnadsökningen under förevarande punkt, som huvudsakligen betingas av fortsatt övergång till mera bränslekrävande flygplantyper (motorer), utgör i enlighet härmed $(8\,392\,380 - 2\,489\,700 =)$ 5 902 680 kronor.

4. Anslaget för innevarande budgetår har, som förut anförts, beräknats utifrån en effektiv flygtid av 183 000 timmar. Flygförvaltningen utgår vid sina anslagsberäkningar från ett flygtidsuttag av 189 600 timmar, vilket innebär en ökning med 6 600 timmar. Flygtidsberäkningen har skett med utgångspunkt i oförändrade flygtidsnormer.

Med förut angivna genomsnittskostnader per flygtimme uppstår till följd av den ifrågasatta ökningen av flygtidsuttaget kostnadsökningar med $(6\,600 \times 307,80 =)$ 2 031 480 kronor avseende underhåll av flygplanskrov, motorer och propellrar samt med $(6\,600 \times 275,91 =)$ 1 821 000 kronor avseende flygdrivmedel.

5. Här upptages sådana löne- och prisstegringar, som icke beaktats vid beräkningen av underhållskostnaderna för flygplanskrov, motorer och propellrar och kostnaderna för flygdrivmedel. Kostnadsstegringen beträffande materielunderhåll har beräknats till genomsnittligt 5,2 procent. Löneökningarna för tjänstemannapersonal har beräknats till genomsnittligt 12 procent. För kollektivavtalsanställd personal beräknas höjningen till 2 procent för år 1957 och 3 procent för år 1958.

6. a) Hitintills använda vingmål för skjutövningar anses ha för låg

bogseringsfart. Flygförvaltningen avser att under budgetåret 1958/59 anskaffa vingmål, som kan bogseras på hög höjd och med hög underljuds-fart. Övergången till den nya typen av vingmål ökar underhållskostnaderna med angivet belopp.

6. b) Merkostnaderna hänför sig till flyg- och markradarmateriel samt markradiomateriel.

6. c) Den föreslagna höjningen föranledes av fortsatt utbyggnad av luftförsvars- och luftförsvarsgruppcentraler med tillhörande radiolänknät.

6. d) Antalet terräng- och standardfordon har utökats.

7. Till 1955 års statsverksproposition (bil. 6, s. 168) anfördes att flygförvaltningen anmält behov av ett belopp av 17 miljoner kronor för om-läggning av verkstadsdriften. Kungl. Maj:t hade genom beslut den 24 september 1954 medgivit flygförvaltningen att disponera 8 miljoner kronor för ändamålet. Kvarstående medelsbehov borde, enligt vad före-dragande departementschefen anförde vid anmälan av 1955 års statsverks-proposition, få täckas genom ianspråktagande av medel anvisade under anslagen till anskaffning av flygmateriel samt till drift och underhåll av flygmateriel.

Under erinran om vad sålunda förevarit anför flygförvaltningen i sina medelsäskanden för nästa budgetår i huvudsak följande.

Kungl. Maj:ts beslut den 24 september 1954 har möjliggjort en fortlö-pande omställning av verkstadsdriften. Den kontinuerliga anskaffningen av ny flygmateriel kräver emellertid såväl fortgående förnyelse av special-verktyg och annan verkstadsutrustning som successiv ändring av arbets-lokaler och inredning. Ytterligare medel måste därför disponeras för om-ställning av driften. Anskaffning av verkstadsutrustning av allmän karak-tär avser flygförvaltningen att liksom hittills bekosta med avskrivnings-medel. För anskaffning av specialutrustning och specialverktyg samt ändrings- och inredningsarbeten måste däremot särskilda medel ställas till förfogande. För oundgängliga omställningsåtgärder under budgetåret 1958/59 beräknar flygförvaltningen 5 miljoner kronor erforderliga.

8. Ökningen föranledes huvudsakligen av att för innevarande budgetår reservationsmedel till ett belopp av i runt tal 2 000 000 kronor tagits i an-språk för att nedbringa behovet av anslagsmedel (prop. 1957:1, bil. 6, s. 184).

Departementschefen

Inom den ram som bestämts för försvarsutgifterna under nästa budgetår kan förevarande anslag ej upptagas med högre belopp än 138 000 000 kronor.

Beträffande utnyttjandet av detta anslagsbelopp må följande anföras.

Priserna på drivmedel beräknar jag i enlighet med vad som angivits i flygförvaltningens förslag till anslagsäskanden utom priserna på reabränsle

MC 75/77 och bilbensin, vilka på grundval av sedermera erhållna uppgifter från flygförvaltningen torde böra beräknas till 16 öre respektive 60 öre för liter.

I fråga om underhållskostnaderna för flygplanskrov, motorer och propellrar är den av flygförvaltningen på grundval av statistik från budgetåret 1956/57 beräknade genomsnittsunderhållskostnaden för flygtimme avsevärt högre än den kostnad som förutsatts vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår. Härtill kommer emellertid de merkostnader som föranletts av översyner å nyare motormateriel. Vid sina beräkningar av medelsbehovet i förslaget till medelsäskanden för nästa budgetår har flygförvaltningen uppskattat, att kostnaderna vid översyn av motor av viss typ skall bli 30 000 kronor högre än vid översyn av motor av äldre typ. De verkliga merkostnaderna vid hittills verkställda översyner har emellertid visat sig vara avsevärt högre än de sålunda beräknade. Enligt vad flygförvaltningen anmält i skrivelse den 24 februari 1958 uppgår merkostnaderna för närvarande till 39 000 kronor vid en begränsad översyn och till 97 000 kronor vid en större översyn. Jämväl vid översyner av efterbrännkammare har uppkommit merkostnader, vilka ej beaktats i förslaget till medelsäskande. Man torde emellertid kunna utgå från att kostnaderna för ifrågavarande översyner efter hand kommer att minska sedan viss erfarenhet vunnits.

Beträffande övriga underhållskostnader synes enligt min mening en viss minskning kunna ske av merkostnaderna vid övergång till ny typ av vingmål; i övrigt anser jag mig böra räkna med de av flygförvaltningen angivna kostnadsökningarna. Jag beräknar således, bland annat, att ett belopp av 5 000 000 kronor skall tagas i anspråk för omställning av verkstadsdriften under nästa budgetår.

De anförda omständigheterna gör det svårt att exakt bedöma vilken flygtid som kan tagas ut under nästa budgetår. Vid bedömande härav måste jämväl en viss marginal beräknas för att undvika, att eventuella löne- och prishöjningar m. m. medför behov av medelsanvisning på tilläggsstat. Med beaktande av att antalet motoröversyner begränsas vid ett minskat flygtidsuttag samt att kostnaderna för översyner kan förutsättas nedgå efter hand uppskattar jag merkostnaderna för dylika översyner till omkring 31 miljoner kronor. Under denna förutsättning skulle icke mer än knappt 150 000 flygtimmar kunna tas ut under nästa budgetår. Detta antal timmar ligger betydligt under det som förutsatts vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår men understiger endast i mindre omfattning den flygtid som faktiskt kan tas ut under innevarande budgetår. Detta flygtidsuttag är dock ur utbildnings- och övningssynpunkt mindre tillfredsställande. Det bör därför eftersträvas att nedbringa kostnaderna för att därigenom såvitt möjligt öka flygtiden.

Åberopande det anförda hemställer jag — under erinran om att anslaget höjes med 32 000 000 kronor — att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 138 000 000 kronor.

[55] **Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	5 000 000	6 474 275
1957/58 (statsliggaren s. 274)	6 700 000	
1958/59 (förslag)	7 400 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 103) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m. beräkna ett förslagsanslag av 6 700 000 kronor.

För det för budgetåret 1956/57 anvisade anslaget har Kungl. Maj:t fastställt stat den 20 april 1956. Därvid har föreskrivits, att mellan olika anslagsposter i staten finge, utan överskridande av det sammanlagda beloppet av posterna, vidtagas de jämkningar som påkallades av omständigheterna. Genom beslut den 10 maj 1957 har Kungl. Maj:t sedermera medgivit att det sammanlagda beloppet av anslagsposterna finge överskridas med högst 1 700 000 kronor. Behovet av överskridande har, bland annat, föranletts av järnvägstaxornas höjning från och med den 1 november 1956 samt av förlängda transportvägar i samband med fortsatt övergång från flygfotogen till reabensin, uppblandning av reamotorbränslet med olja och fyllandet av vissa nybyggda förråd.

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 2 250 000 kronor. Vid ärendets beredning inom försvarsdepartementet har detta belopp uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning
1. Höjda kostnader vid oförändrad transportmängd	981 640
2. Ökad transportmängd	1 260 000
3. Avrundning	8 360
	<hr/>
	+ 2 250 000

Motiv

1. För frakter och transporter har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 6,1 miljoner kronor. Enär den sannolika transportvolymen uppgår till 253 000 m³, kommer transportkostnaden per m³ att uppgå till

32—89 58 Bihang till riksdagens protokoll 1958. 1 saml. Nr 110

24 kronor 12 öre. För budgetåret 1956/57 har den verkliga transportkostnaden utgjort 27 kronor 70 öre per m³. För nästa budgetår beräknar flygförvaltningen att transportkostnaderna kommer att bli i stort sett desamma som under föregående budgetår. Ämbetsverket räknar med en genomsnittlig kostnad av 28 kronor per m³. Detta innebär i förhållande till den för innevarande budgetår beräknade kostnaden en ökning med (28:00—24:12 =) 3 kronor 88 öre. Vid oförändrad transportvolym uppkommer i enlighet härmed en ökning med (253 000 × 3:88 =) 981 640 kronor.

2. Den sannolika transportvolymen under innevarande budgetår utgör, som nyss anförts, 253 000 m³. För nästa budgetår anger flygförvaltningen transportvolymen till 298 000 m³. Vid angiven transportkostnad per m³ blir ökningen alltså [(298 000 — 253 000) × 28 =] 1 260 000 kronor. Den ökade transportvolymen förorsakas av ökad drivmedelsförbrukning. Denna i sin tur föränledes dels av fortsatt övergång till mer bränslekrävande flygplantyper, dels ock av ifrågasatt ökning av flygtidsuttaget.

Departementschefen

I förhållande till det för innevarande budgetår anvisade anslaget uppkommer enligt flygförvaltningens beräkningar kostnadsstegringar till följd av ökad transportvolym och förlängda genomsnittliga transportsträckor. Ökningen i fråga om transportvolymen sammanhänger med ökad drivmedelsförbrukning till följd av mera bränslekrävande flygplantyper samt ökat flygtidsuttag. Beträffande transportsträckornas genomsnittliga längd förutsätter ämbetsverket ungefär samma förhållanden under nästa budgetår som under budgetåret 1956/57.

För min del anser jag mig böra räkna med att de genomsnittliga transportsträckorna skall bli ungefär desamma som de för innevarande budgetår beräknade. Jag förutsätter att flygförvaltningen noggrant planerar verksamheten i syfte att i görligaste mån minska transporterernas omfattning. Med hänsyn till den flygtid, med vilken jag räknat vid anmälan av anslaget till Drift och underhåll av flygmateriel m. m., anser jag mig vidare kunna förutsätta att den under nästa budgetår aktuella transportvolymen icke kommer att överstiga 250 000 m³. Med beaktande av det anförda samt av den höjning av järnvägstaxorna, som ägt rum från och med den 1 februari 1958, föreslår jag att förevarande anslag uppföres med ett belopp av 7 400 000 kronor. Detta innebär en ökning med 700 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 7 400 000 kronor.

[56] Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	3 910 000	4 075 285
1957/58 (statsliggaren s. 278)	4 620 000	
1958/59 (förslag)	6 575 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 114) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 4 620 000 kronor.

Yrkande

Försvarets forskningsanstalt (skr. ^{8/8} och ^{19/10} 1957) hemställer, att anslaget höjes med 3 084 000 kronor.

A. Forskningsanstaltens verksamhet i allmänhet

	Ökning
1. Personalförstärkningar	
9 institutionschefer Bp el. Br 1	327 735
9 laboratoriechefer el. laboratorer högst ABp el. Ar 26	311 319
4 laboratoriechefer el. laboratorer högst Ae 26	118 488
3 byrådirektörer Ae 24	80 136
6 docenter Ae 24	160 272
19 laboratorer el. förste forskningsingenjörer högst Ae 24	507 528
2 forskningsläkare högst Ae 23	50 752
4 förste forskningsingenjörer el. forskningsingenjörer högst Ae 23	101 504
1 förste byråsekreterare Ae 21	22 884
2. Lönegradsuppflyttningar m. m.	
1 byrådirektör Ae 26 — byråchef (kanslichef) Bo 1	5 220
1 kamrerare Ae 17 — Ae 21	4 273
1 ekonomibitråde Ag 2 — Ae 5	—
3. Ändrade anställningsformer i övrigt m. m.	
3 förste verkmästare Ae 16 (forskningsanslaget) — Ao 16 ...	56 821
2 assistenter Ae 15 (forskningsanslaget) — Ao 15	36 289
3 tekniska biträden Ae 7 (forskningsanslaget) — Ao 7	35 079
8 forskningsingenjörer Ae 21 överföres från forskningsanslaget	183 072
Ordinarie sättning av 1 förste byråsekreterare Ae 23, 1 förste byråsekreterare Ae 21, 1 byråsekreterare Ae 19, 1 förste verkmästare Ae 16, 2 kontorsskrivare Ae 13, 3 kansliskri-	

vare Ae 10, 1 förrådsförmän Ae 9, 4 kontorister Ae 9 och 4 kanslibiträden Ae 7	—
1 biträdande köksföreståndare Ag 7 — Ae 7	—
1 ekonomibitråde Ag 2 — Ae 2	—

4. Omräkning

Löneklassuppflyttningar m. m.	60 500
1957 års löneplansrevision m. m.	593 000
	<hr/>
	Summa A 2 654 872

B. Försöksorganisation för operationsanalys inom försvaret

1 institutionschef Bp 1	36 414
10 laboratorer högst ABp eller Ar 26	345 920
1 laborator högst Ae 24	26 712
1 byråingenjör Ae 19	20 644
	<hr/>
	Summa B 429 690
	Totalsumma 3 084 562
	Avrundat 3 084 000

Motiv

Forskningsanstalten framhåller, att den utbyggnad av anstalten som skett under senare år genom ökad anslagstilldelning och inrättande av nya forskartjänster icke motsvarar det föreliggande behovet. För att anstaltens resurser skall kunna utnyttjas rationellt har en prioritering av de aktuella forskningsuppgifterna utarbetats av en inom försvarsstaben bildad samordningsgrupp, bestående av representanter för försvarsstaben, forskningsanstalten samt armé-, marin- och flygledningarna. Eftersom det därvid befunnits nödvändigt med planering på relativt lång sikt, har forskningsanstalten i samråd med samordningsgruppen utarbetat en rullande femårsplan för forskningsverksamheten. Det för budgetåret 1958/59 redovisade medelsbehovet — vari icke ingår vad som under förevarande anslag upptagits under avsnitt B — motsvarar i huvudsak vad som beräknats för planens första budgetår. Äskandena för nästa budgetår innefattar, i den del varom nu är fråga, bland annat över 50 nya forskartjänster i Ae 21 eller högre lönegrader. Denna utökning av forskarpersonalen är enligt anstalten nödvändig för att forskning skall kunna bedrivas inom nytilkommande ämnesområden samt för intensifiering av forskningen inom sådana områden, som bedömes vara särskilt angelägna.

I en till äskandena fogad promemoria redogör dåvarande chefen för forskningsanstalten, generaldirektören Hugo Larsson, för anstaltens svårigheter att rekrytera och framför allt behålla den kvalificerade tekniska personalen. Medan avgången från anstalten tidigare varit störst efter 3—5 tjänstår, har under den senaste tiden även avgången av högt kvalificerad personal med lång erfarenhet och i ledande befattningar påtagligt ökat.

Den numera öppnade möjligheten till kontraktsanställning (jfr prop. 1957: 120) kommer enligt Larsson inte att avhjälpa svårigheterna, då anställningsformen icke är förenad med någon pensionsrätt och då myndigheten icke har möjlighet att utnyttja andra medel än det till storleken begränsade avlöningsanslaget. Promemorian utmynnar i en vädjan till statsmakterna att snarast taga upp frågan om forskningsanstaltens organisation och arbetsformer till avgörande. Enligt Larssons uppfattning borde det ligga närmast till hands att organisera forskningsanstalten i form av ett statligt eller halvstatligt aktiebolag, vari även flygförvaltningens robotbyrå borde inordnas. — Forskningsanstalten har i sina ordinarie äskanden — utan att framlägga något konkret förslag i ämnet — framfört synpunkter, liknande dem som anstaltschefen redovisat i nämnda promemoria. I forskningsanstaltens utlåtande över ett av överbefälhavaren framlagt förslag till försöksorganisation för operationsanalys (avsnittet B) framhåller anstalten betydelsen — särskilt när det gäller rekrytering av personal för operationsanalytiska uppgifter — av att löne- och anställningsvillkoren för den kvalificerade tekniska personalen anpassas efter omständigheterna i de individuella fallen. Anstalten hemställer i detta sammanhang om förnyad utredning beträffande möjligheterna till en friare lönesättning för tekniskt och vetenskapligt högt kvalificerade befattningshavare.

Forskningsanstalten beräknar medelsbehovet för budgetåret 1958/59 under anstaltens samtliga anslag till 30 424 000 kronor. Vid bifall till detta förslag skulle medel för den löpande forskningsverksamheten icke behöva tillskjutas från försvarsgrenarna, vilka för innevarande budgetår bidrager med tillsammans 2 890 000 kronor. Då anslagen till anstaltens verksamhet enligt riksstaten för innevarande budgetår uppgår till ett sammanlagt belopp av 19 970 000 kronor, erfordras en anslagsökning av (30 424 000 — 19 970 000 =) 10 454 000 kronor. Härav motsvaras emellertid cirka 2 890 000 kronor av de tillskott, som nu erhålles från försvarsgrenarna, cirka 1 765 000 kronor av de för åren 1957 och 1958 beslutade löne- och arvodeshöjningarna för nuvarande personal samt cirka 429 000 kronor av kostnaderna för den under avsnittet B angivna organisationen för operationsanalys. Frånräknas dessa poster kvarstår av ökningen (10 454 000 — 2 890 000 — 1 765 000 — 429 000 =) 5 370 000 kronor.

Rörande de särskilda yrkandena torde följande få anföras.

A. Forskningsanstaltens verksamhet i allmänhet

1. Till stöd för yrkandet om inrättande av tjänster för institutionschefer anför forskningsanstalten att det på grund av anstaltens omfattning — var och en av de tre avdelningarna omfattar för närvarande närmare 300 anställda — befunnits nödvändigt att sammanföra smärre enheter såsom sektioner och detaljer med sinsemellan närbesläktade arbetsuppgifter till större enhe-

ter, institutioner. Dessa är direkt underställda avdelningscheferna. Genom åtgärden har bland annat den fördelen vunnits, att avdelningscheferna lättare kan överblicka avdelningarnas arbete samtidigt som de kan överlåta avgörandet av en mängd detaljfrågor åt institutionscheferna. Med beaktande av de arbetsuppgifter, som åvilar institutionscheferna, föreslår forskningsanstalten att för dessa befattningshavare inrättas nio tjänster i Bp eller Br 1.

I äskandena för senare budgetår har forskningsanstalten framlagt förslag om inrättande av tjänster för sex forskardocenter (jfr prop. 1957: 1, bil. 6, s. 196). Förslaget upprepas för nästa budgetår med den modifieringen att förslaget nu avser sex docenttjänster. Anstalten framhåller bland annat att man genom att tillföra anstalten personal av denna typ skulle avsevärt stärka dess förbindelser med universitets- och högskoleinstitutioner och att åtgärden även skulle verka allmänt stimulerande på utvecklingen av det rationella vetenskapliga arbetet i landet. Enligt förslaget skulle docenterna — med tillämpning av gällande bestämmelser om docent- och forskardocentbefattningar — förordnas vid universitet och högskolor, i första hand karolinska mediko-kirurgiska institutet, Stockholms högskola eller tekniska högskolan. Eventuell undervisningsskyldighet skulle fullgöras vid berörda läroanstalter, medan övrig tjänstgöring skulle förläggas till forskningsanstalten. Docentbefattningarna skulle inte vara bundna till ett visst ämne och lärosäte utan skulle kunna utnyttjas inom samtliga de vetenskapliga områden, som forskningsanstalten omspannar.

De föreslagna tjänsterna för tre byrådirektörer och en förste byråsekreterare avses för underrättelsetjänsten vid forskningsanstalten.

Beträffande motiveringarna i övrigt för den under denna punkt föreslagna utökningen av antalet forskarbefattningar hänvisas till vad som anförts inledningsvis under anslaget samt till innehållet i en av forskningsanstalten i särskild ordning överlämnad skrivelse, som av sekretessskäl icke bör redovisas i statsrådsprotokollet men som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

2. Förslagen om inrättande av en tjänst för byråchef i utbyte mot en byrådirektörstjänst samt om ändrad löneställning för kamreraren innebär upprepning av tidigare framförda förslag (se prop. 1957: 1, bil. 6, s. 196).

B. Försöksorganisation för operationsanalys inom försvaret

Förslag om inrättande av ett organ för operationsanalys framfördes av 1946 års militära förvaltningsutredning (SOU 1950: 36). Organets uppgift skulle enligt utredningen vara att söka klargöra tänkbara krigsfall samt analysera dem i vad avser fiendens sannolika personal- och materielsatser. Med ledning härav samt av krigserfarenheter och försöksverksamhet skulle organet ha att avge på vetenskapligt och matematiskt underlag grundade omdömen om de stridsmedel och den personal vårt land måste insätta för att nå avsett operationsmål.

I proposition 1954:109 förklarade dåvarande departementschefen, att han icke var beredd att ta ställning till denna av förvaltningsutredningen aktualiserade fråga men att han likväl fann förslaget beaktansvärt och att det borde göras till förmål för ytterligare utredning och överväganden. Statsutskottet (1954:133) ansåg, att ett organ med i huvudsak de uppgifter, som förvaltningsutredningen föreslagit, borde kunna bli av stort värde och fann det angeläget att ytterligare utredning härom snarast kom till stånd.

Därefter uppdrog Kungl. Maj:t den 25 februari 1955 åt överbefälhavaren att i samråd med cheferna för armén, marinen och flygvapnet samt försvarets forskningsanstalt utreda frågan om inrättande av ett för försvaret gemensamt organ för operativ och taktisk analys i syfte att utröna den lämpligaste inriktningen av forsknings- och konstruktionsverksamheten samt att till Kungl. Maj:t inkomma med av utredningen betingade förslag. Med anledning härav tillsatte överbefälhavaren för ifrågavarande uppgifter en särskild utredningsgrupp, bestående av representanter för försvarsstaben, försvarsgrensstaberna och försvarets forskningsanstalt.

Överbefälhavaren har med skrivelse den 9 mars 1957 såsom förslag redovisat utredningsgruppens resultat. Jag vill här lämna en kortfattad redogörelse för förslagets innebörd och vad utredningsgruppen i samband därmed anfört.

Utredningsgruppen framhåller, att det är svårt eller kanske omöjligt att uppställa en kortfattad och samtidigt täckande definition av begreppet operationsanalys och anför i denna del bland annat följande. Begreppet operationsanalys präglades under andra världskriget i de anglosachsiska länderna, där »operational analysis» eller »operational research» kom att användas som sammanfattande benämningar för den rådgivande verksamhet i operativa frågor, som utövades av de speciella grupper, huvudsakligen bestående av civila vetenskapsmän, vilka i olika sammanhang skapades för att samverka med operativt ansvariga, militära chefer. Verksamheten var ett led i den allmänna mobilisering av de vetenskapliga resurserna för krigsansträngningen, som de allierade genomförde. Vid de försök som gjorts att definiera begreppet operationsanalys har betonats, dels att analysen är kvantitativ — den skall beskriva de studerade förloppen på ett sådant sätt att resultaten går att mäta och framställa i siffror — dels ock att den är rådgivande. Utredningsgruppen anför såsom ett eget försök till definition, att den realitet, som begreppet i militära sammanhang representerar, är nyttiggörandet av vetenskaplig metodik och expertis i fråga om planering, materielanskaffning och andra militära beslut.

De goda erfarenheter, som de allierade under kriget vann av operationsanalysen som ett värdefullt instrument i krigsmakten, har — anför utredningsgruppen vidare — föranlett dem att upprätta mer eller mindre permanenta organ för operationsanalys, infogade på olika sätt i den mili-

tära organisationen. Dessutom har den operationsanalytiska tekniken visat sig vara tillämplig även i civil verksamhet. Härigenom har operationsanalysen efter hand börjat vinna ställning som en erkänd yrkesmässig verksamhetsgren, jämförbar med t. ex. konsulterande ingenjörsverksamhet eller organisationsrationalisering.

Inom det svenska försvaret tillämpas operationsanalys i viss mindre omfattning. Vid marinen och flygvapnet bedrivs verksamheten med anlitan av konsulter, medan armén för ifrågavarande arbetsuppgifter huvudsakligen anlitar vid försvarets forskningsanstalt anställd personal. Vid forskningsanstalten utnyttjas operationsanalysen främst i samband med den tekniska forskningen. Resultaten av den operationsanalytiska verksamheten inom landet är enligt utredningsgruppen så goda, att verksamheten bör fortsätta och intensifieras. På grund härav har utredningsgruppen framlagt ett förslag till försöksorganisation för operationsanalys.

Utredningsgruppens förslag innebär inrättande av fem särskilda organ, nämligen ett centralorgan för försvarets gemensamma sambands-, kommunikations- och underhållsfrågor samt frågor rörande avvägning mellan det totala försvarets komponenter m. m., ett organ vid vardera armén, marinen och flygvapnet för behandling av försvarsgrenens speciella problem samt ett tekniskt koordineringsorgan med uppgift att hålla den samlande överblicken över verksamheten, att förmedla erforderliga kontakter, att utveckla operationsanalytisk metodik av mera generell tillämplighet samt att handlägga utbildningsfrågor m. m. Den interna operationsanalytiska verksamheten vid forskningsanstalten behandlas icke av utredningsgruppen. Utredningsgruppen hävdar som sin bestämda uppfattning, att den operationsanalytiska verksamheten vid försvaret icke kan bedrivas rationellt om alla frågeställningar skall behandlas av ett enda organ.

Utredningsgruppen föreslår att centralorganet organisatoriskt inordnas i försvarsstaben, varvid emellertid förutsättes att staben tillföres en planeringsavdelning, till vilken centralorganet anslutes. Försvarsgrenarnas organ bör enligt utredningsgruppen anslutas till vederbörlig försvarsgrensstab och lämpligen ingå i stabens planeringsorgan, där sådant finnes. Koordineringsorganet bör enligt förslaget ingå i forskningsanstaltens organisation, där det lämpligen bör anslutas till ett för anstalten gemensamt planeringsorgan. Utredningsgruppens förslag till provisorisk personaluppsättning för organisationen omfattar, bland annat, 12 fast anställda forskare. För flertalet av dessa bör, anser utredningsgruppen, tillämpas en friare lönesättning än vad det statliga löneplanssystemet medger. Utredningsgruppen föreslår — bland annat av rekryteringsskäl — att den fast anställda forskarpersonalen administrativt anknytes till försvarets forskningsanstalt och placeras till tjänstgöring vid respektive organ. Vidare bör enligt utredningsgruppen allttjämt anlitas konsulter för ifrågavarande ar-

betsuppgifter. Utredningsgruppen räknar för detta ändamål med fyra arvoden, vartdera om 50 000 kronor årligen. Sistnämnda kostnader anses böra bestridas av respektive försvarsstaben och försvarsgrensförvaltningarna.

Över förslaget har utlåtanden avgivits av *cheferna för armén, marinen och flygvapnet, försvarets civilförvaltning, fortifikationsförvaltningen armétygförvaltningen, arméintendenturförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, försvarets forskningsanstalt, civilförsvarsstyrelsen och statskontoret*. Flertalet remissmyndigheter har betonat värdet av operationsanalytiska bedömningar och tillstyrkt förslaget om tillskapande av en särskild organisation för ändamålet. I fråga om organisationens utformning förefinnes emellertid vissa skiljaktiga meningar. Sålunda anser flygvapenchefen och flygförvaltningen, att flygvapnets operationsanalytiska organ bör vara gemensamt för flygstaben och flygförvaltningen samt att personalen vid organet bör administrativt anslutas till flygvapnet (se härom även under flygförvaltningens avlöningsanslag i det föregående). Arméchefen och armétygförvaltningen samt marinchefen och marinförvaltningen ifrågasätter om icke ett särskilt organ bör inrättas vid armétyg- respektive marinförvaltningen men har intet att erinra mot att den föreslagna organisationen först prövas. Armétygförvaltningen anser därjämte starka skäl tala för att personalen vid de olika operationsanalytiska organen bör anställas av respektive organ, men ämbetsverket har dock inte något att erinra mot att överbefälhavarens förslag även i denna del prövas under försökstiden. Liknande synpunkter framföres av marinförvaltningen med instämmande av marinchefen. Vissa remissmyndigheter anser, att tillskapandet av ett operationsanalytiskt organ vid försvarsstaben bör föregås av särskild utredning. Civilförsvarsstyrelsen framhåller värdet av operationsanalys inom ämbetsverkets område och anser, att två operationsanalytiker bör placeras vid ämbetsverket. — Bortsett från vad som nu anförts har inga erinringar framförts i fråga om de mera principiella delarna av förslaget.

Forskningsanstalten har i sitt utlåtande äskat medel och tjänster för den fast anställda personalen. Anstalten räknar därvid med två å tre operationsanalytiker för vartdera försvarsstabens och försvarsgrenarnas organ. Anstalten framhåller, att detta antal är det minimum, som erfordras för att under försökstiden få någorlunda tillförlitliga erfarenheter. I anslutning härtill föreslår anstalten inrättande av 10 tjänster för laborator i högst ABp 26 eller Ar 26. För den koordinerande verksamheten vid forskningsanstalten föreslås tjänster för en institutionschef i Bp 1, en laborator i högst Ae 24 samt en byråingenjör i Ae 19.

Departementschefen

Forskningsanstaltens verksamhet är av stor betydelse för tillgodoseendet av kravet på hög kvalitet hos våra stridsmedel, och jag bedömer det

som synnerligen angeläget att den utvidgning av anstaltens verksamhet som skett under senare år fortsättes, såväl genom inrättande av nya tjänster för kvalificerad forskarpersonal som genom anvisande av ökade anslag för forskningsverksamheten i övrigt.

I det föregående har redogjorts för anstaltens svårigheter att rekrytera och framför allt behålla den kvalificerade tekniska personalen. Såväl anstalten som dess förutvarande chef, generaldirektören Hugo Larsson, har framhållit att den numera öppnade möjligheten till kontraktsanställning inte innebär någon nämnvärd förbättring i detta avseende. I sammanhanget har fråga uppkommit om ändring av anstaltens organisation och arbetsformer, varigenom nämnda svårigheter anses kunna avhjälpas. Därvid har ifrågasatts att organisera forskningsanstalten i form av ett statligt eller halvstatligt bolag. För egen del anser jag inte, att någon ändring av anstaltens organisation i stort nu bör komma i fråga. Enligt min mening torde bolagsformen inte vara en lämplig organisation för den verksamhet det här gäller. Icke heller räknar jag nu med någon ändring av principerna för kontraktsanställning. Nuvarande bestämmelser härom är att betrakta såsom en försöksanordning (prop. 1957: 120, s. 34) och närmare erfarenheter torde få avvaktas innan ändringar vidtages. Jag räknar emellertid med att det skall vara möjligt för anstalten att även med nuvarande bestämmelser kunna utnyttja denna anställningsform i viss utsträckning och beräknar under posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ett belopp för ändamålet av 100 000 kronor utöver de medel som eljest enligt bestämmelserna får användas härför.

De av forskningsanstalten anförda skälen för inrättande av tjänster för institutionschef i Bp eller Br 1 finner jag bärande. Jag tillstyrker därför, att anstalten tillföres tjänster i denna lönegrad, men föreslår tjänstebemäningen avdelningsdirektör.

I fråga om forskningsanstaltens verksamhet i allmänhet föreslår jag en utökning med 20 nya tjänster för kvalificerad forskarpersonal, nämligen för tre avdelningsdirektörer i Bp eller Br 1, två laboratoriechefer eller laboratorer i högst ABp eller Ar 26, sju laboratoriechefer eller laboratorer i högst Ae 26, fem laboratorer eller förste forskningsingenjörer i högst Ae 24 samt två forskningsläkare och en förste forskningsingenjör eller forskningsingenjör i högst Ae 23. Vidare föreslår jag, att under anslaget inrättas åtta tjänster för forskningsingenjör i Ae 21 genom överföring från anslaget Viss forskningsverksamhet.

Med hänsyn till forskningsanstaltens omfattning föreslår jag att dess kansli ombildas till en administrativ byrå under ledning av ett krigsråd. En tjänst för krigsråd i Bo 1 bör således tillkomma i utbyte mot en tjänst för byrådirektör i Ae 26. Vidare bör en tjänst för kamrerare i Ae 17 uppflyttas till Ae 19.

Jag föreslår ordinariesättning av följande tjänster, nämligen för en förste byråsekreterare i Ae 23, en förste byråsekreterare i Ae 21, en assistent i Ae 15, två kontorsskrivare i Ae 13, två kansliskrivare i Ae 10, en förrådsförman i Ae 9, en kontorist i Ae 9 samt fyra kanslibiträden i Ae 7. Avlöningskostnaderna för assistenttjänsten överföres samtidigt till förevarande anslag från forskningsanslaget. I sammanställningen upptagna tjänster på sakanslag för tre förste verkmästare i Ae 16, en assistent i Ae 15 och tre tekniska biträden i Ae 7 bör utan ändring av anställningsformen överföras till förevarande anslag. Slutligen föreslår jag att tjänster för en biträdande köksföreståndare i Ag 7 och ett ekonomibitråde i Ag 2 uppföres såsom extra ordinarie samt att en tjänst för ekonomibitråde i Ae 4 tillkommer i utbyte mot en dylik tjänst i Ag 2.

Anstaltens yrkanden i övrigt under förevarande avsnitt kan jag icke tillstyrka.

Överbefälhavarens förslag om tillskapande av en försöksorganisation för operationsanalys inom försvaret anser jag mig böra i princip tillstyrka. En operationsanalytisk behandling av försvarsproblem av skilda slag torde vara av stor betydelse såsom underlag för slutliga ställningstaganden. Operationsanalytiska bedömningar förekommer redan nu inom det svenska försvaret och erfarenheterna härav är mycket goda. Såsom framgår av det föregående har vissa remissmyndigheter gentemot överbefälhavaren avvikande uppfattningar om hur organisationen bör utformas. Därvid har dock i allmänhet icke rests någon invändning mot att den av överbefälhavaren föreslagna organisationen prövas under försökstiden. För egen del anser jag att — med den begränsade omfattning som organisationen tills vidare är avsedd att ha — överbefälhavarens förslag såvitt nu kan bedömas innebär påtagliga fördelar, men jämkningar i organisationen bör givetvis vidtagas framdeles, därest erfarenheterna av verksamheten skulle föranleda därtill. Jag räknar således med att den fast anställda forskarpersonalen administrativt anslutes till forskningsanstalten och — fränsett den personal som avses för den koordinerande verksamheten — placeras till tjänstgöring vid försvarsstaben samt armé-, marin- och flygstaberna.

I fråga om organisationens omfattning anser jag mig emellertid böra föreslå en viss begränsning i förhållande till förslaget. För den operationsanalytiska verksamheten vid staberna räknar jag för nästa budgetår med sex forskartjänster, varav två i högst ABp eller Ar 26 och fyra i högst Ae 26, mot av forskningsanstalten yrkade tio tjänster. I övrigt har jag ingen erinran mot anstaltens förslag i fråga om antalet tjänster och dessas lönegradsplacering. Jag föreslår således, att för den operationsanalytiska verksamheten inrättas tjänster vid forskningsanstalten för en avdelningsdirektör i Bp eller Br 1, två laboratorer i högst ABp eller Ar 26, fyra laboratorer i högst Ae 26, en laborator i högst Ae 24 samt en byråingenjör i Ae 19.

Därjämte torde — på sätt föreslagits — alltjämt få anlitas konsulter för ifrågavarande arbetsuppgifter. Kostnaderna härför bör emellertid bestridas från anslag som disponeras av respektive försvarsstaben och försvarsgrensförvaltningarna. — Av det nu anförda framgår att jag icke anser mig kunna biträda civilförsvarsstyrelsens förslag om att avse vissa tjänster under förevarande anslag för ämbetsverkets behov.

Med beaktande av det nu anförda samt 1957 års löneplansrevision m. m. beräknar jag anslaget för budgetåret 1958/59 till 6 575 000 kronor enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 500 000 (+ 700 000) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 16 700 (+ 3 200) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 4 160 000 (+ 1 406 000) kronor;

Rörligt tillägg 898 300 (— 154 200) kronor.

Anslagshöjningen utgör 1 955 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försvarets forskningsanstalt, som föranledes av vad jag i det föregående föreslagit;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarets forskningsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 500 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	16 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	4 160 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	898 300
	Summa kronor 6 575 000

c) till *Försvarets forskningsanstalt*: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 6 575 000 kronor.

[57] Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1956/57	575 000	633 360
1957/58 (statsliggaren s. 279)	650 000	
1958/59 (förslag)	755 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 114) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

Försvarets forskningsanstalt hemställer, att anslaget höjes med 105 000 kronor, varav för reseersättningar 15 000 kronor och för övriga expenser 90 000 kronor. Anslagshöjningen motiveras huvudsakligen med den utökade verksamheten vid anstalten samt inträffade pris- och taxehöjningar. Anstalten anför, att full kompensation för dylika kostnadsökningar icke erhållits vid medelstillelningen för innevarande budgetår och att den nu äskade anslagshöjningen delvis utgör en återhämtning av tidigare eftersläpning. Jag biträder forskningsanstaltens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 755 000 kronor.

[58] Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	¹ 12 600 000	12 864 665	1 065 853
1957/58 (statsliggaren s. 279)	13 200 000		
1958/59 (förslag)	17 000 000		

¹ Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 730 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1956/57 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 114) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 13 200 000 kronor.

Yrkande

Försvarets forskningsanstalt hemställer dels om en höjning av anslaget med 6 925 000 kronor, dels ock om bemyndigande att utlägga beställningar på materiel för forskningsändamål intill ett belopp av 1 500 000 kronor utöver anvisade medel.

Beräkningen av den äskade anslagshöjningen framgår av följande sammanställning.

	Ökning	Minskning
1. Bidrag från försvarsgrensförvaltningarna förutsättes ej skola utgå	2 890 000	
2. Ökning av verksamheten	3 025 000	
3. Överföring av tjänster till avlöningsanslag		311 000
4. Löneklassuppflyttningar	148 000	
5. 1957 års löneplansrevision m. m.	1 172 000	
	7 235 000	311 000
		+ 6 924 000
	Avrundat	6 925 000

Motiv

1. Under ett flertal år har försvarsgrensförvaltningarna lämnat forskningsanstalten vissa bidrag till den löpande verksamheten. För innevarande budgetår beräknas dessa bidrag uppgå till 2 890 000 kronor. Anstalten föreslår i likhet med vad som tidigare yrkats (prop. 1957: 1, bil. 6, s. 201) att bidragen slopas och ersättes med en motsvarande ökning av forskningsanslaget. Däremot bör, anför anstalten, förvaltningarna alltjämt lämna ersättning för speciella forskningsuppgifter som fullgöres enligt uppdrag från förvaltningarna.

2. Beloppet, 3 025 000 kronor, utgör de beräknade merkostnader för materielanskaffning och experimentverksamhet samt för nytillkommande personal i lägre lönegrader som betingas av den utökade verksamheten vid anstalten. Sålunda beräknas behovet av personalutökning, avseende lönegraderna 1—19, till 90 personer för nästa budgetår.

3. Det under denna punkt upptagna beloppet utgör den beräknade kostnadsminskningen under anslaget vid bifall till de under avlöningsanslaget redovisade förslagen om överförande av vissa tjänster till sistnämnda anslag.

I särskild skrivelse har anstalten närmare redogjort för hur anslaget avses skola användas. Då redogörelse härför icke bör lämnas till statsrådsprotokollet, torde få hänvisas till de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

För att möjliggöra en intensifierad forskningsverksamhet föreslår jag — med beaktande jämväl av 1957 och 1958 års lönehöjningar m. m. — att förevarande anslag uppräknas med 3 800 000 kronor. Därvid utgår jag från att anstalten alltjämt skall erhålla bidrag för sin verksamhet från försvarsgrensförvaltningarna. Såsom framgår av det föregående under anslaget Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar räknar jag vidare med att vissa tjänster överföres från förevarande anslag till avlöningsanslaget. Jag

förutsätter, att erforderliga kostnader för utveckling av elektronrör m. m. liksom under innevarande budgetår skall bestridas från anslaget, i den mån icke andra medel står till förfogande för detta ändamål. Liksom för innevarande budgetår bör utverkas riksdagens bemyndigande att medgiva anstalten att utlägga materielbeställningar intill ett belopp av 1 500 000 kronor utöver anvisade medel.

Åberopande det anförda hemställer jag, under erinran om att anslaget höjes med 3 800 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 17 000 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar av materiel för försvarets forskningsanstalts verksamhet må utläggas inom en kostnadsram av 1 500 000 kronor.

[59] **Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	400 000	398 962	1 617
1957/58 (statsliggaren s. 279)	1 500 000		
1958/59 (förslag)	1 800 000		

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 114) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning för budgetåret 1958/59 beräkna ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

Försvarets forskningsanstalt hemställer, att anslaget höjes med 340 000 kronor.

Efter förslag i 1957 års statsverksproposition (bil. 6, s. 203) har för inredning och utrustning av nytillkommande lokaler åt forskningsanstalten inom kvarteret Garnisonen i Stockholm anvisats 800 000 kronor under förevarande anslag, varjämte anstalten bemyndigats att för samma ändamål utlägga beställningar inom en kostnadsram av 750 000 kronor utöver beloppet av det anvisade anslaget. Av det för budgetåret 1958/59 äskade anslaget, 1 840 000 kronor, utgör 825 000 kronor betalningsmedel för ifrågasvarande inredningar m. m. Det för ändamålet beräknade medelsbehovet under nästa budgetår överstiger således beställningsbemyndigandet med 75 000 kronor, enligt anstaltens beräkningar motsvarande inträffade prisstegringar på den materiel m. m. varom här är fråga, medan äskandet i förhållande till för innevarande budgetår anvisade medel innebär en ökning med 25 000 kronor.

Vidare räknar forskningsanstalten med 495 000 kronor för viss utrustning av avdelning 2 vid anstalten. Beloppet fördelar sig på följande sätt. För viss laboratorieutrustning för de nya lokalerna inom kvarteret Garnisonen räknas med 250 000 kronor, huvudsakligen avsedda för instrument och apparatur för räknemaskinen Freda samt för anordningar och instrument för ett hållfasthetslaboratorium. För utrustning av maskeringssektionens lokaler inom samma kvarter beräknas 165 000 kronor, medan huvuddelen av övriga kostnader, 80 000 kronor, hänför sig till utrustning av krut- och sprängämneslaboratorium vid Grindsjön.

För anskaffning i övrigt av instrument och inventarier äskas en ökning med 120 000 kronor, varav 40 000 kronor motiveras med den allmänna prisstegringen under åren 1955—1957 och 80 000 kronor betingas av den ökade verksamheten vid anstalten.

För innevarande budgetår har anvisats sammanlagt 300 000 kronor för telefonväxel vid avdelning 1 samt för inredning av lokaler för kärnfysikalisk forskning. Medelsanvisning i dessa hänseenden erfordras icke för nästa budgetår.

Den totala ökningen av medelsbehovet för nästa budgetår utgör således $(25\ 000 + 495\ 000 + 120\ 000 - 300\ 000 =)$ 340 000 kronor.

Departementschefen

Forskningsanstalten har för innevarande budgetår bemyndigats att utlägga beställningar för inredning m. m. av nya lokaler inom en kostnadsram av 750 000 kronor utöver anvisade medel. Motsvarande betalningsmedel bör anvisas för budgetåret 1958/59. För ifrågavarande inredningsarbeten har för innevarande budgetår anvisats 800 000 kronor. Med beaktande av inträffade prisstegringar räknar jag i likhet med anstalten med en ökning av medelsanvisningen i förevarande hänseende med 25 000 kronor. Vidare räknar jag med av forskningsanstalten angivna 495 000 kronor för viss utrustning av avdelning 2. För anskaffning i övrigt av instrument och inventarier räknar jag med en ökning med 80 000 kronor. Då medelsbehovet samtidigt nedgår med 300 000 kronor, motsvarande för innevarande budgetår för vissa ändamål anvisade medel, beräknar jag således den totala anslagsökningen till $(25\ 000 + 495\ 000 + 80\ 000 - 300\ 000 =)$ 300 000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning* för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kronor.

[60] Garnisonssjukhusen: Avlöningar

Anslag	1956/57	1957/58 (statsl. s. 289)	1958/59 (förslag)
Utgifter	6 537 000	1 510 000	1 508 000
Vårdavgifter	6 007 000	1 350 000	1 263 000
	Nettoanslag	1 530 000	160 000
			245 000
 Utfall			
Utgifter	4 758 763		
Vårdavgifter	6 746 783		
	Nettoinkomst	1 988 020	

¹ Den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslaget slutar på 350 000 kronor.

Förutom beräkningen av anslaget för nästa budgetår upptager jag i det följande förslag från försvarets sjukvårdsstyrelse dels om upphävande av ett avtal med Västernorrlands läns landsting och dels om nedläggande av garnisonssjukhuset i Eksjö.

Upphävande av ett avtal med Västernorrlands läns landsting

Genom beslut den 27 maj 1949 godkände Kungl. Maj:t — efter att därtill hava inhämtat riksdagens bemyndigande (prop. 1949: 88, SU 73, rskr. 152) — ett mellan dåvarande riksdagsmannen J. E. G. Fast, i egenskap av utredningsman å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, och Västernorrlands läns landstings förvaltningsutskott preliminärt träffat avtal om vård av militärpatienter på länslasarettet i Sollefteå m. m. Enligt avtalet skall länslasarettet lämna vård åt militärpatienter mot ersättning till landstinget per vårddag motsvarande vårddagkostnaden vid lasarettet under näst-föregående år. Kronan skall vidare utöver dagkostnadsbeloppet för varje vårddag utgiva ett belopp av 3 kronor, motsvarande den beräknade räntan på landstingets engångskostnader för byggnader och inventarier. Avtalet var avsett att träda i kraft så snart en planerad medicinsk avdelning vid lasarettet kunde tagas i bruk, vilket beräknades komma att ske senast den 1 juli 1953. Ett mellan kronan och landstinget träffat samarbetsavtal om vård av civila patienter på garnisonssjukhuset i Sollefteå skulle därvid upphöra att gälla. Garnisonssjukhuset beräknades samtidigt kunna nedläggas.

Utbyggnaden av lasarettet i Sollefteå har emellertid icke kunnat ske inom den ursprungligen avsedda tiden. Den planerade medicinska avdelningen beräknas numera icke kunna tagas i bruk förrän tidigast under år 1960. Det ifrågavarande avtalet om vård av militärpatienter på länslasarettet i Sollefteå har alltså ännu ej trätt i tillämpning.

I skrivelse den 21 september 1957, varöver statskontoret avgivit utlåtande, har sjukvårdsstyrelsen i samråd med försvarets civilförvaltning hemställt om bemyndigande att med landstinget förhandla om upphävande av avtalet. Under tiden efter det avtalet ingåtts har enligt sjukvårdsstyrelsen från kronans sida genom styrelsen och civilförvaltningen hävdats att kronan icke har någon vårdplikt för militärpatienter sedan dessa avpolletterats för vård å allmänt sjukhus och att det åligger landstingen att ombesörja sådan vård mot ersättning motsvarande endast den för sjukhuset gällande legosängsavgiften. Sjukvårdsstyrelsen erinrar i skrivelsen bland annat om att i avtal den 30 oktober 1954 rörande överlåtelse av garnisonssjukhuset i Skövde till Skaraborgs läns landsting och i avtal den 20 februari 1956 rörande överlåtelse av driften vid garnisonssjukhuset i Boden till Norrbottens läns landsting intagits bestämmelser av innebörd att landstingen i fråga skall å de av dem övertagna sjukhusen för vård mottaga försvaret tillhörande personal mot ersättning, som beräknas enligt samma grunder som tillämpas i fråga om övriga å sjukhusen vårdade patienter, nämligen mot vederbörlig legosängsavgift. Den ståndpunkt som kronans företrädare numera intagit i förevarande fråga synes enligt sjukvårdsstyrelsen böra föranleda åtgärd, som förhindrar att det ifrågavarande avtalet med Västernorrlands läns landsting träder i tillämpning. Jag delar denna uppfattning och föreslår att ämbetsverket bemyndigas upptaga förhandlingar med landstinget om upphävande av avtalet.

Nedläggande av garnisonssjukhuset i Eksjö

Garnisonssjukhuset i Eksjö utnyttjas för närvarande till allra största delen för vård av civila patienter. Enligt ett den 25 november och den 13 december 1944 dagtecknat avtal mellan kronan och Jönköpings läns landsting mottages på sjukhuset civila sjuka tillhörande landstingsområdet för vård och för poliklinisk undersökning och behandling. Sjukhuset, som är avsett för invärtesmedicinska fall, har cirka 100 vårdplatser.

Landstinget har emellertid för avsikt att bygga ut lasarettet i Eksjö med en invärtesmedicinsk avdelning, som beräknas bli färdigställd senast den 1 januari 1959. Därefter har landstinget icke längre behov av garnisonssjukhuset för sin vårdverksamhet.

Då något behov icke föreligger att bibehålla ett sjukhus i militär regi för kvalificerad sjukvård i Eksjö har sjukvårdsstyrelsen, i samråd med försvarets civilförvaltning och fortifikationsförvaltningen, föreslagit att garnisonssjukhuset nedlägges med utgången av december 1958 och anmält att ämbetsverken, under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, träffat avtal med Jönköpings läns landsting om reglering av vissa frågor i samband med att verksamheten vid garnisonssjukhuset upphör. Avtalet, vilket torde få fogas såsom *bilaga* till statsrådsprotokollet i detta ärende, innehåller en bestämmelse om upphävande

av det ifrågavarande samarbetsavtalet om vård av civila sjuka på garnisonssjukhuset i Eksjö. Vidare regleras i avtalet frågor rörande överflyttning till landstingets tjänst av personalen vid garnisonssjukhuset och i samband med överflyttningen uppkommande löne- och pensionsfrågor. Härjämte har i avtalet intagits en bestämmelse om att på lasarettet i Eksjö skall för vård mottagas försvaret tillhörande personal och att ersättning för vård av sådan personal, som försvaret har skyldighet att bereda fri sjukvård, skall — såvitt avser patienter tillhörande länet — utgå med allenast den för lasarettet fastställda legosängsavgiften. För personal, ej hemmahörande i länet, torde kronan i enlighet med en av högsta domstolen den 1 oktober 1955 meddelad dom (NJA 1955 s. 476) bli skyldig att erlægga den för utomlänspatienter bestämda avgiften. Vad i avtalet stadgas i fråga om ersättning för vård av militärpatienter överensstämmer med förenämnda avtal mellan kronan och Skaraborgs läns landsting samt Norrbottens läns landsting.

På personalförteckningarna för garnisonssjukhusen finnes för garnisonssjukhuset i Eksjö upptagna 45 befattningshavare. Av dessa är fem ordinarie, nämligen en regementsläkare, tre översköterskor och ett kansli-biträde. Vidare finnes vid sjukhuset anställd viss arbetarpersonal samt för tillfälliga behov viss annan personal. Enligt sjukvårdsstyrelsen har från landstingets sida uppgivits att anställning vid lasarettet i Eksjö torde kunna beredas så gott som all den personal, som då verksamheten upphör vid garnisonssjukhuset beräknas finnas anställd där. Såsom framgår av avtalet har landstinget åtagit sig att bereda anställning åt den på personalförteckningarna för garnisonssjukhuset uppförda ordinarie och extra ordinarie personal, som önskar övergå i landstingets tjänst.

De till garnisonssjukhuset hörande byggnaderna avses bli utnyttjade som centralt förbandssjukhus m. m. för garnisonens behov.

Över sjukvårdsstyrelsens framställning har yttranden avgivits av statskontoret och medicinalstyrelsen.

Jag biträder helt sjukvårdsstyrelsens förslag att garnisonssjukhuset i Eksjö nedlägges då den invärtesmedicinska avdelningen vid lasarettet därstädes blir färdigställd. Gentemot det med landstinget preliminärt träffade avtalet synes ej vara något att erinra. De frågor som uppkommer med anledning av att verksamheten vid garnisonssjukhuset upphör torde därför böra regleras i huvudsaklig överensstämmelse med avtalet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser, som härvid visar sig erforderliga.

Beräkningen av anslaget för budgetåret 1958/59

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 128) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet till Garnisonssjukhusen: Avlöningar för budgetåret 1958/59 beräkna ett anslag av

samma storlek som för innevarande budgetår, nämligen 160 000 kronor.

Anslaget för nästa budgetår påverkas av 1957 års löneplansrevision m. m. och av att verksamheten vid garnisonssjukhuset i Eksjö, vid bifall till i det föregående framlagt förslag, kommer att upphöra med utgången av december 1958. Vidare torde, i anslutning till vad chefen för inrikesdepartementet senare denna dag kommer att föreslå i fråga om avveckling av garnisonssjukvården i Stockholm, under förevarande anslag få beräknas medel för arvode åt en ögonläkare vid den militära ögonpolikliniken å Karolinska sjukhuset samt för avlöning under del av nästa budgetår åt en vid garnisonssjukhuset såsom sjukhusväbel för närvarande anställd underofficer.

Enligt beslut av 1948 års riksdag skall de vårdavgifter, som inflyter såsom ersättning för vård av civila patienter vid garnisonssjukhusen, redovisas såsom inkomster under garnisonssjukhusens avlönings- och omkostnadsanslag. Dessa inkomster beräknas för nästa budgetår till 1 871 000 kronor, varav 1 263 000 kronor torde böra redovisas under avlöningsanslaget.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1958/59 till 245 000 kronor. Under hänvisning till vad som i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 2) anförts i fråga om inkomstposten pensionsmedel föreslår jag att densamma utgår ur staten. I övrigt beräknar jag anslaget enligt följande.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 60 000 (— 22 400) kronor;

Arvodena till pensionerad personal i arvodesbefattningar 15 500 (— 18 400) kronor;

Arvodena och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 105 000 (— 5 500) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 079 000 (+ 119 000) kronor;

Avlöningar till viss arbetarpersonal 70 000 (— 4 800) kronor;
Rörligt tillägg 178 500 (— 98 300) kronor.

Inkomstposten Vårdavgifter upptages med 1 263 000 kronor.

Anslagsökningen utgör 85 000 kronor.

Under återopande av vad som anförts i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva att förhandlingar får upptagas med Väster-norrlands läns landsting om upphävande av det i det föregående omnämnda avtalet om vård av militärpatienter på länslasarettet i Sollefteå m. m.;

b) besluta att verksamheten vid garnisonssjukhuset i Eksjö skall upphöra med utgången av december 1958;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för garnisonssjukhusen och i övrigt vid-

taga de åtgärder, som föranledes av att verksamheten vid nämnda sjukhus upphör;

d) fastställa följande avlöningsstat för garnisonssjukhusen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59:

Avlöningsstat

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	60 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	15 500
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	105 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 079 000
5. Avlöningar till viss arbetarpersonal, <i>förslagsvis</i> ...	70 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	178 500
	Summa kronor 1 508 000

Särskilda uppbördsmedel

Vårdavgifter	1 263 000
	Nettoutgift kronor 245 000

e) till *Garnisonssjukhusen*: *Avlöningar* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 245 000 kronor.

[61] *Garnisonssjukhusen*: Omkostnader

	1956/57	1957/58 (statsl. s. 291)	1958/59 (förslag)
Anslag			
Utgifter	3 250 000	835 000	744 000
Vårdavgifter	2 880 000	650 000	608 000
	Nettoanslag	1 370 000	185 000
			136 000
 Utfall			
Utgifter	2 541 574		
Vårdavgifter	3 168 118		
	Nettoinkomst	626 544	

¹ Den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslaget slutar på 230 000 kronor.

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 128) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet till *Garnisonssjukhusen*: Omkostnader för budgetåret 1958/59 beräkna ett anslag av samma storlek som för innevarande budgetår, nämligen 185 000 kronor.

Med hänsyn till att garnisonssjukhuset i Eksjö, vid bifall till i det föregående framlagt förslag, kommer att nedläggas med utgången av december 1958 beräknar jag anslaget för nästa budgetår till 136 000 kronor, vilket innebär en minskning med 49 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garnisonssjukhusen: Omkostnader* för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 136 000 kronor.

Avd. IV: Kapitalinvesteringar

[62] Inledning

Anslagen på försvarets kapitalbudget har i årets statsverksproposition, i avbidan på särskild proposition, upptagits med allenast beräknade belopp av samma storlek som anslagen för innevarande budgetår. I det följande upptager jag dessa anslagsfrågor till slutlig behandling.

Myndigheternas äskanden

Myndigheternas äskanden m. m. för nästa budgetår grundar sig på den nu gällande försvarsorganisationen.

Fortifikationsförvaltningen (skr. ²⁰/₈ 1957 och ³/₁ 1958), flygförvaltningen (skr. ¹⁰/₈ 1957 och ²¹/₁ 1958), försvarets fabriksstyrelse (skr. ¹⁵/₈ 1957), försvarets fastighetsnämnd (skr. ¹/₃ 1958) och byggnadsstyrelsen (skr. ³¹/₈ 1957) hemställer i sina medelsäskanden för budgetåret 1958/59 om investeringsanslag under försvarets fonder med sammanlagt 270,139 miljoner kronor, varav 258,239 miljoner kronor under försvarets fastighetsfond och 11,9 miljoner kronor under försvarets fabriksfond.

Av de föreslagna investeringarna under fastighetsfonden hänför sig 42,55, 10,14 och 67,81 miljoner kronor till respektive arméns, marinens och flygvapnets delfond samt 137,739 miljoner kronor till befästningars delfond.

Under arméns delfond äskar fortifikationsförvaltningen 27,95 miljoner kronor för kasernbyggnader m. m., 3,75 miljoner kronor för att slutföra den nya verkstadsbyggnaden för Stockholms tygstation, 8,4 miljoner kronor för lokaler för försvarets forskningsanstalt, 0,4 miljon kronor för lokaler för försvarsväsendets radioanstalt, 0,5 miljon kronor för centralförråd för försvarets sjukvårdsstyrelse samt 0,5 miljon kronor för markförvärv. Försvarets fastighetsnämnd äskar vidare 0,9 miljon kronor för markförvärv och byggnadsstyrelsen 0,15 miljon kronor för fortsatt utredning rörande utbyggnad av försvarsgrensförvaltningarnas ämbetsbyggnad å Ladugårdsgärde i Stockholm.

Under marinens delfond äskar fortifikationsförvaltningen 4,6 miljoner kronor för kasernbyggnader m. m., varav 1,2 miljon kronor för att påbörja en helikopterbas vid Berga. För flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) äskar ämbetsverket vidare 5 miljoner kronor och för markförvärv 0,54 miljon kronor.

Under flygvapnets delfond äskar fortifikationsförvaltningen 12,1 miljoner kronor för kasernbyggnader m. m., varav 4,025 miljoner kronor för att

fullfölja utbyggnaden av en hangar för Västgöta flygflottilj och 4 miljoner kronor för byggnadsåtgärder vid Herrevadskloster, därest förberedande fältflygarskolan skulle förläggas dit. Fortifikationsförvaltningen äskar vidare 0,8 miljon kronor för markförvärv. Flygförvaltningen äskar 46,4 miljoner kronor för flygfältsarbeten m. m., 4,91 miljoner kronor för anläggningar för el- och teleutrustning samt 3,6 miljoner kronor för markförvärv för flygfältsarbeten.

De under befästningars delfond äskade medlen avses huvudsakligen för fortsatta arbeten inom de under de olika anslagen upptagna byggnadsprogrammen. För utflyttning av Stockholms örlogsvarv äskar fortifikationsförvaltningen 13 miljoner kronor. För markförvärv för befästningar äskas 0,77 miljon kronor.

Under försvarets fabriksfond slutligen äskar fabriksstyrelsen 3,5 miljoner kronor för maskinanskaffningar och 8,4 miljoner kronor för byggnadsarbeten, varav 4,5 miljoner kronor för en sammansättningsverkstad för ammunition och 0,7 miljon kronor för anordnande av lokaler för försvarets fabriksstyrelse genom tillbyggnad av fastigheten Fleminggatan 103.

Fortifikationsförvaltningen anför i fråga om äskandena för kasernbyggnader m. m. under arméns, marinens och flygvapnets delfonder i huvudsak följande.

För arméns vidkommande föreligger alltså stora behov av förläggningsutrymmen och lektionssalar. För vård och förvaring av redan befintlig och beställd materiel av olika slag föreligger vidare behov av verkstäder och förrådsbyggnader. Genomgripande moderniseringar vid vissa förband, särskilt i fråga om värmeanläggningar, matinrättningar och sjukhus kan icke längre uppskjutas. För försvarets forskningsanstalt föreligger behov av såväl den planerade nybyggnaden inom kvarteret Garnisonen som ett flertal byggnader för olika forskningsändamål vid anstaltens avdelning 1 och försöksstationerna. För försvarsväsendets radioanstalt erfordras arbets- och förläggningslokaler m. m. samt för försvarets sjukvårdsstyrelse förrådsbyggnader för ändamålsenlig förvaring av för försvaret gemensam sjukvårdsmateriel.

För marinens del föreligger förhållandevis stora behov av förrådsbyggnader för befintlig och beställd materiel ävensom av utbildningslokaler. Flyttningen av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) kommer även att medföra betydande kostnader. För genomförande av beslutad helikopterorganisation erfordras hangarutrymmen, verkstäder och expeditjonslokaler m. m.

För flygvapnet erfordras fortsatta byggnadsåtgärder för höjande av flygsäkerheten, för hangarer, hangarverkstäder och utbildningslokaler samt för markstridsutbildningen. Därest beslut fattas om flyttning av den förberedande fältflygarskolan från Roslagens flygkår till Herrevadskloster och om utökning av skolan kommer omfattande byggnadsåtgärder att erfordras vid Herrevadskloster.

I fråga om medelsäskandena under befästningars delfond anför fortifikationsförvaltningen bland annat följande.

Frågan om atomvapnens inverkan på krigföringen har alltmer trätt i förgrunden. I ett krig där kärnvapen kommer till användning ställes ökade krav på det fortifikatoriska skyddet. Med våra speciella berggrundsförhållanden finns förutsättningar att skapa fullgott fortifikatoriskt skydd mot alla kända vapen med undantag för sådana kärnvapen, som kan bringas att verka i omedelbar närhet av skyddsföremålet (kontaktde-tonation). Även våra redan byggda befästningar lämnar ett betydande skydd genom att en mycket stor fientlig insats krävs för att ernå en kontaktde-tonation. Ett absolut skydd är emellertid möjligt att åstadkomma endast under speciella förutsättningar och till mycket stora kostnader. — Ehuru de nya anfallsvapnen redan nu framställs i ej obetydlig utsträckning kommer de konventionella vapnen sannolikt att under åtskilliga år vara de dominerande. Befästningar måste emellertid konstrueras med hänsyn till den framtida utvecklingen d. v. s. till kärnvapnens verkan. Därvid bör fastställas vilka befästningar som är sannolika atombombmål. Vissa av de anläggningar som bedömes vara sådana mål kan genom uppdelning och spridning betagas denna karaktär. Återstående objekt bör omprövas i fråga om planlösning m. m. I fråga om större och viktigare grupper (uppehållsplatser för militär och administrativ ledning, befästningar för flygplan och fartyg, förråd, verkstäder m. m.) bör verksamhetens operativa värde bedömas för att skyddets utseende skall kunna diskuteras och för att skyddets rimliga kostnad skall kunna beräknas. Den fortsatta projekteringen av nyanläggningar bör sålunda, i den utsträckning som visar sig nödvändigt, inriktas på skydd mot atomvapen. Därjämte bör övervägas hur färdigställda eller under arbete varande anläggningar kan kompletteras för att ge högre skyddsnivå.

Genom avtalen inom byggnadsindustrien har en indexmässig ökning av kostnaderna ägt rum i förhållande till prisläget den 1 april 1956. Denna ökning uppgår till 5 % på efter den 1 januari 1957 kvarstående kostnader. Fortifikationsförvaltningen har med hänsyn härtill föreslagit en uppräknings av kostnaderna för de olika byggnadsprogrammen under befästningars delfond.

Överbefälhavarens yttrande över myndigheternas äskanden

Överbefälhavaren anför i yttrande (^{28/10} 1957) över myndigheternas framställningar om anslag för nästa budgetår bland annat följande.

Myndigheternas preliminära förslag till investeringar för nästa budgetår uppgick till ett sammanlagt belopp av omkring 340 miljoner kronor. Även om detta belopp i och för sig är erforderligt för att kompensera de senaste årens eftersläpningar har överbefälhavaren, med hänsyn bland annat till de praktiska svårigheterna att från ett år till ett annat i det närmaste tredubbla försvarets byggnadsverksamhet, icke ansett sig kunna tillstyrka högre ram än vad som motsvarar årskvoten enligt 1954 års riktlinjer uppräknad för automatiska kostnadsstegringar, d. v. s. cirka 240 miljoner kronor. Utöver denna ram har medel upptagits för utflyttningen av Stockholms örlogsbas samt för oundgängligen nödvändiga byggnadsåtgärder vid Herrevadskloster, därest statsmakterna skulle besluta att dit förlägga den förberedande fältflygarskolan.

Vid uppgörande av förslagen har myndigheterna ej kunnat ta hänsyn till den samtidigt pågående utredningen angående krigsmaktens framtida utformning. Huruvida undantagsvis något objekt på grund härav upptagits, som ej kommer att behöva utbyggas i det alternativ för krigsmaktens utformning, som sedermera kan komma att fastställas, kan för närvarande icke avgöras. På grund av de kraftigt beskurna investeringsramarna under senare år har emellertid sådan eftersläpning i byggnadsverksamheten uppkommit, att nu föreslagna objekt i regel kommer att erfordras även i lägre alternativ. Skulle undantag härifrån senare visa sig finnas, föreligger möjligheter att då vidtaga erforderliga omdispositioner.

I fråga om konsekvenserna av en fortsatt begränsning av investeringsmedlen anför överbefälhavaren i yttrandet vidare bland annat följande.

De i förhållande till äskandena kraftigt beskurna anslagen för försvarets byggnadsverksamhet under senare år har medfört att det ej längre finns möjlighet att på ett tillfredsställande sätt anpassa krigsberedskapen efter det militärpolitiska lägets växlingar. I ett kommande krig blir det sannolikt ringa tid till forcerad byggnadsverksamhet. De nya vapnens stora verkningsområden ställer därför allt större krav på redan i fred utbyggda befästningar även för den stridande truppen.

Läget beträffande äldre kaserner, matinrättningar, verkstäder m. m. är synnerligen otillfredsställande. Den sanitära standarden såväl för de värnpliktiga som för civil personal är långtifrån nöjaktig och avsevärt sämre än vad som är regel i samhället i övrigt. Härtill kommer att kasernvindar, gamla baracker och fordonsskjul av trä fortfarande — trots brandfaran och utrymningssvårigheter — måste utnyttjas för förvaring av mobiliseringsutrustning. Det är på många håll snart icke möjligt att med rimlig medelsinsats rätta till byggnadsbeståndet, utan omfattande nybyggnation blir nödvändig. De begränsade investeringsramarna och underhållsmedlen under de senaste åren har sålunda medfört en begynnande kapitalförstöring, som — om kraven på krigsberedskap samtidigt skall kunna upprätthållas — kräver att investeringsramen utvidgas till att motsvara vad som beräknats erforderligt i 1954 års förslag.

Den successiva nedskärningen av befästningsarbetena medför att fortifikationsförvaltningen måste minska den personal som är sysselsatt med den egentliga byggnadsverksamheten (arbetsledning och kontroll). Personal, som under en lång följd av år utbildats för dessa speciella uppgifter, måste således avskedas. Möjligheterna att vid en skärpning av det utrikespolitiska läget starta befästningsarbeten på större bredd kommer därigenom att i hög grad inskränkas. Det är därför nödvändigt att det inom investeringsramen ges utrymme att starta nya objekt med flerårig byggnadstid.

Departementschefen

Den statliga investeringsverksamheten har de senaste åren starkt begränsats. För försvarets vidkommande har detta inneburit att de under de senare åren starkt ökade behoven av kapitalinvesteringar icke kunnat tillgodoses annat än i mycket ringa utsträckning. För budgetåren 1955/56, 1956/57 och 1957/58 har anvisats respektive 118,⁶⁵, 122,⁸⁹⁴ och 108,⁶ miljo-

ner kronor, vilket motsvarar mindre än hälften av de äskanden, som myndigheterna framlagt.

De av myndigheterna för nästa budgetår äskade kapitalinvesteringarna uppgår till sammanlagt cirka 270 miljoner kronor. Såsom förut nämnts grundar sig dessa äskanden på den nu gällande försvarsorganisationen.

I den förut under Avd. I lämnade redogörelsen för överbefälhavarens utredningar m. m. har angivits vissa överslagsmässiga beräkningar rörande det genomsnittliga årliga medelsbehov för kapitalinvesteringar, som föreläge i de olika alternativen. För alternativet Adam, till vilket den nu föreslagna försvarsorganisationen i huvudsak ansluter sig, har angivits ett årsmedelsbehov av 240 miljoner kronor, i vilket belopp dock ej inräknats behov av investeringsmedel för genomförande av ett av överbefälhavaren förordat militärt atomprogram och ej heller för Stockholms örlogsvärvs utflyttning till Muskö.

Jag har i det föregående (jfr s. 102) anfört vissa allmänna synpunkter på försvarets kapitalbudget. Såsom jag där framhållit är eftersläpningen på investeringssidan betydande. De senaste årens investeringsbegränsningar har redan medfört allvarliga konsekvenser för samtliga grenar inom försvaret. En ökning efter hand av anslagen på kapitalbudgeten är därför enligt min mening ofrånkomlig för att de stridsmedel som anskaffas skall kunna utnyttjas effektivt, för att en rationell fredsorganisation av försvaret skall kunna åstadkommas och för att de genom rationaliseringen uppnåeliga besparingarna i löpande fredskostnader skall kunna realiseras. Av statsfinansiella skäl är det emellertid icke möjligt att redan för budgetåret 1958/59 genomföra en mera avsevärd höjning av anslagen. Jag har därför för nästa budgetår endast kunnat föreslå en mindre uppräkning av anslagssumman i jämförelse med innevarande budgetår.

Vid bifall till i det följande framlagda förslag om anvisande av investeringsanslag för budgetåret 1958/59 uppgår totalbeloppet till 117,17 miljoner kronor, varav respektive 22,90, 3,60, 29,70 och 56,87 miljoner kronor under arméns, marinens, flygvapnets och befästningars delfonder av försvarets fastighetsfond, samt 4,10 miljoner kronor under försvarets fabriksfond. Mitt förslag innebär således att de sammanlagda anslagsbeloppen under försvarets fonder ökar med 8,57 miljoner kronor i jämförelse med motsvarande belopp för innevarande budgetår. — Någon investering i värnpliktslånafonden har icke ansetts erforderlig för nästa budgetår.

Huvudparten av de äskade anslagen avses liksom förut för flygfältsarbeten och fortsatt utbyggnad av skyddade utrymmen av olika slag (förråd för ammunition, drivmedel och tygmateriel m. m., fartygstunnlar, berggarage, lokaler för luftbevaknings- och stridsledningsorganisationen, fullträffsäkra uppehållsplatser samt fortifikatoriska anordningar för vapenmateriel och radarutrustning). — För genomförandet av föreslagna fredsorganisatoriska förändringar har för arméns del beräknats vissa medel.

Inom den ram för investeringsverksamheten inom försvaret, som under nästa budgetår står till förfogande, blir det icke möjligt att annat än i ringa utsträckning påbörja nya byggnadsföretag av större omfattning. Under arméns delfond föreslår jag dock en fortsatt utbyggnad av lokaler för forskningsanstalten och under befästningars delfond att den första etappen i utbyggnaden på Muskö för örlogsvarvet skall få igångsättas. Under försvarets fabriksfond föreslår jag vidare att en sammansättningsverkstad för ammunition skall få påbörjas. Anslagen avses i övrigt huvudsakligen för fullföljande av företag som igångsatts de senaste åren.

Anläggningarna under befästningars delfond kräver i regel ett flertal år innan de kan färdigställas. De för riksdagen anmälda kostnaderna för dessa anläggningar har därför fortlöpande måst justeras på grund av stegringen i byggnadskostnaderna. Såsom förut nämnts har fortifikationsförvaltningen i sina äskanden för nästa budgetår föreslagit en uppräkningskostnaderna för de olika byggnadsprogrammen under befästningars delfond med 5 % på efter den 1 januari 1957 kvarstående kostnader. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar har emellertid även ökat av andra orsaker, såsom ändrat utförande av anläggningen på grund av tekniska skäl, ökade krav på säkerhetsåtgärder m. m. Även beträffande objekt under försvarsgrenarnas delfonder har i några fall, där arbetena sträcker sig över ett flertal år, kostnadsfördyringar uppstått på grund av stegringar i byggnadskostnaderna. De kostnadsökningar som sålunda skett anmäles i det följande under de olika anslagen.

För att förhindra uppkomsten av arbetslöshet inom vissa delar av landet har i en del fall igångsatts byggnadsarbeten för försvarsändamål. För ifrågavarande ändamål har arbetsmarknadsstyrelsen ställt medel till förfogande. Medel för att av arbetsmarknadsskäl igångsätta arbeten för försvarsändamål är icke inräknade i de investeringsanslag, som i det följande föreslås för nästa budgetår. Eventuellt uppkommande kostnader för dylika arbeten bör liksom hittills bestridas av särskilt anvisade medel.

Försvarets fonder

A. FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND

Arméns delfond

[63] Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	900 000	1 523 617	428 945
1957/58	900 000		
1958/59 (förslag)	900 000		

Anslaget avses för olika smärre byggnadsarbeten av investeringsnatur för armén.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 16 000 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 500 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas oförändrat 900 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 900 000 kronor.

[64] **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	200 000	184 343	146 382
1957/58	200 000		
1958/59 (förslag)	200 000		

Anslaget avses för brandskyddsåtgärder inom armén, såsom brandsektionering av förrådsbyggnader, automatiska brandalarmanordningar, anläggande av branddammar m. m.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949—1957 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1949/58 anvisat sammanlagt 2 250 000 kronor för dessa ändamål.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 4 000 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 200 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat 200 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

[65] **Skyddsanordningar vid arméns anläggningar**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	200 000	199 786	359 784
1957/58	200 000		
1958/59 (förslag)	200 000		

Anslaget avses för byggnadsåtgärder för att minska inbrottsriskerna vid arméns anläggningar.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949—1957 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1949/58 anvisat sammanlagt 1 975 000 kronor för detta ändamål.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 4 000 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 200 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat 200 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsanordningar vid arméns anläggningar* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

[66] **Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	800 000	1 215 803	116 214
1957/58	800 000		
1958/59 (förslag).....	800 000		

1949—1957 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1949/58 anvisat sammanlagt 9 150 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 691 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 16 000 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 500 000 kronor. Anslagsmedlen avses huvudsakligen för arbeten med iordningställande av lektionssalar m. m. på kasernvindar eller inom byggnader, som bör få ändrad användning.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat 800 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

[67] Förråd för armén

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	4 000 000	6 275 191	6 189 498
1957/58	6 000 000		
1958/59 (förslag)	6 000 000		

1952—1957 års riksdagar har för budgetåren 1952/58 anvisat sammanlagt 30 000 000 kronor för detta ändamål.

Såsom framgår av 1955 års statsverksproposition (bil. 25, s. 10) angav fortifikationsförvaltningen i sina medelsäskanden för budgetåret 1955/56 att förrådsbyggnadsverksamheten under de närmaste åren alltså borde inriktas på att täcka brister i förrådslokaler för redan befintlig materiel, ersätta olämpliga lokaler, bereda utrymme för nyanskaffad materiel och vidtaga åtgärder för uppläggning av materielen på sådant sätt att kraven på ökad mobiliseringssäkerhet kunde tillgodoses.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 95 000 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 12 000 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas oförändrat 6 000 000 kronor att användas för de mest angelägna arbetena. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förråd för armén* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

68] Vissa byggnadsarbeten för armén

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	1 900 000	3 451 713	2 887 428
1957/58	6 000 000		
1958/59 (förslag)	8 000 000		

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953—1957 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1953/58 anvisat 14 940 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 350 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 99 000 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 14 300 000 kronor.

Ifrågavarande medel avses för i det följande upptagna byggnadsföretag, av vilka vissa redan anmälts i fortifikationsförvaltningens äskanden för tidigare budgetår.

Förband m.m.	Byggnadsföretag m.m.	Kostnad
Jämtlands fältjägarregemente	Om- och tillbyggnad av matinträttning	500 000
Bohusläns regemente	Modernisering av värmeanläggningar (etapp 2)	250 000
»	Nybyggnad av tygverkstad	1 100 000
Norrbottnens regemente	Ombyggnad av matinträttning . . .	100 000
Västerbottnens regemente	Om- och tillbyggnad av sjukhus	260 000
Svea artilleriregemente	Nybyggnad av marketenteri . . .	1 100 000
Wendes artilleriregemente	Nybyggnad av sjukvisitationslokaler och bastu	300 000
Smålands artilleriregemente	Nybyggnad av matinträttning . . .	1 000 000
Bodens artilleriregemente	Om- och tillbyggnad av matinträttning (etapp 1)	445 000
»	Nybyggnad av förläggningsutrymmen för ca 150 man	1 000 000
Luleå luftvärnskår	Nybyggnad av förläggningsutrymmen för ca 150 man	1 000 000
Upplands signalregemente	Nybyggnad av proviantförråd . .	300 000
Norrlands trängregemente	Nybyggnad av förläggningsutrymmen	300 000
Artilleriskjutskolan	Nybyggnad av elevförläggning .	345 000
Tygförvaltningsskolan	Anordnande av utbildningsverkstäder vid Solvalla	300 000
Arméns underofficersskola	Centralisering av värmeförsörjningen	300 000
Karlsborgs tygstation	Ombyggnad för ny luftvärnspjäswerkstad	200 000
Bodens tygstation	Byggnadsåtgärder för rationalisering av tygmaterielreparationstjänsten i Boden	1 000 000
Stockholms tygstation	Tygverkstad (etapp 2)	3 750 000
	Utbyggnad och modernisering av musiklokaler vid vissa förband	500 000
	Merkostnader för vissa äldre byggnadsföretag	250 000
	Summa kronor	14 300 000

För följande objekt, nämligen modernisering av värmeanläggningar vid Bohusläns regemente, nybyggnad av förläggningsutrymmen vid Norrlands trängregemente, centralisering av värmeförsörjningen vid arméns underofficersskola samt ombyggnad för ny luftvärnspjäswerkstad har medel från

förevarande anslag tidigare kunnat disponeras. De medel, som nu äskas för ifrågavarande objekt, utgör vad som erfordras för att fullfölja arbetena.

För tygverkstaden för Stockholms tygstation har närmare redogjorts i 1955—1957 års statsverkspropositioner. Uppförandet av tygverkstaden påbörjades våren 1957. Anläggningen beräknas bli färdigställd under budgetåret 1958/59. Totalkostnaderna för anläggningen beräknar fortifikationsförvaltningen till 7 750 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957. För ifrågavarande arbeten disponerar fortifikationsförvaltningen omkring 4 000 000 kronor av ett äldre anslag. Återstående medelsbehov, 3 750 000 kronor, erfordras för budgetåret 1958/59.

Departementschefen

Jag föreslår att 8 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Anslagsmedlen torde få utnyttjas för de mest angelägna av de av fortifikationsförvaltningen anmälda byggnadsföretagen m. m. samt för byggnadsarbeten föranledda av organisationsförändringar med anledning av den nu föreslagna försvarsorganisationen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta hur anslagsmedlen närmare skall fördelas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Vissa byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor.

[69] **Utbyggnad av ämbetsbyggnaden å Ladugårdsgärde**

	Anslag
1957/58	100 000
1958/59 (förslag)	100 000

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1957 års statsverksproposition har riksdagen för budgetåret 1957/58 anvisat 100 000 kronor under förevarande anslag för att bestrida byggnadsstyrelsens kostnader för en utredning rörande utbyggnad av försvarsgrensförvaltningarnas ämbetsbyggnad å Ladugårdsgärde i Stockholm.

Byggnadsstyrelsen hemställer att för nästa budgetår anvisas ytterligare 150 000 kronor för att genomföra ifrågavarande utredning.

Departementschefen

Jag föreslår att för detta ändamål anvisas 100 000 kronor för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Utbyggnad av ämbetsbyggnaden å Ladugårdsgärde* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[70] Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	3 000 000	3 804 108	1 340 933
1957/58	4 500 000		
1958/59 (förslag)	5 000 000		

1947—1957 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1947/58 anvisat sammanlagt 16 910 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 36 000 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att 8 400 000 kronor anvisas för nästa budgetår för i det följande angivna byggnadsföretag m. m.

Byggnadsföretag m.m.	Kostnad
Nybyggnaden inom kvarteret Garnisonen (etapp 2)	3 500 000
Ombyggnad m. m. av östra kasernflygeln inom f. d. Stockholms luftvärnsregementets etablissement i Stockholm	500 000
<i>FOA 1</i>	
Tillbyggnad av köldlaboratorium	400 000
Nybyggnad av laboratorium för explosivämnesforskning	400 000
Nybyggnad för medicinsk forskning	1 200 000
<i>FOA 2 (försöksstationen)</i>	
Nybyggnad av fysikaliskt laboratorium	100 000
Tillbyggnad av personalbostad och utbyggnad av panncentral ..	225 000
Tillbyggnad av ballistiskt laboratorium	160 000
Kompletterande arbeten vid raketskjutbanan	230 000
Nybyggnad av laboratorium vid katapultbanan	130 000
<i>FOA 3</i>	
Hangar vid Svea flygflottilj	800 000
<i>FOA 1 samt FOA 2 och 3 (försöksstationerna)</i>	
Smärre byggnadsarbeten	300 000
Merkostnader för vissa äldre byggnadsföretag	455 000
	Summa kronor 8 400 000

Beträffande ifrågavarande byggnadsföretag, av vilka vissa anmälts även i medelsäskandena för innevarande budgetår, anför fortifikationsförvaltningen i huvudsak följande.

Nybyggnaden inom kvarteret Garnisonen. Projektet omfattar två femvåningsbyggnader, en tiovåningsbyggnad och en byggnad för värmecentral m. m. Totalkostnaden beräknas enligt prisläget den 1 april 1957 till i runt tal 25 000 000 kronor. För första byggnadsetappen, som omfattar den ena av femvåningsbyggnaderna jämte värmecentralen, har sammanlagt

7 900 000 kronor anvisats för budgetåren 1955/58. Arbetena har igångsatts i juni 1957 och byggnaderna beräknas bli i huvudsak färdigställda under första halvåret 1959. Andra byggnadsetappen, som omfattar den andra av femvåningsbyggnaderna, kostnadsberäknas till 7 000 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957. Forskningsanstalten anser det synnerligen angeläget att denna etapp blir färdigställd vid årsskiftet 1960/61. För att detta skall bli möjligt måste arbetena igångsättas senast vid ingången av år 1959. För att täcka medelsbehovet bör 3 500 000 kronor anvisas för vardera av budgetåren 1958/59 och 1959/60. För den tredje byggnadsetappen, som omfattar återstående del av nybyggnaden, avser fortifikationsförvaltningen att begära medel för budgetåren 1960/63.

Ombyggnad m. m. av östra kasernflygeln inom f. d. Stockholms luftvärnsregementes etablissement i Stockholm. Norra delen av kasernflygeln disponeras av marinförvaltningen men kommer att frigöras i samband med att lokaler för förvaltningen iordningställes på Skeppsholmen. De frigjorda utrymmena är avsedda för delar av forskningsanstaltens avdelning 3. Lokalerna bör emellertid ändras och ombyggas så att de kan utnyttjas på ett tillfredsställande sätt. Inom södra delen av kasernflygeln, vilken del disponeras av forskningsanstalten, bör vissa utrymmen avsedda för en sektion inom anstaltens avdelning 2 ändras och ombyggas. — Kostnaderna för här ifrågakarande arbeten beräknas till 1 050 000 kronor, varav 500 000 kronor belöper på förevarande anslag och återstoden på underhållsanslag.

Tillbyggnad av köldlaboratorium. Sedan ett flertal år föreligger behov av såväl utökning av den nuvarande laboratoriebyggnaden som utvidgning av temperaturområdena i kylrummen. I samråd med forskningsanstalten har fortifikationsförvaltningen upprättat ett förslag till tillbyggnad av köldlaboratoriet och installation av effektivare kylaggregat.

Nybyggnad av laboratorium för explosivämnesforskning. Explosivämnessektionens nuvarande lokaler iordningställdes år 1947. Lokalerna är högst otillräckliga, enär arbetsuppgifterna vid sektionen väsentligt ökat och personalstyrkan tredubblats. Då en ombyggnad eller utökning av nuvarande lokaler icke kan förordas bör en helt ny byggnad för explosivämnesforskning uppföras.

Nybyggnad för medicinsk forskning. Den medicinska sektionen har sedan år 1948 haft svåra lokalproblem. Bristen på utrymmen har ökat genom att nya forskningsuppdrag och forskningsområden tillkommit. Den snabba utvecklingen på ABC-vapnens område beräknas ytterligare komma att öka utrymmesbristen. Särskilt kommer lokaler att erfordras för den radiobiologiska forskningen i samband med kärnvapnens utveckling. För den försvarsmedicinska forskningen bör därför uppföras en särskild laboratoriebyggnad så dimensionerad, att den även på längre sikt kan tillgodose lokalbehoven.

Nybyggnad av fysikaliskt laboratorium. För att tillgodose lokalbehovet för den fysikaliska sprängämnesforskningen bör en mindre byggnad uppföras.

Tillbyggnad av personalbostad och utbyggnad av panncentral. Nuvarande personalbostadsutrymmen har i stor utsträckning måst tagas i anspråk för laboratriveksamhet. För att tillgodose behovet av överliggningsutrymmen för personalen vid försöksstationen är det nödvändigt att tillbygga nuvarande personalbostad. I samband därmed måste befintlig panncentral utökas.

Tillbyggnad av ballistiskt laboratorium. Ett antal arbetsrum för forskare har tagits i anspråk för administrativa ändamål, varför nya arbetslokaler för forskare erfordras. För raketsektionen föreligger behov av ett större sammanträdes- och bearbetningsrum. Vidare föreligger behov av förvaringsutrymmen för tyngre materiel. Ifrågavarande lokalbehov bör tillgodoses genom en tillbyggnad till det ballistiska laboratoriet.

Kompletterande arbeten vid raketskjutbanan. Skjutbanan behöver breddas och hårdgöras. För att förhindra risk för rikoschetter bör ett kulfång uppföras.

Nybyggnad av laboratorium vid katapultbanan. Behov föreligger av ett laboratorium i anslutning till katapultbanan för att möjliggöra vissa mätningar. De utrymmen som f. n. utnyttjas för detta ändamål är helt otillräckliga.

Hangar vid Svea flygflottilj. För uppställning av forskningsanstaltens flygplan erfordras ytterligare hangarutrymmen.

Smärre byggnadsarbeten. Ett flertal smärre utökningar och omändringar av befintligt byggnadsbestånd erfordras vid avdelning 1 och försöksstationerna. Flertalet av dessa arbeten är av hög angelägenhetsgrad.

Departementschefen

Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas 5 000 000 kronor. Av anslagsmedlen torde 3 500 000 kronor få utnyttjas för den fortsatta utbyggnaden inom kvarteret Garnisonen. Återstoden, 1 500 000 kronor, bör avses för de mest angelägna av övriga objekt.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

[71] *Anordnande av lokaler för försvarsväsendets radioanstalt*

	Anslag
1958/59 (förslag)	300 000

Fortifikationsförvaltningen hemställer att 400 000 kronor anvisas för nästa budgetår för anordnande av förläggnings- och arbetslokaler för försvarsväsendets radioanstalt.

Departementschefen

Jag föreslår att 300 000 kronor anvisas för detta ändamål för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av lokaler för försvarsväsendets radioanstalt* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kronor.

[72] Vissa markförvärv för armén

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	9 500 000	4 621 845	8 226 100
1957/58	2 700 000		
1958/59 (förslag)	1 400 000		

Under senare år har som regel särskilda medel beräknats för att möta oförutsedda utgifter i samband med markförvärv. I de fall där expropriation måste tillgripas kan det inträffa att den fastställda expropriationsersättningen överstiger det vid anslagsberäkningen uppskattade värdet av expropriationsföremålet. Dessutom kan prisstegringar inträffa under den ofta ganska långa tid som förflyter innan förvärvet kan genomföras. Genom att särskilda medel anvisats för att möta oförutsedda utgifter har det i många fall blivit möjligt att undvika särskilda riksdagsäskanden för att täcka sådana kostnadsökningar.

De för oförutsedda utgifter anvisade medlen har vidare utnyttjats för att bestrida kostnader för smärre kompletteringar av fastighetsbeståndet. Denna anordning har visat sig mycket värdefull. Bland annat har det varit möjligt att genomföra önskvärda mindre markförvärv vid tillfällen, då ett snabbt beslut kunnat medföra ekonomiskt fördelaktiga inköp, t. ex. då en fastighet utbjudits till försäljning genom mäklare eller på auktion.

Det förekommer numera ofta att städer och tätbebyggda samhällen, som har svårt att erhålla lämplig mark för sin expansion, ställer krav på att få förvärva mark från militära övningsfält och kasernområden för bostadsbebyggelse eller annat ändamål. För att kunna tillgodose dylika önskemål är det i allmänhet erforderligt att annan mark inköpes som kompensation för den mark som måste avstås. För att utan tidsutdräkt kunna genomföra dylika kompensationsförvärv bör särskilda medel stå till förfogande (jfr prop. 1955: 185, s. 4; SU 130; rskr. 302).

För nästa budgetår hemställer *fortifikationsförvaltningen* att 500 000 kronor anvisas för att möta oförutsedda utgifter av här angivet slag. Vidare anmäler *försvarets fastighetsnämnd* att 900 000 kronor erfordras för förvärv av kompensationsmark med anledning av försäljning till Linköpings stad av mark tillhörande Linköpings garnisons övningsfält (frågan om markförsäljningen underställes riksdagen i annat sammanhang).

Departementschefen

Jag biträder myndigheternas förslag och hemställer, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa markförvärv för armén* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 1 400 000 kronor.

Marinens delfond**[73] Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	500 000	443 232	587 887
1957/58	500 000		
1958/59 (förslag).....	500 000		

Anslaget avses för olika smärre byggnadsarbeten av investeringsnatur för marinen.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 8 500 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 000 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas oförändrat 500 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[74] Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	100 000	80 982	57 198
1957/58	50 000		
1958/59 (förslag).....	50 000		

Anslaget avses för brandskyddsåtgärder inom marinen, såsom brandsektionering av förrådsbyggnader, automatiska brandalarmanordningar, anläggande av branddammar m. m.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1951—1957 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1951/58 anvisat sammanlagt 500 000 kronor för dessa ändamål.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 900 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat 50 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat 50 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

[75] Skyddsanordningar vid marinens anläggningar

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	50 000	104 071	256 712
1957/58	50 000		
1958/59 (förslag)	50 000		

Anslaget avses för byggnadsåtgärder för att minska inbrottsriskerna vid marinens anläggningar.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949—1957 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1949/58 anvisat sammanlagt 775 000 kronor för detta ändamål.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 500 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget uppföres med oförändrat 50 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsanordningar vid marinens anläggningar* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

[76] Anordnande av vissa förråd och garage

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	600 000	837 473	633 920
1957/58	600 000		
1958/59 (förslag)	400 000		

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1951—1957 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1951/58 anvisat sammanlagt 3 175 000 kronor för detta ändamål.

Såsom framgår av 1955 års statsverksproposition (bil. 25, s. 19) framlade fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1955/56 en av chefen för marinen upprättad plan över marinens behov av icke fullträffsäkra förråd och garage.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget i anslutning till den ifrågavarande planen beräknas till 8 100 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 100 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas 400 000 kronor för de mest angelägna av här ifrågavarande objekt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa förråd och garage* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

[77] Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna)

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	450 000	—	450 000
1957/58	2 400 000		
1958/59 (förslag).....	700 000		

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953:200 angående flyttning av Stockholms örlogsbas beslöt riksdagen att örlogsbasen skulle flyttas till Stockholms södra skärgård, varvid dåvarande örlogsstationen, med undantag för delar som ägde direkt anknytning till örlogsvarvet, skulle förläggas till Berga. Förevarande anslag avses för de byggnadsarbeten på Berga, som erfordras i samband med nämnda utflyttning.

Vid anmälan av förenämnda proposition (s. 64) uttalade chefen för försvarsdepartementet att det med hänsyn till förändringar i fråga om flottans värnpliktsutbildning, underbefälsorganisation m. m., som inträffat sedan örlogsbasutredningen avgivit sitt betänkande, icke var möjligt att taga ställning till det av utredningen föreslagna utbyggnadsprogrammet på Berga. En översyn borde enligt departementschefen företagas rörande behovet av byggnadsåtgärder därstädes, varvid möjligheterna av en begränsning av byggnadsprogrammet borde undersökas. Sedermera har Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att i samråd med chefen för marinen överse behovet av byggnadsåtgärder vid Berga och till Kungl. Maj:t inkomma med härav föranlett förslag.

I anslutning till beslut av Kungl. Maj:t den 11 september 1953 att kasern II på Skeppsholmen fick upplåtas till byggnadsstyrelsen för konsthögskolans räkning har det blivit nödvändigt att, som ersättning för nämnda kasern, vid Berga uppföra några av de byggnader, som örlogsbasutredningen beräknat erforderliga i samband med utflyttningen av örlogsbasen. Sålunda har av medel anvisade under anslaget *Vissa byggnadsarbeten för marinen* ett belopp av 4 200 000 kronor tagits i anspråk för uppförande av två kaserner, sjukhus, skolbyggnad, värmecentral m. m. vid Berga (jfr prop. 1955:1, bil. 25, s. 21).

I sina medelsäskanden för budgetåret 1957/58 framlade fortifikationsförvaltningen i samråd med chefen för marinen definitivt förslag beträffande den fortsatta utbyggnaden vid Berga. Den totala kostnaden för att genom-

föra förslaget beräknades till 19 000 000 kronor enligt 1956 års prisläge. Byggnadsprogrammet borde enligt fortifikationsförvaltningen och chefen för marinen genomföras under budgetåren 1957/58—1961/62 (jfr prop. 1957: 1, bil. 25, s. 17). För arbeten enligt byggnadsprogrammet har riksdagen för budgetåren 1956/58 anvisat sammanlagt 2 850 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i medelsäskandena för nästa budgetår att kostnaderna för byggnadsprogrammet på grund av indexmässiga kostnadsstegringar numera beräknas till 20 000 000 kronor, varför (20 000 000—2 850 000=) 17 150 000 kronor erfordras för att fullfölja utbyggnaden. För att byggnadsprogrammet skall kunna genomföras inom den beräknade tidsperioden erfordras enligt fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår en medelstildelning av 5 000 000 kronor, avsedd för i det följande upptagna objekt.

Byggnadsföretag m.m.	Kostnad
Maskinskola (skolsalsbyggnad, elverkstunnel, motorutbildningsavdelning och verkstad för Bergaskolorna)	1 220 000
Förlägningsbyggnad (mindre)	555 000
Förråd för marinkommandot (friliggande byggnad)	400 000
Förtöjningspirer	885 000
Utvändiga ledningar samt väg- och planeringsarbeten m. m.	1 485 000
Administration	455 000
	<hr/>
	Summa kronor 5 000 000

Fortifikationsförvaltningen hemställer således att anslaget uppföres med 5 000 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen

Jag kan icke tillstyrka att mer än 700 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Anslagsmedlen torde få användas för de mest angelägna arbetena enligt det framlagda byggnadsprogrammet.

En mindre jämkning av anslagsrubriken har företagits för att förtydliga densamma.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna)* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

[78] Vissa byggnadsarbeten för marinen

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	400 000	4 543 326	416 055
1957/58	900 000		
1958/59 (förslag)	1 700 000		

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953—1957 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1953/58 anvisat sammanlagt 12 700 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 350 000 kronor.

I enlighet med vad som förutsatts i 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 18) har vidare till nu förevarande anslag överförts den 30 juni 1953 förefintlig behållning på anslagen Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, Modernisering av vissa anläggningar vid marinen samt Bostadsbyggnader vid marinen. Medelsanvisningen på sistnämnda tre anslag uppgår till sammanlagt 4 275 000 kronor.

För ändamål, som avses med förevarande anslag, uppgår den sammanlagda medelsanvisningen således till (12 700 000 + 350 000 + 4 275 000 =) 17 325 000 kronor. Härav har såsom angivits under föregående punkt 4 200 000 kronor avsetts för vissa arbeten vid Berga.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 28 000 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 400 000 kronor.

Ifrågavarande medel avses för i det följande upptagna byggnadsföretag.

Förband m. m.	Byggnadsföretag m. m.	Kostnad
Flottans skolor i Karlskrona	Tillbyggnad av verkstadsskola m. m.	300 000
Göteborgs kustartilleriförsvar	Byggnad för radar teknisk utbildning	400 000
	Anordnande av helikopterbas vid Berga (etapp I)	1 200 000
	Merkostnader för vissa äldre byggnadsföretag	500 000
	Summa kronor	2 400 000

Det angivna byggnadsbehovet vid flottans skolor i Karlskrona och vid Göteborgs kustartilleriförsvar har anmälts i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för tidigare budgetår.

Behov av en ordinarie helikopterbas för marinens helikopterorganisation anmäldes i 1957 års statsverksproposition (bil. 6, s. 139). Fortifikationsförvaltningen framlägger nu i samråd med chefen för marinen ett förslag till en sådan bas vid Berga. Kostnaderna för anläggningen beräknas till totalt 3 250 000 kronor och byggnadstiden till ett och ett halvt år. Därest anläggningen kan påbörjas hösten 1958 räknar fortifikationsförvaltningen med en kassamässig medelsförbrukning av omkring 1 200 000 kronor för budgetåret 1958/59. Resterande belopp (3 250 000 — 1 200 000 =) 2 050 000

kronor beräknas bli kassamässigt förbrukat under budgetåret 1959/60. Fortifikationsförvaltningen föreslår att ämbetsverket erhåller bemyndigande att utlägga beställning på hela anläggningen samt att 1 200 000 kronor anvisas för nästa budgetår för att bestrida beräknade kassamässiga utgifter för samma budgetår. Resterande belopp bör enligt fortifikationsförvaltningen anvisas för budgetåret 1959/60. Till frågan om anordnande av vissa tillfälliga helikopterbaser, som bedömts erforderliga för helikopterorganisationen, avser fortifikationsförvaltningen att återkomma i medelsäskandena för budgetåret 1959/60.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår upptages med 1 700 000 kronor. Jag räknar därvid med att de anmälda merkostnaderna för vissa äldre byggnadsföretag skall kunna bestridas och att arbetena med den ifrågasvarande helikopterbasen skall kunna påbörjas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 1 700 000 kronor.

[79] **Vissa markförvärv för marinen**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	500 000	465 093	2 741 861
1957/58	700 000		
1958/59 (förslag)	200 000		

Fortifikationsförvaltningen hemställer att för nästa budgetår anvisas 540 000 kronor för förvärv av mark för anordnande av en provskjutningsplats vid Torhamns udde samt för oförutsedda utgifter för markförvärv för marinen (jfr vad som i det föregående anförts i fråga om oförutsedda utgifter under arméns markförvärvsanslag).

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 200 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma hur dessa medel närmare skall utnyttjas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa markförvärv för marinen* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

Flygvapnets delfond**[80] Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	500 000	825 944	177 700
1957/58	500 000		
1958/59 (förslag)	500 000		

Anslaget avses för olika smärre byggnadsarbeten av investeringsnatur för flygvapnet.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 5 400 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 700 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas oförändrat 500 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[81] Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	100 000	54 795	90 231
1957/58	100 000		
1958/59 (förslag)	100 000		

Anslaget avses för brandskyddsåtgärder inom flygvapnet, såsom brandsektionering av förrådsbyggnader, automatiska brandalarmanordningar, anläggande av branddammar m.m.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1951—1957 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1951/1958 anvisat sammanlagt 600 000 kronor för detta ändamål.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 1 000 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget uppföres med 100 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[82] **Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	50 000	483 494	127 638
1957/58	100 000		
1958/59 (förslag)	100 000		

Anslaget avses för byggnadsåtgärder för att minska inbrottsriskerna vid flygvapnets anläggningar.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1949—1957 års statsverkspropositioner har riksdagen för budgetåren 1949/58 anvisat sammanlagt 1 075 000 kronor för detta ändamål.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 1 200 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 100 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat 100 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

[83] **Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	¹ 1 000 000	4 944 260	2 522 232
1957/58	4 550 000		
1958/59 (förslag)	2 400 000		

¹ Därutöver 450 000 kronor anvisade på tilläggsstat.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1953—1957 års statsverkspropositioner och i propositionen 1957: 2 har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1953/58 anvisat sammanlagt 16 400 000 kronor. Härjämte har riksdagen för budgetåren 1949/53 till *Byggnadsåtgärder* i samband med ändring i flygvapnets organisation anvisat sammanlagt 10 700 000 kronor. I enlighet med vad som förutsatts i 1953 års statsverksproposition (bil. 25, s. 25) har den 30 juni 1953 förefintlig behållning på sistnämnda anslag överförs till nu förevarande anslag.

För ändamål, som avses med förevarande anslag, uppgår sammanlagda medelsanvisningen således till (16 400 000 + 10 700 000 =) 27 100 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen, som anmäler att medelsbehovet under anslaget beräknas till 93 200 000 kronor för budgetåren 1958/59—1964/65, hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 11 200 000 kronor.

Ifrågavarande medel avses för i det följande upptagna byggnadsföretag, av vilka vissa förut anmälts av fortifikationsförvaltningen i tidigare medelsäskanden.

Förband m. m.	Byggnadsföretag m. m.	Kostnad
Västmanlands flygflottilj	Värmeisolering av hangar	630 000
Västgöta flygflottilj	Hangar	4 025 000
Skaraborgs flygflottilj	Ammunitionsförråd	50 000
Hallands flygflottilj	Ammunitionsförråd	50 000
Blekinge flygflottilj	Ammunitionsförråd	50 000
Flygvapnets centrala skolor	Ombyggnad av underofficers- mäss	250 000
	Hangarverkstäder vid tre flot- tiljer	1 020 000
	Byggnadsåtgärder för mark- stridsutbildningen	325 000
	Byggnadsåtgärder vid Herre- vadskloster för fältflygar- och flygnavigatörsutbildning- en	4 000 000
	Merkostnader för vissa äldre byggnadsföretag	800 000
	Summa kronor	11 200 000

Beträffande den föreslagna hangaren vid Västgöta flygflottilj och byggnadsåtgärderna vid Herrevadskloster inhämtas bland annat följande.

Hangar för Västgöta flygflottilj. Totalkostnaderna för hangaren beräknar fortifikationsförvaltningen i enlighet med ett av ämbetsverket och chefen för flygvapnet uppgjort förslag till 6 700 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957. Av medel som anvisats under förevarande anslag för budgetåret 1957/58 beräknas 2 675 000 kronor kunna utnyttjas för att påbörja hangaren. För att fullfölja arbetena erfordras (6 700 000 — 2 675 000 =) 4 025 000 kronor.

Byggnadsåtgärder vid Herrevadskloster. Med anledning av flygvapenchefens förslag om att till Herrevadskloster förlägga den förberedande allmänbildande undervisningen för fältflygare och flygnavigatörer (jfr i det föregående under flygvapnets avlöningsanslag) har fortifikationsförvaltningen under förevarande anslag beräknat medel för att kunna påbörja de byggnadsarbeten som erfordras för att genomföra förslaget.

Departementschefen

Jag kan icke tillstyrka högre anslag för nästa budgetår än 2 400 000 kronor, vilka medel torde få användas för de mest angelägna arbetena. Några byggnadsåtgärder vid Herrevadskloster räknar jag emellertid icke med.

Under åberopande av det anförda får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 2 400 000 kronor.

[84] **Vissa flygfältsarbeten m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	18 000 000	32 295 747	6 862 972
1957/58	20 000 000		
1958/59 (förslag)	22 000 000		

¹ Därutöver har på tilläggsstat anvisats 10 000 000 kronor och från anslag under tolfte huvudtiteln överförts (11 700+18 000=) 29 700 kronor.

1947—1957 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1947/58 anvisat sammanlagt 199 900 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisat 1 250 000 kronor.

Utbyggnaden av flygfälten sker i enlighet med en år 1953 uppgjord flygfältsplan, som omarbetats och reviderats år 1956. Investeringsbehovet enligt planen uppgår — inberäknat markförvärv och anläggningar för el- och teleutrustning — till i runt tal 50 000 000 kronor för år för budgetåren 1958/59—1966/67 (jfr prop. 1957: 1, bil. 25, s. 23—25).

Flygförvaltningen anmäler för nästa budgetår ett medelsbehov av 46 100 000 kronor för fortsatta *flygfältsarbeten* enligt den ifrågavarande utbyggnadsplanen. De arbeten, som ämbetsverket avser att utföra under budgetåret 1958/59, omfattar utbyggnad av nya startbanor, förlängning av vissa startbanor, utvidgning av uppställningsplattor vid flottiljflygfält, utbyggnad av uppställningsområden m. m., anordnande av drivmedelscisterner m. m. samt maskeringsåtgärder och uppförande av baracker.

I fråga om flygfältsarbetena anför flygförvaltningen i medelsäskandena bl. a. följande.

Av medel som flygförvaltningen äskat för flygfältsarbeten för budgetåren 1954/58 har endast ca 60 % beviljats. Genomförandet av flygfältsplanerna har därför ej kunnat hålla jämna steg med den militärtekniska utvecklingen. En snabb utbyggnad av flygbassystemet är emellertid nödvändig med hänsyn till den ökade tillgången på atomvapen.

Tillgången på flygbaser kommer att under lång tid framåt vara för liten. Detta har till följd att flottiljerna måste baseras med flera divisioner på baserna, vilket medför ökad sårbarhet. Vidare begränsas möjligheterna till kraftsamling av flygförband till olika delar av landet. Flygförbandets främsta egenskap rörligheten kommer icke att kunna fullt utnyttjas. Endast ett fåtal divisioner har vidare kunnat ges en spridd uppställning i uppställningsområden och endast ett ringa antal baser har kunnat förses med startplatser för jaktflygplan i högsta startberedskap.

Flygförvaltningen anser det icke vara möjligt att nu taga igen den försening som uppstått i det ursprungliga tidsprogrammet. Ämbetsverket har dock beräknat medelsbehovet för nästa budgetår så att byggnadsverksamheten skall kunna nå upp till ett medelår enligt flygfältsplanen.

För den fortsatta moderniseringen av flygvapnets *bomb- och skjutplatser* anmäler flygförvaltningen härjämte ett medelsbehov av 300 000 kronor för nästa budgetår.

Flygförvaltningen hemställer sålunda att för budgetåret 1958/59 anvisas 46 100 000 kronor för arbeten enligt flygfältsplanen och 300 000 kronor för utbyggnad av bomb- och skjutplatser eller sammanlagt 46 400 000 kronor. Vidare hemställer ämbetsverket att arbeten enligt flygfältsplanen får igångsättas för en kostnad av 6 500 000 kronor utöver anvisade medel.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Flygförvaltningen har i sina medelsäskanden på driftbudgeten (skr. 27/9 1957) föreslagit att särskilda medel måtte beräknas för planläggning av sådana flygfältsarbeten, som avses komma till utförande vid krig eller beredskapstillstånd, samt hemställt att ett reservationsanslag å 300 000 kronor måtte anvisas för detta ändamål för nästa budgetår.

Departementschefen

Jag kan icke tillstyrka att anslaget för nästa budgetår uppföres med högre belopp än 22 000 000 kronor. Då de för innevarande budgetår under anslaget disponibla medlen, inberäknat reservationer, uppgår till cirka 27 000 000 kronor, innebär den föreslagna medelsanvisningen en minskning av flygfältsarbetena i jämförelse med innevarande budgetår. Liksom förut bör Kungl. Maj:t beredas möjlighet att medge att flygfältsarbeten får igångsättas för en viss kostnad utöver anslagsbeloppet, förslagsvis för nästa budgetår 4 000 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Några särskilda medel för planläggning av vissa flygfältsarbeten kan jag icke tillstyrka. För ifrågavarande planläggning torde, liksom tidigare skett, förevarande anslag få utnyttjas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) medgiva att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den av mig angivna omfattningen;
- b) till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 22 000 000 kronor.

[85] **Anläggningar för el- och teleutrustning**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	2 500 000	1 519 329	3 587 774
1957/58	2 000 000		
1958/59 (förslag).....	3 400 000		

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1956 och 1957 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1956/58 anvisat 4 500 000 kronor. Härjämte har 1951—1955 års riksdagar för budgetåren 1951/56 till Flygfältsbelysning m. m. anvisat sammanlagt 4 700 000 kronor. I enlighet med vad som förutsatts i 1956 års statsverksproposition (bil. 25, s. 26) har den 30 juni 1956 förefintlig behållning på sistnämnda anslag överförts till nu förevarande anslag.

För ändamål, som avses med förevarande anslag, uppgår den sammanlagda medelsanvisningen således till (4 500 000 + 4 700 000 =) 9 200 000 kronor.

Flygförvaltningen hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 4 910 000 kronor och anför i anslutning härtill bl. a. följande.

Anläggningar för flygfältsbelysning. Flygfältsbelysningar av ny typ bör installeras vid ytterligare två flottiljer. I samband med fortsatta flygfältsarbeten erfordras vidare kompletteringar av befintliga anläggningar för bän- och inflygningsljus, varjämte vissa omplaceringar och nyinstallationer av hinderljusmaster måste utföras av flygsäkerhetsskäl. Kostnaderna för här ifrågavarande arbeten beräknar flygförvaltningen till 630 000 kronor för budgetåret 1958/59.

Anläggningar för elkraft. Flygförvaltningen har i tidigare medelsäskanden anmält att elkraftförsörjningen vid vissa krigsflygfält behöver förstärkas. Det ökade behovet av elenergi sammanhänger med det stegrade elkraftbehovet för radio och radar, transportabla flygfältsbelysningsanläggningar och särskilda kommandoplatsvagnar, vilken utrustning numera erfordras för att åstadkomma ökad flygsäkerhet och effektivare stridsledning. Vidare tillkommer ett ökat elkraftbehov för uppehållsplatser, verkstadsutrymmen m. m. inom uppställningsområden. Kostnaderna för här avsedda arbeten beräknar flygförvaltningen till 860 000 kronor för budgetåret 1958/59.

Anläggningar för högtalare. En fortsatt komplettering av kabelnäten m. m. erfordras. Den reviderade flygfältsplanen beräknas vidare medföra krav på en utvidgning av kabelnätet för signal- och högtalارانläggningarna på flygfälten. Kostnaderna under nästa budgetår för här ifrågavarande arbeten beräknas till 280 000 kronor.

Anläggningar för radio och radar. Den för flygverksamheten erforderliga säkerhetsorganisationen kräver ytterligare successiv utbyggnad av mark-placerad radio- och radarutrustning. Denna ömtåliga materiel måste skyddas mot ogynnsamt väder och yttre åverkan. Smärre hyddor och skyddsrum behöver därför uppföras. Vidare erfordras fundament till master samt kabelarbeten. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas för budgetåret 1958/59 till sammanlagt 2 200 000 kronor.

Anläggningar för telemateriel för luftbevakningen. Ifrågavarande arbeten omfattar i huvudsak anordningar för luftbevakningens teleinstallationer, såsom resning av master till radioanläggningar, hyddor för sådana anläggningar, fundament för master och hyddor, framdragning av elkraft, anskaffning av reservkraftaggregat m. m. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas för budgetåret 1958/59 till 940 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 3 400 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för att utföra de mest angelägna av de i det föregående angivna arbetena. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anläggningar för el- och teleutrustning* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 3 400 000 kronor.

[86] **Vissa markförvärv för flygvapnet**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	7 000 000	3 585 348	5 438 600
1957/58	3 000 000		
1958/59 (förslag)	1 200 000		

Flygförvaltningen hemställer att för nästa budgetår anvisas 3 600 000 kronor för markförvärv för flygfältsarbeten m. m. Ämbetsverket har därvid beräknat medel för två större förvärv, för vilka kostnaderna uppskattas till omkring 1 000 000 kronor, samt för ett flertal mindre markförvärv där kostnaderna beräknas icke komma att överstiga 300 000 kronor. Samtliga markförvärv utom två mindre avser krigsflygfält.

Fortifikationsförvaltningen hemställer vidare att för nästa budgetår anvisas 800 000 kronor för markförvärv för flygvapnets markstridsutbildning.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 200 000 kronor. Anslaget bör kunna utnyttjas för de ändamål som angivits i det föregående. Det bör dock få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om hur anslagsmedlen närmare skall disponeras.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa markförvärv för flygvapnet* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 1 200 000 kronor.

Befästnings delfond**[87] Anordnande av vissa fartygstunnlar**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	3 000 000	4 491 375	848 766
1957/58	4 000 000		
1958/59 (förslag)	7 100 000		

1948—1957 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1948/58 anvisat sammanlagt 39 500 000 kronor. Av ett äldre anslag har härjämte kunnat disponeras 310 000 kronor. Anslagsmedlen är avsedda för fem olika anläggningar. Kostnaderna för dessa beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1957/58 till sammanlagt 64 540 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1956.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för ifrågavarande anläggningar uppräknats med 1 720 000 kronor på grund av indexmässig stegring av kostnaderna. En uppräkning av kostnaderna har vidare skett med 640 000 kronor genom att kostnaderna för vissa arbeten för utflyttningen av Stockholms örlogsvarv lagts på här ifrågavarande objekt. Kostnaderna för anläggningarna beräknar fortifikationsförvaltningen således till (64 540 000 + 1 720 000 + 640 000 =) 66 900 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (66 900 000 — 39 810 000 =) 27 090 000 kronor. Härav erfordras 10 360 000 kronor för budgetåret 1958/59.

Fortifikationsförvaltningen anmäler härjämte behov av ytterligare ett antal fartygstunnlar m. m. för en totalkostnad av 187 700 000 kronor. För ifrågavarande objekt äskas dock icke några medel för nästa budgetår.

Ämbetsverket hemställer således att för budgetåret 1958/59 anvisas 10 360 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas 7 100 000 kronor för fortsatta arbeten på redan beslutade anläggningar.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa fartygstunnlar* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 7 100 000 kronor.

[88] Berghangarer

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	7 400 000	7 144 602	255 398
1957/58	9 100 000		
1958/59 (förslag).....	7 100 000		

1949—1957 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1949/58 anvisat sammanlagt 86 200 000 kronor. Anslagsmedlen avses för berghangarer vid fem flygflottiljer. Kostnaderna för berghangarerna beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1957/58 till 94 600 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1956.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att förnyade kostnadsberäkningar som företagits beträffande ifrågasvarande anläggningar nödvändiggjort en uppräknig av kostnaderna med totalt 3 110 000 kronor, varav 990 000 kronor för indexmässig kostnadsstegring. Kostnaderna för hangarerna beräknar fortifikationsförvaltningen sålunda till $(94\,600\,000 + 3\,110\,000 =)$ 97 710 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras alltså $(97\,710\,000 - 86\,200\,000 =)$ 11 510 000 kronor, vilket belopp i sin helhet erfordras för nästa budgetår.

Fortifikationsförvaltningen anmäler härjämte behov av kompletterande arbeten beträffande vissa av hangarerna samt ånyo behov av modernisering av två äldre hangarer. För budgetåret 1958/59 äskar fortifikationsförvaltningen emellertid icke några medel härför.

Ämbetsverket hemställer således att för nästa budgetår anvisas 11 510 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Enligt fortifikationsförvaltningens nu gjorda beräkningar erfordras omkring 11 500 000 kronor för att slutföra arbetena beträffande hangarerna.

Jag föreslår att för budgetåret 1958/59 anvisas 7 100 000 kronor, vilket belopp torde vara tillräckligt för att helt färdigställa fyra av de fem hangarerna.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Berghangarer* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 7 100 000 kronor.

[89] Anordnande av vissa drivmedelsförråd

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	13 500 000	6 213 697	56 888
1957/58	3 400 000		
1958/59 (förslag)	5 600 000		

¹ Därutöver 1 500 000 kronor anvisade på tilläggsstat.

1948—1957 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1948/58 anvisat sammanlagt 48 800 000 kronor. Av äldre anslag har härjämte kunnat utnyttjas 1 063 000 kronor. I anslutning till Kungl. Maj:ts beslut den 16 juli 1954 har från förevarande anslag 2 300 000 kronor överförts till fondmedel under tionde huvudtiteln, sedan en av anläggningarna, för vilken detta belopp avsetts, bestämts skola i fortsättningen utbyggas genom försorg av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Sålunda har för återstående objekt — tolv olika drivmedelsanläggningar, etappförråd jämte kompletteringar av vissa äldre anläggningar m. m. — kunnat disponeras (48 800 000 + 1 063 000 — 2 300 000 =) 47 563 000 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1957/58 till 52 950 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1956.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för några av anläggningarna, som ännu icke helt färdigställts, uppräknats med 510 000 kronor på grund av indexmässiga kostnadsstegringar. Beträffande några objekt har enligt fortifikationsförvaltningen vidare på grund av ökade krav på distributionsanordningar och säkerhetsåtgärder samt i anledning av forceringsarbeten i samband med Suezkrisen m. m. kostnadsökningar uppkommit med 5 160 000 kronor, vilka emellertid till en del kunnat kompenseras genom att besparingar, sammanlagt 1 300 000 kronor, uppstått beträffande andra objekt inom anslaget. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknar fortifikationsförvaltningen sålunda till (52 950 000 + 510 000 + 5 160 000 — 1 300 000 =) 57 320 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (57 320 000 — 47 563 000 =) 9 757 000 kronor, varav 6 757 000 kronor för budgetåret 1958/59.

Fortifikationsförvaltningen framlägger härjämte förslag om utförande av ytterligare drivmedelsanläggningar m. m. för en beräknad totalkostnad av 233 950 000 kronor. För att påbörja vissa av de nya objekten erfordras 4 700 000 kronor för nästa år.

Ämbetsverket hemställer således att för budgetåret 1958/59 anvisas (6 757 000 + 4 700 000 =) 11 457 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas 5 600 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för att fullfölja redan beslutade objekt.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 5 600 000 kronor.

[90] **Vissa ammunitionsförråd**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	4 300 000	4 760 641	5 311 340
1957/58	4 850 000		
1958/59 (förslag).....	4 300 000		

1944, 1947 och 1950—1957 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1944/45, 1947/48 och 1950/58 anvisat sammanlagt 51 670 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 2 865 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 1 209 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåren 1954/57. Av ett äldre anslag har vidare kunnat utnyttjas, i avrundat tal, 650 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till (51 670 000 + 2 865 000 + 1 209 000 + 650 000 =) 56 394 000 kronor. Medlen avses för fyra större centrala ammunitionsförråd och vissa provisoriska förråd för försvarsgrenarnas gemensamma behov, för personalbostäder vid ett av centralförråden samt för bergförråd och friliggande förråd för arméns behov. Kostnaden för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1957/58 till 72 284 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1956.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för vissa av anläggningarna, som ännu icke färdigställt, uppräknats med 1 350 000 kronor på grund av indexmässig kostnadsökning. Totalkostnaderna enligt prisläget den 1 april 1957 för här ifrågavarande objekt beräknar ämbetsverket således till (72 284 000 + 1 350 000 =) 73 634 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (73 634 000 — 56 394 000 =) 17 240 000 kronor, varav 9 950 000 kronor för budgetåret 1958/59.

Fortifikationsförvaltningen framlägger vidare förslag om utförande av ytterligare ammunitionsförråd m. m. för en beräknad totalkostnad av 143 625 000 kronor. Härav avses 6 400 000 kronor för modernisering av vissa äldre anläggningar, 39 780 000 kronor för bergförråd och friliggande förråd för armén, 13 000 000 kronor för förråd för flygvapnet samt återstoden, 84 445 000 kronor, för nya centralförråd m. m. För ifrågakvarande nya objekt erfordras för nästa budgetår 6 575 000 kronor, varav 2 575 000 kronor för utbyggnad av centralförråd m. m. och 4 000 000 kronor för friliggande förråd för armén och flygvapnet.

Ämbetsverket hemställer således att för budgetåret 1958/59 anvisas (9 950 000 + 6 575 000 =) 16 525 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas 4 300 000 kronor. Anslagsmedlen torde få avses för redan beslutade objekt samt för att påbörja vissa friliggande förråd för flygvapnet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 4 300 000 kronor.

[91] Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	600 000	—	2 558 060
1957/58	2 000 000		
1958/59 (förslag)	500 000		

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1954—1957 års statsverkspropositioner har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1954/58 anvisat sammanlagt 4 600 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisat 410 000 kronor. Anslagsmedlen avses för två bergförråd för ammunition m. m., utvidgning av ett annat sådant förråd, för friliggande förråd samt för personalbostäder vid ett bergförråd. Kostnaderna för ifrågakvarande objekt beräknades till 6 645 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1956.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för ifrågakvarande anläggningar enligt prisläget den 1 april 1957 beräknas till 8 205 000 kronor. En uppräknig av kost-

naderna har därvid skett med 280 000 kronor på grund av indexmässig kostnadsstegring. Vidare har kostnaderna för ett av bergförråden uppräknats med 1 280 000 kronor på grund av vissa förändringar i utförandet. — Återstående medelsbehov för att fullfölja ifrågavarande arbeten utgör således (8 205 000—5 010 000=) 3 195 000 kronor, vilket belopp i sin helhet erfordras för budgetåret 1958/59.

I medelsäskandena för budgetåret 1955/56 framlade fortifikationsförvaltningen en utbyggnadsplan för fullträffsäkra förråd för marinen, för vilken plan närmare redogjorts i 1955 års statsverksproposition (bil. 25, s. 31—32). För tillgodoseende av de i planen angivna förrådsbehoven anmäler fortifikationsförvaltningen ett medelsbehov av totalt 43 930 000 kronor, varav för nästa budgetår äskas 1 090 000 kronor för modernisering och omändring av äldre berganläggningar till förråd.

Fortifikationsförvaltningen hemställer således att för budgetåret 1958/59 anvisas (3 195 000+1 090 000=) 4 285 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag kan icke tillstyrka högre anslag för nästa budgetår än 500 000 kronor. Anslaget torde få användas för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

[92] Uppställningsplatser för radarstationer

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	1 250 000	3 974 737	4 517 609
1957/58	4 000 000		
1958/59 (förslag)	5 700 000		

¹ Därutöver 3 000 000 kronor anvisade på tilläggsstat.

1950—1957 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1950/58 anvisat sammanlagt 32 450 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 972 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 2 275 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåren 1954/57.

Slutligen har av ett äldre anslag kunnat utnyttjas 1 021 000 kronor. De medel, som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål, uppgår således till (32 450 000 + 972 000 + 2 275 000 + 1 021 000 =) 36 718 000 kronor. Härav har 22 352 000 kronor avsetts för marinens och 14 366 000 kronor för flygvapnets anläggningar.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaden för anläggningar som färdigstälts eller påbörjats med anlåtande av sålunda disponibla medel uppgår till 39 423 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957. Ämbetsverket har även här beträffande några objekt företagit en uppräknings av kostnaderna på grund av indexmässig kostnadsstegring. Uppräkningen utgör 90 000 kronor. I fråga om en av de större anläggningarna har vidare kostnaderna, som från början blivit för lågt beräknade, uppräknats med 545 000 kronor. — För att slutföra de objekt som påbörjats, men ännu icke färdigstälts, erfordras (39 423 000 — 36 718 000 =) 2 705 000 kronor, vilket belopp i sin helhet bör kunna disponeras för budgetåret 1958/59.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i medelsäskandena för nästa budgetår förslag om anordnande av ytterligare ett antal uppställningsplatser m. m. för en kostnad av 119 285 000 kronor. För ifrågavarande nya objekt erfordras 8 935 000 kronor för budgetåret 1958/59.

För nästa budgetår äskar fortifikationsförvaltningen således (2 705 000 + 8 935 000 =) 11 640 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag föreslår att för nästa budgetår anvisas 5 700 000 kronor, vilket innebär en höjning av anslaget med 1 700 000 kronor. Anslaget torde få användas för fortsatt utbyggnad av radarstationer för marinen och flygvapnet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 5 700 000 kronor.

[93] **Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	13 000 000	7 760 012	4 313 432
1957/58	5 000 000		
1958/59 (förslag)	4 300 000		

¹ Därutöver 2 000 000 kronor anvisade på tilläggsstat.

1951—1957 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1951/58 anvisat sammanlagt 38 500 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 2 064 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 600 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåret 1954/55. Av ett äldre anslag har vidare kunnat utnyttjas 100 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till $(38\,500\,000 + 2\,064\,000 + 600\,000 + 100\,000 =)$ 41 264 000 kronor. Medlen avses för tolv kustartilleribatterier jämte modernisering av vissa äldre batterier m. m. Kostnaderna för här ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1957/58 till 51 264 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1956.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för några av de pågående objekten uppräknats med tillhoppa 580 000 kronor på grund av indexmässig kostnadsstegring. Vidare anmäler ämbetsverket att kostnaderna för vissa batterier uppräknats med sammanlagt 750 000 kronor på grund av forcering av arbetena i anledning av Suezkrisen. Härjämte har enligt fortifikationsförvaltningen beträffande ett batteri merkostnader uppkommit med 500 000 kronor, vilka kostnader emellertid uppvägs av besparingar beträffande andra batterier. Kostnaderna för ifrågavarande batterier m. m. beräknar fortifikationsförvaltningen sålunda till $(51\,264\,000 + 580\,000 + 750\,000 =)$ 52 594 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras $(52\,594\,000 - 41\,264\,000 =)$ 11 330 000 kronor, varav 6 400 000 kronor för budgetåret 1958/59.

Fortifikationsförvaltningen framlägger härjämte förslag om utförande av ytterligare ett antal kustartillerianläggningar m. m. — i huvudsak anmälda i föregående års äskanden — för en beräknad totalkostnad av 186 141 000 kronor. Härav avses 10 500 000 kronor för en ytterligare etapp i utbyggnaden av vissa batterier, 12 140 000 kronor för ombestyckning och komplettering av batterier, 111 565 000 kronor för nya batterier, 21 150 000 kronor för närluftvärn, 18 686 000 kronor för frontverkstäder, minstationer och kraftanläggningar m. m. samt 12 100 000 kronor för modernisering av äldre batterier. För budgetåret 1958/59 erfordras för ifrågavarande nya objekt 4 945 000 kronor.

Ämbetsverket hemställer således att för nästa budgetår anvisas $(6\,400\,000 + 4\,945\,000 =)$ 11 345 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag föreslår att för detta ändamål anvisas 4 300 000 kronor för nästa budgetår. Anslagsmedlen torde i första hand få utnyttjas för redan beslutade objekt. Därjämte torde ett nytt batteri, totalt kostnadsberäknat till 2 600 000 kronor, få påbörjas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleri-batterier* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 4 300 000 kronor.

[94] Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	12 200 000	2 476 360	3 886 559
1957/58	1 500 000		
1958/59 (förslag)	5 500 000		

¹ Därutöver anvisat 3 300 000 kronor på tilläggsstat.

1947—1949 och 1951—1957 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1947/58 anvisat sammanlagt 30 250 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisat 320 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 205 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåret 1954/55. Av ett äldre anslag har vidare kunnat utnyttjas 315 000 kronor samt av vissa gåvomedel 48 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till (30 250 000 + 320 000 + 205 000 + 315 000 + 48 000 =) 31 138 000 kronor. Medlen avses för utbyggnad av centraler m. m. för jaktstridslednings- och luftbevakningsorganisationen och fasta radiolänkförbindelser. Utbyggnaden sker i enlighet med en av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1954/55 framlagd plan, vars genomförande enligt prisläget den 1 april 1956 beräknades kosta 71 380 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för planen enligt prisläget den 1 april 1957 beräknas till 74 525 000 kronor, vilket innebär en kostnadsökning med 3 145 000 kronor. Härav utgör 2 285 000 kronor indexmässiga kostnadsstegringar, 810 000 kronor oförutsedda kostnadsökningar för vissa radiolänkstationer samt 50 000 kronor kostnadsökning på grund av att ett nytt objekt för radiolänknätet ansetts böra inrymmas i planen. — För att fullfölja planen erfordras (74 525 000—31 138 000=) 43 387 000 kronor. Härav bör enligt fortifikationsförvaltningen för budgetåret 1958/59 anvisas 8 870 000 kronor huvudsakligen för att påbörja nya objekt.

Fortifikationsförvaltningen hemställer således att för nästa budgetår anvisas 8 870 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 5 500 000 kronor, vilket innebär en höjning av anslaget med 4 000 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten enligt den framlagda utbyggnadsplanen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 5 500 000 kronor.

[95] Tygmaterieförråd i berg

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	6 600 000	5 523 682	3 284 432
1957/58	4 500 000		
1958/59 (förslag).....	3 300 000		

1951—1957 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1950/58 anvisat sammanlagt 29 600 000 kronor. Av äldre anslag har härjämte kunnat utnyttjas 6 040 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågasvarande ändamål uppgår således till $(29\,600\,000 + 6\,040\,000 =)$ 35 640 000 kronor. Medlen avses för följande anläggningar i berg, nämligen tygmaterieförråd och tygverkstad för Bodens tygstation, tygverkstad för Göteborgs garnison, tygverkstad för Norrlands trängregemente m. fl. förband, tygmaterieförråd för Karlsborgs tygstation, tre centrala tygmaterieförråd, optisk verkstad m. m. för Stockholms tygstation samt utrymmen för lagring av torrbatterier. Kostnaderna för ifrågasvarande objekt beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1957/58 till 43 450 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1956.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna för ifrågasvarande anläggningar, med undantag för tygverkstaden för Norrlands trängregemente, de tre numera helt färdigställda centrala tygmaterieförråden samt den optiska verkstaden, uppräknats med 850 000 kronor på grund av indexmässig stegring av kostnaderna. Ämbetsverket anmäler vidare att det blivit nödvändigt att

uppräknade kostnaderna för tygverkstaden för Göteborgs garnison och tygmaterieförrådet för Karlsborgs tygstation med sammanlagt 3 580 000 kronor, då förändringar måst vidtagas i utförandet av dessa anläggningar. Kostnaderna för tygmaterieförrådet och tygverkstaden för Bodens tygstation har emellertid enligt fortifikationsförvaltningen kunnat nedbringas med 1 000 000 kronor. Ämbetsverket beräknar således kostnaderna för här ifrågakvarande objekt till $(43\,450\,000 + 850\,000 + 3\,580\,000 - 1\,000\,000 =)$ 46 880 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957. För fullföljande av byggnadsprogrammet erfordras $(46\,880\,000 - 35\,640\,000 =)$ 11 240 000 kronor, varav 8 130 000 kronor för budgetåret 1958/59.

Fortifikationsförvaltningen framlägger härjämte förslag om utförande av ytterligare anläggningar i berg för förråd och verkstäder m. m. för en totalkostnad av 91 940 000 kronor. För budgetåret 1958/59 erfordras för ifrågakvarande nya objekt 3 000 000 kronor för att påbörja en berganläggning för radar- och signalverkstäder.

För nästa budgetår äskar fortifikationsförvaltningen således under förevarande anslagsrubrik $(8\,130\,000 + 3\,000\,000 =)$ 11 130 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 3 300 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tygmaterieförråd i berg* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 3 300 000 kronor.

[96] **Bergverkstäder vid flygvapnet**

	Anslag
1957/58	2 150 000
1958/59 (förslag)	650 000

Anslaget avses för olika byggnadsarbeten inom centrala flygverkstaden i Arboga, centrala flygmaterieförrådet i Arboga och flygverkstaden i Linköping.

Kostnaderna för de byggnadsföretag, som fortifikationsförvaltningen redovisar under förevarande anslagsrubrik, uppgår enligt prisläget den 1 april 1957 till 28 540 000 kronor. För ifrågakvarande arbeten har hittills kunnat utnyttjas sammanlagt 8 545 000 kronor, varav 2 150 000 kronor från före

varande anslag, 1 350 000 kronor från anslaget Övriga befästningsarbeten samt 5 045 000 kronor från äldre anslag. För att fullfölja arbetena erfordras sålunda (28 540 000—8 545 000=) 19 995 000 kronor, varav 2 297 000 kronor för nästa budgetår.

Fortifikationsförvaltningen hemställer således att för budgetåret 1958/59 anvisas 2 297 000 kronor för här ifrågavarande arbeten.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag föreslår att 650 000 kronor anvisas för detta ändamål för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bergverkstäder vid flygvapnet* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 650 000 kronor.

97] **Fullträffsäkra uppehållsplatser**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	6 000 000	5 532 692	1 176 879
1957/58	4 000 000		
1958/59 (förslag).....	9 200 000		

Detta anslag avses för anordnande av fullträffsäkra uppehållsplatser för såväl militära som civila myndigheter.

1951—1957 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1950/58 anvisat sammanlagt 50 800 000 kronor. Utöver dessa anslagsmedel har för samma ändamål kunnat utnyttjas sammanlagt 7 315 000 kronor från anslag under statens allmänna fastighetsfond m. fl. De medel som således kunnat disponeras för ändamål, som avses med anslaget, uppgår till (50 800 000 + 7 315 000=) 58 115 000 kronor.

Enligt en i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för nästa budgetår intagen sammanställning avses 28 966 000 kronor av anslagsmedlen för lokaler för militära staber m. m., medan 26 345 000 kronor står till förfogande för vissa civila myndigheters behov och 2 804 000 kronor avses för gemensamma ändamål. Utbyggnaden av anläggningarna sker i huvudsak efter en av överbefälhavaren efter samråd med berörda myndigheter upprättad generalplan, som är föremål för fortlöpande översyn för att modernitetskrav skall kunna tillgodoses i största möjliga utsträckning. Kostnaderna för att genomföra planen beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1957/58 till 117 600 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1956.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår att kostnaderna enligt planen ökat dels med 3 092 000 kronor på grund av indexmässig stegring av kostnaderna och dels med 2 253 000 kronor genom att vissa nya objekt inrymts i planen och utrymmesbehoven för vissa anläggningar ökat m. m. En minskning av kostnaderna med 102 000 kronor har enligt fortifikationsförvaltningen emellertid samtidigt inträffat genom att en mindre anläggning utgått ur planen. Kostnaderna för denna beräknar fortifikationsförvaltningen således till $(117\,600\,000 + 3\,092\,000 + 2\,253\,000 - 102\,000 =)$ 122 843 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1957. — För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras alltså ytterligare $(122\,843\,000 - 58\,115\,000 =)$ 64 728 000 kronor.

För den fortsatta utbyggnaden under budgetåret 1958/59 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsbehovet till 13 155 000 kronor, varav för försvarets del 7 577 000 kronor, för civilförsvarsstyrelsens del 450 000 kronor, för övriga statliga myndigheter vilka avses erhålla utrymmen i de gemensamma uppehållsplatserna 1 828 000 kronor samt för vissa gemensamma anordningar 3 300 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Enligt de principer, som fastställts vid 1951 års riksdag, skall för anordnandet av bergum gemensamma för militära och civila myndigheter tilllämpas en centralt uppgjord plan. Samtliga kostnader för ifrågavarande uppehållsplatser skall redovisas under försvarets fastighetsfond. De medel som för motsvarande ändamål tidigare anvisats på andra fonder har även, i den mån de icke belöper på rent civila anläggningar, överförts till försvarets fastighetsfond.

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 9 200 000 kronor, vilket innebär en ökning med 5 200 000 kronor. Av anslaget torde omkring 2 500 000 kronor få avses för ifrågakommande civila ändamål. Anslagsmedlen bör huvudsakligen användas för att fullfölja pågående anläggningar. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 9 200 000 kronor.

[98] Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	200 000	526 683	2 271
1957/58	200 000		
1958/59 (förslag)	1 000 000		

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953:200 angående flyttning av Stockholms örlogsbas har riksdagen beslutat att örlogsbasen skall flyttas till Stockholms södra skärgård, varvid örlogsvaret skall förläggas till Muskö. För vissa förberedelse- och utredningsarbeten har riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i 1954, 1956 och 1957 års statsverkspropositioner anvisat sammanlagt 900 000 kronor under förevarande anslag.

Vid behandlingen av det i 1956 års statsverksproposition upptagna anslaget till flyttning av Stockholms örlogsbas beslöt statsutskottet (utl. 1956:41) bland annat föreslå riksdagen att, med bifall till två i ämnet väckta motioner, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att för 1957 års riksdag måtte framläggas en definitiv plan för Stockholms örlogsvarets utflyttning till Muskö, innefattande med planen förenade konsekvenser i kostnadshänseende. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag. Genom beslut den 1 juni 1956 uppdrog Kungl. Maj:t åt fortifikationsförvaltningen att i samråd med chefen för marinen och marinförvaltningen utarbeta en sådan plan.

I skrivelse den 26 september 1956 framlade fortifikationsförvaltningen en i samråd med berörda myndigheter utarbetad plan för utflyttningen av örlogsvaret. Planen anslöt i princip till 1948 års örlogsbasutrednings förslag. I fråga om detaljutförandet föreslogs emellertid vissa ändringar med hänsyn till de erfarenheter, som vunnits efter 1948 i fråga om utvecklingen av nya anfallsvapen, främst atomstridsmedel. Varvets karaktär av krigsreparationsbas sköts vidare mer i förgrunden. Kostnaderna för genomförande av förslaget beräknades till sammanlagt 273 miljoner kronor. **I yttrande över förslaget uttalade överbefälhavaren** bland annat att den föreslagna anläggningen var för starkt koncentrerad och att en omprövning av de riktlinjer, som uppställts av örlogsbasutredningen, syntes motiverad. Överbefälhavaren hade med anledning därav uppdragit åt chefen för marinen att i samråd med fortifikationsförvaltningen göra en undersökning beträffande örlogsvarets utflyttning med sikte dels på en central varvsanläggning byggd för freds- och krigsdrift, dels på möjligheterna att anlägga krigsreparationsplatser fördelade till skilda basområden med anknäpning till den nämnda centrala anläggningen.

Vid anmälan av den av fortifikationsförvaltningen framlagda planen i 1957 års statsverksproposition (bil. 25, s. 41—43) uttalade departementschefen, som framhöll angelägenheten av att marinens varvsanläggning i

Stockholm snarast avvecklades, att en förnyad utredning efter de av överbefälhavaren angivna riktlinjerna syntes lämplig. Därvid borde enligt departementschefen alla möjligheter att nedbringa kostnaderna tillvaratagas, varjämte möjligheterna att tillgodose marinens fredstida varvsbehov genom ett överförande av viss del av varvsarbetena från Stockholms örlogsvarv till marinens övriga nu befintliga anläggningar borde uppmärksammas.

I skrivelse den 17 juni 1957 har *chefen för marinen* i samråd med fortifikationsförvaltningen framlagt en reviderad plan för Stockholms örlogsvarvs utflyttning till Muskö. Enligt denna plan har anläggningarna på Muskö avsevärt begränsats, vilket kunnat ske dels genom en föreslagen minskad omfattning av fredsdriften samt en ändrad målsättning för de reparationer som i krig skall utföras vid anläggningen, dels genom att vissa reparationsarbeten i krig beräknas kunna utföras vid särskilda, inom marinkommando Ost utspridda krigsreparationsplatser. Totalkostnaderna för Musköanläggningen, utförd enligt den reviderade planen, beräknas till 194,5—204 miljoner kronor, beroende på hur fastlandsförbindelserna utformas. Anläggningen föreslås bli utbyggd i två i fråga om kostnader lika stora etapper, vardera omfattande en tidsperiod av fem år. Båda etapperna utgör var för sig självständiga utbyggnadsskeden. Inom den första femårsperioden räknar marinchefen med att en skyddad anläggning för basservice och begränsade reparationer av fartyg upp till jagares storlek skall kunna erhållas. Efter ytterligare fem år bör en komplett varvsanläggning för sådana fartyg ha åstadkommits. Härvid skall utflyttningen av örlogsvarvet vara genomförd. Efter den första etappen bör enligt marinchefen större delen av Skeppsholmsvarvet kunna frigöras, varjämte genom vissa omflyttningar ett område inom norra delen av Galärvarvet (mot Strandvägen) beräknas kunna friställas. För att påbörja den första etappen äskas för nästa budgetår 13 miljoner kronor. — En närmare redogörelse för förslaget torde icke böra lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Överbefälhavaren tillstyrker i yttrande över förslaget utbyggnaden av den första etappen av anläggningen.

Departementschefen

Riksdagens år 1953 fattade beslut om utflyttning av örlogsvarvet har hittills icke kunnat effektueras på grund av svårigheterna att i en begränsad investeringsram inrymma ett objekt av den storleksordning, som det här är fråga om. Enligt det nu framlagda förslaget har projektet emellertid kunnat icke oväsentligt begränsas. Den första utbyggnadsetappen, vars utförande tillstyrkts av överbefälhavaren, omfattar enligt förslaget icke mer än vad som erfordras för att nyttiggöra de anläggningar som redan finnes på Muskö.

Jag föreslår att första etappen av det nu framlagda förslaget får komma till utförande. Härigenom blir det möjligt att åstadkomma en anläggning för basservice och begränsade reparationer av fartyg upp till jagares storlek, varjämte vissa delar av varvet i Stockholm torde kunna avvecklas.

För att påbörja den första etappen har under förevarande anslag för budgetåret 1958/59 äskats 13 000 000 kronor. Jag kan emellertid endast tillstyrka att för nästa budgetår anvisas 1 000 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om hur dessa medel närmare skall utnyttjas. — Jag erinrar om att medel för härmed sammanhängande ändamål jämväl beräknats under anslaget Anordnande av vissa fartygstunnlar. Frågan om anskaffning av en färja avsedd för Muskövarvets förbindelse med fastlandet har anmälts under anslaget Marinen: Fartygsbyggnader m. m.

En mindre jämkning av anslagsrubriken har företagits för att förtydliga densamma.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)*
för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av
1 000 000 kronor.

[99] Anläggningar för robotvapen

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	1 000 000	—	1 000 000
1957/58	650 000		
1958/59 (förslag)	120 000		

Anslaget avses för batterier och förråd för robotvapen.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i medelsäskandena för nästa budgetår att det totala medelsbehovet för här ifrågavarande objekt uppskattas till 74 120 000 kronor. För ändamålet har hittills anvisats sammanlagt 1 650 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 820 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag kan icke tillstyrka att mer än 120 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anläggningar för robotvapen* för budgetåret 1958/59
anvisa ett investeringsanslag av 120 000 kronor.

[100] Övriga befästningsarbeten

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	12 250 000	1 333 243	7 593 197
1957/58	2 500 000		
1958/59 (förslag)	1 800 000		

¹ Därutöver 2 700 000 kronor anvisade på tilläggsstat.

I det föregående har redogjorts för fortifikationsförvaltningens medels-
 äskanden för nästa budgetår i den mån de kunnat hänföras till de fort-
 löpande investeringsanslagen under befästningars delfond. Fortifikations-
 förvaltningen har emellertid härutöver äskat medel för ett flertal andra
 arbeten m. m. av beskaffenhet att böra bestridas av investeringsanslag
 under denna delfond. Det sammanlagda medelsbehovet under nästa bud-
 getår för dessa ändamål har beräknats till i runt tal 9 500 000 kronor. En
 närmare redogörelse för förslagens innebörd torde icke böra lämnas till
 statsrådsprotokollet, utan närmare upplysningar torde få inhämtas genom
 de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande
 utskott.

Departementschefen

För att de mest angelägna av ifrågavarande arbeten skall komma till
 utförande föreslår jag att för nästa budgetår anvisas 1 800 000 kronor.
 Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om hur anslagsmedlen
 skall fördelas på de olika byggnadsföretagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Övriga befästningsarbeten* för budgetåret 1958/59
 anvisa ett investeringsanslag av 1 800 000 kronor.

[101] Vissa markförvärv för befästningar

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	1 550 000	1 096 000	454 000
1957/58	200 000		
1958/59 (förslag)	700 000		

Fortifikationsförvaltningen hemställer att för nästa budgetår anvisas
 770 000 kronor för att genomföra visst markbyte med Stockholms stad
 samt för att bestrida oförutsedda utgifter för markförvärv för befästningar
 (jfr vad som i det föregående anförts i fråga om oförutsedda utgifter under
 arméns markförvärvsanslag).

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 700 000 kronor, vilka medel torde få användas för här ifrågavarande ändamål.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Vissa markförvärv för befästningar* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

B. FÖRSVARETS FABRIKSFOND**[102] Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	2 000 000	2 210 983	4 677 089
1957/58	2 000 000		
1958/59 (förslag).....	2 000 000		

Anslaget avses dels för ersättningsanskaffning av maskiner samt den nyanskaffning som erfordras i samband med den fortlöpande rationaliseringen av driften och dels för sådana särskilda nyanskaffningar, som för-anledes av tillkomsten av nya produktionsenheter eller en väsentlig utökning av driften.

Försvarets fabriksstyrelse hemställer att för nästa budgetår anvisas 2 500 000 kronor för ersättningsanskaffning m. m. av maskiner och anför till stöd härför bl. a. följande.

Utgifterna för maskininvesteringar beräknas de kommande åren komma att stiga betydligt. De maskiner som numera anskaffas är nämligen på grund av den tekniska utvecklingen väsentligt dyrare än de maskiner som skall ersättas. Vidare måste tvätt- och reparationsanstalternas maskiner, som huvudsakligen anskaffats med anlitande av särskilda investeringsanslag, successivt börja ersättas.

Det totala anskaffningsvärdet för fabriksverkets maskinpark uppgick den 30 juni 1957 till 38 500 000 kronor. För att kunna vidmakthålla denna maskinpark bör med tillämpning av allmänt vedertagna avskrivningsnormer årligen avsättas 10 % av anskaffningsvärdet för återanskaffningar. Normalt borde således, med nuvarande totala anskaffningsvärde på maskinparken, till årlig ersättningsanskaffning erfordras ett belopp av i runt tal 3 800 000 kronor. För budgetåret 1958/59 räknar fabriksstyrelsen dock icke med större medelsbehov för ersättningsanskaffningar än 2 500 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat 2 000 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

[103] **Försvarets fabriksverks dispositionsanslag**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	100 000	215 576	160 255
1957/58	200 000		
1958/59 (förslag)	200 000		

Anslaget är avsett för smärre byggnadsarbeten föranledda av ändrade tillverkningar eller rationaliseringar av driften.

Försvarets fabriksstyrelse hemställer att anslaget uppföres med oförändrat 200 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen

Jag föreslår i enlighet med fabriksstyrelsens hemställan att anslaget uppföres med oförändrat 200 000 kronor för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Försvarets fabriksverks dispositionsanslag* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

[104] **Diverse byggnadsarbeten**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1956/57	900 000	1 208 564	467 739
1957/58	1 400 000		
1958/59 (förslag)	1 900 000		

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1951—1957 års statsverkspropositioner och proposition 1952:2 har riksdagen för detta ändamål för budgetåren 1951/58 anvisat sammanlagt 6 570 000 kronor.

Försvarets fabriksstyrelse anmäler i medelsäckandena för nästa budgetår ett medelsbehov av 8 200 000 kronor för byggnadsföretag för fabriksverket i enlighet med vad som framgår av följande sammanställning.

Byggnadsföretag	Angiven to- talkostnad	Erfordras för 1958/59
1. Krutförråd och provningsanläggning vid ammunitionsfabriken i Karlsborg, nitrocellulosaförråd vid Åkers krutbruk, bergverkstad vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori (etapp I), skyddsrum och utökning av personalutrymmen vid ammunitionsfabriken Zakrisdal samt skyddsrum vid centrala torpedverkstaden	3 935 000	
2. Ammunitionsreservfabriken	566 000	} 3 000 000
3. Skyddsrum vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori	300 000	
4. Sammansättningsverkstad för ammunition	11 000 000	} 4 500 000
5. Kontorslokaler för försvarets fabriksstyrelse (etapp 1)	1 300 000	} 700 000
	Summa kronor 17 101 000	8 200 000

Beträffande ifrågavarande byggnadsföretag framgår av medelsäskandena i huvudsak följande.

1. Fabriksstyrelsen har i medelsäskandena för tidigare budgetår anmält behov av de under denna punkt upptagna byggnadsföretagen (jfr prop. 1957: 1, bil. 25, s. 47). Behov av arbetena föreligger alltså. För arbetena ifråga disponerar ämbetsverket 475 000 kronor av medel, som förut anvisats under anslaget. För att fullfölja arbetena erfordras således (3 935 000 — 475 000 =) 3 460 000 kronor.

2. Kostnaderna för ammunitionsreservfabriken beräknade fabriksstyrelsen i medelsäskandena för budgetåret 1957/58 till 11 000 000 kronor. De medel som hittills anvisats för anläggningen, vilken nu är i huvudsak färdigställd, uppgår till samma belopp. Fabriksstyrelsen anser det emellertid nödvändigt att utföra vissa ytterligare arbeten för att åstadkomma bättre skydd mot explosioner samt förse fabriken med bättre ingångsskydd. Genom prisstegringar har härjämte vissa merkostnader uppstått. För ammunitionsreservfabriken erfordras därför ytterligare ett belopp av 566 000 kronor.

3. Skyddsrumfrågan vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori bör i avvaktan på utflyttning till en planerad bergverkstad (jfr punkt 1 ovan) ordnas på så sätt att normalskyddsrum av betong uppföres inom fabriksområdet. Skyddsrummen kommer att utföras och inredas så att de i fredstid kan utnyttjas som verkstadsförråd. Kostnaderna beräknas till 300 000 kronor.

4. I skrivelse den 30 november 1955 föreslog fabriksstyrelsen efter anmodan av överbefälhavaren och i samråd med armétygförvaltningen, chefen för försvarsstaben och sprängämnesinspektionen att en verkstad för sprängämnesgjutning, sammansättning och revidering av ammunition skulle uppföras. Kostnaderna beräknades till 13 100 000 kronor, varav 11 000 000 kronor för byggnadsarbeten, 1 500 000 kronor för maskinutrustning och 600 000 kronor för markförvärv. Alternativt föreslogs i skrivelsen att en första etapp av anläggningen för omkring 6 100 000 kronor skulle komma till utförande. Utbyggandet av denna etapp skulle göra det möjligt att utföra det farligaste momentet i sammansättningen, nämligen sprängämnesgjutningen, i lokaler som var lämpligare ur risksynpunkt än de som f. n. användes. I sina nu framlagda äskanden upprepar fabriksstyrelsen förslaget om att utföra första etappen av den ifrågavarande sam-

mansättningsverkstaden. Härför äskas för nästa budgetår 4 500 000 kronor för byggnadsarbeten samt 1 000 000 kronor för maskinanskaffningar.

5. I skrivelse den 23 november 1956, över vilken byggnadsstyrelsen avgivit yttrande, framlade fabriksstyrelsen ett förslag till anordnande av nya kontorslokaler för styrelsen, innebärande en till- och ombyggnad av fastigheten Fleminggatan 103 i Stockholm. Enligt förslaget borde arbetena utföras i två etapper. Den första etappen, som omfattade tillbyggnaden, kostnadsberäknades till 1 300 000 kronor. Den andra etappen — ombyggnaden — beräknades kosta omkring 800 000 kronor. Då för ändamålet 600 000 kronor funnes disponibla på ett äldre anslag erfordrades för den första etappen 700 000 kronor. Förslaget innebure avsevärda fördelar ur lokalsynpunkt för fabriksstyrelsen och skulle dessutom medföra att den av styrelsen disponerade fastigheten Birger Jarlsgatan 7 helt kunde friställas. Fabriksstyrelsen återkommer nu i sina medelsäskanden för nästa budgetår till förslaget om att utföra första etappen av den ifrågavarande till- och ombyggnaden av fastigheten Fleminggatan 103.

Fabriksstyrelsen hemställer att för nästa budgetår anvisas 8 200 000 kronor under förevarande anslag.

Departementschefen

Jag kan icke tillstyrka att anslaget uppföres med högre belopp än 1 900 000 kronor för nästa budgetår. För ombyggnaden av fastigheten Fleminggatan 103 kan jag för nästa budgetår icke beräkna några medel. Av de medel som föreslås anvisade torde 1 000 000 kronor få utnyttjas för att påbörja sammansättningsverkstaden och återstoden, 900 000 kronor, för de mest angelägna av övriga byggnadsföretag.

Med skrivelse den 14 augusti 1957 har fabriksstyrelsen överlämnat ett mellan styrelsen och Gävleborgs läns landstings förvaltningsutskott preliminärt träffat avtal om anläggandet och driften av en central tvättinrättning inom länet. Styrelsen hemställer i skrivelsen att Kungl. Maj:t måtte godkänna avtalet.

Enligt det ifrågavarande avtalet har överenskommit att fabriksstyrelsen skall arrendera ett centraltvätteri, som landstinget planerar att uppföra i Ockelbo kommun. Fabriksstyrelsen skall där bedriva tvätt- och reparationstjänst för landstingets sjukvårdsinrättningar samt för följande militära förband, nämligen Dalregementet i Falun, Hälsinge regemente i Gävle och Hälsinge flygflottilj i Söderhamn, ävensom för det planerade statliga sinnessjukhuset i Bollnäs. Anläggningen beräknas få en kapacitet av ca åtta ton vattentvätt och ett ton kemisk tvätt per dag.

Fabriksstyrelsen skall enligt avtalet i arrende betala landstinget dels en årlig ränta på — för närvarande — 3,6 % för i anläggningens byggnader och maskinutrustning av landstinget investerat icke avskrivet kapital och dels ett belopp så beräknat att det i byggnaderna investerade kapitalet avskrivs inom 30 år. Fabriksstyrelsen skall därjämte göra vissa avsätt-

ningar samt utge viss ersättning till landstinget för maskinutrustningen. Avtalet, som gäller för en tid av 30 år, ansluter sig till den beräknade ekonomiska livslängden för en anläggning av detta slag. Enligt en bestämmelse i avtalet finns möjlighet att överföra äganderätten till anläggningen till statsverket mot en köpeskilling, som motsvarar det av landstinget investerade icke avskrivna kapitalet. Beträffande innehållet i övrigt i avtalet torde få hänvisas till de handlingar i ärendet som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Fabriksstyrelsen har tidigare med Värmlands läns landsting träffat avtal av samma innehåll som det här ifrågavarande. Jag vill erinra om att sistnämnda avtal varit föremål för en interpellation i riksdagen, som jag besvarat den 28 maj 1957.

Såsom jag framhöll i interpellationssvaret anser jag att fabriksstyrelsen bör söka tillvarata de möjligheter till samarbete med landsting, kommuner m. fl. som kan yppa sig inom tvätteribranschen. I fråga om fabriksstyrelsens egna centraltvätterier har samarbetsavtal under senare år träffats med ett flertal olika landsting. Fördelarna av ett sådant samarbete är uppenbara. Ett samarbete mellan stat och landsting i fråga om tvätteriverksamheten ansluter helt till de principer, som kommit till uttryck i det av statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande avgivna betänkandet angående samordning av den statliga tvättverksamheten m. m.

Tillkomsten av anläggningen i Ockelbo beräknas medföra att det planerade sjukhuset i Bollnäs icke behöver förses med egen tvättinrättning jämte panncentral för högttrycksånga. Enligt statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande skulle kostnaderna för att uppföra sjukhuset komma att öka med 1 300 000 kronor, därest sistnämnda anläggningar måste utföras. Med hänsyn till de fördelar för statsverket som det ifrågavarande avtalet mellan fabriksstyrelsen och Gävleborgs läns landsting sålunda innebär anser jag att detsamma bör godkännas.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Diverse byggnadsarbeten* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 1 900 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna ifrågavarande mellan fabriksstyrelsen och Gävleborgs läns landstings förvaltningsutskott träffade avtal.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Jan Nilsson

Bilaga 1.

Fredsrationaliseringar
enligt försvarsgrenschefernas förslag

Förband m. m.	Åtgärd	Ungefärlig tidpunkt
<i>Armén</i> Infanteriskjutskolan	Förlägges till I 4	1/4 1961
Infanteriets kadettskola K 3	Förlägges till I 16 Ombildas till S 2. Viss utbildning överföres till I 1 resp. pansarinfanteriregementena	1/4 1960
A 2	Indrages	1/4 1962
A 1	Flyttas till Lv 2	1/4 1962
Lv 2	Indrages	1/4 1962
Lv 5	Indrages	1/4 1960
Lv 6	Flyttas till A 2	1/4 1962
<i>Marinen</i> Flottans kaserner på Skeppsholmen Göteborgsskolorna KA 5 Kustartilleriets truppregister	Indrages etappvis Indrages Indrages ¹ Centraliseras, anslutes till örlogsfloottans truppregister	Beror på den planlagda utbyggnaden vid Bergaskolorna I huvudsak under 1959/60 » Beror på iordningställande av lokaler och komplettering av maskinutrustning vid örlogsfloottans truppregister
<i>Flygvapnet</i> F 8 (utom flygledningens flygverksamhet och sjätte transportgruppen) F 14 En jaktflottilj En jaktdivision	Indrages Indrages Omorganiseras till attackflottilj Överföres till annat förband	1963 Tidigast 1961/62 Tidigast 1961/62 Tidigast 1961/62
¹ Detta förslag avstyrkes av överbefälhavaren.		

Bilaga 2.

A v t a l.

Mellan försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse och fortifikationsförvaltningen å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, å ena, samt Jönköpings läns landstings förvaltningsutskott, å andra sidan, har under förutsättning av Kungl. Maj:ts och Riksdagens godkännande följande avtal träffats angående nedläggande av garnisonssjukhuset i Eksjö och därmed sammanhängande frågor.

§ 1.

Det mellan försvarets civil- och sjukvårdsförvaltningar, arméns fortifikationsförvaltning och arméförvaltningens intendenturavdelning å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, å ena, samt Jönköpings läns landsting, å andra sidan, den 25 november—den 13 december 1944 slutna kontraktet om vård ävensom poliklinisk undersökning och behandling av civila patienter å garnisonssjukhuset i Eksjö skall upphöra att gälla, då planerad medicinsk avdelning blivit tagen i bruk vid lasarettet i Eksjö. Sådan avdelning beräknas hava kommit till stånd den 1 januari 1959, från och med vilken dag nämnda kontrakt — även utan att vad däri stadgats beträffande uppsägning iakttages — icke längre skall vara gällande.

§ 2.

Landstinget förbinder sig att bereda anställning åt den å gällande personalförteckning för garnisonssjukhuset i Eksjö uppförda ordinarie och extra ordinarie personal som önskar övergå i landstingets tjänst vid lasarettet i Eksjö. I den mån anställning kan beredas övrig vid garnisonssjukhuset anställd personal förbinder landstinget sig att övertaga jämväl sådan personal.

§ 3.

Anställningshavare vid garnisonssjukhuset, som den 1 januari 1959 övergår i landstingets tjänst, skall efter övergången åtnjuta löneförmåner enligt landstingets löneplan för motsvarande anställningshavare, varvid innehavare av befattning som enligt landstingets löneplan är placerad i lägre lönegrad än den för befattningen vid övergången gällande, övergångsvis må bibehålla sin lönegradsplacering. Därvid skall anställningshavare äga rätt att för löneklassplacering tillgodoräkna sin tjänstetid i likvärdig befattning i statlig tjänst.

§ 4.

Anställningshavare vid garnisonssjukhuset, som den 1 januari 1959 övergår i landstingets tjänst och omedelbart före övergången i sin anställning vid sjukhuset ägt pensionsrätt enligt statliga tjänstepensionsbestämmelser, skall genom landstingets försorg i samband med övergången i landstingets tjänst beredas pensionsrätt för sig och sina efterlevande. Denna pensionsrätt beredes antingen enligt Kungl. Maj:ts reglemente den 29 december 1949 för pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-

statliga befattningshavare (SPA-reglementet) eller — under förutsättning att han till landstinget avstår honom från statsverket tillkommande tjänste- och familjelivränta — enligt vad som gäller för motsvarande anställningshavare i landstingets tjänst, oberoende av att vederbörande eljest icke skulle kunnat grunda pensionsrätt i sin anställning i landstingets tjänst. Anställningshavare som enligt § 3 övergångsvis bibehåller högre lönegrad skall vara berättigad till pension med tillämpning av pensionsunderlag för den högre lönegraden.

Beträffande anställningshavare, som vinner pensionsrätt enligt SPA-reglementet, behöver landstinget icke i samband med övergången vidkännas någon kostnad för anställningshavarens eller hans efterlevandes pensionering enligt reglementet i vad avser tid, varunder anställningshavaren före övergången i landstingets tjänst varit underkastad andra statliga tjänstepensionsbestämmelser än de i reglementet innefattade och vilken tid han äger tillgodoräkna såsom tjänstår för pension enligt reglementet. Landstinget skall bestrida eventuella engångsavgifter enligt 18 § 3 och 4 mom. SPA-reglementet.

Pensionsberättigad anställningshavare, vars pensionsrätt i landstingets tjänst icke skall regleras enligt SPA-reglementet, skall äga rätt att såsom tjänstår vid bestämmande av pension från landstinget tillgodoräkna tid före övergången i landstingets tjänst i den omfattning sådan tid fått tillgodoräknas enligt de tjänstepensionsbestämmelser anställningshavaren varit underkastad i statens tjänst omedelbart före övergången eller enligt av Kungl. Maj:t hittills tillämpad praxis (2/3 av vederbörlig anställningstid).

§ 5.

På lasarettet i Eksjö skall för vård mottagas försvaret tillhörande personal, som är i behov av vård å lasarett. Vad nu är sagt beträffande vård skall äga motsvarande tillämpning i fråga om poliklinisk undersökning och behandling.

Ersättning för vård (undersökning och behandling) av personal, för vilken försvaret enligt särskilda bestämmelser har skyldighet bereda fri sjukvård, skall beräknas enligt i vederbörlig ordning fastställda grunder för uttagande av avgifter för å sjukhuset behandlade patienter.

§ 6.

Twist angående detta avtal må icke dragas inför domstol utan skall avgöras av skiljemän enligt lag.

Stockholm den 19 december 1957.

För Kungl. Maj:t och Kronan:

Ragnar Lundberg

G. Hesselblad

Gunnar Christianson

Sven Engdahl

Karl Eriksson

Gunnar Höijer

Jönköping den 19 december 1957.

För Jönköpings läns landstings förvaltningsutskott:

J. W. Pettersson

I. Hertzman

Sammanställning
över
Fjärde huvudtiteln för budgetåret 1958/59

	Kronor
A. Försvarsdepartementet	
Avlöningar.....	¹ 1 357 000
Omkostnader	¹ 125 000
	1 482 000
Försvarsdepartementet	
 B. Centrala förvaltningsmyndigheter	
Försvarets civilförvaltning	
Avlöningar	1 504 900
Omkostnader	¹ 970 000
	6 019 000
 Försvarets sjukvårdsstyrelse	
Avlöningar.....	¹ 979 000
Omkostnader	¹ 95 000
	1 074 000
 Fortifikationsförvaltningen	
Avlöningar.....	6 550 000
Omkostnader	475 000
Forskningsverksamhet m. m.....	710 000
Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.	100
Byggnads- och reparationsberedskapens materiel.....	100
	7 735 200
 Armétygförvaltningen	
Avlöningar.....	14 900 000
Omkostnader	1 100 000
Årskostnader för industriell krigsberedskap.....	¹ 700 000
Engångskostnader för industriell krigsberedskap	¹ 3 250 000
	19 950 000
 Arméintendenturförvaltningen	
Avlöningar	¹ 2 850 000
Omkostnader	¹ 270 000
	3 120 000

¹ Tidigare äskat anslag.

Kronor

Marinförvaltningen

Avlöningar	9 700 000
Omkostnader	950 000
	<hr/>
	10 650 000

Flygförvaltningen

Avlöningar	15 650 000
Omkostnader	1 300 000
	<hr/>
	16 950 000

Försvarets förvaltningsdirektion

Avlöningar	¹ 199 000
Omkostnader	¹ 20 000
	<hr/>
	219 000

Centrala förvaltningsmyndigheter **65 717 200****C. Försvarskrafterna****Försvarsstaben**

Avlöningar	15 800 000
Omkostnader	3 160 000
Övningar	47 000
Anskaffning av krigskartor	350 000
Anskaffning och underhåll av materiel	1 236 000
	<hr/>
Försvarsstaben	20 593 000

Armén*Avlöningar m. m. till fast anställd personal*

Avlöningar till aktiv personal m. fl.	232 100 000
Avlöningar till personal å reservstat	¹ 1 900 000
Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl.	¹ 6 300 000
Rekryteringskostnader	¹ 55 000
Ekiperingsersättningar	¹ 2 950 000
Avlöningar till viss arbetarpersonal	¹ 12 700 000
	<hr/>
	256 005 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga

Avlöningar m. m. till värnpliktiga	49 700 000
Familjebidrag	25 500 000
	<hr/>
	75 200 000

Sjukvård

Sjukvård	2 350 000
----------------	-----------

¹ Tidigare äskat anslag.

Kronor

Reseersättningar m. m.

Reseersättningar m. m.	16 400 000
-----------------------------	------------

Expenser m. m.

Bränsle m. m.	¹ 19 700 000
Telefon m. m.	¹ 1 950 000
Övriga expenser m. m.	¹ 985 000
	<hr/> 22 635 000

Mathållning m. m.

Mathållning	42 000 000
Furagering	¹ 1 800 000
	<hr/> 43 800 000

Intendenturmateriel m. m.

Beklädnad m. m.	42 000 000
Inventarier m. m.	¹ 4 800 000
Tvätt	4 000 000
	<hr/> 50 800 000

Övningar m. m.

Övningar m. m.	36 500 000
Ökning av drivmedelslagringen	¹ 300 000
Drivmedelsförråd m. m.	¹ 2 700 000
Anskaffning av drivmedelsutrustning	¹ 3 300 000
	<hr/> 42 800 000

Anskaffning och vård av hästar m. m.

Remontering	¹ 100
Uttagning av hästar	¹ 60 000
Veterinärvård	¹ 100 000
Hundväsendet	¹ 60 000
	<hr/> 220 100

Tygmateriel m. m.

Anskaffning av tygmateriel m. m.	350 000 000
Underhåll av tygmateriel m. m.	77 500 000
Uttagning av motorfordon och motorredskap	¹ 160 000
	<hr/> 427 660 000

Fastigheter

Ersättning till försvarets fastighetsfond:	
Arméns delfond	¹ 38 993 000

¹ Tidigare äskat anslag.

Kronor

Hemvärnet

Hemvärnets avlöningar	¹ 650 000
Hemvärnets omkostnader	¹ 599 000
Hemvärnets intendenturmateriel m. m.	¹ 475 000
Hemvärnets övningar	¹ 1 800 000
Hemvärnets tygmateriel m. m.	¹ 4 300 000
	<hr/>
	7 824 000

Bidrag och understöd

Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.	¹ 2 525 000
Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	¹ 60 000
Frivilliga djursjukvården i krig	¹ 15 000
Frivilliga skytteväsendets befrämjande	¹ 1 625 000
Understöd åt vissa föreningar m. m.	¹ 25 000
	<hr/>
	4 250 000

Armén 988 937 100

Marinen**Avlöningar m. m. till fast anställd personal**

Avlöningar till aktiv personal m. fl.	86 800 000
Avlöningar till personal å övergångsstat	¹ 11 000
Avlöningar till personal å reservstat	¹ 130 000
Avlöningar till personal i marinens reserver	¹ 1 900 000
Rekryteringskostnader	¹ 100 000
Ekiperingsersättningar	¹ 1 200 000
Avlöningar till viss arbetarpersonal	¹ 1 925 000
	<hr/>
	92 066 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga

Avlöningar m. m. till värnpliktiga	9 500 000
Familjebidrag	3 400 000
	<hr/>
	12 900 000

Sjukvård

Sjukvård	775 000
----------------	---------

Reseersättningar m. m.

Reseersättningar m. m.	3 650 000
-----------------------------	-----------

Expenser m. m.

Bränsle m. m.	¹ 6 600 000
Telefon m. m.	¹ 1 050 000
Övriga expenser m. m.	¹ 375 000
	<hr/>
	8 025 000

Mathållning

Mathållning	13 500 000
-------------------	------------

¹ Tidigare äskat anslag.

	Kronor
<i>Intendenturmateriel m. m.</i>	
Beklädnad m. m.	7 900 000
Inventarier m. m.	¹ 2 100 000
Tvätt.....	1 000 000
	<hr/> 11 000 000
<i>Övningar m. m.</i>	
Övningar m. m.	24 000 000
Drivmedelsförråd m. m.	¹ 500 000
Anskaffning av drivmedelsutrustning	¹ 100 000
Materialförråd m. m.	¹ 620 000
Hundbevakningstjänsten	¹ 10 000
	<hr/> 25 230 000
<i>Flytande materiel, vapenmateriel m. m.</i>	
Fartygsbyggnader m. m.	108 000 000
Anskaffning av vapenmateriel m. m.	85 500 000
Underhåll av fartyg m. m.	46 700 000
Anskaffning av vissa maskiner m. m.	¹ 700 000
	<hr/> 240 900 000
<i>Fastigheter</i>	
Ersättning till försvarets fastighetsfond:	
Marinens delfond.....	¹ 11 944 000
<i>Bidrag och understöd</i>	
Bidrag till sjövärnsskåren	¹ 330 000
Bidrag till maritim ungdomsverksamhet	¹ 16 000
Understöd åt föreningar m. m.	¹ 28 000
	<hr/> 374 000
Marinen	420 364 000
<i>Flygvapnet</i>	
<i>Avlöningar m. m. till fast anställd personal</i>	
Avlöningar till aktiv personal m. fl.	108 200 000
Avlöningar till personal å reservstat	¹ 32 000
Avlöningar till personal i flygvapnets reserv	¹ 1 600 000
Rekryteringskostnader	¹ 160 000
Ekiperingersättningar	¹ 1 250 000
Avlöningar till viss arbetarpersonal	¹ 240 000
	<hr/> 111 482 000
<i>Avlöningar m. m. till värnpliktiga</i>	
Avlöningar m. m. till värnpliktiga	8 400 000
Familjebidrag	5 100 000
	<hr/> 13 500 000
<i>Sjukvård</i>	
Sjukvård.....	450 000

¹ Tidigare äskat anslag.

Kronor

Reseersättningar m. m.

Reseersättningar m. m.	4 350 000
-----------------------------	-----------

Expenser m. m.

Bränsle m. m.	¹ 8 150 000
Telefon m. m.	¹ 2 450 000
Övriga expenser m. m.	¹ 290 000
	<hr/> 10 890 000

Mathållning

Mathållning	8 600 000
-------------------	-----------

Intendenturmateriel m. m.

Beklädnad m. m.	7 700 000
Inventarier m. m.	¹ 1 175 000
Tvätt.....	1 000 000
	<hr/> 9 875 000

Övningar m. m.

Övningar m. m.	5 800 000
Hundbevakningstjänsten	¹ 18 000
	<hr/> 5 818 000

Flygmateriel m. m.

Anskaffning av flygmateriel m. m.	742 000 000
Luftförsvarsrobot	24 200 000
Drift och underhåll av flygmateriel m. m.	138 000 000
Drivmedelsförråd m. m.	7 400 000
Anskaffning av drivmedelsutrustning.....	¹ 2 100 000
	<hr/> 913 700 000

Fastigheter

Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond	¹ 23 322 000
---	-------------------------

Bidrag och understöd

Understöd åt privatflyget.....	¹ 420 000
Flygvapnet	1 102 407 000
Försvarskrafterna	2 532 301 100

¹ Tidigare äskat anslag.

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål**Krigsarkivet**

Avlöningar.....	1 354 000
Omkostnader	1 40 000
Samlingars konservering m. m.....	1 2 000
Inredning av vissa arkivaliemagasin.....	1 100
	<hr/>
	396 100

Armémuseum

Avlöningar.....	1 197 000
Omkostnader	1 60 000
Samlingars konservering m. m.....	1 12 000
	<hr/>
	269 000

Försvarets forskningsanstalt

Avlöningar	6 575 000
Omkostnader	755 000
Viss forskningsverksamhet	1 700 000
Engångsanskaffning av viss utrustning	1 800 000
	<hr/>
	26 130 000

Försvarets socialbyrå

Avlöningar	1 320 000
Omkostnader	1 140 000
Vissa civilanställningsåtgärder	1 1 025 000
	<hr/>
	1 485 000

Försvarshögskolan

Avlöningar	1 245 000
Omkostnader	1 77 000
	<hr/>
	322 000

Försvarets läroverk

Avlöningar	1 900 000
Omkostnader	1 79 000
	<hr/>
	979 000

Försvarets brevskola

Avlöningar.....	1 167 000
Omkostnader	1 32 000
	<hr/>
	199 000

Sjukvårdsmateriel m. m.

Sjukvårdsmateriel	1 1 650 000
Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.....	1 1 900 000
	<hr/>
	3 550 000

¹ Tidigare äskat anslag.

	Kronor
Försvarets sjukvårdsförråd	
Avlöningar	¹ 481 000
Omkostnader	¹ 105 000
	586 000
Garnisonssjukhusen	
Avlöningar	245 000
Omkostnader	136 000
	381 000
Militärapoteket	
Avlöningar.....	¹ 562 000
Omkostnader	¹ 48 000
Engångsanskaffning av viss utrustning m. m.	¹ 50 000
	660 000
Försvarets tandvård	
Avlöningar.....	¹ 1 900 000
Omkostnader	¹ 280 000
	2 180 000
Militärpsykologiska institutet	
Avlöningar	¹ 337 000
Omkostnader	¹ 155 000
	492 000
Centrala värnpliktsbyrån	
Avlöningar	¹ 800 000
Omkostnader	¹ 72 000
Adresseringsmaskiner m. m.	¹ 282 000
	1 154 000
Inskrivningsväsendet	
Inskrivningskostnader	¹ 1 000 000
Inskrivningsrådet	¹ 10 000
	1 010 000
Vissa övriga gemensamma ändamål	
Vissa specialundersökningar m. m.....	¹ 425 000
Personalvårdsverksamhet m. m.....	¹ 327 000
Försvarsupplysning.....	¹ 140 000
Fritidsundervisning.....	¹ 250 000
Försvarsfilm	¹ 450 000
Publikations- och blankettryck	¹ 2 700 000
Lottaorganisationen	¹ 700 000
Vissa signalförbindelser m. m.	¹ 7 500 000
Anskaffning av taggtråd.....	¹ 100 000
Borttagande av pansarhinder m. m.	¹ 125 000
Järnvägskrigsbromateriel	¹ 3 000 000
Engångsanskaffning av musikinstrument	¹ 200 000
	15 917 000
Vissa för försvaret gemensamma ändamål	55 710 100

¹ Tidigare äskat anslag.

Kronor

E. Diverse

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
Slottsbyggnadernas delfond	¹ 73 000
Byggnadsstyrelsens delfond	¹ 361 000
Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars del- fond.....	¹ 20 747 000
Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriks- verk.....	¹ 1 100 000
Ersättning för automobilskatt.....	¹ 5 900 000
Ersättning för rustning och rotering	¹ 15 000
Resestipendier.....	¹ 15 000
Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	¹ 250 000
Kostnader för vissa nämnder m. m.....	¹ 165 000
Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m...	¹ 25 000
Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verk- samhet m. m.	¹ 1 400 000
Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom	¹ 25 000
Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig	¹ 25 000
Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.....	¹ 14 000 000
Omskolning av i militärtjänst skadade	¹ 125 000
Bidrag till utförande av vissa anordningar för luftvärn ..	¹ 350 000
Extra utgifter	¹ 400 000
Rationaliseringsförsök	¹ 50 000
	Diverse 45 026 000
	Summa IV ht 2 700 236 400

¹ Tidigare äskat anslag.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
<i>Avd. I: Försvarets utformning på längre sikt</i>	
A. Inledning	3
B. Överbefälhavarens utredningar och förslag år 1957	
1. Studie över försvarets utveckling	10
2. Krigsmaktens utformning enligt olika kostnadsalternativ...	34
C. Försvarsberedningens utlåtande	54
D. Vissa kompletterande utredningar och förslag	60
E. Departementschefen	88
<i>Avd. II: Vissa särskilda frågor</i>	
De militära och civilmilitära personalkårenna för tygförvaltningstjänsten inom armén	115
Departementschefen	154
Rationaliseringsverksamhet och andra organisationsförändringar inom försvaret	159
<i>Avd. III: Anslag på driftbudgeten</i>	
Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar	167
Fortifikationsförvaltningen: Omkostnader	204
Fortifikationsförvaltningen: Forskningsverksamhet m. m.	205
Fortifikationsförvaltningen: Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.	206
Fortifikationsförvaltningen: Byggnads- och reparationsberedskapens materiel	207
Armétygförvaltningen: Avlöningar	211
Armétygförvaltningen: Omkostnader	220
Marinförvaltningen: Avlöningar	222
Marinförvaltningen: Omkostnader	232
Flygförvaltningen: Avlöningar	234
Flygförvaltningen: Omkostnader	253
Försvarsstaben: Avlöningar	256
Försvarsstaben: Omkostnader	268
Försvarsstaben: Övningar	270
Försvarsstaben: Anskaffning av krigskartor	271
Försvarsstaben: Anskaffning och underhåll av materiel	273
Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	274
Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga	327

	Sid.
Armén: Familjebidrag	337
Armén: Sjukvård	338
Armén: Reseersättningar m. m.	339
Armén: Mathållning	341
Armén: Beklädnad m. m.	342
Armén: Tvätt	346
Armén: Övningar m. m.	348
Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.	355
Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.	359
Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	361
Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga	392
Marinen: Familjebidrag	393
Marinen: Sjukvård	394
Marinen: Reseersättningar m. m.	394
Marinen: Mathållning	396
Marinen: Beklädnad m. m.	397
Marinen: Tvätt	399
Marinen: Övningar m. m.	400
Marinen: Fartygsbyggnader m. m.	401
Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.	416
Marinen: Underhåll av fartyg m. m.	419
Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	421
Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga	473
Flygvapnet: Familjebidrag	474
Flygvapnet: Sjukvård	474
Flygvapnet: Reseersättningar m. m.	475
Flygvapnet: Mathållning	475
Flygvapnet: Beklädnad m. m.	476
Flygvapnet: Tvätt	479
Flygvapnet: Övningar m. m.	480
Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.	482
Flygvapnet: Luftförsvarsrobot	490
Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.	492
Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.	497
Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar	499
Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader	509
Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet	509
Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning	511
Garnisonssjukhusen: Avlöningar	513
Garnisonssjukhusen: Omkostnader	517

Avd. IV: Kapitalinvesteringar

Inledning	519
<i>Försvarets fastighetsfond</i>	
<i>Arméns delfond</i>	
Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.	524
Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder	525
Skyddsanordningar vid arméns anläggningar	525
Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnplikts- utbildningen	526
Förråd för armén	527
Vissa byggnadsarbeten för armén	527
Utbyggnad av ämbetsbyggnaden å Ladugårdsgärde	529
Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt	530
Anordnande av lokaler för försvarsväsendets radioanstalt	532
Vissa markförvärv för armén	533
<i>Marinens delfond</i>	
Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.	534
Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder	534
Skyddsanordningar vid marinens anläggningar	535
Anordnande av vissa förråd och garage	535
Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna)	536
Vissa byggnadsarbeten för marinen	537
Vissa markförvärv för marinen	539
<i>Flygvapnets delfond</i>	
Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.	540
Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder	540
Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar	541
Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet	541
Vissa flygfältsarbeten m. m.	543
Anläggningar för el- och teleutrustning	545
Vissa markförvärv för flygvapnet	546
<i>Befästningars delfond</i>	
Anordnande av vissa fartygstunnlar	547
Berghangarer	548
Anordnande av vissa drivmedelsförråd	549
Vissa ammunitionsförråd	550
Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.	551
Uppställningsplatser för radarstationer	552
Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier	553

	Sid.
Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.	555
Tygmaterieförråd i berg	556
Bergverkstäder vid flygvapnet	557
Fullträffsäkra uppehållsplatser	558
Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)	560
Anläggningar för robotvapen	562
Övriga befästningsarbeten	563
Vissa markförvärv för befästningar	563
 <i>Försvarets fabriksfond</i>	
Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse	564
Försvarets fabriksverks dispositionsanslag	565
Diverse byggnadsarbeten	565
 <i>Bilaga 1.</i> Fredsrationaliseringar enligt försvarsgrenschefernas förslag	569
<i>Bilaga 2.</i> Avtal angående nedläggande av garnisonssjukhuset i Eksjö och därmed sammanhängande frågor	570
<i>Bilaga 3.</i> Sammanställning över fjärde huvudtiteln för budgetåret 1958/59	572